

Strona główna>Postępowanie sądowe>Sprawy cywilne>Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Prawo Unii Europejskiej może określić, który sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy, w przypadku gdy strony wszczęły postępowanie w różnych państwach UE.

Przykładowo, po wypadku drogowym, dwie osoby które brały w nim udział, mieszkające odpowiednio w Niemczech i we Francji, wnoszą przeciw sobie pozwy odszkodowawcze do sądów w państwach członkowskich swojego miejsca zamieszkania.

Prawo unijne określa właściwe sądy w poszczególnych państwach członkowskich, aby uniknąć sytuacji, w których zostaną wydane sprzeczne orzeczenia. Co do zasady, pozwy należy kierować do sądu w państwie, w którym dana osoba posiada stałe miejsce zamieszkania. Ponadto w szczególnych sytuacjach można zastosować inne przepisy dotyczące jurysdykcji, na przykład przeciwko osobie niewykonującej postanowień umowy może zostać wszczęte postępowanie w miejscu, w którym dane zobowiązanie miało zostać wykonane (np. w miejscu, do którego należało dostarczyć towary). Interesy konsumentów, pracowników czy osób ubezpieczonych są chronione przepisami szczególnymi.

W prawie rodzinnym przepisy unijne służą określeniu jurysdykcji w sprawach rozwodowych, sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej czy świadczeń alimentacyjnych.

Aby uzyskać szczegółowe informacje krajowe, należy kliknąć na flagę kraju.

Po określeniu – w oparciu o przepisy dotyczące jurysdykcji – odpowiedniego państwa członkowskiego, należy znaleźć właściwy sąd.

Europejski atlas w sprawach cywilnych zawiera nazwy i adresy wszystkich sądów w państwach członkowskich właściwych w sprawach cywilnych i handlowych (sądów pierwszej instancji, sądów odwoławczych itd.) oraz wskazuje okręgi sądowe, w których te sądy są właściwe.

Ostatnia aktualizacja: 30/05/2023

Stroną zarządza Komisja Europejska. Informacje na tej stronie nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej, nie ponosi ona również odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane czy odniesienia na niej zawarte. Więcej informacji na temat praw autorskich odnoszących się do stron UE znajduje się na stronie „Informacje prawne”.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Belgia

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Nie dotyczy.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Wprowadzenie

Biorąc pod uwagę specyficzny charakter belgijskiego systemu prawnego, kwestie poruszone w pytaniach 1 i 2.1 należy rozpatrzyć łącznie, aby zachować przejrzystość.

Należy przy tym rozróżnić właściwość rzeczową (*ratione materiae*) i właściwość miejscową.

Każde roszczenie ma swój przedmiot, a w wielu przypadkach również wartość pieniężną. Ustawodawca ustala zakres właściwości rzeczowej, określając charakter sporu i wartość przedmiotu sporu, do którego rozpoznania dany sąd jest uprawniony.

Pojęcie właściwości rzeczowej wyjaśniono w odpowiedziach na pytania 1 i 2.1.

Sądy nie są właściwe miejscowo dla całego terytorium Belgii. Zgodnie z obowiązującymi przepisami kraj podzielono na jednostki właściwości miejscowej [kantony (*cantons*), okręgi (*arrondissements*) itd.]. Każdy sąd jest właściwy wyłącznie do rozpoznawania spraw na swoim terytorium. Zasadę tę określa się mianem właściwości miejscowej. Pojęcie to opisano w odpowiedzi na pytanie 2.2.

Właściwość ogólna: sąd pierwszej instancji (*tribunal de première instance*)

Sąd pierwszej instancji posiada „właściwość ogólną” (*plénitude de compétence*). Oznacza to, że sąd pierwszej instancji, w odróżnieniu od pozostałych sądów, jest uprawniony do rozpoznawania wszystkich spraw, również spraw podlegających właściwości innych sądów.

Zgodnie z art. 568 kodeksu postępowania cywilnego sąd pierwszej instancji rozpoznaje wszystkie sprawy, z wyjątkiem tych, dla których przewidziano właściwość sądów apelacyjnych i Sądu Kasacyjnego. Sąd pierwszej instancji posiada właściwość ogólną, która jednak nie jest bezwarunkowa, ponieważ pozwany może powołać się na właściwość szczególną innego sądu. Sąd pierwszej instancji posiada również właściwość wyłączną w określonych sprawach. Do tego sądu należy złożyć pozew o rozpoznanie sprawy, m.in. kiedy wartość przedmiotu sporu jest niższa niż 2 500 euro, na przykład przy sprawach dotyczących statusu osób.

Pozostałe sądy

Poniżej przedstawiono wykaz pozostałych organów sądowych wraz z krótkim opisem ich właściwości rzeczowej:

a) sędzia pokoju (*juge de paix*)

Zgodnie z art. 590 kodeksu postępowania cywilnego właściwość ogólna sędziów pokoju obejmuje wszystkie roszczenia o wartości poniżej 2 500 euro, z wyjątkiem roszczeń, co do których w przepisach prawa wyraźnie przewidziano właściwość innego sądu. Poza właściwością ogólną sędzia pokoju posiada również właściwość szczególną (zob. art. 591, 593 i 594 kodeksu postępowania cywilnego) i wyłączną (art. 595 i 597 kodeksu postępowania cywilnego) w odniesieniu do niektórych spraw, w których orzeka niezależnie od wartości przedmiotu sporu. Przykłady właściwości szczególnej to uprawnienie do orzekania w sporach dotyczących najmu, współwłasności łącznej, służebności oraz świadczeń alimentacyjnych. Sędzia pokoju jest również właściwy w zakresie sporządzenia aktów dotyczących przysposobienia (*actes d'adoption*) i przyjmowania oświadczeń o uznaniu dziecka (*actes de reconnaissance*). Do właściwości wyłącznej sędziego pokoju zalicza się również uprawnienia w zakresie wywłaszczenia oraz opieczętowywania dokumentów w sprawach pilnych.

b) sąd policyjny (*tribunal de police*)

Zgodnie z art. 601*bis* kodeksu postępowania cywilnego sąd policyjny rozpoznaje wszystkie powództwa o odszkodowanie z tytułu wypadku drogowego, niezależnie od wartości przedmiotu sporu. Jest to właściwość wyłączna tego sądu.

c) sąd gospodarczy (*tribunal de commerce*)

Zgodnie z art. 573 kodeksu postępowania cywilnego sąd gospodarczy rozpoznaje w pierwszej instancji spory między przedsiębiorcami, tj. wszelkimi podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą w sposób ciągły, dotyczące czynności dokonanych w ramach tej działalności, które to spory nie wchodzą w zakres właściwości szczególnej innych sądów.

Osoba niebędąca przedsiębiorcą, która wytacza powództwo przeciwko przedsiębiorcy, również może wnieść sprawę do sądu gospodarczego. Sąd gospodarczy rozpoznaje również spory dotyczące weksli trasowanych i własnych.

Poza właściwością ogólną sąd gospodarczy w niektórych sprawach posiada również właściwość szczególną i wyłączną. Właściwość szczególną uregulowano w art. 574 kodeksu postępowania cywilnego. Dotyczy ona w szczególności sporów z udziałem spółek handlowych i roszczeń w zakresie żeglugi morskiej i śródlądowej. W art. 574 pkt 2 kodeksu postępowania cywilnego określono właściwość wyłączną sądu gospodarczego: obejmuje ona roszczenia i spory wynikające bezpośrednio z upadłości i sądowego postępowania restrukturyzacyjnego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 sierpnia 1997 r. o upadłości oraz ustawy z dnia 31 stycznia 2009 r. o ciągłości prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa, które to sprawy są rozstrzygane przez sąd gospodarczy na podstawie przepisów szczególnych mających zastosowanie w przypadku ogłoszenia upadłości i sądowego postępowania restrukturyzacyjnego.

d) sąd pracy (*tribunal du travail*)

Sąd pracy to najważniejszy sąd szczególny, posiadający głównie właściwość szczególną. Jego właściwość została określona w art. 578 i nast. kodeksu postępowania cywilnego i obejmuje:

spory wynikające ze stosunku pracy;

spory związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi;

spory związane z zabezpieczeniem społecznym.

Sąd pracy posiada właściwość wyłączną w zakresie nakładania kar administracyjnych określonych w przepisach ustawowych i wykonawczych, o których mowa w art. 578–582 oraz w ustawie o administracyjnych karach pieniężnych wymierzanych z tytułu naruszenia niektórych przepisów dotyczących zabezpieczenia społecznego, a także w zakresie roszczeń, w sprawie których toczy się postępowanie układowe (*règlement collectif de dettes*).

e) prezesi sądów – orzekanie w sprawie środków tymczasowych

Zgodnie z art. 584–589 kodeksu postępowania cywilnego prezesi sądów (sądu pierwszej instancji, sądu gospodarczego i sądu pracy) są właściwi do orzekania, we wszystkich sprawach pilnych, środków tymczasowych w kwestiach podlegających właściwości ich sądu. Musi jednak chodzić o sprawę pilną, a środek musi mieć wyłącznie charakter tymczasowy, bez wpływu na późniejszą decyzję w sprawie. Przykłady obejmują: zarządzenie sporządzenia opinii przez biegłego czy zarządzenie przesłuchania świadka.

f) sędzia egzekucyjny (*juge des saisies*) (zob. art. 1395 kodeksu postępowania cywilnego)

Wszystkie roszczenia dotyczące zajęć zabezpieczających (*saisies conservatoires*), środków egzekucyjnych i interwencji podejmowanych przez Wydział ds. Alimentów zgodnie z ustawą z dnia 21 lutego 2003 r. ustanawiającą Wydział ds. Alimentów w federalnym ministerstwie finansów (SPF Finances) należy zgłosić do sądu ds. dokonania zajęcia.

g) sąd dla nieletnich (*tribunal de la jeunesse*)

Chociaż odpowiedzialność za kwestie związane z ochroną nieletnich spoczywa na wspólnotach (czyli jednostkach podziału administracyjnego tworzących Federację Belgijską), organizacja sądów dla nieletnich w dalszym ciągu jest regulowana na szczeblu federalnym zgodnie z ustawą federalną z dnia 8 kwietnia 1965 r. o ochronie dzieci i młodzieży. Sąd dla nieletnich funkcjonuje jako jeden z wydziałów sądu pierwszej instancji, który zajmuje się kwestiami związanymi z ochroną dzieci i młodzieży.

h) sąd rodzinny (*tribunal de la famille*)

Sąd ten jest właściwy do rozpoznawania wszelkich sporów rodzinnych. Jego właściwość obejmuje w szczególności (art. 572*bis* kodeksu postępowania cywilnego):

roszczenia między małżonkami i zarejestrowanymi partnerami (*cohabitants légaux*);

roszczenia dotyczące władzy rodzicielskiej;

roszczenia alimentacyjne;

roszczenia dotyczące małżeńskich ustrojów majątkowych.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Belgijski system prawny opiera się na zasadzie swobodnego wyboru przez powoda sądu, do którego wnosi pozew. Powyższą ogólną zasadę sformułowano w art. 624 pkt 1 kodeksu postępowania cywilnego. Powód zazwyczaj wnosi sprawę do sądu w miejscu zamieszkania pozwanego lub jednego z pozwanych. Jaką procedurę stosuje się w przypadku, gdy pozwany jest osobą prawną? W przypadku osoby prawnej bierze się pod uwagę główne miejsce prowadzenia działalności, tj. siedzibę, z której zarządza się przedsiębiorstwem.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W niektórych przypadkach powód ma prawo do wytoczenia powództwa przed inny sąd. Procedurę stosowaną w takim przypadku opisano m.in. w art. 624 pkt 2–4 kodeksu postępowania cywilnego. Powód może wnieść sprawę do sądu w miejscu zamieszkania pozwanego lub jednego z pozwanych lub:

do sądu właściwego dla miejsca, w którym doszło do powstania zobowiązań będących przedmiotem sporu lub jednego z takich zobowiązań, bądź dla miejsca, w którym takie zobowiązania są, były lub powinny zostać zrealizowane;

do sądu właściwego dla miejsca, które wskazano jako miejsce wykonania czynności;

do sądu właściwego dla miejsca, w którym komornik sądowy odbył osobistą rozmowę z pozwanym, jeżeli pozwany lub, w stosownych przypadkach, jeden z pozwanych nie ma miejsca zamieszkania w Belgii lub za granicą.

W orzecznictwie przyjmuje się również założenie, zgodnie z którym właściwość miejscowa w kwestiach związanych ze środkami tymczasowymi przysługuje prezesowi sądu w miejscu, w którym środek tymczasowy ma zostać wykonany.

Jeżeli chodzi o kwestie związane ze świadczeniami alimentacyjnymi, art. 626 kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że roszczenia alimentacyjne, które mają związek z prawem do integracji społecznej, można zgłosić do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania powoda (tj. rodzica uprawnionego do świadczeń alimentacyjnych).

Przepisy art. 624 i 626 mają jednak charakter uzupełniający, a strony nie są zobowiązane do ich stosowania. Dlatego też strony mogą przed rozpoczęciem postępowania zawrzeć umowę prorogacyjną dotyczącą właściwości sądu w odniesieniu do każdego sporu, co powoduje, że dany spór może zostać rozpoznany wyłącznie przez określone sądy pierwszej instancji.

Istnieją jednak pewne wyjątki od podstawowej zasady swobody wyboru.

Ustawodawca wskazał szereg przypadków, w których powodowi nie przysługuje możliwość wyboru sądu, przed który wytoczy powództwo. Przypadki te wymieniono w szczególności w art. 627–629 kodeksu postępowania cywilnego. Są to m.in.: spory dotyczące umów o pracę (art. 627 pkt 9): za sąd właściwy uznaje się sąd w miejscu położenia kopalni, fabryki, zakładu, magazynu lub biura lub – ujmując rzecz bardziej ogólnie – sąd właściwy dla siedziby przedsiębiorstwa, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności spółki, stowarzyszenia czy zrzeszenia;

jeżeli chodzi o pozew o rozwód lub separację sądową ze względu na trwały rozkład pożycia (art. 628 pkt 1), właściwość posiada sąd właściwy dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków lub dla miejsca zamieszkania powoda.

Swoboda wyboru nie jest jednak całkowicie ograniczona nawet w tych przypadkach. Zgodnie z art. 630 kodeksu postępowania cywilnego strony po wdnaniu się w spór mogą bowiem odstąpić od uregulowań zawartych w przepisach ustawowych poprzez zawarcie odpowiedniej umowy w tym zakresie. Wszystkie umowy zawarte przed wystąpieniem sporu uznaje się jednak za nieważne z mocy prawa.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W niektórych przypadkach, wskazanych w art. 631–633 kodeksu postępowania cywilnego, tylko jeden sąd posiada wyłączną właściwość miejscową. Powód nie dysponuje zatem żadną swobodą wyboru i nie ma możliwości zawarcia umowy dotyczącej właściwości sądu ani przed wystąpieniem sporu, ani po jego wystąpieniu. Przypadki te obejmują między innymi:

upadłość (art. 631 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego): sądem gospodarczym właściwym do ogłoszenia upadłości jest sąd właściwy miejscowo dla głównego miejsca prowadzenia działalności przez przedsiębiorcę lub, w przypadku osoby prawnej, sąd gospodarczy właściwy miejscowo dla siedziby statutowej tej osoby prawnej w dniu ogłoszenia upadłości (*aveu de faillite*) lub wytoczenia powództwa. Upadłość wtórna (*faillite secondaire*): sąd gospodarczy właściwy miejscowo dla miejsca, w którym upadły prowadzi działalność. W przypadku gdy dana osoba prowadzi działalność w kilku miejscach, za sąd właściwy do rozpoznania sprawy uznaje się sąd, przed który wytoczono pierwsze powództwo w danej sprawie;

sądowe postępowanie restrukturyzacyjne (art. 631 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego): za właściwy sąd gospodarczy uznaje się sąd właściwy miejscowo dla głównego miejsca prowadzenia działalności przez dłużnika w dniu wytoczenia powództwa lub, w przypadku osoby prawnej, sąd gospodarczy właściwy miejscowo dla siedziby statutowej tej osoby prawnej;

spory w zakresie stosowania przepisów prawa podatkowego (art. 632): właściwość posiada sąd właściwy miejscowo znajdujący się w okręgu siedziby sądu apelacyjnego właściwego miejscowo dla siedziby urzędu, który pobiera lub powinien pobrać podatek, lub – w przypadku gdy spór nie dotyczy poboru podatku – sąd właściwy miejscowo dla urzędu skarbowego, który wydał zaskarżoną decyzję. Jeżeli jednak postępowanie jest prowadzone w języku niemieckim, za sąd posiadający wyłączną właściwość uznaje się Sąd Pierwszej Instancji w Eupen;

roszczenia dotyczące zajęć zabezpieczających i środków egzekucyjnych (art. 633): za sąd właściwy uznaje się sąd właściwy miejscowo dla miejsca zajęcia, chyba że odpowiednie przepisy stanowią inaczej. W przypadku zajęcia wierzytelności dłużnika znajdujących się u osoby trzeciej (*saisie-arrest*) za sąd właściwy uznaje się sąd właściwy miejscowo dla miejsca zamieszkania dłużnika, wobec którego wydano postanowienie o zajęciu. Jeżeli miejsce zamieszkania dłużnik znajduje się za granicą lub jest nieznane, za sąd właściwy do rozpoznania sprawy uznaje się sąd właściwy dla miejsca wykonania postanowienia o zajęciu (zob. również art. 22 pkt 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Jak wspomniano powyżej, przepisy art. 624 i 626 mają charakter uzupełniający i strony nie są zobowiązane do ich stosowania. Strony mogą zawrzeć umowę prorogacyjną w odniesieniu do każdego sporu, co powoduje, że dany spór może zostać rozpoznany wyłącznie przez określone sądy pierwszej instancji.

W przypadkach wskazanych w art. 627–629 kodeksu postępowania cywilnego umowy prorogacyjnej nie można zawrzeć przed wystąpieniem sporu. Zgodnie z art. 630 umowy takie można jednak zawierać po wystąpieniu sporu.

W przypadkach opisanych w art. 631–633 kodeksu postępowania cywilnego nie dopuszcza się zawierania jakichkolwiek umów prorogacyjnych.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Odpowiedź na to pytanie zawarto w odpowiedzi na pytania 1 i 2.

Linki

Odpowiednie artykuły kodeksu postępowania cywilnego: [Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości \(Service public fédéral Justice\)](#)

należy kliknąć zakładkę „Législation consolidée” (przepisy skonsolidowane);

w menu „Nature juridique” (prawo cywilne) należy wybrać zakładkę „Code judiciaire” (kodeks postępowania cywilnego);

w polu „Mot(s)” (słowo(-a)) należy wpisać „624”;

następnie należy kliknąć „Recherche” (wyszukaj);

po czym należy kliknąć „Liste” (wykaz).

* Należy kliknąć „Justice de A à Z” (wymiar sprawiedliwości od A do Z).

* Należy wybrać: „Cours compétence” (sądy: właściwość).

Pomoc w znalezieniu sądu posiadającego właściwość miejscową: [Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości](#)

Należy kliknąć „Compétence territoriale” (właściwość miejscowa).

Ostatnia aktualizacja: 25/09/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Bułgaria

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W postępowaniu cywilnym odpowiedzialność za rozpoznawanie i rozstrzyganie sporów i innych kwestii prawnych wynikających ze stosunków cywilnoprawnych spoczywa na sądach powszechnych (art. 14 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego (Grazhdanski protsesualen kodeks, GPK). W niektórych dużych sądach okręgowych funkcjonują odrębne wydziały gospodarcze działające niezależnie od wydziałów karnych i cywilnych.

Powództwa odszkodowawcze z tytułu szkód wyrządzonych osobom fizycznym lub prawnym w rezultacie niezgodnych z prawem działań, czynności lub zaniechań ze strony organów wykonawczych i urzędników w toku czynności administracyjnoprawnych lub w związku z takimi czynnościami stanowią wyjątek od tej zasady. Sądami właściwymi do rozpoznawania tego rodzaju spraw w pierwszej instancji są sądy administracyjne, które rozpoznają wszystkie sprawy administracyjne dotyczące wydania, zmiany, uchylenia lub unieważnienia aktów administracyjnych i porozumień administracyjnych oraz ochrony przed

bezprawnymi czynnościami i zaniechaniami organów administracji, z wyjątkiem spraw, w których sądem właściwym jest Najwyższy Sąd Administracyjny (Varhoven administrativen sad). W obszarze prawa cywilnego nie funkcjonują żadne inne sądy szczególne.

Zgodnie z prawem bułgarskim ofiara przestępstwa może wytoczyć powództwo o odszkodowanie z tytułu poniesionej szkody zarówno w toku postępowania cywilnego, jak i w toku postępowania karnego wszczętego przeciwko oskarżonemu. Pozew adhezyjny w toku postępowania karnego można wnieść zarówno przeciwko oskarżonemu, jak i przeciwko dowolnej innej osobie, która ponosi odpowiedzialność cywilną za szkody wyrządzone przestępstwem. Należy pamiętać o tym, że sąd może odmówić rozpoznania powództwa cywilnego w toku postępowania karnego. W takim przypadku ofiara może wytoczyć powództwo i dochodzić swoich praw w toku standardowego postępowania cywilnego.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sąd rejonowy (*rayonen sad*) jest sądem pierwszej instancji we wszystkich sprawach cywilnych, które nie należą w pierwszej instancji do właściwości sądu okręgowego (*okrazhen sad*) (art. 103 GPK).

Zgodnie z art. 104 GPK sądy okręgowe pełnią funkcję sądów pierwszej instancji w następujących sprawach:

w sprawach dotyczących ustalenia lub zaprzeczenia pochodzenia dziecka, rozwiązania stosunku przysposobienia, orzeczenia ubezwłasnowolnienia lub jego uchylenia;

w sprawach o własność nieruchomości lub inne prawa rzeczowe na nieruchomości, jeżeli wartość przedmiotu sporu przekracza kwotę 50 000 lewów;

w sprawach cywilnych lub gospodarczych, w których wartość przedmiotu sporu przekracza kwotę 25 000 lewów (chyba że sprawa dotyczy świadczeń alimentacyjnych, jest to sprawa z zakresu prawa pracy lub roszczeń o zwrot nieautoryzowanych wydatków);

w sprawach dotyczących niedopuszczalnej, nieważnej lub nieprawidłowej rejestracji spółki, w przypadku której zgodnie z przepisami sądy okręgowe są właściwe w pierwszej instancji;

w przypadku przedmiotowej kumulacji roszczeń w jednym pozwie, gdy te roszczenia mają być rozpatrywane w jednym postępowaniu, niezależnie od ich wysokości, jeżeli sprawa należy do właściwości sądu okręgowego;

w sporach rozpatrywanych przez sąd okręgowy na mocy innych przepisów.

Zgodnie z ustawą o handlu (Targovski Zakon) wytoczone zgodnie z przepisami tej ustawy powództwa dotyczące ochrony praw przysługujących wspólnikowi spółki, zaskarżenia uchwały podjętej przez wspólników spółki, stwierdzenia nieważności umowy spółki, rozwiązania spółki przez sąd lub wszczęcia postępowania upadłościowego rozpoznaje sąd okręgowy właściwy ze względu na siedzibę statutową spółki. W sprawach upadłościowych sądem właściwym jest sąd okręgowy właściwy dla miejsca, w którym przedsiębiorca ma siedzibę w chwili złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego.

Sądy administracyjne są sądami właściwymi do rozpoznawania w pierwszej instancji spraw o odszkodowanie z tytułu bezprawnych czynności, działań lub zaniechań ze strony organów administracji i urzędników.

Powództwo cywilne wytoczone w toku postępowania karnego rozpoznaje sąd właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie popełnionego przestępstwa.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Powództwo należy wytoczyć przed sąd właściwy dla okręgu (*rayonen*), w którym znajduje się miejsce zamieszkania, siedziba statutowa lub siedziba zarządu pozwanego.

Powództwo przeciwko osobie prawnej należy wytoczyć przed sąd właściwy miejscowo dla jej siedziby statutowej. W przypadku sporów wynikających z bezpośrednich kontaktów z filiami lub oddziałami osób prawnych powództwa można alternatywnie wytoczyć przed sąd właściwy miejscowo dla siedziby tych filii lub oddziałów.

Powództwa przeciwko organom państwa i instytucjom rządowym, uwzględniając ich filie i oddziały, należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca powstania stosunku prawnego leżącego u podstaw sporu. Jeżeli taki stosunek prawny powstał za granicą, powództwo należy wytoczyć przed właściwy sąd w Sofii.

Powództwo przeciwko osobie o nieznanym adresie zamieszkania należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania jej pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego, a jeżeli okaże się to niemożliwe – przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda. Zasada ta ma również zastosowanie, jeżeli pozwany zamieszkuje poza granicami Bułgarii. Jeżeli powód również zamieszkuje poza granicami Bułgarii, powództwo należy wytoczyć przed właściwy sąd w Sofii.

Powództwo przeciwko małoletniemu lub osobie ubezwłasnowolnionej należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania ich przedstawiciela ustawowego.

Powództwa dotyczące dziedziczenia, odwołania testamentu w całości lub w części, działu spadku lub unieważnienia umowy o dział spadku należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca otwarcia spadku. Jeżeli spadkodawca jest obywatelem bułgarskim, lecz spadek otwarto poza granicami Bułgarii, powództwo należy wytoczyć przed sąd właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Bułgarii albo dla miejsca położenia składników majątku.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru między sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Powództwo o zaspokojenie umownych roszczeń pieniężnych można wytoczyć przed sąd właściwy dla aktualnego miejsca zamieszkania pozwanego.

Roszczenia alimentacyjne można również zgłosić do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania powoda.

Pracownicy mogą wytoczyć powództwo przeciwko pracodawcy również przed sąd właściwy ze względu na miejsce, w którym zazwyczaj świadczona jest praca.

Spory z zakresu prawa pracy między osobami zagranicznymi, zagranicznymi przedsiębiorstwami lub spółkami joint venture posiadającymi siedzibę statutową w Bułgarii a zagranicznymi pracownikami pracującymi dla tych podmiotów na terenie Bułgarii są rozstrzygane przez sądy właściwe ze względu na siedzibę statutową pracodawcy, chyba że strony uzgodniły inaczej.

Spory z zakresu prawa pracy między pracownikami posiadającymi obywatelstwo bułgarskie pracującymi za granicą dla pracodawców bułgarskich są rozpatrywane przez właściwy sąd w Sofii (jeżeli powództwo wytoczono przeciwko pracodawcy) lub przez sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania pracownika w Bułgarii (jeżeli powództwo wytoczono przeciwko pracownikowi).

Powództwo o zaspokojenie roszczenia z czynu niedozwolonego można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym wyrządzono szkodę.

Jeżeli pozwani mają miejsca zamieszkania lub siedziby w różnych okręgach sądowych lub jeżeli przedmiotem roszczenia jest majątek położony w więcej niż jednym okręgu sądowym, powództwo należy wytoczyć przed wybrany przez powoda sąd w jednym z tych okręgów.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Sprawy dotyczące praw rzeczowych na nieruchomości, zniesienia współwłasności nieruchomości, ustalenia przebiegu granic nieruchomości lub przywrócenia naruszonego posiadania rozpatruje sąd właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości. Powództwa dotyczące zawarcia umowy o ustanowienie lub przeniesienie praw rzeczowych na nieruchomości lub rozwiązania, unieważnienia lub stwierdzenia nieważności umowy dotyczącej praw rzeczowych na nieruchomości należy również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

Powództwa wytaczane przez konsumentów i powództwa przeciwko konsumentom należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca pobytu konsumenta, a w jego braku – przed sąd właściwy dla jego miejsca zamieszkania.

Powództwa o wypłatę odszkodowania zgodnie z przepisami kodeksu ubezpieczeń (Kodeks za zastrahovaneto) wytaczane przez osobę poszkodowaną przeciwko ubezpieczycielowi, Funduszowi Gwarancyjnemu (Garantsionen fond) i Krajowemu Biuru Bułgarskich Ubezpieczycieli Pojazdów (Natsionalno byuro na balgarskite avtomobilni zastrahovateli) należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej powoda w chwili wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego lub dla miejsca wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego.

Powództwo o odszkodowanie z tytułu szkód wyrządzonych przestępstwem należy wytoczyć przed sąd, który wszczął odpowiednie postępowanie karne, w celu jednoczesnego rozpoznania tego powództwa w toku postępowania karnego.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Co do zasady strony nie mogą zmienić w drodze umowy właściwości sądu wynikającej z obowiązujących przepisów.

Strony sporu majątkowego mogą wyłączyć stosowanie przepisów dotyczących właściwości miejscowej, podpisując umowę prorogacyjną. Nie jest to jednak możliwe, jeżeli sprawa dotyczy praw rzeczowych, zniesienia współwłasności, ustalenia przebiegu granic nieruchomości lub przywrócenia naruszonego posiadania nieruchomości, zawarcia umowy o ustanowienie lub przeniesienie praw rzeczowych na nieruchomości bądź rozwiązania, unieważnienia lub stwierdzenia nieważności umowy dotyczącej praw rzeczowych na nieruchomości, ponieważ w takich sprawach właściwość miejscową regulują odpowiednie przepisy.

W postępowaniach na gruncie prawa ochrony konsumentów lub prawa pracy umowy prorogacyjne między stronami uznaje się za ważne wyłącznie w przypadku, gdy zawarto je po zaistnieniu sporu.

W sporach majątkowych strony mogą zawrzeć umowę o oddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, chyba że sprawa dotyczy praw rzeczowych na nieruchomości lub posiadania nieruchomości, świadczeń alimentacyjnych lub stosunku pracy. Aby wszcząć postępowanie arbitrażowe, wszystkie zainteresowane strony muszą zawrzeć specjalną umowę procesową – umowę o arbitraż (*arbitrazhno sporazumenie*). Sąd polubowny może korzystać z wszelkich właściwych źródeł prawa międzynarodowego oraz ze szczególnego bułgarskiego źródła prawa, tj. ustawy o arbitrażu w międzynarodowych sporach gospodarczych (Zakon za mezhdunarodniya targovski arbitrazh).

Zgodnie z tą ustawą umowa o arbitraż oznacza porozumienie, na mocy którego wszystkie zainteresowane strony zgadzają się, by sąd polubowny rozstrzygał wszystkie lub niektóre spory, które mogą powstać lub powstały między stronami w związku z danym stosunkiem umownym lub pozaumownym. Umowa ta może przybrać formę klauzuli arbitrażowej zawartej w innej umowie lub odrębnej umowie. Umowa o arbitraż wymaga formy pisemnej. Sąd polubowny może być instytucją stałą lub może zostać powołany w celu rozstrzygnięcia konkretnego sporu. Posiedzenia sądu polubownego mogą się odbywać za granicą, jeżeli poza granicami Bułgarii znajduje się miejsce zwykłego pobytu jednej ze stron, jej miejsce prowadzenia działalności zgodnie z umową spółki lub siedziba centralnego kierownictwa.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Jedynymi sądami szczególnymi orzekającymi w sprawach cywilnych w Bułgarii są sądy administracyjne.

Powództwa odszkodowawcze przeciwko organom wykonawczym można wytoczyć przed sąd administracyjny właściwy dla miejsca wystąpienia szkody lub dla aktualnego miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej poszkodowanego, a jeżeli pozew taki dołącza się do skargi na samą decyzję administracyjną, należy go wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby skarżącego (art. 133 ust. 5 kodeksu postępowania administracyjnego – Administrativno protsesualen kodeks).

Sądy administracyjne są właściwe we wszystkich sprawach administracyjnych, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla Najwyższego Sądu Administracyjnego. Najwyższy Sąd Administracyjny rozpatruje w pierwszej instancji odwołania od: aktów wydanych przez organ publiczny niebędący organem samorządu terytorialnego, aktów wydanych przez Radę Ministrów, Prezesa Rady Ministrów, Wiceprezesa Rady Ministrów lub Ministrów, decyzji Najwyższej Rady Sądownictwa, aktów wydanych przez Narodowy Bank Bułgarii oraz wszelkich innych aktów przewidzianych w ustawie.

Ostatnia aktualizacja: 10/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Czechy

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Czeskie prawo cywilne procesowe nie przewiduje sądów szczególnych właściwych do rozpoznawania określonych rodzajów spraw. Co do zasady sąd powszechny jest właściwy do rozpoznawania sporów we wszystkich sprawach cywilnych. Oznacza to, że w toku cywilnego postępowania sądowego sąd rozpoznaje i rozstrzyga spory oraz inne kwestie prawne wynikające ze stosunków prywatnoprawnych (§ 7 ust. 1 ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego, z późniejszymi zmianami). Ponadto w dniu 1 stycznia 2014 r. w Republice Czeskiej weszła w życie nowa ustawa, tj. ustawa nr 292/2013 o szczególnych postępowaniach sądowych. Na mocy tej ustawy sądy rozpatrują kwestie prawne i orzekają w wyszczególnionych w niej kwestiach prawnych. W niektórych przypadkach przepisy szczególne przyznają kompetencje do rozpoznawania spraw cywilnych organom administracji. W takim przypadku decyzja organu administracji może jednak zostać następnie poddana przeglądowi przez sąd cywilny w toku postępowania zgodnie z przepisami części piątej ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego, z późniejszymi zmianami (§ 244 i nast.).

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

W Republice Czeskiej w sprawach cywilnych w pierwszej instancji orzeka sąd rejonowy (*okresní soud*) i sąd okręgowy (*krajský soud*), a także – w rzadkich przypadkach – Sąd Najwyższy Republiki Czeskiej (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Sądy rejonowe są właściwe do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, chyba że ustawa wyraźnie stanowi, że sądami właściwymi rzeczowo są w danym przypadku sądy okręgowe lub Sąd Najwyższy Republiki Czeskiej.

2.

a) Zgodnie z ustawą nr 99/1963 sądy okręgowe są właściwe do rozpoznawania następujących spraw w pierwszej instancji:

sporów dotyczących rozliczania nadpłaty na poczet składek na ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie zdrowotne, wsparcie socjalne zapewniane przez państwo i wsparcie z pomocy społecznej oraz sporów dotyczących rozliczania odszkodowania wypłacanego z tytułu wstecznego zgłoszenia po nabyciu prawa do świadczenia z ubezpieczenia zdrowotnego;

sporów dotyczących legalności strajku lub lokautu;

sporów z udziałem państwa trzeciego lub osób korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych, jeżeli spory te wchodzą w zakres jurysdykcji sądów czeskich;

sporów dotyczących uchylecia orzeczenia arbitrażowego dotyczącego wykonywania zobowiązań wynikających z układu zbiorowego;

spraw wynikających ze stosunków prawnych związanych z zakładaniem spółek, instytutów, fundacji i funduszy kapitałowych oraz sporów między spółkami, ich wspólnikami lub członkami, a także sporów między wspólnikami lub członkami wynikających z udziału w danej spółce;

sporów między spółkami, ich wspólnikami lub udziałowcami a członkami ich organów statutowych lub likwidatorami, jeżeli spory te dotyczą kwestii związanych z wykonywaniem obowiązków służbowych przez członków organów statutowych spółki lub z jej likwidacją;

sporów na gruncie prawa autorskiego;

sporów dotyczących ochrony praw zagrożonych lub naruszonych w wyniku nieuczciwej konkurencji lub bezprawnego ograniczania konkurencji;

spraw dotyczących ochrony dobrego imienia i reputacji osoby prawnej;

sporów dotyczących bezpieczeństwa finansowego i sporów związanych z wekslami, czekami i instrumentami inwestycyjnymi;

sporów wynikających z transakcji na giełdzie towarowej;

spraw dotyczących walnych zgromadzeń właścicieli lokali należących do wspólnot mieszkaniowych i sporów powstałych podczas takich zgromadzeń;

spraw dotyczących przekształceń spółek i spółdzielni, uwzględniając wszelkie powiązane postępowania odszkodowawcze prowadzone na mocy przepisów szczególnych;

sporów dotyczących zakupu przedsiębiorstwa lub dzierżawy przedsiębiorstwa lub jego części;

sporów dotyczących zamówień na roboty budowlane będących zamówieniami publicznymi przekraczającymi wyznaczony próg, uwzględniając spory dotyczące dostaw koniecznych do zrealizowania tych zamówień.

b) Zgodnie z ustawą nr 292/2013 sądy okręgowe są właściwe do rozpoznawania następujących spraw w pierwszej instancji:

spraw dotyczących statusu osób prawnych, uwzględniając ich rozwiązanie i likwidację, powoływanie i odwoływanie członków ich organów statutowych lub likwidatora, spraw dotyczących przekształceń oraz kwestii związanych z przyznaniem im statusu organizacji pożytku publicznego;

spraw dotyczących ustanowienia kuratora dla osoby prawnej;

spraw dotyczących złożenia do depozytu przedmiotu świadczenia na pokrycie wynagrodzenia lub odszkodowania należnego więcej niż jednej osobie na podstawie orzeczenia sądu wydanego zgodnie z przepisami ustawy o spółkach lub ustawy o przekształcaniu spółek i spółdzielni (zwanych dalej „depozytami obowiązkowymi”);

spraw dotyczących rynku kapitałowego;

spraw dotyczących wyrażenia wstępnej zgody na przeprowadzenie czynności wyjaśniających w sprawach związanych z ochroną konkurencji;

spraw o wydanie orzeczenia zastępującego zgodę przedstawiciela Czeskiej Izby Adwokackiej lub Izby Doradców Podatkowych na zapoznanie się z treścią dokumentów.

3. Sąd Najwyższy Republiki Czeskiej jest właściwy w pierwszej i jedynej instancji w postępowaniu o uznanie wydanych przez sądy państw trzecich wyroków w sprawie o rozwód, separację sądową, unieważnienie małżeństwa oraz o ustalenie istnienia małżeństwa, jeżeli przynajmniej jedna ze stron jest obywatelem Republiki Czeskiej, zgodnie z § 51 ustawy nr 91/2012 prawo prywatne międzynarodowe. Nie dotyczy to jednak uznawania orzeczeń wydanych przez sądy w innych państwach członkowskich UE w przypadkach, w których mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, ani w przypadkach, w których mają zastosowanie postanowienia umowy dwu- lub wielostronnej przewidujące stosowanie innego prawa niż prawo czeskie.

Sąd Najwyższy jest również właściwy do rozpoznawania spraw dotyczących uznania wydanego przez sąd państwa trzeciego orzeczenia w sprawie o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka zgodnie z § 55 ustawy nr 91/2012 prawo prywatne międzynarodowe.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Właściwość rzeczową (zob. pyt. 2.1) i miejscową ustala się na podstawie okoliczności istniejących w momencie wszczęcia postępowania. Wszelkie późniejsze zmiany tych okoliczności (np. zmiana miejsca zamieszkania pozwanego) pozostają – poza nielicznymi wyjątkami (przekazanie spraw dotyczących opieki nad małoletnim, prawa pieczy i ubezwłasnowolnienia do właściwości innego sądu) – bez wpływu na ustaloną właściwość. Zgodnie z § 105 ust. 1 ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego, sąd jest co do zasady upoważniony do badania właściwości miejscowej wyłącznie na początku postępowania – do momentu zakończenia etapu przygotowawczego lub, w braku takiego etapu, do momentu przystąpienia do badania istoty sprawy, tj. do momentu wezwania powoda do sformułowania żądania na pierwszej rozprawie albo do momentu wydania orzeczenia w przypadku rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym. Na późniejszym etapie postępowania właściwość miejscową można badać wyłącznie w sytuacji, w której nie przeprowadzono etapu przygotowawczego, a strona podniosła zarzut braku właściwości miejscowej sądu przy pierwszej nadarzającej się okazji. Niekiedy może dojść do sytuacji, w której właściwość miejscowa będzie przysługiwała więcej niż jednemu sądowi. Powód może wybrać wówczas między sądem powszechnym a sądami, których właściwość ustala się zgodnie z § 87 ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego (np. według miejsca świadczenia pracy, a w sprawach o odszkodowanie według miejsca, w którym została wyrządzona szkoda). Powód musi wybrać właściwy sąd najpóźniej w dniu wytoczenia powództwa – właściwy będzie sąd, przed który pierwotnie wytoczono powództwo. Jeżeli chodzi o szczegółowe kwestie prawne, właściwość miejscową ustala się zgodnie z ustawą nr 292/2013 o szczególnych postępowaniach sądowych.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Podstawowe przepisy regulujące kwestie związane z właściwością miejscową zawierają §§ 84–86 ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego oraz § 4 ustawy nr 292/2013. Należy jednak pamiętać, że w niektórych przypadkach właściwość miejscowa może być uregulowana bezpośrednio obowiązującym prawem Unii, które ma pierwszeństwo przed ustawodawstwem krajowym (zob. stosowne przepisy rozporządzenia nr 44/2001, które regulują nie tylko kwestie związane z jurysdykcją krajową, ale również kwestie związane z właściwością miejscową) – oznacza to, że przewidziane w prawie czeskim zasady dotyczące ustalania właściwości miejscowej nie zawsze mają zastosowanie.

Zgodnie z zasadą ogólną ustanowioną w ustawie nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego, sądem właściwym jest sąd powszechny właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. Co do zasady jest to zawsze sąd rejonowy. Jeżeli w konkretnej sprawie właściwość w pierwszej instancji ma sąd okręgowy (*krajský soud*) (zob. pyt. 2.1), sądem właściwym miejscowo jest sąd okręgowy, w którego okręgu znajduje się (rejonowy) sąd powszechny właściwy dla strony. Jeżeli pozew jest skierowany przeciwko więcej niż jednemu pozwanemu, sądem właściwym miejscowo jest sąd powszechny właściwy dla dowolnego z nich.

Sądem powszechnym właściwym dla osoby fizycznej jest sąd rejonowy, w którego okręgu osoba ta ma swoje miejsce zamieszkania, a w przypadku braku takiego miejsca – sąd, w którego okręgu przebywa. Pod pojęciem miejsca zamieszkania rozumie się miejsce, w którym osoba fizyczna przebywa z zamiarem stałego pobytu (w niektórych przypadkach może istnieć więcej niż jedno takie miejsce i wówczas wszystkie takie sądy są sądami właściwymi). Sądem właściwym dla osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w sprawach dotyczących tej działalności jest sąd rejonowy właściwy dla miejsca prowadzenia działalności (miejsce prowadzenia działalności to miejsce znajdujące się pod adresem wprowadzonym w rejestrze publicznym); jeżeli osoba fizyczna nie posiada miejsca prowadzenia działalności, sądem właściwym jest sąd rejonowy, w którego okręgu znajduje się jej miejsce zamieszkania, a w przypadku braku takiego miejsca – sąd rejonowy, w którego okręgu osoba ta przebywa.

Sąd właściwy dla osoby prawnej ustala się na podstawie kryterium siedziby statutowej tej osoby (zob. §§ 136–137 ustawy nr 89/2012 kodeks cywilny).

Sądem właściwym dla syndyka w trakcie wykonywania przez niego czynności służbowych jest sąd rejonowy, w którego okręgu ma on siedzibę.

Przepisy szczególne stosuje się do ustalania sądu właściwego dla Skarbu Państwa (sąd, w którego okręgu – zgodnie z przepisami szczególnymi – znajduje się siedziba państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, a jeśli nie można ustalić sądu właściwego miejscowo w ten sposób – sąd, w którego okręgu doszło do wystąpienia okoliczności stanowiących podstawę dochodzonego roszczenia), organów gminy (sąd, w którego okręgu zlokalizowana jest gmina) oraz jednostki samorządu terytorialnego wyższego szczebla (sąd, w którego okręgu organy administracyjne tej jednostki mają swoje siedziby).

Jeżeli dla pozwanego będącego obywatelem Republiki Czeskiej nie można ustalić właściwego sądu powszechnego albo właściwy dla niego sąd nie znajduje się na terytorium Republiki Czeskiej, wówczas właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się ostatnie znane miejsca zamieszkania pozwanego w Republice Czeskiej. Roszczenie związane z prawem do nieruchomości przeciwko osobie, dla której nie można ustalić właściwego sądu w Republice Czeskiej w żaden inny sposób, można wnieść do sądu, w którego okręgu znajduje się nieruchomość.

Pozew (wniosek wszczynający postępowanie) przeciwko obywatelowi państwa trzeciego można również wnieść do sądu w Republice Czeskiej, w którego okręgu znajduje się jego przedsiębiorstwo lub jednostka organizacyjna tego przedsiębiorstwa.

Przepisy § 4 ustawy nr 292/2013 o szczególnych postępowaniach sądowych stanowią, że sądem właściwym do rozpoznania sprawy jest sąd powszechny właściwy dla osoby, w której interesie prowadzone jest postępowanie, chyba że przepisy tej ustawy stanowią inaczej. Sądem właściwym dla małoletniego, który nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnych, jest sąd, w którego okręgu małoletni ma swoje miejsce zamieszkania określone na podstawie umowy zawartej między jego rodzicami, treści orzeczenia sądu lub innych rozstrzygających okoliczności.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Poza właściwością miejscową sądu powszechnego właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego istnieje również szczególna właściwość miejscowa, która może być a) właściwością przemianą (zob. pyt. 2.2.2.1 poniżej) albo b) właściwością wyłączną (zob. pyt. 2.2.2.2 poniżej). W sprawach gospodarczych dopuszcza się również zawarcie umowy prorogacyjnej (zob. pyt. 2.2.2.3 poniżej).

Ponadto zgodnie z § 5 ustawy nr 292/2013 o szczególnych postępowaniach sądowych w przypadku zmiany okoliczności mających znaczenie dla ustalenia właściwości sądu w postępowaniu dotyczącym opieki nad małoletnim, prawa pieczy i ubezwłasnowolnienia, sąd jest upoważniony do przekazania sprawy do właściwości innego sądu, jeżeli będzie to leżało w interesie małoletniego, opiekuna lub osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie. Przeniesienie sprawy do właściwości innego sądu zgodnie z tym paragrafem zawsze następuje według uznania sądu.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Jest to tzw. „właściwość przemianna”, którą regulują przepisy § 87 ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego. Powód może wybrać, czy chce wytoczyć powództwo przed sąd powszechny właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego, czy też przed inny właściwy miejscowo sąd. W takim przypadku należy jednak przestrzegać przepisów dotyczących właściwości miejscowej – jeżeli sądem właściwym do rozpoznania danej sprawy w pierwszej instancji jest sąd okręgowy, powód musi wytoczyć powództwo przed sąd okręgowy. Po wniesieniu pozwu do sądu powód nie może już wybrać innego sądu. Jeżeli właściwość miejscową regulują przepisy prawa Unii mające bezpośrednie zastosowanie, które mają pierwszeństwo przed przepisami krajowym (zob. stosowne przepisy rozporządzenia nr 44/2001, które regulują nie tylko kwestie związane z jurysdykcją krajową, ale również kwestie związane z właściwością miejscową), przewidziane w prawie czeskim zasady dotyczące wyboru właściwości miejscowej nie mają zastosowania.

Zamiast sądu powszechnego właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego powód może wybrać sąd, w którego okręgu:

pozwany ma swoje stałe miejsce zatrudnienia;

doszło do wystąpienia okoliczności dających podstawy do dochodzenia odszkodowania;

znajduje się jednostka organizacyjna przedsiębiorstwa pozwanej osoby fizycznej lub prawnej, jeżeli spór dotyczy tej jednostki;

znajduje się siedziba osoby będącej organizatorem rynku regulowanego lub zarządzającej wielostronną platformą obrotu, jeżeli sprawa dotyczy sporu gospodarczego:

dotyczącego rynku regulowanego zorganizowanego przez tę osobę lub rozliczania transakcji zawartych na takim rynku lub

dotyczącego wielostronnej platformy obrotu, którą zarządza ta osoba, lub rozliczania transakcji zawartych na takiej platformie;

znajduje się miejsce realizacji płatności w przypadku wykonywania prawa wynikającego z weksla, czeku lub innego papieru wartościowego;

znajduje się siedziba giełdy towarowej w przypadku sporu dotyczącego obrotu na giełdzie towarowej.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Jest to tzw. „właściwość wyłączna”, którą regulują przepisy § 88 ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego, oraz określone przepisy ustawy nr 292/2013 o szczególnych postępowaniach sądowych. Jeżeli w danym przypadku obowiązuje zasada właściwości wyłącznej, właściwości miejscowej nie można ustalić według miejsca zamieszkania pozwanego ani nie można dokonać wyboru właściwego sądu.

Jeżeli właściwość miejscową regulują przepisy prawa Unii mające bezpośrednie zastosowanie, które mają pierwszeństwo przed przepisami krajowymi (zob. stosowne przepisy rozporządzenia nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, które regulują nie tylko kwestie związane z jurysdykcją krajową, ale również kwestie związane z właściwością miejscową), przewidziane w prawie czeskim zasady dotyczące ustalania właściwości wyłącznej nie mają zastosowania.

Zgodnie z § 88 ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego, zasada właściwości wyłącznej obowiązuje zasadniczo w następujących postępowaniach: o podział majątku wspólnego lub innych składników majątku małżonków lub o rozwiązanie umowy wspólnego najmu mieszkania po rozwodzie – właściwość miejscową ma sąd, który orzekł o rozwodzie;

dotyczących prawa do nieruchomości (postępowanie musi bezpośrednio dotyczyć prawa do nieruchomości, tj. głównie praw rzeczowych lub praw wynikających ze stosunku najmu) – właściwość miejscową ma sąd, w którego okręgu znajduje się nieruchomość, o ile dane postępowanie nie jest postępowaniem o podział majątku wspólnego lub innych składników majątku małżonków lub o rozwiązanie umowy wspólnego najmu mieszkania po rozwodzie (w takich przypadkach właściwy miejscowo będzie sąd, który orzekł o rozwodzie – zob. powyżej);

o rozstrzygnięcie sporu dotyczącego postępowania spadkowego – właściwość miejscową ma sąd, przed którym toczy się postępowanie spadkowe.

Ustawa nr 292/2013 o szczególnych postępowań sądowych przewiduje szczególną właściwość miejscową przede wszystkim w następujących postępowaniach:

postępowaniu rozwodowym, postępowaniu o ustalenie istnienia małżeństwa lub o unieważnienie małżeństwa – zgodnie z §§ 373 i 383 w takim przypadku właściwy jest sąd, w którego okręgu małżonkowie posiadali swoje ostatnie wspólne miejsce zamieszkania w Republice Czeskiej, pod warunkiem że przynajmniej jedno z nich nadal zamieszkuje w tym okręgu; w przypadku braku takiego sądu właściwość ma sąd powszechny właściwy dla miejsca zamieszkania małżonka, który nie wniósł pozwu, a w braku również tego sądu – sąd powszechny właściwy dla miejsca zamieszkania małżonka, który wniósł pozew;

postępowaniu spadkowym – zgodnie z § 98 w takim przypadku właściwość ustala się według miejsca zameldowania spadkodawcy, jego ostatniego miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu, miejsca, w którym znajduje się nieruchomość należąca do spadkodawcy, lub miejsca śmierci spadkodawcy (kryteria te wymieniono w porządku hierarchicznym);

postępowaniu w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (powrót dziecka) – zgodnie z § 479 właściwy miejscowo jest sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba statutowa Biura ds. Międzynarodowej Ochrony Prawnej Dzieci, tj. Sąd Rejonowy w Brnie (Městský soud v Brně).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Zgodnie z § 89a ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego, strony mogą uzgodnić jako właściwy miejscowo inny sąd niż ten przewidziany w przepisach prawa (tzw. umowa prorogacyjna) wyłącznie w sprawach dotyczących stosunków między przedsiębiorstwami wynikających z prowadzenia działalności gospodarczej i wyłącznie pod warunkiem, że w danym przypadku nie obowiązuje właściwość wyłączna zgodnie z § 88 ustawy nr 99/1963 kodeks postępowania cywilnego (zob. powyżej). Umowa prorogacyjna wymaga formy pisemnej. Jeżeli powód wnieśli pozew do wybranego przez siebie sądu, powołując się na umowę prorogacyjną, powinien załączyć taką umowę do pozwu (w wiarygodnej postaci – najlepiej w postaci oryginału lub odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem), mimo że w aktualnie obowiązujących przepisach nie ustanowiono takiego warunku koniecznego.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

W Republice Czeskiej nie istnieją żadne sądy szczególne (zob. odpowiedź na pyt. 1).

Ostatnia aktualizacja: 16/09/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Niemcy

Jurysdykcja krajowa sądów niemieckich wynika z odpowiednich aktów prawnych Unii Europejskiej albo z autonomicznego międzynarodowego prawa procesowego cywilnego, które obejmuje również konwencje międzynarodowe. Poniższy kwestionariusz obejmuje wyłącznie kwestie dotyczące ustalania właściwości poszczególnych sądów niemieckich.

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Spory cywilne w Niemczech rozpoznawane są w ramach dwóch różnych systemów sądownictwa, mianowicie przez sądy cywilne (*Zivilgerichte*) i sądy pracy (*Arbeitsgerichte*).

Sądy pracy są właściwe do rozpoznawania wszystkich sporów cywilnych między pracodawcami a pracownikami oraz sporów między partnerami społecznymi. Pozostałe kompetencje sądów pracy wynikają z §§ 2 i 2a ustawy o ustroju sądów pracy (*Arbeitsgerichtsgesetz*, ArbGG). Zgodnie z § 5 ust. 1 zdanie drugie tej ustawy właściwość sądów pracy obejmuje również spory między osobami znajdującymi się w sytuacji porównywalnej z sytuacją pracowników a ich klientami. Wszystkie pozostałe spory cywilne rozpoznają sądy cywilne w ramach właściwości ogólnej sądów.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sądy cywilne pierwszej instancji dzielą się na sądy rejonowe (*Amtsgerichte*) i sądy krajowe (*Landgerichte*).

1. Sądy rejonowe są zasadniczo właściwe do rozpoznawania sporów cywilnych, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 5000 euro i jeżeli sąd krajowy nie ma właściwości wyłącznej (§ 23 pkt 1 ustawy o ustroju sądów powszechnych – *Gerichtsverfassungsgesetz*, GVG).

Niezależnie od wartości przedmiotu sporu sądy rejonowe mają właściwość wyłączną w poniższych przypadkach (§§ 23 i 23a ustawy).

Sądy rejonowe są właściwe do rozpoznawania sporów dotyczących roszczeń wynikających ze stosunku najmu pomieszczeń mieszkalnych lub dotyczących istnienia takiego stosunku najmu (§ 23 pkt 2 lit. a) ustawy).

Sądy rejonowe mają ponadto właściwość wyłączną do rozpoznawania spraw rodzinnych i – co do zasady – do prowadzenia postępowań nieprocesowych (§ 23a ust. 1 zdanie pierwsze pkt 1 i 2).

Sądy rejonowe mają także właściwość wyłączną w innych sprawach wynikających z § 23 pkt 2 lit. b)–d) i g) ustawy.

2. Sądy krajowe są właściwe do rozpoznawania w pierwszej instancji wszystkich sporów cywilnych, które nie należą do właściwości sądów rejonowych. Dotyczy to w szczególności spraw, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 5000 euro.

W szczególności, niezależnie od wartości przedmiotu w sporu, sądy krajowe mają właściwość wyłączną na podstawie § 71 ust. 2 ustawy w przypadku:

- roszczeń przeciwko organom podatkowym wynikających z przepisów o służbie cywilnej;
- roszczeń wynikających z podawania do wiadomości publicznej nieprawdziwych, wprowadzających w błąd informacji o rynku kapitałowym lub z nieujawnienia takich informacji, z wykorzystania nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd informacji o rynku kapitałowym podawanych do wiadomości publicznej bądź z niepoinformowania społeczeństwa, że takie informacje są nieprawdziwe lub wprowadzają w błąd;
- roszczeń dotyczących prawa nabywcy do zlecenia wprowadzenia zmian w realizowanym zamówieniu (*Anordnungsrecht*) oraz wynikającego z tego prawa wykonawcy do dostosowania wynagrodzenia w przypadku umów o roboty budowlane w rozumieniu § 650a kodeksu cywilnego (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB);
- oraz roszczeń dotyczących odpowiedzialności urzędników publicznych.

Sądy krajowe mogą ustanowić w ramach swoich struktur wydziały gospodarcze (§ 93 ustawy o ustroju sądów powszechnych). Zajmują się one między innymi roszczeniami cywilnoprawnymi przeciwko przedsiębiorcom i rozpoznają spory dotyczące prawa wekslowego i czekowego. § 95 ustawy zawiera wyczerpujący wykaz spraw, w których właściwe są wydziały gospodarcze. Powód ma obowiązek wnieść w pozwie o rozpoznanie sprawy przez wydział gospodarczy (§ 96 ust. 1 ustawy).

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z obowiązującą w Niemczech ogólną zasadą dotyczącą właściwości sądów zawartą w kodeksie postępowania cywilnego (Zivilprozessordnung, ZPO) (§§ 12–18) właściwość miejscową ustala się na podstawie miejsca zamieszkania pozwanego. Jeżeli osoba nie ma stałego miejsca zamieszkania, właściwość ustala się na podstawie miejsca jej pobytu w Niemczech, a jeżeli nie jest ono znane – na podstawie ostatniego stałego miejsca zamieszkania (§ 16 kodeksu). W przypadku osoby prawnej właściwość miejscową ustala się na podstawie miejsca jej siedziby (§ 17 kodeksu).

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W przypadku niektórych rodzajów roszczeń powód ma możliwość wyboru właściwości szczególnej, ale nie właściwości wyłącznej sądu, na podstawie innego kryterium niż miejsce zamieszkania pozwanego. Poniżej opisano kilka przykładów:

* W przypadku sporów wynikających ze stosunków umownych oraz dotyczących istnienia umowy można także zwrócić się do sądu właściwego dla miejsca, w którym zobowiązanie będące przedmiotem sporu powinno zostać wykonane (właściwość szczególna dla miejsca wykonania zobowiązania, § 29 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego). Umowa dotycząca miejsca wykonania zobowiązania ma znaczenie procesowe wyłącznie wówczas, gdy umawiające się strony należą do kategorii osób, które zgodnie z § 38 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego są uprawnione do zawierania umów prorogacyjnych, zob. pkt 2.2.2.3.

Pojęcie stosunku umownego obejmuje niezależnie od rodzaju zobowiązania wszystkie umowy podlegające prawu zobowiązań. W przypadku gdy właściwe są sądy pracy, przepis stosuje się odpowiednio.

* W przypadku roszczeń dotyczących odpowiedzialności cywilnej z tytułu czynów niedozwolonych sądem właściwym jest także sąd właściwy dla obszaru, na którym dopuszczono się takiego czynu (§ 32 kodeksu postępowania cywilnego).

* Zgodnie z § 20 ustawy o ruchu drogowym (Straßenverkehrsgesetz, StGV) sąd, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie powodujące szkodę, tj. wypadek drogowy, również jest właściwy w przypadku roszczeń wynikających z przepisów tej ustawy.

* Ofiara przestępstwa może w toku postępowania karnego dochodzić roszczeń majątkowych wynikających z przestępstwa, wnosząc pozew do sądu rozpoznającego sprawę (przystępując do postępowania karnego na podstawie §§ 403 i 404 kodeksu postępowania karnego – Strafprozessordnung, StPO).

* Właściwość miejscową w postępowaniach w sprawach o rozwód uregulowano w § 122 ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, FamFG). W związku z tym właściwość miejscową ma wyłącznie sąd rodzinny (*Familiengericht*, wydział sądu rejonowego), w którego okręgu jedno z małżonków wraz ze wszystkimi wspólnymi małoletnimi dziećmi mają miejsce zwykłego pobytu (oznaczające faktyczny ośrodek życia rodzinnego). W przypadku braku takiego miejsca zwykłego pobytu małżonka ze wszystkimi wspólnymi małoletnimi dziećmi w momencie wszczęcia postępowania, tj. w momencie doręczenia pozwu, właściwość wyłączna przysługuje sądowi rodzinnemu, w którego okręgu jedno z małżonków wraz z niektórymi wspólnymi małoletnimi dziećmi mają miejsce zwykłego pobytu, pod warunkiem że żadne ze wspólnych dzieci nie zamieszkuje wraz z drugim małżonkiem.

Jeżeli nie można ustalić właściwości sądu na tej podstawie, właściwość wyłączna przysługuje sądowi rodzinnemu, w którego okręgu znajdowało się ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu małżonków, o ile w chwili wszczęcia postępowania nadal znajduje się tam miejsce zwykłego pobytu jednego z małżonków (zob. powyżej). Jeżeli i ta zasada nie ma zastosowania, wówczas punktem odniesienia jest miejsce zwykłego pobytu strony przeciwnej, chyba że na terenie Niemiec takie miejsce nie występuje. W takiej sytuacji punktem odniesienia jest miejsce zwykłego pobytu powoda.

Jeżeli nawet w taki sposób nie uda się ustalić właściwości sądu, wówczas sądem mającym właściwość wyłączną jest sąd rodzinny przy Sądzie Rejonowym Berlin–Schöneberg.

* Właściwość miejscową w postępowaniach w sprawach o alimenty uregulowano w § 232 ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym. Sąd, przed którym toczyło się lub toczy postępowanie w sprawach małżeńskich w pierwszej instancji, ma właściwość wyłączną w kwestii świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonków oraz dzieci, jeżeli postępowanie to jest wciąż w toku.

Jeżeli postępowanie w sprawach małżeńskich już się zakończyło, właściwość wyłączna w kwestii świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletniego dziecka lub dziecka traktowanego jako takie przysługuje sądowi, w którego okręgu znajduje się miejsce zwykłego pobytu dziecka lub rodzica uprawnionego do dokonywania czynności w imieniu małoletniego dziecka. Zasada ta nie ma zastosowania w przypadku, gdy miejsce zwykłego pobytu dziecka lub rodzica znajduje się za granicą.

We wszystkich innych sprawach dotyczących świadczeń alimentacyjnych (świadczenia alimentacyjne na rzecz małżonków lub dzieci, których nie uwzględniono w powyższych przepisach, ale również świadczenia alimentacyjne na rzecz wnuków, rodziców lub matek samotnie wychowujących dzieci) zastosowanie mają nadal przepisy ogólne, tj. pierwszeństwo ma miejsce zwykłego pobytu strony przeciwnej. W niektórych szczególnych przypadkach przewidziano możliwość wyboru sądu właściwego na podstawie § 232 ust. 3 zdanie drugie ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym.

* W postępowaniu dotyczącym władzy rodzicielskiej lub prawa do kontaktów stosuje się tę samą zasadę na podstawie § 152 ustawy, tj. jeżeli postępowanie w sprawie o rozwód jest w toku, sąd ten zachowuje właściwość. Jeżeli nie toczą się żadne postępowania w sprawach małżeńskich, punktem odniesienia jest miejsce zwykłego pobytu dziecka. Datą odniesienia w celu ustalenia właściwości jest dzień skierowania sprawy do sądu.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W przypadku gdy w ustawie wyraźnie określa się właściwość sądu jako wyłączną, wówczas ma ona pierwszeństwo przed wszystkimi innymi, tj. powództwo można wytoczyć (w sposób dopuszczalny) wyłącznie przed sąd mający właściwość wyłączną. Właściwość wyłączna wynika przede wszystkim z kodeksu postępowania cywilnego, ale również z ustaw szczególnych (np. § 122 ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym). Jeżeli postępowanie dotyczy gruntów lub prawa z nimi związanego (np. zbywalne i dziedziczne prawo zabudowy – *Erbbaurecht*), w niektórych przypadkach właściwość wyłączną ma sąd, w którego okręgu znajduje się dana nieruchomości; dotyczy to powództw petytoryjnych lub powództw dotyczących obciążenia nieruchomości ograniczonymi prawami rzeczowymi, sporów dotyczących ustalenia istnienia takich obciążeń, powództw posesoryjnych, powództw w sprawie wytyczenia granic oraz podziału (§ 24 kodeksu postępowania cywilnego).

W przypadku sporów wynikających ze stosunków najmu lub dzierżawy pomieszczeń lub dotyczących istnienia takiego stosunku właściwość wyłączną ma sąd, w którego okręgu znajdują się pomieszczenia będące przedmiotem najmu lub dzierżawy (§ 29a ust. 1 kodeksu). Przepis ten nie znajduje jednak zastosowania w przypadku stosunków tymczasowego najmu pomieszczeń mieszkalnych (domki letniskowe, pokoje hotelowe itp.), umeblowanych pomieszczeń dla indywidualnych najemców lub domów i pomieszczeń przeznaczonych na potrzeby publiczne (§ 29a ust. 2 kodeksu).

W przypadku postępowania przeciwko właścicielowi zakładu znajdującego się na terenie Niemiec – w celu uzyskania odszkodowania za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko – właściwość wyłączną ma sąd, w którego okręgu przedmiotowy zakład wywarł wpływ na środowisko (§ 32a kodeksu).

W przypadku postępowania dotyczącego odszkodowania z tytułu nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd podawanych do wiadomości publicznej informacji o rynku kapitałowym lub nieujawnienia takich informacji bądź wykonania umowy na podstawie oferty złożonej zgodnie z przepisami ustawy o nabywaniu papierów wartościowych i przejmowaniu przedsiębiorstw (Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz) właściwość wyłączna przysługuje sądowi właściwemu dla miejsca, w którym znajduje się siedziba zainteresowanego emitenta, zainteresowanego oferenta innych inwestycji kapitałowych lub spółki przejmowanej, jeżeli taka siedziba znajduje się na terytorium Niemiec, a powództwo jest skierowane przynajmniej również przeciwko emitentowi, oferentowi lub spółce przejmowanej (§ 32b kodeksu).

W postępowaniu w sprawie nakazu zapłaty (*Mahnverfahren*) właściwość wyłączną ma sąd rejonowy posiadający właściwość ogólną w odniesieniu do powoda, a więc sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby powoda lub, w przypadku osób prawnych, siedziby statutowej (§ 689 ust. 2 zdanie pierwsze kodeksu). Jeżeli powód nie podlega właściwości ogólnej sądów w Niemczech, właściwość wyłączną ma Sąd Rejonowy w dzielnicy Wedding w Berlinie (Amtsgericht Wedding). Zasada ta ma zastosowanie nawet wtedy, gdy w innych przepisach prawa przewidziano inną właściwość wyłączną. W przypadku postępowania egzekucyjnego właściwość wyłączną ma sąd rejonowy, w którego okręgu ma nastąpić lub nastąpiła egzekucja (§ 764 ust. 2 i § 802 kodeksu). W przypadku egzekucji wierzytelności i innych praw majątkowych sądem właściwym jest sąd rejonowy właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika (§ 828 ust. 2 kodeksu). W przypadku przymusowej sprzedaży gruntów w drodze licytacji lub objęcia zarządem przymusowym wyłączną właściwość miejscową, jako sąd właściwy do przeprowadzenia egzekucji, ma sąd rejonowy, w którego okręgu położone są grunty (§ 1 ust. 1 i § 146 ustawy o licytacji przymusowej i zarządzie przymusowym (Zwangsversteigerungsgesetz, ZVG) oraz §§ 802 i 869 kodeksu postępowania cywilnego].

Jeżeli osoba trzecia twierdzi, że posiada tytuł uniemożliwiający rozporządzanie przedmiotem objętym przymusową egzekucją, właściwość wyłączną ma sąd, w którego okręgu odbywa się przymusowa egzekucja (§ 771 kodeksu).

W przypadku czynności, których może dokonać wyłącznie zobowiązany (*unvertretbare Handlung*), sąd rozpoznający sprawę w pierwszej instancji jest właściwy w zakresie nakazywania dokonania tych czynności, ich zaniechania oraz przyzwolenia na te czynności (§§ 894, 895, 888, 890 kodeksu). Sąd rozpoznający sprawę w pierwszej instancji jest również właściwy do rozpoznawania powództw podważających zasadność roszczenia stwierdzonego orzeczeniem (§ 767 kodeksu).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

a) Umowy

W kodeksie postępowania cywilnego przewidziano możliwość stosowania umów prorogacyjnych. Zgodnie z § 38 ust. 1 kodeksu sąd pierwszej instancji, który nie jest właściwy z mocy prawa, może stać się właściwy na mocy wyraźnej lub dorozumianej umowy między stronami, jeżeli stronami tymi są przedsiębiorcy, osoby prawne prawa publicznego lub publicznoprawne fundusze celowe. Właściwość można również powierzyć określonej sądowi pierwszej instancji, jeżeli co najmniej jedna z umawiających się stron nie podlega właściwości ogólnej sądów w Niemczech (§ 38 ust. 2 kodeksu). W tym drugim przypadku umowa wymaga formy pisemnej lub, jeżeli zawarto ją ustnie, pisemnego potwierdzenia. Jeżeli jedna ze stron podlega właściwości ogólnej sądów w Niemczech, w klauzuli prorogacyjnej należy wskazać – w zakresie, w jakim dotyczy to Niemiec – taki sąd albo sąd szczególny, którego właściwość w danym przypadku została ustalona.

Zgodnie z § 38 ust. 3 kodeksu postępowania cywilnego umowa prorogacyjna jest dopuszczalna wyłącznie wówczas, gdy zawarto ją wyraźnie w formie pisemnej w następstwie powstania sporu lub na wypadek gdyby przyszły pozwany przeniósł swój adres lub swoje miejsce zwykłego pobytu za granicę po zawarciu umowy lub gdyby w momencie wszczęcia postępowania jego adres lub miejsce zwykłego pobytu nie były znane.

Umowa prorogacyjna musi zawsze dotyczyć określonego stosunku prawnego oraz powstałych na jego gruncie sporów prawnych; w przeciwnym razie jest ona nieważna (§ 40 ust. 1 kodeksu). Umowa prorogacyjna jest również niedopuszczalna, jeżeli dotyczy roszczeń niemajątkowych, które powierzono sądowi rejonowemu, niezależnie od wartości przedmiotu sporu. Zawarcie umowy prorogacyjnej jest niemożliwe, jeżeli właściwość wyłączna wynika z ustawy (§ 40 ust. 2 kodeksu).

Ważna umowa prorogacyjna jest wiążąca dla sądów, przy czym od treści umowy zależy, czy strony uzgodniły właściwość wyłączną.

b) Rozprawa bez podniesienia zarzutu niewłaściwości

Właściwość sądu pierwszej instancji może zostać także ustanowiona w trakcie rozprawy, podczas której pozwany nie podniósł zarzutu niewłaściwości (§ 39 kodeksu). W postępowaniu przed sądami rejonowymi tego rodzaju skutek prawny pojawia się wyłącznie w sytuacji, gdy sąd zasygnalizuje tę kwestię (§ 504 kodeksu).

Właściwości nie można jednak ustalić w następstwie niepodniesienia zarzutu niewłaściwości w trakcie rozprawy w sprawach, w których umowa prorogacyjna nie jest dopuszczalna (zob. powyżej spory dotyczące roszczeń niemajątkowych oraz właściwość wyłączną).

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Specyficzne uwarunkowania wynikające z właściwości szczególnej sądów pracy dotyczą nie tylko właściwości rzeczowej na podstawie §§ 2–3 ustawy o ustroju sądów pracy (Arbeitsgerichtsgesetz, ArbGG).

Można je również zaobserwować w odniesieniu do właściwości miejscowej. Zgodnie z §§ 12–40 w przypadku postępowań prowadzących do wydania orzeczenia w rozumieniu § 2 ustawy o ustroju sądów pracy należy w pierwszej kolejności odnieść się do przepisów ogólnych kodeksu postępowania cywilnego (§ 46 ust. 1 kodeksu). W § 48 ust. 1a ustawy o ustroju sądów pracy określono jednak szczególną właściwość sądu, w którego okręgu znajduje się miejsce pracy (zob. pkt 2.2.2.1). Powództwo można więc wytoczyć również przed ten sąd. Jeżeli chodzi o możliwość zawarcia umowy prorogacyjnej, zastosowanie mają zasady ogólne opisane w odpowiedzi na pytanie 2. Należy jednak zauważyć, że w przypadku niektórych rodzajów sporów § 48 ust. 2 ustawy uprawnia partnerów społecznych do wskazania właściwości sądu, który z mocy prawa nie jest właściwy miejscowo, bez konieczności przestrzegania § 38 ust. 2 i 3 kodeksu.

Jeżeli chodzi o postępowania prowadzące do wydania orzeczenia w rozumieniu § 2a ustawy o ustroju sądów pracy, w § 82 ust. 1 ustawy ustanowiono właściwość wyłączną sądu właściwego dla miejsca prowadzenia działalności lub siedziby statutowej przedsiębiorstwa.

Ostatnia aktualizacja: 31/07/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [et](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [en](#)

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Estonia

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Sądami właściwymi do rozpoznawania spraw cywilnych są sądy rejonowe (*maakohus*). Sądy rejonowe rozpoznają sprawy cywilne w pierwszej instancji. Sprawy cywilne dotyczą kwestii z wielu różnych dziedzin i obejmują spory wynikające z różnych umów i zobowiązań, kwestie rodzinne i spadkowe, spory dotyczące praw rzeczowych, kwestie związane z działalnością przedsiębiorstw i organizacji non-profit oraz zarządzaniem nimi oraz kwestie związane z upadłością i prawem pracy. Aby wszcząć postępowanie cywilne, należy wnieść pozew do sądu rejonowego. W pozwie wnoszonym do sądu należy wskazać osobę, przeciwko której wytaczane jest powództwo, żądanie pozwu, uzasadnienie żądania (tj. podstawę prawną) oraz dowody na poparcie powództwa.

Prowadzenie postępowania w sprawach cywilnych reguluje [kodeks postępowania cywilnego](#).

Mimo że w Estonii nie istnieją wyspecjalizowane sądy, przed skorzystaniem z prawa do wniesienia sprawy do sądu niektóre spory można skierować do komisji pozasądowych.

Na przykład spory pracownicze może rozstrzygać [Komisja ds. Sporów Pracowniczych](#) (töövaidluskomisjon). Komisja ds. Sporów Pracowniczych to niezależny organ zajmujący się prowadzeniem postępowań przedsądowych w sprawach dotyczących indywidualnych sporów pracowniczych. Prawo zwrócenia się do niej przysługuje zarówno pracownikom, jak i pracodawcom, przy czym nie wiąże się to z koniecznością uiszczenia opłaty skarbowej. Rozstrzyganie sporów pracowniczych przez Komisję ds. Sporów Pracowniczych reguluje [ustawa o rozstrzyganiu sporów pracowniczych](#). Postępowania prowadzone przez Komisję ds. Sporów Pracowniczych nie są obowiązkowymi postępowaniami przedsądowymi. Decyzja Komisji ds. Sporów Pracowniczych, która weszła w życie, jest wiążąca dla stron. Do Komisji ds. Sporów Pracowniczych można zwrócić się o rozstrzygnięcie następujących sporów powstałych na gruncie stosunku pracy: 1) sporu pracowniczego wynikającego ze stosunku pracy między pracownikiem a pracodawcą zarejestrowanym w Estonii lub zagranicznym pracodawcą prowadzącym działalność w Estonii za pośrednictwem oddziału i z przygotowań do nawiązania takiego stosunku pracy (indywidualny spór pracowniczy); 2) sporu pracowniczego na gruncie § 7 ustawy o warunkach pracy pracowników oddelegowanych do Estonii między pracownikiem oddelegowanym do Estonii a jego pracodawcą (indywidualny spór pracowniczy); 3) sporu zbiorowego wynikającego z wykonania postanowień układu zbiorowego (spór zbiorowy). Komisja ds. Sporów Pracowniczych nie rozstrzyga sporów dotyczących odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu, uszkodzenia ciała lub śmierci w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. We wniosku skierowanym do komisji należy wskazać okoliczności istotne dla sporu. Na przykład w przypadku zaskarżenia rozwiązania umowy o pracę należy wskazać datę i przyczynę rozwiązania tej umowy. Należy też opisać charakter sporu między stronami, tj. określić działania, których pracownik lub pracodawca nie podjął lub które podjął niezgodnie z prawem. Wszelkie oświadczenia i twierdzenia muszą zostać uzasadnione, dlatego też należy przedstawić wszelkie okoliczności, które są poparte dowodami z dokumentów (umowa o pracę, wzajemne uzgodnienia lub korespondencja między pracodawcą a pracownikiem itp.), lub odniesienia do wszelkich innych dowodów i dane świadków. Takie dowody z dokumentów, które uzasadniają roszczenie pracownika lub pracodawcy, należy załączyć do wniosku w momencie jego składania. Jeżeli wnioskodawca uzna, że w postępowaniu powinien wziąć udział świadek, we wniosku należy podać imię i nazwisko oraz adres świadka. Roszczenia wynikające z umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą może rozpoznawać [Komisja ds. Skarg Konsumentów](#) (tarbijakaebuste komisjon). Rozstrzyganie sporów przez tę komisję reguluje [ustawa o ochronie konsumentów](#). Komisja ds. Skarg Konsumentów jest właściwa do rozstrzygania zarówno krajowych, jak i transgranicznych sporów konsumenckich wynikających z umów zawartych między konsumentami a przedsiębiorcami, wszczętych przez konsumenta, jeżeli jedną ze stron sporu jest przedsiębiorca, który ma miejsce prowadzenia działalności w Republice Estońskiej. Komisja ds. Skarg Konsumentów jest również właściwa do rozstrzygania wszelkich sporów dotyczących szkód spowodowanych przez wadliwy produkt, pod warunkiem że szkodę można zidentyfikować. W przypadku ustalenia, że szkoda została wyrządzona, gdy jednocześnie niemożliwe jest dokładne oszacowanie wartości tej szkody, na przykład z uwagi na fakt, że ma ona charakter niepieniężny lub zostanie poniesiona w przyszłości, kwotę odszkodowania ustala sąd. Komisja nie rozstrzyga sporów dotyczących usług o charakterze nieekonomicznym świadczonych w interesie ogólnym, usług edukacyjnych świadczonych przez osoby prawne podlegające przepisom prawa publicznego, usług opieki zdrowotnej świadczonych na rzecz pacjenta przez pracowników służby zdrowia w celu oceny stanu zdrowia, ochrony zdrowia lub przywrócenia dobrego stanu zdrowia pacjenta albo przepisania, wydania lub dostarczenia leków i urządzeń medycznych. Komisja nie jest również właściwa do rozstrzygania sporów dotyczących roszczeń z tytułu śmierci, uszkodzenia ciała lub uszczerbku na zdrowiu ani sporów, które rozstrzyga się zgodnie z procedurą przewidzianą w innych ustawach. Spory takie rozstrzyga właściwa instytucja lub sąd. Postępowania prowadzone przez Komisję ds. Skarg Konsumentów nie są obowiązkowymi postępowaniami przedsądowymi. Lista przedsiębiorców, którzy nie zastosowali się do decyzji Komisji, jest publikowana na stronie internetowej Rady Ochrony Konsumentów i Organu Regulacyjnego ds. Technicznych. Jeżeli strony nie zgadzają się z decyzją Komisji lub nie zastosują się do jej treści, mogą wnieść ten sam spór do rozpoznania przez sąd rejonowy. Spory dotyczące najmu można rozstrzygać w postępowaniu prowadzonym przed komisją ds. najmu, która działa zgodnie z przepisami [ustawy o rozstrzyganiu sporów dotyczących najmu](#) (üürivaidluse lahendamise seadus). Organ samorządu terytorialnego może powołać komisję ds. najmu jako niezależny podmiot odpowiedzialny za rozstrzyganie sporów dotyczących najmu. Komisje ds. najmu nie rozstrzygają sporów, których przedmiotem są roszczenia finansowe o wartości powyżej 3 200 euro. Postępowania prowadzone przez komisję ds. najmu nie są obowiązkowymi postępowaniami przedsądowymi. Po wejściu w życie decyzji komisji ds. najmu strony nie mogą wnieść tego samego roszczenia opierającego się na tej samej podstawie do sądu. Decyzja komisji ds. najmu, która weszła w życie, jest wiążąca dla stron.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Aby ustalić, który sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy, należy zapoznać się z zasadami ustalania właściwości. Wyróżnia się trzy rodzaje właściwości: 1) właściwość miejscową ogólną, która zależy od miejsca zamieszkania; 2) właściwość miejscową przemianą; 3) właściwość wyłączną (zob. pkt 2.2).

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sądy niższej i wyższej instancji są różne, ponieważ estoński system sądownictwa jest systemem trójinstancyjnym.

Sądy rejonowe (*maakohus*) rozpoznają wszystkie sprawy cywilne jako sądy pierwszej instancji. Ustawa może przewidywać, że określone rodzaje spraw mają rozpoznawać wyłącznie określone sądy rejonowe, jeżeli przyspieszy to rozpoznawanie spraw lub w inny sposób usprawni ten proces.

Sąd okręgowy (*ringkonnakohus*) rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń wydanych w sprawach cywilnych przez sądy rejonowe podlegające jego właściwości miejscowej na podstawie wniesionych zażaleń na postanowienia i apelacji od wyroków. Sąd okręgowy orzeka również w innych sprawach wchodzących w zakres jego właściwości na mocy prawa.

Sąd Najwyższy (*Riigikohus*) rozpoznaje środki zaskarżenia od orzeczeń wydanych w sprawach cywilnych przez sądy okręgowe (skargi kasacyjne i zażalenia na postanowienia). Sąd Najwyższy rozpoznaje również wnioski o przeprowadzenie kontroli sądowej prawomocnych orzeczeń sądowych, w przypadkach przewidzianych w ustawie wyznacza sąd właściwy do rozpoznania danej sprawy oraz orzeka we wszystkich innych sprawach, do rozpoznania których jest właściwy z mocy prawa. Sąd Najwyższy pełni również funkcję estońskiego sądu konstytucyjnego.

Sprawa jest najpierw rozpoznawana w pierwszej instancji przez sąd rejonowy, który wydaje wyrok. Osobie, która uzna, że sąd pierwszej instancji wydał wyrok z naruszeniem obowiązujących przepisów lub że z okoliczności i dowodów, które należy uwzględnić w postępowaniu apelacyjnym, wynika, że

w postępowaniu apelacyjnym sąd powinien wydać wyrok inny niż sąd pierwszej instancji, przysługuje prawo do wniesienia apelacji do sądu wyższej instancji, tj. do sądu okręgowego. Sądy okręgowe są sądami drugiej instancji i w związku z tym rozpoznają środki zaskarżenia od orzeczeń sądów rejonowych i sądów administracyjnych (apelacje od wyroków i zażalenia na postanowienia). Sąd okręgowy orzeka w sprawach cywilnych kolegalnie – rozpoznaje środki zaskarżenia w składzie trzech sędziów.

Sąd Najwyższy jest sądem najwyższej instancji. Sąd Najwyższy rozpoznaje środki zaskarżenia od orzeczeń wydanych w sprawach cywilnych przez sądy okręgowe (skargi kasacyjne i zażalenia na postanowienia). Sąd Najwyższy rozpoznaje również wnioski o przeprowadzenie kontroli prawomocnych orzeczeń sądowych; w przypadkach przewidzianych w ustawie wyznacza sąd właściwy do rozpoznania sprawy i orzeka we wszystkich innych sprawach, do których rozpoznania jest właściwy z mocy prawa. Skarga kasacyjna polega na zaskarżeniu nieprawomocnego wyroku sądu, jeżeli w sprawie występuje zagadnienie prawne, oraz poddanie tego wyroku kontroli przez sąd wyższej instancji bez przeprowadzenia ponownej oceny stanu faktycznego. Kontrola orzeczeń sądowych oznacza ponowne zbadanie postanowień i wyroków, które już się uprawomocniły, w przypadku gdy wystąpiły nowe okoliczności w sprawie oraz na podstawie wniosku złożonego przez stronę postępowania.

Uczestnik postępowania apelacyjnego może wnieść środek zaskarżenia od wyroku sądu okręgowego do Sądu Najwyższego, jeżeli sąd okręgowy dopuścił się rażącego naruszenia przepisu prawa procesowego lub niewłaściwie zastosował przepis prawa materialnego. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym uczestnik postępowania może dokonywać czynności procesowych oraz składać pisma procesowe i wnioski wyłącznie za pośrednictwem adwokata.

W postępowaniu nieprocesowym przed Sądem Najwyższym uczestnik postępowania może dokonywać czynności procesowych oraz składać pisma procesowe osobiście lub za pośrednictwem prawnika. Sąd Najwyższy przyjmie skargę kasacyjną, jeżeli będzie ona spełniała wymogi ustanowione w obowiązujących przepisach, zostanie złożona w wyznaczonym terminie i:

- 1) nie będzie ulegało wątpliwości, że przy wydawaniu wyroku sąd okręgowy nieprawidłowo zastosował przepis prawa materialnego, co mogło skutkować wydaniem niewłaściwego wyroku;
- 2) sąd okręgowy dopuścił się poważnego naruszenia przepisu prawa procesowego przy wydawaniu wyroku, co mogło doprowadzić do wydania niewłaściwego wyroku.

Ponadto Sąd Najwyższy przyjmie sprawę, jeżeli rozpoznanie skargi kasacyjnej będzie miało kluczowe znaczenie dla zapewnienia pewności prawa oraz dla kształtowania jednolitej praktyki sądowej bądź dla dalszego rozwoju prawa.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Właściwość oznacza prawo i obowiązek wykonania praw procesowych określonej osoby przed określonym sądem. Wyróżnia się właściwość ogólną, przemienne i wyłączną.

Właściwość ogólna wskazuje sąd, przed który można wytoczyć powództwo przeciwko danej osobie i przed którym można podjąć inne czynności procesowe w odniesieniu do tej osoby, chyba że przepisy stanowią, że powództwo można wytoczyć lub czynność można podjąć przed innym sądem.

Właściwość miejscowa przemienne wskazuje sąd, przed który można wytoczyć powództwo przeciwko danej osobie i przed którym można podjąć inne czynności procesowe w odniesieniu do tej osoby, poza sądem posiadającym właściwość miejscową ogólną w danej sprawie. Oznacza to na przykład, że powództwo o roszczenie majątkowe przeciwko osobie fizycznej można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym taka osoba fizyczna miała miejsce zamieszkania przez dłuższy czas. Jeżeli taka osoba zamieszkuje w państwie trzecim, powód może również wystąpić przeciwko niej z powództwem o roszczenie majątkowe, wnosząc je do sądu właściwego dla miejsca położenia składnika majątku będącego przedmiotem powództwa lub do sądu właściwego dla miejsca położenia pozostałych składników majątku tej osoby.

Właściwość wyłączna wskazuje jedyny sąd właściwy do rozpoznania danej sprawy cywilnej. W postępowaniach wszczynanych na wniosek strony sąd ma zawsze właściwość wyłączną, chyba że przepisy prawa stanowią inaczej. Właściwość wyłączną można oznaczyć na przykład na podstawie miejsca położenia nieruchomości, miejsca prowadzenia działalności osoby prawnej itp.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Powództwo przeciwko osobie fizycznej można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania tej osoby, natomiast powództwo przeciwko osobie prawnej można wytoczyć przed sąd właściwy dla jej siedziby statutowej. Jeżeli miejsce zamieszkania osoby fizycznej nie jest znane, powództwo przeciwko takiej osobie można wytoczyć przed sąd właściwy dla ostatniego znanego miejsca zamieszkania tej osoby.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Powództwo przeciwko obywatelowi Republiki Estońskiej zamieszkującemu w państwie trzecim, w odniesieniu do którego stosuje się zasady eksterytorialności, lub przeciwko obywatelowi Republiki Estońskiej pracującemu w państwie trzecim jako urzędnik służby cywilnej można wytoczyć przed sąd właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania tego obywatela w Estonii. Jeżeli dana osoba nie zamieszkiwała w Estonii, powództwo przeciwko niej można wytoczyć przed Sąd Rejonowy dla prowincji Harju (Harju Maakohus). Powództwo przeciwko Republice Estońskiej lub organowi samorządu terytorialnego można wytoczyć przed sąd właściwy dla siedziby statutowej takiego organu państwowego lub organu samorządu terytorialnego. W przypadku braku możliwości ustalenia właściwego organu państwowego powództwo należy wytoczyć przed Sąd Rejonowy dla prowincji Harju. W przypadku braku możliwości ustalenia organu samorządu terytorialnego powództwo należy wytoczyć przed sąd właściwy miejscowo dla siedziby władz danej gminy wiejskiej lub miasta. Powód może również wytoczyć powództwo przeciwko Republice Estońskiej i organowi samorządu terytorialnego przed sąd właściwy dla swojego miejsca zamieszkania lub siedziby.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W przypadkach wskazanych w odpowiednich przepisach dopuszcza się możliwość wyboru sądu, przed który można wytoczyć powództwo i przed którym można podjąć inne czynności procesowe, poza sądem, którym ma właściwość ogólną w określonej sprawie.

Właściwość ze względu na miejsce pobytu – powództwo o roszczenie majątkowe przeciwko osobie fizycznej można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym ta osoba fizyczna miała miejsce pobytu przez dłuższy czas z uwagi na fakt, że pozostawała w stosunku pracy lub w stosunku służbowym, studiowała albo przebywała w tym miejscu z jakiegokolwiek innego powodu.

Właściwość ze względu na miejsce prowadzenia działalności – powództwo o roszczenie związane z działalnością gospodarczą lub zawodową pozwanego można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca prowadzenia przez niego działalności.

Właściwość ze względu na siedzibę statutową osoby prawnej – osoba prawna ustanowiona na zasadzie członkostwa, w tym przedsiębiorstwo, lub członek, partner lub udziałowiec takiej osoby prawnej może wytoczyć powództwo z tytułu członkostwa lub posiadania udziałów przeciwko innemu członkowi, partnerowi lub udziałowcowi tej samej osoby prawnej przed sąd właściwy dla siedziby statutowej takiej osoby prawnej.

Właściwość ze względu na położenie składnika majątku – jeżeli dana osoba ma miejsce zamieszkania lub siedzibę statutową na terytorium państwa trzeciego, można wytoczyć przeciwko niej powództwo o roszczenie majątkowe przed sąd właściwy dla miejsca położenia składnika majątku będącego przedmiotem powództwa lub przed sąd właściwy dla miejsca położenia pozostałych składników majątku tej osoby. Jeżeli dany składnik majątku został wpisany do rejestru publicznego, powództwo można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca prowadzenia rejestru, do którego wpisano ten składnik majątku. Jeżeli składnikiem majątku jest roszczenie wynikające z prawa zobowiązań, powództwo można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca

zamieszkania lub siedziby statutowej dłużnika. Jeżeli roszczenie jest zabezpieczone składnikiem majątku, powództwo można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca położenia tego składnika majątku.

Powództwo o roszczenie zabezpieczone hipoteką lub obciążone prawem rzeczowym albo inne powództwo o podobne roszczenie można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości, pod warunkiem że dłużnik jest właścicielem zarejestrowanej nieruchomości zabezpieczonej hipoteką lub obciążonej prawem rzeczowym.

Właściwość w przypadku powództwa dotyczącego własności lokalu – powództwo przeciwko właścicielowi lokalu mieszkalnego wynikające ze stosunku prawnego związanego z własnością tego lokalu można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości będącej przedmiotem własnościowego prawa do lokalu.

Właściwość ze względu na miejsce wykonania umowy – powództwo o roszczenie wynikające z umowy lub powództwo o stwierdzenie nieważności umowy można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym zakwestionowane postanowienie umowne ma zostać wykonane. W przypadku umowy sprzedaży ruchomości za miejsce wykonania zobowiązania uznaje się miejsce, w którym dana ruchomość została przekazana lub miała zostać przekazana nabywcy oraz, w przypadku umowy o świadczenie usługi, miejsce, w którym usługa była lub miała być świadczona. W pozostałych przypadkach za miejsce wykonania zobowiązania uznaje się miejsce prowadzenia działalności lub, w przypadku braku takiego miejsca, miejsce zamieszkania lub siedzibę statutową dłużnika. Powyższe przepisy mają zastosowanie, chyba że strony postanowią inaczej.

Właściwość ze względu na miejsce zamieszkania konsumenta – konsument może również wytoczyć powództwo o roszczenie wynikające z umowy lub stosunku określonych w art. 35, 46, 52, art. 208 ust. 4, art. 379, 402, art. 635 ust. 4, art. 709, 734 i 866 [§⁷ ustawy o prawie zobowiązań](#) (võlaõigusseadus) lub powództwo wynikające z innej umowy zawartej z przedsiębiorstwem mającym siedzibę statutową lub miejsce prowadzenia działalności w Estonii przed sąd właściwy dla swojego miejsca zamieszkania. Powyższe przepisy nie mają zastosowania do powództw z tytułu umów przewozu.

Właściwość w przypadku powództwa o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia – ubezpieczony, uposażony z tytułu ubezpieczenia lub inna osoba uprawniona do wystąpienia z żądaniem wykonania umowy ubezpieczenia przez ubezpieczyciela mogą również wytoczyć powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej tej osoby. W przypadku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej lub ubezpieczenia obiektu w budowie, nieruchomości lub ruchomości połączonych z ubezpieczeniem obiektu w budowie lub nieruchomości powództwo przeciwko ubezpieczycielowi można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca wystąpienia działania lub zdarzenia, które doprowadziło do powstania szkody, lub miejsca, w którym szkoda została wyrządzona.

Właściwość w przypadku powództwa wynikającego z umowy dotyczącej praw własności intelektualnej – powództwo wynikające z umowy dotyczącej przeniesienia przedmiotu praw autorskich, praw pokrewnych lub praw własności przemysłowej lub z umowy licencyjnej lub powództwo służące potwierdzeniu nieważności takiej umowy można również wytoczyć przed Sąd Rejonowy dla prowincji Harju.

Właściwość ze względu na miejsce zamieszkania lub miejsce zatrudnienia pracownika – pracownik może wytoczyć powództwo o roszczenie wynikające z umowy o pracę również przed sąd właściwy dla jego miejsca zamieszkania lub zatrudnienia.

Właściwość w przypadku powództwa z weksla lub czeku – powództwo z weksla lub czeku można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca płatności.

Właściwość w przypadku powództwa o roszczenie z czynu niedozwolonego – powództwo o odszkodowanie z tytułu szkód poniesionych wskutek czynu niedozwolonego można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca wystąpienia działania lub zdarzenia, które doprowadziło do powstania szkody, lub miejsca, w którym szkoda została wyrządzona.

Właściwość w przypadku powództwa o roszczenie morskie, powództwa z tytułu działań ratunkowych lub umowy w zakresie ratownictwa – powództwo o jedno roszczenie morskie lub większą liczbę roszczeń wskazanych w [§⁷ ustawie o prawie morza](#) (laeva asjaõigusseadus) można również wytoczyć przed sąd właściwy dla położenia statku pozwanego lub dla portu macierzystego takiego statku. Powództwo z tytułu działań ratunkowych lub umowy w zakresie ratownictwa można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca prowadzenia akcji ratunkowej.

Właściwość w przypadku powództwa o podział masy spadkowej – powództwo o ustalenie prawa do spadku, roszczenie następcy prawnego przeciwko posiadaczowi masy spadkowej, roszczenie wynikające z zapisu lub testamentu lub roszczenie o zachówek lub podział masy spadkowej można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania spadkodawcy w momencie jego śmierci. Jeżeli spadkodawca był obywatelem Republiki Estońskiej, ale w momencie śmierci nie zamieszkiwał w Estonii, powództwo można również wytoczyć przed sąd właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Estonii. Jeżeli spadkodawca nie zamieszkiwał w Estonii, powództwo można wytoczyć przed Sąd Rejonowy dla prowincji Harju (Harju Maakohus).

Powództwo przeciwko współpozwanym i kilka powództw przeciwko jednemu pozwanemu – powództwo przeciwko kilku pozwanym można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby jednego z współpozwanym według wyboru powoda. Jeżeli powód zamierza wytoczyć więcej niż jedno powództwo przeciwko jednemu pozwanemu na podstawie tej samej przesłanki faktycznej, wszystkie powództwa można wytoczyć przed sąd właściwy do rozpoznania powództwa dotyczącego jednego roszczenia lub kilku roszczeń opierających się na tej samej przesłance faktycznej.

Właściwość w przypadku powództwa wzajemnego oraz powództwa wniesionego przez osobę trzecią występującą z niezależnym roszczeniem – powództwo wzajemne można wytoczyć przed sąd, do którego wniesiono powództwo pierwotne, o ile spełniono warunki wniesienia powództwa wzajemnego i o ile powództwo wzajemne nie podlega właściwości wyłącznej, a także o ile nie stwierdzono, że sądem właściwym do rozpoznawania tego rodzaju kwestii jest wyłącznie określony sąd rejonowy. Powyższe przepisy stosuje się również w przypadku, gdy zgodnie z przepisami ogólnymi powództwo wzajemne należy wytoczyć przed sąd w państwie trzecim.

Osoba trzecia może wytoczyć niezależne powództwo przed sąd rozpoznający powództwo główne.

Właściwość w postępowaniu upadłościowym – powództwo o wszczęcie postępowania upadłościowego lub o ustalenie masy upadłości przeciwko upadłemu, syndykowi masy upadłości lub członkowi komisji upadłościowej, w tym powództwo o wyłączenie składnika majątku z masy upadłości, można wytoczyć przed sąd, który orzekł o upadłości. Powództwo o zaspokojenie roszczenia można również wytoczyć przed sąd, który orzekł o upadłości. Podmiot, wobec którego ogłoszono upadłość może również wytoczyć powództwo dotyczące masy upadłości, w tym powództwo o roszczenie windykacyjne, przed sąd, który ogłosił upadłość.

Jeżeli sprawa podlega właściwości kilku sądów estońskich jednocześnie, powodowi przysługuje prawo wyboru sądu, przed który chce wytoczyć powództwo. W takim przypadku sprawę rozpoznaje sąd, który otrzymał pozew jako pierwszy.

Jeżeli powództwo zostanie wytoczone przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej pozwanego lub przed sąd, który ma właściwość wyłączną, sprawa jest rozpoznawana przez ośrodek zamiejscowy właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej pozwanego lub dla miejsca, na podstawie którego ustalono właściwość wyłączną. Jeżeli kilka miejsc decydujących o właściwości sądu leży na obszarze objętym właściwością miejscową jednego sądu rejonowego, lecz podlegającym różnym ośrodkom zamiejscowym, powód może wybrać ośrodek zamiejscowy, w którym sprawa zostanie rozpoznana. Jeżeli powód nie dokona takiego wyboru, sąd wskaże ośrodek zamiejscowy właściwy do rozpoznania sprawy.

Szczegółowe obszary właściwości terytorialnej i ośrodki zamiejscowe ustanowiono w [§⁷ ustawie o sądach](#).

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W przypadkach określonych w ustawie stosuje się zasadę właściwości wyłącznej. Właściwość wyłączna wskazuje jedyny sąd właściwy do rozpoznania danej sprawy cywilnej.

1) *Właściwość ze względu na położenie nieruchomości* – przed sąd właściwy dla położenia danej nieruchomości można wytoczyć powództwo obejmujące następujące kategorie roszczeń:

roszczenia dotyczące uznania istnienia prawa własności, ograniczonego prawa rzeczowego lub innego obciążenia rzeczowego na nieruchomości lub uznania braku takich praw lub obciążeń lub roszczenia dotyczące innych praw do nieruchomości;

roszczenia o ustalenie granic lub podział nieruchomości;

objęcie prawa własności do nieruchomości ochroną;

roszczenia dotyczące prawa rzeczowego wynikającego z własnościowego prawa do lokalu;

roszczenia dotyczące przymusowej egzekucji z nieruchomości;

roszczenia wynikające z umowy dzierżawy lub najmu nieruchomości lub z innej umowy użytkowania nieruchomości zgodnie z prawem zobowiązań bądź

roszczenia dotyczące ważności takich umów.

Powództwo dotyczące służebności gruntowej, obciążenia rzeczowego lub prawa pierwokupu wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca położenia danej nieruchomości służebnej lub obciążonej.

2) *Roszczenie o zaprzestanie stosowania standardowych warunków umownych* – powództwo o zaprzestanie stosowania niesprawiedliwego standardowego warunku umownego lub o odwołanie lub wycofanie zalecenia stosowania takiego warunku przez osobę zalecającą jego stosowanie (art. 45 ustawy o prawie zobowiązań) wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca prowadzenia działalności przez pozwanego lub, w przypadku braku takiego miejsca, przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej pozwanego. Jeżeli pozwany nie ma miejsca prowadzenia działalności, miejsca zamieszkania ani siedziby statutowej w Estonii, powództwo wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca, w którym stosowano taki standardowy warunek umowny.

3) *Właściwość w sprawie o uchylenie decyzji organu osoby prawnej lub stwierdzenie jej nieważności* – powództwo o uchylenie decyzji organu osoby prawnej lub o stwierdzenie jej nieważności wytacza się przed sąd właściwy dla siedziby statutowej danej osoby prawnej.

4) *Właściwość w sprawach małżeńskich*

Za sprawy małżeńskie uznaje się sprawy cywilne, w których przedmiotem powództwa są kwestie związane z:

rozwdem;

unieważnieniem małżeństwa;

ustaleniem istnienia lub nieistnienia małżeństwa;

podziałem majątku wspólnego lub innymi roszczeniami wynikającymi ze stosunków majątkowych między małżonkami;

innymi roszczeniami wynikającymi ze stosunku między małżonkami wniesionymi przez jedno z małżonków przeciwko drugiemu.

Sąd estoński jest właściwy do rozpoznania sprawy małżeńskiej, jeżeli:

co najmniej jedno z małżonków jest obywatelem Republiki Estońskiej lub było obywatelem Republiki Estońskiej w momencie zawarcia związku małżeńskiego; obydwie małżonkowie zamieszkują w Estonii;

jedno z małżonków ma miejsce zamieszkania w Estonii, z wyjątkiem sytuacji, w której oczywiste jest, że wydany wyrok nie zostałby uznany w państwie obywatelstwa któregośkolwiek z małżonków.

Jeżeli sprawa małżeńska ma zostać rozpoznana przez sąd w Estonii, powództwo wytacza się przed sąd właściwy dla wspólnego miejsca zamieszkania małżonków lub, w przypadku braku takiego wspólnego miejsca zamieszkania, przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Estonii, powództwo wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania wspólnego, małoletniego dziecka stron, a w przypadku braku takiego małoletniego dziecka – przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda.

Jeżeli ustanowiono pieczę nad majątkiem osoby nieobecnej, która zaginęła, lub jeżeli ustanowiono kuratelę dla osoby z uwagi na jej ograniczoną zdolność do czynności prawnych lub w przypadku osoby poddanej karze pozbawienia zdolności, powództwo rozwodowe przeciwko takiej osobie można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda.

5) *Właściwość w sprawach o ustalenie ojcostwa i alimenty* – sprawa o ustalenie ojcostwa to sprawa cywilna, w której rozpoznaje się powództwo o ustalenie lub zakwestionowanie wpisu dotyczącego rodzica w akcie urodzenia dziecka lub w aktach stanu cywilnego. Estoński sąd może rozpoznać sprawę o ustalenie ojcostwa, jeżeli co najmniej jedna ze stron postępowania jest obywatelem Republiki Estońskiej lub jeżeli co najmniej jedna ze stron postępowania ma miejsce zamieszkania w Estonii. W sprawie o ustalenie ojcostwa rozpoznawanej przez sąd estoński powództwo wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka. Jeżeli dziecko nie ma miejsca zamieszkania w Estonii, powództwo wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Estonii, powództwo wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda.

Przepisy te mają również zastosowanie do spraw o alimenty. Sprawa o alimenty jest to sprawa cywilna, w której rozpoznaje się roszczenie o:

wykonanie przez jednego z rodziców spoczywającego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec małoletniego dziecka;

wykonanie obowiązku alimentacyjnego ustanowionego pomiędzy rodzicami;

wykonanie obowiązku alimentacyjnego ustanowionego pomiędzy małżonkami;

wykonanie innego obowiązku alimentacyjnego wynikającego z mocy prawa.

6. *Właściwość w postępowaniach wszczynanych na wniosek strony*

W postępowaniach wszczynanych na wniosek strony sąd ma zawsze właściwość wyłączną, chyba że odpowiednie przepisy stanowią inaczej.

Uprozczone postępowanie nakazowe – uproszczone postępowanie nakazowe przeprowadza się w ośrodku zamiejscowym Sądu Rejonowego dla prowincji Pärnu w Haapsalu zajmującym się nakazami zapłaty (Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja). Aby wszcząć uproszczone postępowanie nakazowe w związku z roszczeniem alimentacyjnym lub roszczeniem o zwrot długu, można skorzystać ze strony internetowej <https://www.e-toimik.ee/> w celu skontaktowania się z wydziałem ds. nakazów zapłaty sądu rejonowego. Uprozczone postępowanie nakazowe nie ma zastosowania do roszczeń o zwrot długu przekraczających 6 400 euro; kwota ta obejmuje zarówno roszczenie główne, jak i roszczenie o świadczenia uboczne. Podobnie postępowania uproszczonego nie stosuje się wówczas, gdy kwota dochodzonych świadczeń alimentacyjnych przekracza 1,5-krotność minimalnej kwoty świadczeń alimentacyjnych. W 2020 r. 1,5-krotność minimalnej kwoty świadczeń alimentacyjnych odpowiadała 438 euro miesięcznie. Uprozczone postępowanie nakazowe nie ma zastosowania, jeżeli dłużnik nie jest wskazany w akcie urodzenia dziecka jako jego rodzic.

Uznanie za zmarłego i ustalenie czasu zgonu – sąd estoński może uznać osobę za zmarłą i ustalić czas jej zgonu, jeżeli: 1) w chwili otrzymania ostatniej informacji na temat osoby zaginionej była ona obywatelem Republiki Estońskiej lub miała miejsce zamieszkania w Estonii; 2) sąd estoński ma inny interes prawny w uznaniu osoby za zmarłą lub ustaleniu czasu jej zgonu.

Wniosek o uznanie za zmarłego i ustalenie czasu zgonu składa się do sądu właściwego dla ostatniego miejsca zamieszkania osoby zaginionej. Jeżeli osoba zaginęła w związku z rozbiciem się statku zarejestrowanego w Estonii, wniosek składa się do sądu właściwego dla portu macierzystego tego statku.

W innych przypadkach wniosek o uznanie za zmarłego lub o ustalenie czasu zgonu składa się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby

statutowej wnioskodawcy. Jeżeli miejsce zamieszkania lub siedziba statutowa wnioskodawcy nie znajduje się w Estonii, wniosek składa się do Sądu Rejonowego dla prowincji Harju. Wniosek o zmianę czasu zgonu lub o unieważnienie uznania za zmarłego składa się do sądu, który ustalił czas zgonu lub uznał osobę za zmarłą.

Sprawy dotyczące kurateli – sprawą dotyczącą kurateli jest sprawa dotycząca ustanowienia kuratora lub inna powiązana sprawa. Sąd estoński może być właściwy do rozpoznania sprawy dotyczącej kurateli, jeżeli: 1) osoba potrzebująca kurateli lub objęta kuratelą jest obywatelem Republiki Estońskiej lub ma miejsce zamieszkania w Estonii; 2) osoba potrzebująca kurateli lub objęta kuratelą potrzebuje ochrony sądu estońskiego z innego powodu, również w przypadku gdy jej majątek znajduje się w Estonii.

Ustanowienie kuratora w Estonii nie jest konieczne, jeżeli sąd estoński i sąd państwa trzeciego są w równym stopniu właściwe do ustanowienia kurateli i kurator został już ustanowiony w państwie trzecim lub postępowanie w przedmiocie ustanowienia kuratora toczy się przed sądem zagranicznym, pod warunkiem że można domniemywać, że orzeczenie sądu zagranicznego zostanie uznane w Estonii, oraz że nieustanowienie kuratora w Estonii służy dobru osoby potrzebującej kurateli.

Sprawę dotyczącą kurateli rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca zamieszkania osoby potrzebującej kurateli. Ustanowienie kuratora dla dziecka poczętego należy do właściwości sądu właściwego dla miejsca zamieszkania matki dziecka. W przypadku sprawy dotyczącej ustanowienia kuratora dla rodzeństwa zamieszkującego lub przebywającego w okręgu podlegającym właściwości miejscowej kilku sądów kuratora ustanawia sąd właściwy dla miejsca zamieszkania najmłodszego dziecka. Jeżeli w takim przypadku postępowanie w przedmiocie kurateli toczy się już przed sądem, sądem właściwym do rozpoznania sprawy dotyczącej kurateli jest ten sam sąd. Jeżeli osoba potrzebująca kurateli nie ma miejsca zamieszkania w Estonii lub nie można ustalić jej miejsca zamieszkania, sprawę może rozpoznać sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się osoba potrzebująca kurateli lub jej majątek, lub Sąd Rejonowy dla prowincji Harju. Sprawę dotyczącą osoby objętej kuratelą lub jej majątku rozpoznaje sąd, który ustanowił kuratora. Taką sprawę może również rozpoznać – jeżeli występuje ku temu uzasadniona przyczyna – sąd właściwy dla miejsca zamieszkania osoby objętej kuratelą lub sąd właściwy dla miejsca położenia jej majątku.

Umieszczenie osoby w zakładzie zamkniętym – sprawę związaną z umieszczeniem osoby w zakładzie zamkniętym rozpoznaje sąd, który ustanowił kuratora dla tej osoby, lub sąd prowadzący postępowanie w przedmiocie kurateli. W innych przypadkach sprawy takie rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca położenia zakładu zamkniętego. Taką sprawę może również rozpoznać sąd, który zarządził tymczasową ochronę prawną.

Tymczasową ochronę prawną może zarządzić każdy sąd właściwy dla miejsca, w którym odpowiedni środek ma zostać zastosowany. Inne sprawy związane z umieszczeniem osoby w zakładzie zamkniętym, w tym sprawy dotyczące zawieszenia lub zakończenia okresu umieszczenia w zakładzie zamkniętym oraz sprawy związane ze zmianą okresu umieszczenia w placówce zamkniętej, rozpoznaje sąd, który wydał orzeczenie w przedmiocie umieszczenia osoby w placówce zamkniętej.

Ustanowienie kurateli nad majątkiem osoby nieobecnej – sprawy związane z ustanowieniem kurateli nad majątkiem osoby nieobecnej rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca zamieszkania osoby nieobecnej. Jeżeli osoba nieobecna nie ma miejsca zamieszkania w Estonii, sprawy związane z ustanowieniem kurateli nad majątkiem osoby nieobecnej rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca położenia majątku, który ma zostać objęty kuratelą. Inne sprawy związane z ustanowieniem kurateli nad majątkiem osoby nieobecnej, w tym sprawy związane ze zniesieniem kurateli i zmianą kuratora oraz zakresu jego obowiązków, rozpoznaje sąd, który ustanowił kuratora.

Przysposobienie – estoński sąd może wydać orzeczenie w przedmiocie przysposobienia, jeżeli rodzic adopcyjny, jeden z małżonków wyrażających gotowość przysposobienia dziecka lub dziecko jest obywatelem Republiki Estońskiej lub jeżeli rodzic adopcyjny, jeden z małżonków wyrażających gotowość przysposobienia dziecka lub dziecko mają miejsce zamieszkania w Estonii. Wniosek o przysposobienie składa się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania przysposabianego dziecka. Jeżeli dziecko przysposobione nie ma miejsca zamieszkania w Republice Estońskiej, wniosek należy złożyć w Sądzie Rejonowym dla prowincji Harju. Sądem właściwym do stwierdzenia nieważności przysposobienia jest sąd, który wydał orzeczenie w przedmiocie przysposobienia.

Rozszerzenie ograniczonej zdolności do czynności prawnych małoletniego – o rozszerzeniu ograniczonej zdolności do czynności prawnych małoletniego może orzec sąd estoński, jeżeli małoletni jest obywatelem Republiki Estońskiej lub ma miejsce zamieszkania w Estonii. Wniosek o rozszerzenie ograniczonej zdolności do czynności prawnych małoletniego lub wniosek o uchylenie postanowienia o rozszerzeniu ograniczonej zdolności do czynności prawnych małoletniego wnosi się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania małoletniego. Jeżeli małoletni nie ma miejsca zamieszkania w Republice Estońskiej, wniosek należy złożyć w Sądzie Rejonowym dla prowincji Harju.

Ustalenie pochodzenia dziecka i zakwestionowanie wpisu dotyczącego jednego z rodziców po jego śmierci – jeżeli osoba dąży do potwierdzenia stosunku prawnego łączącego ją ze zmarłym lub jeżeli chce zakwestionować wpis dotyczący jednego z rodziców w rejestrze urodzeń po śmierci osoby wpisanej w rejestrze urodzeń lub w rejestrze ludności jako jedno z rodziców, stosowny wniosek należy wnieść do sądu właściwego dla ostatniego miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy potwierdzenie stosunku prawnego lub zakwestionowanie wpisu w rejestrze urodzeń lub w rejestrze ludności. Jeżeli ostatnie znane miejsce zamieszkania osoby nie znajdowało się w Estonii lub jeżeli nie było znane, wniosek składa się do Sądu Rejonowego dla prowincji Harju.

Inne sprawy rodzinne rozpoznawane w postępowaniach wszczynanych na wniosek strony – do innych spraw rodzinnych rozpoznawanych w postępowaniach wszczynanych na wniosek strony zastosowanie mają przepisy dotyczące władzy rodzicielskiej, o ile ustawa nie stanowi inaczej i o ile jest to uzasadnione, biorąc pod uwagę specyfikę rozpoznawanej sprawy. Wszczynane na wniosek strony postępowanie dotyczące stosunku prawnego między małżonkami lub rozwiedzionymi małżonkami prowadzi sąd właściwy dla wspólnego miejsca zamieszkania małżonków lub ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków. Jeżeli małżonkowie nie mieli wspólnego miejsca zamieszkania w Estonii lub jeżeli żadne z małżonków nie zamieszkuje obecnie w okręgu sądowym właściwym dla ich ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania, sprawę rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca zamieszkania małżonka, którego prawa zostałyby ograniczone, gdyby sąd wydał orzeczenie będące przedmiotem wniosku. Jeżeli małżonek ten nie ma miejsca zamieszkania w Estonii lub jeżeli ustalenie jego miejsca zamieszkania jest niemożliwe, sprawę rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy. W przypadku braku możliwości ustalenia sądu właściwego sprawę rozpoznaje Sąd Rejonowy dla prowincji Harju. Tymczasową ochronę prawną w sprawie rodzinnej rozpoznawanej w postępowaniu wszczynanym na wniosek strony może przyznać każdy sąd właściwy dla miejsca, w którym odpowiedni środek ma zostać zastosowany.

Stosowanie środków zarządzania masą spadkową – sąd estoński może stosować środki zarządzania w odniesieniu do masy spadkowej znajdującej się w Estonii niezależnie od tego, którego państwa prawo ma zastosowanie do dziedziczenia ani od tego, którego państwa organ lub urzędnik jest właściwy do przeprowadzenia postępowania spadkowego dotyczącego tej masy spadkowej zgodnie z przepisami dotyczącymi właściwości ogólnej. Środki zarządzania masą spadkową stosuje sąd właściwy dla miejsca otwarcia spadku. Jeżeli postępowanie spadkowe wszczęto w państwie trzecim, a masa spadkowa znajduje się na terytorium Estonii, środki zarządzania masą spadkową może zastosować sąd właściwy dla miejsca położenia masy spadkowej.

Właściwość w zakresie środków zaskarżenia – wniosek o stwierdzenie nieważności papieru wartościowego wnosi się do sądu właściwego dla miejsca wykupu tego papieru wartościowego, a w braku takiego miejsca – zgodnie z przepisami dotyczącymi ustalania właściwości ogólnej mającymi zastosowanie do emitenta danego papieru wartościowego. Posiadacz nieruchomości składa wniosek o wszczęcie postępowania apelacyjnego w przedmiocie wyłączenia

praw właściciela nieruchomości zgodnie z przepisami § 124 [ustawy o prawie własności](#) (asjaõigusseadus) do sądu właściwego dla miejsca położenia nieruchomości. W przypadku, o którym mowa w § 13 [ustawy o prawie morza](#), osoba uprawniona składa wniosek o wszczęcie postępowania apelacyjnego w przedmiocie wyłączenia praw właściciela statku do Sądu Rejonowego dla prowincji Harju. Właściciel nieruchomości obciążonej składa wniosek o wszczęcie postępowania apelacyjnego w przedmiocie wyłączenia praw nieznanego wierzyciela hipotecznego do sądu właściwego dla miejsca położenia nieruchomości obciążonej (§ 331 [ustawy o prawie własności](#)). Właściciel obciążonego statku lub właściciel zastawionej rzeczy obciążonej zarejestrowanym zastawem na ruchomościach składa wniosek o wyłączenie praw nieznanego wierzyciela hipotecznego lub zastawnika w ramach hipoteki morskiej lub zastawu morskiego zgodnie z § 59 [ustawy o prawie morza](#) do Sądu Rejonowego dla prowincji Harju.

Właściwość we wszczynanych na wniosek strony postępowaniach dotyczących osób prawnych na gruncie prawa prywatnego – wszczynane na wniosek strony sprawy inne niż sprawy rejestrowe, które dotyczą działalności spółki, organizacji nienastawionej na zys i fundacji, w tym sprawy związane z powołaniem zastępcy członka zarządu lub rady nadzorczej, audytora, audytora na potrzeby audytu specjalnego oraz likwidatora, a także sprawy związane z ustalaniem kwoty odszkodowania dla wspólników lub udziałowców spółki rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca siedziby statutowej osoby prawnej lub oddziału spółki zagranicznej.

Sprawy związane z własnościowym i współwłasnościowym prawem do lokalu – wszczynane na wniosek strony sprawy związane z własnościowym lub współwłasnościowym prawem do lokalu rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

Sprawy związane z dostępem do drogi publicznej oraz tolerowaniem obecności elementów systemu melioracji i instalacji technicznych na posesji – sprawy związane z dostępem do drogi publicznej oraz tolerowaniem obecności elementów systemu melioracji i instalacji technicznych na posesji rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości, której dotyczy wniosek o zapewnienie dostępu do drogi publicznej, nieruchomości, na której ma znaleźć się element systemu melioracji, lub nieruchomości, na której znajduje się instalacja techniczna.

Sprawy związane z uznawaniem, stwierdzaniem wykonalności i wykonywaniem orzeczeń sądów państw trzecich – wniosek o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu państwa trzeciego, wniosek o odmowę uznania lub wykonania takiego orzeczenia, wniosek o zawieszenie wykonania takiego orzeczenia lub inny wniosek w toku postępowania egzekucyjnego składa się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej dłużnika lub do sądu właściwego dla miejsca, w którym ma zostać przeprowadzone postępowanie egzekucyjne, o ile przepisy prawa lub postanowienia umowy międzynarodowej nie stanowią inaczej.

Sprawy związane z uznawaniem wykonalności ugody wypracowanej w wyniku postępowania pojednawczego – wykonalność ugody wypracowanej w wyniku postępowania pojednawczego, o którym mowa w § 14 ust. 1 [ustawy o postępowaniu pojednawczym](#) (lepitusseadus), uznaje sąd właściwy dla miejsca przeprowadzenia postępowania pojednawczego.

Sprawy związane z uznawaniem i stwierdzaniem wykonalności orzeczeń sądów arbitrażowych – wnioski o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów arbitrażowych wydanych w Estonii lub orzeczeń sądów arbitrażowych państw trzecich, a także wnioski o odmowę uznania lub wykonania tych orzeczeń składa się do Sądu Rejonowego dla prowincji Pärnu (Pärnu Maakohus). Wniosek o zawieszenie wykonania orzeczenia sądu arbitrażowego państwa trzeciego lub inny wniosek w toku postępowania egzekucyjnego składa się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej dłużnika lub do sądu właściwego dla miejsca, w którym ma zostać przeprowadzone postępowanie egzekucyjne, o ile przepisy prawa lub postanowienia umowy międzynarodowej nie stanowią inaczej. Jeżeli jedna ze stron porozumienia zawartego w toku postępowania polubownego jest konsumentem, wniosek o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub wniosek o odmowę uznania lub wykonania wyroku sądu polubownego składa się do sądu właściwego dla miejsca przeprowadzenia postępowania polubownego.

Kwestie wnoszone do sądu na wniosek są rozpoznawane przez ośrodek zamieszkowy właściwy miejscowo dla miejsca, na podstawie którego ustalono właściwość sądu. Jeżeli różne miejsca decydujące o właściwości sądu leżą na obszarze objętym właściwością miejscową jednego sądu rejonowego, lecz podlegającym różnym ośrodkom zamieszkowym, sąd wskazuje ośrodek zamieszkowy właściwy do rozpoznania danej sprawy.

Szczegółowe obszary właściwości terytorialnej i ośrodki zamieszkowe ustanowiono w [ustawie o sądach](#).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Sąd może również rozpoznać sprawę na podstawie przepisów dotyczących właściwości, jeżeli właściwość tego sądu wynika z umowy między stronami, a spór dotyczy działalności gospodarczej lub zawodowej obydwu stron lub działalności gospodarczej lub zawodowej jednej ze stron, przy czym druga ze stron jest organem państwa, organem samorządu terytorialnego lub inną osobą prawną podlegającą przepisom prawa publicznego, lub jeżeli obydwie strony są osobami prawnymi podlegającymi przepisom prawa publicznego.

Strony mogą również zawrzeć umowę prorogacyjną, jeżeli miejsce zamieszkania lub siedziba statutowa jednej strony lub obydwu stron nie znajduje się w Estonii.

Niezależnie od powyższego postanowienia umowy prorogacyjnej mają również zastosowanie, jeżeli:

- 1) taką umowę zawarto po wystąpieniu sporu;
- 2) właściwość ustalono w sprawie, w której pozwany ustanawia lub przenosi miejsce prowadzenia działalności lub siedzibę statutową do państwa trzeciego po wejściu w życie umowy, lub jeżeli miejsce zamieszkania, miejsce prowadzenia działalności lub siedziba statutowa pozwanego nie są znane w chwili wytoczenia powództwa.

Właściwość ustalona na mocy umowy jest właściwością wyłączną, chyba że strony postanowią inaczej.

Sąd pierwszej instancji może, w drodze postanowienia, przekazać sprawę do rozpoznania przez inny sąd pierwszej instancji, jeżeli strony wystąpią ze wspólnym wnioskiem w tym zakresie przed przeprowadzeniem pierwszej rozprawy lub – w ramach procedury pisemnej – przed upływem terminu na przedstawienie stanowisk.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

W Estonii nie utworzono żadnych sądów szczególnych.

Powiązane strony

[System sądownictwa](#)

Ostatnia aktualizacja: 02/01/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Irlandia

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Sądy cywilne w Irlandii są właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących sporów między osobami fizycznymi, osobami prawnymi lub z udziałem Skarbu Państwa. Spory te mogą dotyczyć różnorodnych kwestii – od szkody powstałej w wypadku samochodowym po kwestionowane przejęcie przedsiębiorstwa. W sprawach cywilnych powód skarży pozwanego o naprawienie wyrządzonej mu szkody. Odszkodowanie przybiera zazwyczaj formę zasądzonej kwoty pieniężnej.

Sądy rejonowe (*District Courts*), sądy okręgowe (*Circuit Courts*) i Wysoki Trybunał (*High Court*) są sądami pierwszej instancji. Właściwość Sądu Najwyższego (*Supreme Court*) obejmuje wyłącznie rozpoznawanie środków zaskarżenia, jak również określone sprawy związane z konstytucją. Sąd Apelacyjny (*Court of Appeal*) rozpoznaje wyłącznie środki odwoławcze.

Sądy rejonowe i okręgowe mają właściwość miejscową i rzeczową ograniczoną, tj. są one właściwe wyłącznie do rozpoznawania spraw, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza określonego progu lub w których strony mają swoje miejsce zamieszkania lub siedzibę na określonym obszarze geograficznym lub gdy doszło do zawarcia umowy na określonym obszarze geograficznym. Apelacje od wyroków sądów rejonowych rozpoznają sądy okręgowe, natomiast apelacje od wyroków sądów okręgowych rozpoznaje Wysoki Trybunał.

Sądy spraw drobnych (*Small Claims Courts*) funkcjonują w ramach sądów rejonowych i rozpatrują spory konsumenckie, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 2000 EUR. Do sądów tych można również kierować spory gospodarcze.

Sąd rejonowy jest właściwy do rozpoznawania spraw, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15 000 EUR. Sąd okręgowy jest właściwy do rozpoznawania spraw, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 75 000 EUR (60 000 EUR w przypadku powództwa dotyczącego uszkodzenia ciała). Sąd okręgowy jest również właściwy do rozpoznawania spraw z zakresu prawa rodzinnego, w tym spraw o rozwód, separację i unieważnienie małżeństwa. Wysoki Trybunał jest właściwy do rozpoznawania spraw, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 75 000 EUR (60 000 EUR w przypadku powództwa dotyczącego uszkodzenia ciała).

Powództwa na gruncie prawa pracy rozpoznaje Sąd Apelacyjny ds. Zatrudnienia (*Employment Appeals Tribunal*), który jest niezależnym organem ochrony sądowej. Sąd ten jest właściwy do rozpoznawania różnorodnych sporów dotyczących praw pracowniczych. W niektórych sprawach każda ze stron sporu może odwołać się do sądu okręgowego w terminie sześciu tygodni od wydania orzeczenia przez Sąd Apelacyjny ds. Zatrudnienia. Jeżeli nie odwołano się do sądu okręgowego, a pracodawca nie wykonał orzeczenia Sądu, Minister Pracy, Przedsiębiorczości i Innowacji może wytoczyć powództwo przed sąd okręgowy w imieniu pracownika. Każda ze stron może odwołać się od orzeczenia Sądu do Wysokiego Trybunału, ale wyłącznie w zakresie ograniczonym do kwestii prawnych.

Utworzony w 2004 r. Sąd Gospodarczy (*Commercial Court*) funkcjonuje jako specjalistyczny wydział [Wysokiego Trybunału](#), a jego działalność regulują w szczególności przepisy [zarządzenia 63A stanowiącego element regulaminu sądów wyższej instancji](#) (Order 63A of the Rules of the Superior Courts). Sąd ten jest właściwy do rozpoznawania spraw gospodarczych, w których wartość przedmiotu sporu wynosi co najmniej 1 mln EUR, spraw dotyczących własności intelektualnej oraz środków odwoławczych i skarg na decyzje wydane przez organy administracji. Sąd ten jest również właściwy do rozpoznawania innych spraw, jeżeli sędzia uzna to za celowe. Sprawy nie trafiają automatycznie do wykazu spraw gospodarczych (*Commercial List*) prowadzonego przez Wysoki Trybunał. Decyzję w tym zakresie każdorazowo podejmuje sędzia Sądu Gospodarczego. Sąd stosuje szczegółowy system zarządzania sprawami, który ma usprawniać przygotowanie rozprawy, eliminować zbędne koszty i zwalczать taktyki przedłużania postępowania oraz gwarantować ujawnienie wszystkich informacji przed rozprawą.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sąd właściwy do rozpoznania danego roszczenia w pierwszej instancji ustala się na podstawie charakteru tego roszczenia (umowne, deliktowe itp.) oraz jego wartości (zob. powyżej).

Aby określić zakres właściwości sądów rejonowych, kraj podzielono na 24 okręgi, do każdego z nich przypisując na stałe jednego sędziego lub większą ich liczbę. W dwóch największych miastach, tj. Dublinie i Cork, liczba spraw wnoszonych do sądu wymaga przydzielenia na stałe kilku sędziów. Jeżeli chodzi o sądy okręgowe, kraj podzielono na osiem okręgów. Do każdego sądu okręgowego przypisany jest jeden sędzia, z wyjątkiem Sądów Okręgowych w Dublinie i Cork, gdzie z uwagi na duży wpływ spraw przypisano większą liczbę sędziów. Sprawy w pierwszej instancji Wysoki Trybunał rozpoznaje zwykle w Dublinie. Wysoki Trybunał rozpoznaje również roszczenia dotyczące uszkodzenia ciała, w tym również ze skutkiem śmiertelnym, zbierając się w kilku lokalizacjach w wyznaczonych okresach w ciągu roku. Ponadto Wysoki Trybunał odbywa sesje wyjazdowe, na których rozpoznaje apelacje od wyroków sądów okręgowych w sprawach cywilnych i rodzinnych.

Sądy rejonowe są właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących umów, określonych czynów niedozwolonych, umów dzierżawy z opcją wykupu i umów sprzedaży na raty, najmu, np. o eksmisję z tytułu niepłacenia czynszu oraz dotyczących bezprawnego zatrzymania towaru, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15 000 EUR. Sąd rejonowy posiada również szeroki zakres kompetencji w sprawach dotyczących wykonywania orzeczeń dotyczących zadłużenia, wydawanych przez wszystkie sądy, w sprawach dotyczących udzielania koncesji, np. na sprzedaż napojów alkoholowych, a także w sprawach związanych z opieką i świadczeniami alimentacyjnymi na dzieci.

Sądy okręgowe są właściwe w sporach wynikających z umów, czynów niedozwolonych, dziedziczenia i w sprawach dotyczących zarządzania spadkiem, w sprawach rozstrzyganych według norm słuszności, w sprawach o eksmisję lub z wniosków o zawarcie nowych umów najmu w postępowaniach dotyczących umów dzierżawy z opcją wykupu i umów sprzedaży na raty, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 75 000 EUR (60 000 EUR w przypadku powództwa dotyczącego uszkodzenia ciała). Sądy okręgowe są właściwe do rozpoznania spraw z zakresu prawa rodzinnego (w tym spraw o separację, rozwód, unieważnienie małżeństwa oraz apelacji od wyroków sądów rejonowych) oraz rozpatrują apelacje od orzeczeń arbitrażowych w sporach dotyczących czynszów od najmu i dzierżawy.

Sprawy cywilne w sądach okręgowych rozpoznaje sąd w składzie jednoosobowym bez udziału ławników. Sądy okręgowe rozpatrują apelacje od wyroków sądów rejonowych, ponownie rozpoznając sprawę, a ich orzeczenia są ostateczne i niezaskarżalne.

Zgodnie z konstytucją Wysoki Trybunał ma właściwość ogólną w pierwszej instancji we wszelkich kwestiach dotyczących zarówno zdarzeń, jak i zagadnień prawnych. Oznacza to, że Wysoki Trybunał jest właściwy do rozpoznawania wszelkich spraw cywilnych, w których pozwany ma miejsce zamieszkania na terytorium Irlandii, spraw dotyczących umów zawartych w Irlandii, spraw z czynów niedozwolonych tam popełnionych lub spraw dotyczących nieruchomości położonych w Irlandii. Wysoki Trybunał rozpoznaje apelacje od wyroków sądów okręgowych i sprawuje nadzór nad sądami rejonowymi i innymi sądami niższej instancji. Apelacje od wyroków Wysokiego Trybunału rozpoznają Wyższy Sąd Apelacyjny oraz Sąd Najwyższy, w przypadku gdy Sąd Najwyższy uzna, że rozstrzygnięcie w danej sprawie leży w ogólnym interesie publicznym lub w interesie wymiaru sprawiedliwości. Wyższy Sąd Apelacyjny może przekazać apelację do rozpoznania Sądowi Najwyższemu, jeżeli Sąd Najwyższy uzna, że rozstrzygnięcie w danej sprawie leży w ogólnym interesie publicznym lub w interesie wymiaru sprawiedliwości. W takim przypadku rozpatrzenie apelacji następuje bez ponownego rozpoznania sprawy, lecz na podstawie zgromadzonych w pierwszej instancji dowodów oraz argumentów prawnych.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Właściwy sąd rejonowy lub okręgowy, przed który należy wytoczyć powództwo cywilne, ustala się na podstawie miejsca zwykłego pobytu pozwanego lub jednego z pozwanych lub miejsca prowadzenia działalności zawodowej lub gospodarczej przez pozwanego lub jednego z pozwanych. W większości sporów dotyczących zobowiązań umownych sądem właściwym do rozpoznania sprawy jest sąd rejonowy lub okręgowy, w którego okręgu znajduje się miejsce domniemanego zawarcia umowy, w przypadku czynów niedozwolonych – sąd właściwy ze względu na miejsce domniemanego popełnienia danego czynu, w przypadku spraw z zakresu prawa rodzinnego – sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda, natomiast w sporach dotyczących najmu/dzierżawy lub własności nieruchomości – sąd właściwy dla miejsca, w którym położona jest nieruchomość będąca przedmiotem postępowania.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Nie dotyczy.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Nie dotyczy.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Nie dotyczy.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Na stronie internetowej [Służby Sądowniczej Irlandii](#) w wyczerpujący sposób objaśniono strukturę sądów w tym kraju. Opublikowano na niej również skierowaną do ogółu społeczeństwa broszurę pt. *Explaining the Courts*. Bardziej szczegółowych informacji o systemie sądownictwa udziela Rada Informacji Obywatelskiej – organ ustawowy wspierający udzielanie informacji i porad oraz podnoszenie świadomości w zakresie szeregu usług publicznych i społecznych. Rada Informacji Obywatelskiej posiada swoją stronę internetową; można skontaktować się z nią również telefonicznie i osobiście w oddziałach na terenie całego kraju.

Linki do powiązanych stron internetowych

 [Służba Sądownicza Irlandii](#)

 <http://www.citizensinformation.ie/>

Ostatnia aktualizacja: 12/04/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Grecja

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Powszechne sądy cywilne są właściwe do rozpoznawania większości spraw cywilnych i gospodarczych w Grecji. W drodze wyjątku na mocy przepisów szczególnych w sądach cywilnych w dużych miastach utworzono izby wyspecjalizowane posiadające właściwość wyłączną do rozpoznania określonych spraw z galezi prawa, w której izby te się specjalizują. Wspomniane izby to izby w Atenach i Salonikach właściwe w sprawach dotyczących znaku towarowego Unii Europejskiej oraz izba w Pireusie właściwa w sprawach z zakresu prawa morskiego.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

W większości spraw właściwość sądów ustala się według wartości przedmiotu sporu. Przy szacowaniu wartości przedmiotu sporu bierze się pod uwagę roszczenie główne i pomija się wszelkie roszczenia uboczne. Jeżeli powód dochodzi pozwem kilku roszczeń, zlicza się ich wartość.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sprawy podlegające właściwości sądów cywilnych są rozpoznawane w pierwszej instancji przez rejonowe sądy w sprawach cywilnych, zwane również sądami ds. drobnych roszczeń (*Irinodikia*), sądy pierwszej instancji orzekające w składzie jednoosobowym (*Monomeli Protodikia*) oraz sądy pierwszej instancji orzekające w składzie wieloosobowym (*Polymeli Protodikia*).

Do właściwości rejonowych sądów w sprawach cywilnych należą przede wszystkim: a) wszystkie spory, których wartość można oznaczyć w kwocie pieniężnej, pod warunkiem że wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy euro (20 000 EUR), b) wszystkie spory o roszczenia główne i uboczne wynikające z umowy dzierżawy/najmu, pod warunkiem że w żadnym przypadku uzgodniona wysokość miesięcznego czynszu nie przekracza sześciuset euro (600 EUR).

Do właściwości rejonowych sądów w sprawach cywilnych należy również, niezależnie od wartości przedmiotu sporu, większość sporów dotyczących uprawy roli, sprzedaży zwierząt, wytyczania granic między sąsiednimi gruntami, spory wynikające z umów zawartych z hotelami i przewoźnikami, roszczenia stowarzyszeń i spółdzielni wobec ich członków i *vice versa*, roszczenia dochodzone przez prawników z tytułu usług świadczonych przed rejonowymi sądami w sprawach cywilnych i sądami rejonowymi w sprawach karnych (*Ptaismatodikia*), a także roszczenia z tytułu innych praw, odszkodowań lub kosztów związanych ze świadkami, tłumaczami, zarządcami przymusowymi lub kuratorami, którzy składali zeznania przed sądem lub zostali powołani przez sąd.

Do właściwości sądów pierwszej instancji orzekających w składzie jednoosobowym należą wszystkie spory, których wartość można oznaczyć w kwocie pieniężnej, pod warunkiem że wartość przedmiotu sporu jest wyższa niż dwadzieścia tysięcy euro (20 000 EUR), ale nie przekracza dwustu pięćdziesięciu tysięcy euro (250 000 EUR).

Do właściwości sądów pierwszej instancji orzekających w składzie jednoosobowym należą również następujące spory, nawet jeżeli wartość przedmiotu sporu przekracza dwieście pięćdziesiąt tysięcy euro (250 000 EUR): spory wynikające z umów dzierżawy lub najmu; spory dotyczące świadczenia pracy przez pracowników najemnych, usług świadczonych lub przedmiotów wytwarzanych przez profesjonalistów lub rzemieślników; spory wynikające z układów zbiorowych między zakładami ubezpieczeń społecznych a ubezpieczonymi; spory dotyczące honorariów adwokackich, odszkodowań i kosztów innych niż wskazane powyżej, w przypadku których sądami właściwymi są rejonowe sądy w sprawach cywilnych; spory dotyczące osób wykonujących zawody prawnicze, zawód lekarza lub pracownika paramedycznego lub zawód inżyniera, chemika lub maklera/pośrednika, a także osób powołanych przez organ

sądowy, takich jak biegli, biegli arbitrzy, rzeczoznawcy, arbitrzy, wykonawcy testamentów, zarządcy, likwidatorzy; spory dotyczące wszelkiego rodzaju roszczeń odszkodowawczych z tytułu szkód wyrządzonych przez pojazd, uwzględniając roszczenia wynikające z umów ubezpieczenia pojazdu, oraz spory dotyczące naruszenia posiadania lub użytkowania ruchomości lub nieruchomości.

Do właściwości sądów pierwszej instancji orzekających w składzie jednoosobowym zawsze należą, niezależnie od wartości przedmiotu sporu, spory dotyczące: rozvodu; unieważnienia małżeństwa; ustalenia istnienia lub nieistnienia małżeństwa; stosunków między małżonkami w czasie trwania małżeństwa i wynikających z małżeństwa, uwzględniając zaprzeczenie ojcostwa, ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka lub władzy rodzicielskiej; uznania ojcostwa dziecka pozamałżeńskiego; stwierdzenia istnienia lub nieistnienia bądź nieważności dobrowolnego uznania dziecka pozamałżeńskiego lub tego, czy dziecko pozamałżeńskie posiada taki sam status jak dziecko urodzone w związku małżeńskim w świetle zbliżającego się ślubu jego rodziców, a także uwzględniając zaskarżenie dobrowolnego uznania dziecka; stwierdzenia istnienia lub braku stosunku przysposobienia lub rozwiązania tego stosunku bądź istnienia lub braku władzy rodzicielskiej. Ponadto sądy pierwszej instancji orzekające w składzie jednoosobowym są również właściwe do rozpoznawania sporów dotyczących świadczeń alimentacyjnych z tytułu pozostawania w związku małżeńskim, rozvodu lub pokrewieństwa; wykonywania władzy rodzicielskiej; sporów między rodzicami wspólnie wykonującymi władzę rodzicielską, a także kontaktów rodziców i innych wstępnych z dzieckiem; sporów związanych z prawem do korzystania ze wspólnego miejsca zamieszkania małżonków i podziału ruchomości między małżonkami, a także sporów dotyczących wspólnego miejsca zamieszkania małżonków i podziału ruchomości między małżonkami w przypadku ustania wspólnego pożycia; sporów dotyczących prawa własności do poszczególnych pięter budynku i sporów dotyczących unieważnienia decyzji podjętych przez walne zgromadzenia stowarzyszeń lub spółdzielni.

Sądy pierwszej instancji orzekające w składzie wieloosobowym są właściwe do rozpoznawania wszystkich sporów wykraczających poza zakres właściwości rejonowych sądów w sprawach cywilnych i sądów pierwszej instancji orzekających w składzie jednoosobowym.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Właściwość miejscową ma sąd właściwy dla okręgu, w którym pozwany ma miejsce zamieszkania.

Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania ani w Grecji, ani za granicą, właściwy miejscowo jest sąd właściwy dla okręgu, w którym pozwany ma miejsce pobytu. Jeżeli miejsce pobytu pozwanego nie jest znane, właściwy miejscowo jest sąd właściwy dla okręgu, w którym pozwany miał ostatnie miejsce zamieszkania w Grecji, lub – w przypadku braku takiego miejsca zamieszkania – sąd właściwy dla okręgu, w którym pozwany miał ostatnie miejsce pobytu. Sądem właściwym do rozpoznawania sporów z udziałem Skarbu Państwa jest sąd właściwy dla okręgu, w którym znajduje się siedziba organu, który z mocy prawa jest zobowiązany do reprezentowania Skarbu Państwa przed sądem.

Sądem właściwym do rozpoznawania sporów z udziałem osób prawnych posiadających zdolność procesową jest sąd właściwy dla okręgu, w którym znajduje się ich siedziba statutowa lub oddział, jeżeli spór dotyczy ich funkcjonowania.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Jeżeli uzasadniona jest właściwość kilku sądów, powód może wybrać dowolny z nich. Pierwszeństwo między sądami ustala się na podstawie daty wytoczenia powództwa.

Jeżeli dany sąd nie jest sądem właściwym rzeczowo ani miejscowo, orzeka o swoim braku właściwości z urzędu i wskazuje właściwy sąd, po czym przekazuje sprawę temu sądowi. W takiej sytuacji pozew uznaje się za skutecznie wniesiony.

Spory wynikające z umów

Spory dotyczące istnienia lub ważności czynności prawnej oraz wszystkich wynikających z niej praw można wnieść również do sądu, w okręgu którego czynność prawna została dokonana lub w okręgu którego ma nastąpić spełnienie świadczenia. Spory dotyczące odszkodowania z tytułu ujemnego interesu umownego oraz odszkodowania z tytułu błędów popełnionych w toku negocjacji można również wносить przed ten sam sąd.

Czyny niedozwolone

Spory wynikające z popełnienia czynu niedozwolonego można wnieść również do sądu, w którego okręgu nastąpiło lub ma nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę.

Powództwo cywilne

Powództwo cywilne o odszkodowanie i o naprawienie szkody wynikającej z popełnienia przestępstwa, a także o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę lub cierpienie psychiczne, można wytoczyć przed sąd karny rozpoznający daną sprawę.

Świadczenia alimentacyjne, rozwód i władza rodzicielska

Spory małżeńskie (spory dotyczące świadczeń alimentacyjnych z tytułu pozostawania w związku małżeńskim, rozvodu lub pokrewieństwa, spory dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej, spory między rodzicami wspólnie wykonującymi władzę rodzicielską, a także spory dotyczące kontaktów rodziców i innych wstępnych z dzieckiem, spory związane z prawem do korzystania ze wspólnego miejsca zamieszkania małżonków i podziału ruchomości między małżonkami, a także spory dotyczące wspólnego miejsca zamieszkania małżonków i podziału ruchomości między małżonkami w przypadku ustania wspólnego pożycia) można również wnieść do sądu właściwego dla okręgu, w którym znajdowało się ostatnie wspólne miejsce zamieszkania małżonków. Spory dotyczące roszczeń alimentacyjnych można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby uprawnionej do alimentów.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Spory dotyczące praw rzeczowych do nieruchomości i spory wynikające z dzierżawy/najmu nieruchomości podlegają właściwości wyłącznej sądu właściwego dla okręgu, w którym znajduje się dana nieruchomość.

(Jeżeli dana nieruchomość znajduje się w okręgu, dla którego właściwy jest więcej niż jeden sąd, powód może wybrać dowolny z tych sądów.)

Spory dotyczące zarządu sprawowanego na mocy postanowienia sądu podlegają właściwości wyłącznej sądu, który wydał to postanowienie.

Spory dotyczące spadku podlegają właściwości wyłącznej sądu właściwego dla okręgu, w którym spadkodawca miał swoje miejsce zamieszkania, a w braku takiego miejsca – sądu właściwego dla okręgu, w którym spadkodawca miał miejsce pobytu w chwili śmierci.

Jeżeli z danym powództwem głównym powiązane jest powództwo uboczne, w tym w szczególności roszczenia wpadkowe lub roszczenia dotyczące gwarancji – sądem właściwym do rozpoznania takich i innych podobnych roszczeń jest sąd rozpoznający powództwo główne.

W przypadku powiązanych ze sobą powództw głównych właściwość wyłączną ma sąd, do którego wniesiono pierwszą sprawę.

Właściwość sądu pierwszej instancji orzekającego w składzie wieloosobowym, który rozpoznaje powództwo główne, obejmuje również wszelkie powództwa uboczne, do rozpoznania których sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji orzekający w składzie jednoosobowym i rejonowy sąd w sprawach cywilnych, natomiast właściwość sądu pierwszej instancji orzekającego w składzie jednoosobowym, który rozpoznaje powództwo główne, obejmuje również wszelkie powództwa uboczne, do rozpoznania których sądem właściwym jest rejonowy sąd w sprawach cywilnych.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Strony postępowania mogą wskazać sąd powszechny orzekający w pierwszej instancji, który nie posiada właściwości miejscowej do rozpoznania sprawy, jako właściwy do rozpoznania ich sporu na mocy wyrażonego *expressis verbis* lub dorozumianego porozumienia, z wyjątkiem sporów, które nie są sporami o charakterze majątkowym. W przypadku sporów podlegających właściwości wyłącznej konkretnego sądu konieczne jest porozumienie *expressis verbis*. Porozumienie uznaje się za dorozumiane, jeśli pozwany uczestniczy w rozprawie i nie podnosi zarzutu braku właściwości w przewidzianym terminie. Porozumienie między stronami, na mocy którego sąd powszechny staje się właściwy do rozpoznania przyszłych sporów między nimi, jest ważne wyłącznie w przypadku, gdy jest sporządzone na piśmie i odnosi się do konkretnego stosunku prawnego, z którego będą wynikały przyszłe spory.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Jeżeli chodzi o wyspecjalizowane izby właściwe do rozpoznania spraw dotyczących znaku towarowego Unii Europejskiej i sporów z zakresu prawa morskiego, właściwość rzeczową tych izb ustala się zgodnie z zasadami mającymi zastosowanie do powszechnych sądów cywilnych. Jeżeli chodzi o właściwość miejscową: a) właściwość miejscowa izby właściwej do rozpoznawania sporów dotyczących znaku towarowego Unii Europejskiej w Atenach obejmuje okręgi podlegające właściwości Sądów Apelacyjnych w Atenach, na Wyspach Egejskich, na archipelagu Dodekanez, na Korfu, na Krecie, w Lamii, Nauplionie, Patras i Pireusie, b) właściwość miejscowa izby właściwej do rozpoznawania sporów dotyczących znaku towarowego Unii Europejskiej w Salonikach obejmuje okręgi podlegające właściwości Sądów Apelacyjnych w Salonikach, Macedonii Zachodniej, Tracji, Janinie i Larisie, natomiast c) właściwość miejscowa izby właściwej do rozpoznania sporów na gruncie prawa morskiego obejmuje całe terytorium prefektury Attyka.

Ostatnia aktualizacja: 05/06/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [es](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Hiszpania

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Nadrzędną zasadą będącą podstawą organizacji sądów w Hiszpanii jest jedność władzy sądowniczej. Jedynymi wyjątkami od tej zasady są sądy wojskowe orzekające w czasie wojny i stanu oblężenia oraz Trybunał Konstytucyjny (Tribunal Constitucional) pełniący funkcję ostatecznego gwaranta podstawowych praw i wolności chronionych tzw. skargą konstytucyjną (*recurso de amparo*).

Bez uszczerbku dla tej zasady system sądownictwa w Hiszpanii dzieli się na cztery rodzaje sądów: sądy cywilne, sądy karne, sądy administracyjne i sądy pracy.

Podstawowym sądem cywilnym jest sąd pierwszej instancji (*Juzgado de Primera Instancia*), który rozpoznaje spory cywilne w pierwszej instancji oraz postępowania, dla których nie jest wyrażnie zastrzeżona właściwość innego sądu. Sąd pierwszej instancji można zatem określić mianem sądu zwykłego.

Do sądów cywilnych należą sądy rodzinne (*Juzgados de Familia*), które są sądami pierwszej instancji. Jeżeli na danym obszarze funkcjonuje sąd rodzinny (dotyczy to zasadniczo większych miejscowości), sąd ten jest właściwy do rozstrzygania sporów z zakresu prawa rodzinnego dotyczących unieważnienia małżeństwa, separacji i rozwodu, stosunków między rodzicami a dziećmi oraz ochrony osób ubezwłasnowolnionych. W przypadku wszczęcia postępowania karnego przeciwko jednej ze stron przed sądem ds. przemocy wobec kobiet (*Juzgado de Violencia sobre la Mujer*) sąd ten będzie również właściwy w sprawie wymienionych postępowań cywilnych.

W skład struktury sądów cywilnych wchodzi również wyspecjalizowane sądy gospodarcze (*Juzgados de lo Mercantil*) i sądy ds. znaków towarowych Unii Europejskiej (*Juzgados de Marca Comunitaria*).

Sądy pracy (*Juzgados de lo Social*) są właściwe do rozpoznawania spraw z zakresu prawa pracy. Sprawy te obejmują spory indywidualne między pracownikami a pracodawcami dotyczące umów o pracę, układów zbiorowych, roszczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego oraz roszczeń wobec Skarbu Państwa z tytułu zobowiązań państwa na mocy prawa pracy.

Sądy karne są właściwe do rozpoznawania spraw karnych.

Prawo hiszpańskie dopuszcza możliwość połączenia postępowania cywilnego wszczętego w związku z popełnieniem przestępstwa z postępowaniem karnym. W takich przypadkach sąd karny orzeka w przedmiocie kwoty odszkodowania należnego w związku z popełnieniem przestępstwa. Jeżeli pokrzywdzony nie wytoczy powództwa cywilnego, powództwo takie zostanie wytoczone przez prokuratora w imieniu pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzony wyrażnie zrzeknie się prawa do wytoczenia takiego powództwa w postępowaniu karnym.

Sądy administracyjne są odpowiedzialne za nadzór nad legalnością działań organów publicznych oraz rozpoznawanie roszczeń finansowych skierowanych przeciwko tym organom.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Zob. odpowiedzi udzielone poniżej.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

W Hiszpanii nie rozróżnia się poszczególnych sądów pierwszej instancji ze względu na wartość przedmiotu sporu ani powagę spraw, które mogą one rozpoznawać; ponadto żaden sąd pierwszej instancji nie jest właściwy do rozpoznawania apelacji od orzeczeń innych sądów pierwszej instancji. Apelacje od wyroków w postępowaniach cywilnych rozpoznają zawsze sądy prowincji (*Audiencias Provinciales*).

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Na potrzeby systemu sądownictwa terytorium Hiszpanii dzieli się geograficznie na gminy, okręgi, prowincje i wspólnoty autonomiczne. Okręg to jednostka terytorialna obejmująca jedną gminę lub większą liczbę sąsiadujących ze sobą gmin w obrębie tej samej prowincji. Jest to najistotniejsza jednostka podziału terytorialnego, ponieważ odpowiada ona obszarowi właściwości miejscowej sądu pierwszej instancji. (Szczegółowe informacje na ten temat można uzyskać na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości dostępnej pod adresem mjusticia.gob.es.)

W razie konieczności, w związku z dużą liczbą spraw, w danym okręgu może funkcjonować więcej niż jeden sąd tego samego rodzaju. Obecnie taka sytuacja ma miejsce w większości miast. Sądy są kolejno numerowane zgodnie z datą ich powstania.

Co do zasady wszystkie takie sądy posiadają ten sam zakres właściwości, a zasady podziału pracy między nimi regulują przepisy regulaminów wewnętrznych. W niektórych przypadkach przepisy dotyczące podziału pracy mogą przewidywać przydzielanie poszczególnych rodzajów spraw określonym sądom w danym okręgu.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Podstawowa zasada obowiązująca w przypadku braku porozumienia lub przepisów bezwzględnie obowiązujących regulujących tę kwestię stanowi, że sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji w okręgu, w którym pozwany ma miejsce zamieszkania, lub – w braku takiego miejsca – w okręgu, w którym pozwany ma miejsce pobytu. Jeżeli ani miejsce zamieszkania, ani miejsce pobytu pozwanego nie znajduje się w Hiszpanii, sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji w okręgu, w którym pozwany przebywa lub w którym znajdowało się jego ostatnie miejsce zamieszkania. Jeżeli żaden z powyższych przypadków nie ma zastosowania, powód może wnieść pozew do sądu pierwszej instancji właściwego dla swojego miejsca zamieszkania.

W tym celu:

roszczenia przeciwko przedsiębiorcom i osobom prowadzącym działalność zawodową lub gospodarczą związane z prowadzoną przez nich działalnością można również wnieść do dowolnego sądu właściwego dla miejsca prowadzenia tej działalności, wedle uznania powoda;

roszczenia przeciwko osobom prawnym można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca, w którym doszło lub miało dojść do sytuacji będącej przedmiotem roszczenia lub w którym powstał lub miał powstać stosunek prawny będący przedmiotem roszczenia, o ile dana osoba prawna ma w tym miejscu swój oddział lub swojego przedstawiciela.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Zgodnie z obowiązującymi przepisami hiszpańskiego prawa procesowego powód zasadniczo nie może wybrać sądu właściwego miejscowo. Możliwość taka istnieje wyłącznie w następujących przypadkach:

- w przypadku powództwa o prawo rzeczowe na nieruchomości dotyczącego kilku nieruchomości albo jednej nieruchomości położonej w różnych okręgach. W takiej sytuacji powodowie mogą wnieść pozew do sądu właściwego dla dowolnego z tych okręgów;
- w przypadku powództwa o przedstawienie i zatwierdzenie rachunków przez osoby odpowiedzialne za zarządzanie majątkiem innej osoby, jeżeli miejsce, w którym takie rachunki mają zostać przedstawione, nie zostało jeszcze ustalone. W takiej sytuacji powodowie mogą wnieść pozew do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego albo do sądu właściwego dla miejsca, w którym odbywa się zarząd takim majątkiem;
- w przypadku sporów spadkowych: powodowie mogą wybrać między sądem właściwym dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Hiszpanii a sądami właściwymi dla miejsca, w którym znajduje się większość masy spadkowej;
- w przypadku powództwa o naruszenie praw własności intelektualnej: powodowie mogą wybrać między sądami właściwymi dla następujących miejsc: miejsca, w którym nastąpiło naruszenie, miejsca, w którym znajdują się dowody *prima facie* potwierdzające, że nastąpiło naruszenie, lub miejsca, w którym znajdują się nielegalne kopie;
- w przypadku sporów dotyczących nieuczciwej konkurencji, jeśli pozwany nie posiada miejsca siedziby, zamieszkania ani pobytu w Hiszpanii. W takiej sytuacji powodowie mogą wnieść pozew do sądu właściwego dla miejsca, w którym doszło do popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji, albo do sądu właściwego dla miejsca, w którym skutki takiego czynu są odczuwalne;
- w przypadku roszczeń dotyczących wyłącznie prawa pieczy nad małoletnim dzieckiem lub roszczeń alimentacyjnych zgłoszonych przez jednego rodzica przeciwko drugiemu rodzicowi w imieniu małoletnich dzieci, jeżeli rodzice mają miejsca zamieszkania w różnych okręgach sądowych. W takiej sytuacji powodowie mogą wybrać sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego albo sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka;
- co do zasady powództwa dotyczące korzystania z indywidualnych praw konsumenta lub użytkownika można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania konsumenta lub użytkownika albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. Wyboru sądu dokonuje konsument lub użytkownik.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W wymienionych poniżej postępowaniach powód, zgodnie z przepisami bezwzględnie obowiązującymi, musi wnieść pozew do sądu innego niż sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. W tych przypadkach strony nie mogą przekazać sporu do rozpoznania określonemu sądowi ani wyraźnie, ani w sposób dorozumiany:

- postępowania dotyczące praw rzeczowych lub praw do pobierania czynszu z tytułu najmu nieruchomości oraz postępowania dotyczące odrębnej własności lokalu (*propiedad horizontal*): właściwość ma sąd, w którego okręgu znajduje się dana nieruchomość;
- postępowania spadkowe: właściwość ustala się według ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Hiszpanii albo według miejsca, w którym znajduje się większość masy spadkowej. Wyboru sądu dokonuje powód;
- sprawy dotyczące udzielenia pomocy osobom ubezwłasnowolnionym lub reprezentowania takich osób: sąd właściwy dla miejsca zamieszkania danej osoby;
- sprawy o ochronę praw podstawowych w sądach cywilnych: sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda lub – jeżeli powód nie ma miejsca zamieszkania w Hiszpanii – sąd właściwy dla miejsca, w którym dopuszczono się naruszenia danego prawa;
- roszczenia o odszkodowanie komunikacyjne: sąd właściwy dla miejsca, w którym doszło do powstania szkody;
- sprawy dotyczące zakwestionowania uchwał spółki: właściwość miejscową ustala się według siedziby statutowej spółki;
- postępowania w przedmiocie uznania niektórych ogólnych warunków umowy za niestanowiące części umowy lub w przedmiocie stwierdzenia nieważności klauzuli umownej: sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda;
- powództwo o wydanie wyroku deklaratoryjnego w sprawie wypowiedzenia lub uchylenia standardowych klauzul umownych, w przypadku gdy pozwany nie posiada miejsca siedziby ani zamieszkania w Hiszpanii: sądem właściwym do rozpoznania tego rodzaju spraw jest sąd właściwy dla miejsca zawarcia umowy;
- postępowania dotyczące wypowiedzenia standardowych klauzul umownych w celu ochrony zbiorowych lub wspólnych interesów konsumentów lub użytkowników, w przypadku gdy pozwany nie posiada miejsca siedziby ani zamieszkania w Hiszpanii: w takich przypadkach właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda;
- postępowania wszczynane w celu wyegzekwowania zobowiązań spoczywających na następujących podmiotach: zakładach ubezpieczeń; osobach, które sprzedały majątek osobisty innej osobie na raty lub sfinansowały zakup tego majątku; osobach, które złożyły publiczną ofertę dotyczącą majątku osobistego lub świadczenia usług, a oferta ta została zaakceptowana przez inną osobę. W takiej sytuacji sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda;
- powództwo przeciwegzekucyjne osoby trzeciej: właściwość ma sąd właściwy dla siedziby organu, który zarządził zajęcie;

- postępowania dotyczące separacji, unieważnienia małżeństwa lub rozwodu: właściwość ma sąd rodzinny lub w przypadku braku sądu rodzinnego – sąd pierwszej instancji właściwy dla wspólnego miejsca zamieszkania małżonków. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnego miejsca zamieszkania, właściwość ma sąd właściwy dla miejsca położenia ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków albo miejsca zamieszkania współmałżonka. Jeżeli nie istnieje takie miejsce, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca pobytu danej osoby. W przypadku postępowania wszczynanego na zgodny wniosek małżonków właściwość ma sąd właściwy dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków lub dla miejsca zamieszkania dowolnego z małżonków;
- w przypadku powództwa dotyczącego wyłącznie opieki nad małoletnimi dziećmi lub roszczeń alimentacyjnych wytoczonego przez jedno z rodziców przeciwko drugiemu w imieniu małoletnich dzieci: właściwość ma sąd właściwy dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania rodziców dzieci. Jeżeli rodzice zamieszkują w różnych okręgach sądowych, powód może wybrać między sądem właściwym dla miejsca zamieszkania pozwanego a sądem właściwym dla miejsca zamieszkania dziecka.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Co do zasady w Hiszpanii można zmienić właściwość miejscową, co oznacza, że strony postępowania mogą – wyraźnie albo w sposób dorozumiany – poddać swoją sprawę pod rozstrzygnięcie sądów w określonym okręgu, pod warunkiem że sądy te są właściwe rzeczowo do rozpoznania danej sprawy. Wyraźny wybór sądu właściwego ma miejsce wówczas, gdy zainteresowane strony zawierają umowę jednoznacznie określającą okręg, którego sądy będą właściwe do rozpoznawania sporów między nimi.

Wybór sądu w sposób dorozumiany ma miejsce w następujących przypadkach:

- w przypadku powoda – przez sam fakt zwrócenia się do sądów w danym okręgu i wniesienia pozwu lub wniosku, które muszą zostać skierowane do sądu właściwego do rozpoznania danego roszczenia;
- w przypadku pozwanego – jeśli złoży on powiadomienie o zamiarze skorzystania z prawa do obrony procesowej, po czym podejmie dowolne czynności procesowe inne niż wniesienie pisma procesowego kwestionującego właściwość danego sądu w stosownym terminie i w wymaganej formie.

Wszelkie zmiany miejsca zamieszkania stron, położenia przedmiotu sporu lub celu wszczęcia postępowania, jakie zaszły po wszczęciu postępowania, nie dają podstaw do zmiany właściwości, którą ustala się według okoliczności stwierdzonych przy wszczęciu postępowania (*Perpetuatio iurisdictionis*).

Niemniej:

wyraźny wybór sądu właściwego nie jest dozwolony w przypadku standardowych umów, umów, których warunki ogólne narzuca jedna ze stron, lub umów zawartych z konsumentami/użytkownikami. W takich przypadkach dopuszcza się jednak możliwość wyboru sądu właściwego w sposób dorozumiany; nie można wybrać sądu właściwego, jeśli w obowiązujących przepisach prawa ustanowiono bezwzględnie obowiązujące zasady dotyczące właściwości miejscowej;

nie można wybrać sądu właściwego w postępowaniu uproszczonym, postępowaniu nakazowym ani postępowaniu egzekucyjnym.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Do sądów szczególnych w Hiszpanii zalicza się m.in. wymienione poniżej sądy.

Sądy rodzinne, które pełnią funkcję sądów pierwszej instancji. W okręgach, w których ustanowiono sądy rodzinne (zasadniczo w większych miejscowościach), sądy te posiadają właściwość wyłączną do rozpoznawania sporów na gruncie prawa rodzinnego. Sądy te są w szczególności właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących:

separacji, unieważnienia małżeństwa i rozwodu; oraz wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi.

Przepisy dotyczące właściwości miejscowej mające zastosowanie do sądów rodzinnych są takie same jak przepisy mające zastosowanie do sądu pierwszej instancji rozpoznającego sprawy z zakresu prawa rodzinnego w braku wyspecjalizowanego sądu rodzinnego w danym okręgu.

Sądy pracy są właściwe do rozpoznawania spraw z zakresu prawa pracy. Sprawy te obejmują spory indywidualne między pracownikami a pracodawcami dotyczące umów o pracę, układów zbiorowych, roszczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego oraz roszczeń wobec Skarbu Państwa z tytułu zobowiązań państwa na mocy prawa pracy.

Zgodnie z ogólną zasadą właściwość miejscową jest sąd właściwy dla miejsca, w którym pracownik świadczy swoje usługi lub w którym pozwany ma swoje miejsce zamieszkania. Wyboru sądu dokonuje powód.

Sądy gospodarcze działają na szczeblu prowincji i rozpoznają sprawy z zakresu prawa gospodarczego.

Sądy te rozstrzygają spory związane z upadłością, z wyjątkiem przypadków, w których upadłość dotyczy osoby fizycznej, a nie osoby prawnej, ponieważ wówczas właściwe są sądy powszechne pierwszej instancji.

Sądy gospodarcze rozpoznają również powiązane sprawy dotyczące następujących kwestii:

- roszczeń finansowych na gruncie prawa cywilnego dotyczących majątku osoby niewypłacalnej, z wyjątkiem roszczeń w postępowaniu dotyczącym ubezwłasnowolnienia, pochodzenia dziecka, małżeństwa i małoletnich;
- pozwów zbiorowych mających na celu doprowadzenie do zbiorowego rozwiązania, zmiany lub zawieszenia umów o pracę, jeżeli pracodawca jest stroną niewypłacalną, lub pozwów mających na celu zawieszenie lub rozwiązanie umów członków kadry kierowniczej wyższego szczebla;
- wszelkich wniosków o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub zastosowanie środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego wobec składników majątku i praw majątkowych strony niewypłacalnej, niezależnie od tego, który sąd wydał stosowny nakaz;
- powództw o pociągnięcie kierownictwa spółki, biegłych rewidentów lub likwidatorów do odpowiedzialności cywilnej z tytułu szkód lub strat poniesionych przez stronę niewypłacalną w toku postępowania upadłościowego;
- roszczeń dotyczących:

nieuczciwej konkurencji,
własności intelektualnej i działalności reklamowej,
prawa spółek i prawa regulującego funkcjonowanie spółdzielni,
transportu krajowego lub międzynarodowego,
prawa morskiego,
ogólnych warunków umowy;
stosowania przepisów o postępowaniu polubownym w odniesieniu do powyższych kwestii.

Sądem właściwym do wszczynania i prowadzenia postępowań upadłościowych jest sąd gospodarczy właściwy dla miejsca, w którym znajdował się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika. Jeżeli dłużnik ma również swoje miejsce zamieszkania w Hiszpanii, a jego miejsce zamieszkania i główny ośrodek podstawowej działalności znajdują się w różnych miejscach, sąd gospodarczy właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika będzie również właściwy do rozpoznania danej sprawy. Wyboru sądu dokonuje wierzyciel wnoszący wniosek.

Jeżeli dłużnik jest osobą prawną, domniemywa się, że jego siedziba statutowa stanowi główny ośrodek jego podstawowej działalności. Wszelkie zmiany siedziby statutowej dokonane w okresie sześciu miesięcy poprzedzających wniesienie wniosku o ogłoszenie upadłości nie będą brane pod uwagę do celów ustalenia właściwości.

Sądy gospodarcze w Alicante funkcjonują jako sądy ds. znaków towarowych Unii Europejskiej, w przypadku gdy korzystają z przysługującej im właściwości wyłącznej do rozpoznawania w pierwszej instancji wszelkich sporów wniesionych do nich zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady nr 40/94 z dnia 20 grudnia 1993 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego i rozporządzenia Rady nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych. Zakres właściwości sądów ds. znaków towarowych Unii Europejskiej w takich sprawach obejmuje terytorium całego kraju.

Poza tymi sądami szczególnymi zgodnie z obowiązującymi przepisami Rada Generalna Sądownictwa (Consejo General del Poder Judicial) może orzec, że jeśli istnieje kilka sądów tego samego rodzaju, jeden z nich lub większa ich liczba będą miały właściwość wyłączną do rozpoznawania określonych kategorii spraw lub do sprawowania nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń sądu w określonej dziedzinie prawa.

Rada skorzystała już z tych uprawnień w licznych obszarach, w szczególności w sprawach dotyczących ubezwłasnowolnienia i przymusowego umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, w których przypadku właściwe są zasadniczo sądy rodzinne.

Ostatnia aktualizacja: 14/06/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Francja

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Organizacja wymiaru sprawiedliwości we Francji opiera się na współistnieniu dwóch porządków sądownictwa: administracyjnego i powszechnego.

Każdy z tych porządków ma trójpoziomą strukturę.

W pierwszej kategorii sądami zwykłymi wydającymi wyroki są sądy administracyjne (*tribunaux administratifs*), a także różnego rodzaju wyspecjalizowane sądy administracyjne. Orzeczenia tych sądów można zaskarżyć do administracyjnych sądów apelacyjnych (*cours administratives d'appel*). Od wyroków administracyjnych sądów apelacyjnych można wnieść skargę kasacyjną do Rady Stanu (*Conseil d'Etat*).

W drugiej kategorii sądami zwykłymi wydającymi orzeczenia w pierwszej instancji są sądy wielkiej instancji (*tribunaux de grande instance*), a także szereg sądów, których właściwość uregulował ustawodawca. Orzeczenia tych sądów można zaskarżyć do sądów apelacyjnych (*cours d'appel*) składających się z szeregu izb (ds. cywilnych (*civile*), socjalnych (*sociale*), gospodarczych (*commerciale*) i karnych (*criminelle*)). Orzeczenia sądów apelacyjnych podlegają zaskarżeniu do Sądu Kasacyjnego (*Cour de cassation*) (który również składa się z szeregu izb odpowiadających izmom wymienionym w odniesieniu do sądów apelacyjnych).

We Francji wyróżnia się następujące kategorie sądów:

sądy administracyjne:

Rada Stanu (1);

administracyjne sądy apelacyjne (8);

sądy administracyjne (42);

sądy powszechne:

Sąd Kasacyjny (1);

sądy apelacyjne (36);

Najwyższy Sąd Apelacyjny (*Tribunal supérieur d'appel*) (1);

sądy wielkiej instancji (164) [16 z nich jest właściwych do rozpoznawania spraw gospodarczych];

sądy pierwszej instancji (*Tribunaux de première instance*) (4) [2 z nich są właściwe do rozpoznawania spraw gospodarczych];

sądy ds. nieletnich (*Tribunaux pour enfants*) (155);

sądy ds. zabezpieczenia społecznego (*Tribunaux des affaires de sécurité sociale*) (114);

sądy instancji (*Tribunaux d'instance*) (307);

sądy pracy (*Conseils de prud'hommes*) (210);

sądy ds. zatrudnienia (*Tribunaux du travail*) (6);

sądy gospodarcze (*Tribunaux de commerce*) (134);

sądy powszechne mają następujące zakresy specjalizacji:

sądy instancji rozstrzygają większość typowych sporów. Co do zasady sądy te są właściwe do rozpoznania wszystkich spraw, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10 000 EUR. Sądy te są również właściwe do rozstrzygania niektórych szczególnych rodzajów sporów (dotyczących zaległego czynszu, zajęcia wynagrodzenia, wyborów w miejscu pracy i kredytów udzielanych na gruncie prawa konsumenckiego);

sądy gospodarcze są właściwe do rozstrzygania sporów między przedsiębiorcami, między instytucjami kredytowymi lub między przedsiębiorcami a instytucjami kredytowymi, sporów dotyczących spółek handlowych, a także sporów dotyczących transakcji handlowych między dowolnymi osobami oraz sporów dotyczących trudności finansowych spółek handlowych (likwidacja i zarząd przymusowy itp.);

sądy rozjemcze do spraw dzierżawy nieruchomości rolnych (*tribunaux paritaires des baux ruraux*) są właściwe do rozpoznawania sporów między osobami wydzierżawiającymi grunty rolne a dzierżawcami tych gruntów (czynsz dzierżawny, dzierżawa gruntów rolnych za udział w zbiorach itp.);

sądy pracy (*conseils des prud'hommes*) są właściwe do rozstrzygania wszelkich sporów między pracownikami a pracodawcami wynikających z indywidualnych umów o pracę podlegających prawu prywatnemu;

do dnia wyznaczonego w dekreście i najpóźniej do dnia 1 stycznia 2019 r. sądy ds. zabezpieczenia społecznego (*tribunaux des affaires de sécurité sociale*) pozostają właściwe do rozstrzygania sporów, do których mają zastosowanie przepisy dotyczące zabezpieczenia społecznego i wzajemnych ubezpieczeń rolniczych; od dnia wyznaczonego w dekreście i najpóźniej od dnia 1 stycznia 2019 r. sądami właściwymi do rozpoznawania tego rodzaju sporów będą szczególnie sądy wielkiej instancji;

do dnia wyznaczonego w dekreście i najpóźniej do dnia 1 stycznia 2019 r. sądy ds. sporów o niezdolność do pracy (*tribunaux du contentieux de l'incapacité*) pozostają właściwe do rozpoznawania sporów dotyczących niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności oraz trwałej i całkowitej niezdolności do pracy; od dnia wyznaczonego w dekreście i najpóźniej od dnia 1 stycznia 2019 r. sądami właściwymi do rozpoznawania tego rodzaju sporów będą wyspecjalizowane sądy wielkiej instancji;

sądy ds. emerytur wojskowych są właściwe do rozpoznawania sporów dotyczących emerytur wojskowych.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Kwestie związane z podziałem właściwości między sądami wielkiej instancji, sądami instancji i sądami grodzkimi (*juridictions de proximité*) omówiono powyżej. Należy zwrócić uwagę na fakt, że w przypadkach, w których właściwość do rozpoznania danego sporu nie została wyraźnie przyznana innym sądom, właściwymi sądami powszechnymi są sądy wielkiej instancji.

Sądy instancji są właściwe do rozstrzygania spraw, w których wartość przedmiotu sporu jest niższa niż 10 000 EUR lub równa tej kwocie, a także spraw dotyczących prawa ochrony konsumentów, opieki nad osobami pełnoletnimi i najmu lokali mieszkalnych niezależnie od wartości przedmiotu sporu. Sądy wielkiej instancji są właściwe do rozpoznawania wszystkich sporów cywilnych niepodlegających właściwości innych sądów, w szczególności sporów z zakresu prawa rodzinnego.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Co do zasady właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. Celem tej zasady jest zapewnienie pozwanym pewnego poziomu ochrony, ponieważ łatwiej będzie się im bronić przed sądem znajdującym się najbliżej ich miejsca zamieszkania.

Dlatego też jeśli pozwanym jest osoba fizyczna, sądem właściwym będzie sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub pobytu takiej osoby. W przypadku osoby prawnej (spółki, stowarzyszenia) będzie to sąd właściwy dla miejsca siedziby (zwykle siedziby statutowej) takiej osoby. Niekiedy główny znany adres głównego miejsca wykonywania działalności jest inny niż adres siedziby statutowej. W takich przypadkach dopuszcza się możliwość wniesienia pozwu do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się główne miejsce wykonywania działalności. Jeżeli chodzi o duże spółki posiadające szereg oddziałów, powództwo można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się jeden z oddziałów spółki.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W sporach wynikających z umów powodowie mogą wytoczyć powództwo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego albo – w zależności od charakteru danej umowy – przed sąd właściwy dla miejsca, do którego towary mają zostać dostarczone, lub dla miejsca, w którym usługi mają zostać świadczone.

W sporach dotyczących odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego (deliktu) oraz w postępowaniu cywilnym połączonym z postępowaniem karnym powództwo można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego lub dla miejsca, w którym została poniesiona szkoda lub nastąpiło zdarzenie stanowiące czyn niedozwolony.

W sporach dotyczących nieruchomości powód może wnieść sprawę do sądu właściwego dla miejsca położenia danej nieruchomości.

W sporach dotyczących świadczeń alimentacyjnych lub zaspokajania potrzeb rodziny powód może wybrać między sądem właściwym dla miejsca zamieszkania pozwanego a sądem właściwym dla miejsca zamieszkania wierzyciela, tj. powoda.

W sporach dotyczących konsumentów konsumenci mogą wytoczyć powództwo przed sąd właściwy dla miejsca, w którym zamieszkiwali w chwili zawarcia umowy, lub dla miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące czyn niedozwolony.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W sporach dotyczących świadczeń alimentacyjnych lub roszczeń o zaspokojenie potrzeb rodziny właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania małżonka będącego wierzycielem lub rodzica, który przez większość czasu sprawuje opiekę nad dziećmi, nawet jeżeli dzieci są pełnoletnie.

W sprawach rozwodowych właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania rodziny. Jeżeli małżonkowie nie posiadają wspólnego miejsca zamieszkania, właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dzieci. Jeżeli małżonkowie nie posiadają dzieci, właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego.

W sprawach spadkowych właściwość ma sąd właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy.

W sprawach dotyczących nieruchomości właściwość ma sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

W sprawach dotyczących najmu/dzierżawy właściwość ma sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Wszystkie sądy szczególne posiadają właściwość wyłączną i sąd musi z urzędu stwierdzić swoją niewłaściwość w sprawach zastrzeżonych dla takich sądów. Jedyne przypadki, w których dopuszcza się możliwość wniesienia sprawy do sądu, który w normalnych warunkach nie byłby sądem właściwym, dotyczy wyboru między sądami wielkiej instancji a sądami instancji w sprawach, w których sądom tym nie przysługuje właściwość wyłączna.

Co do zasady wszelkie klauzule umowne niezgodne z przepisami dotyczącymi właściwości miejscowej i rzeczowej są nieważne, z wyjątkiem umów między dwoma przedsiębiorcami, pod warunkiem że brzmienie takiej klauzuli jest bardzo precyzyjne.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy gospodarcze: co do zasady właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. Jeżeli chodzi o odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego, właściwość ma sąd właściwy dla miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące czyn niedozwolony, lub sąd właściwy dla miejsca, w którym została poniesiona szkoda.

Sądy rozjemcze do spraw dzierżawy nieruchomości rolnych: właściwość ma sąd właściwy dla miejsca położenia danej nieruchomości.

Sądy pracy: pracownicy mogą wnieść pozew do sądu pracy właściwego dla miejsca, w którym znajduje się siedziba zakładu, w którym świadczyli pracę, dla miejsca zawarcia umowy lub dla miejsca, w którym znajduje się siedziba statutowa zatrudniającej ich spółki. Jeżeli praca była świadczona poza zakładem, powództwo należy wytoczyć przed sąd pracy właściwy dla miejsca zamieszkania pracownika.

Sądy ds. zabezpieczenia społecznego (do dnia wyznaczonego w dekrete i najpóźniej do dnia 1 stycznia 2019 r.): co do zasady właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania zainteresowanego uprawnionego lub pracodawcy lub sąd właściwy dla miejsca siedziby pozwanej organizacji w przypadku sporu między organizacjami, których zarejestrowane siedziby znajdują się w różnych okręgach.

Łączy do powiązanych stron internetowych

 [Strona internetowa Ministerstwa Sprawiedliwości](#)

 [Strona internetowa Legifrance](#)

Ostatnia aktualizacja: 23/07/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Chorwacja

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Pozew wnosi się do sądu właściwego miejscowo lub rzeczowo do rozpoznania danej sprawy, a w przypadku szczególnego rodzaju sporu – do sądu szczególnego. Sądy szczególne właściwe w takich sprawach funkcjonują jednak wyłącznie w żupanii zagrzebskiej (Grad Zagreb), gdzie znajdują się miejski sąd rejonowy (Općinski građanski sud) i miejski sąd pracy (Općinski radni sud) – w pozostałych okręgach właściwość mają zasadniczo sądy rejonowe (Općinski sudovi).

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Przepisy regulujące zakres właściwości poszczególnych sądów zawiera kodeks postępowania cywilnego.

Ścisłe rzecz biorąc, pozew wnosi się do sądu posiadającego ogólną właściwość miejscową względem pozwanego, tj. do sądu posiadającego ogólną właściwość miejscową ze względu na miejsce pobytu lub zamieszkania bądź miejsce siedziby pozwanego, jeżeli pozwany jest osobą prawną. Jeżeli pozew jest skierowany przeciwko żupanii, żupanii zagrzebskiej, miastom i gminom, sąd posiadający ogólną właściwość miejscową ustala się według siedziby organu reprezentującego te podmioty.

W sprawach przeciwko Republice Chorwacji sąd posiadający ogólną właściwość miejscową ustala się jednak według miejsca zamieszkania lub siedziby powoda w Chorwacji. Jeżeli powód nie ma miejsca zamieszkania ani siedziby w Chorwacji, sądem posiadającym ogólną właściwość miejscową w sporach przeciwko Republice Chorwacji jest sąd właściwy dla okręgu, w którym znajduje się siedziba parlamentu Chorwacji (Hrvatski Sabor).

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

W Chorwacji wyróżnia się sądy niższej i wyższej instancji. Sądy rejonowe (Općinski sudovi) i sądy gospodarcze (Trgovački sudovi) są sądami pierwszej instancji, natomiast sądy okręgowe (Županijski sudovi) i Apelacyjny Sąd Gospodarczy Republiki Chorwacji (Visoki trgovački sud RH) pełnią funkcję sądów apelacyjnych. Mówiąc bardziej szczegółowo, sądy okręgowe rozpoznają apelacje od wyroków sądów rejonowych, a Apelacyjny Sąd Gospodarczy Republiki Chorwacji rozpoznaje apelacje od wyroków sądów gospodarczych.

Sądy okręgowe i Apelacyjny Sąd Gospodarczy Republiki Chorwacji mogą pełnić funkcję sądów pierwszej instancji wyłącznie w ściśle określonych przypadkach – w takiej sytuacji od orzeczeń tych sądów można odwołać się do Sądu Najwyższego Republiki Chorwacji (Vrhovni sud RH).

W związku z powyższym sądy wyższej instancji są właściwe do rozpoznawania spraw wyłącznie w wyjątkowych przypadkach, tj. w sytuacji, w której sądy niższej instancji stwierdzą, że nie są właściwe do rozpoznania danej sprawy, i przekażą ją do rozpatrzenia sądom wyższej instancji.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Ustalenie sądu właściwego do rozpoznania danej sprawy zależy od różnych okoliczności, co do zasady sądem właściwym będzie jednak sąd posiadający ogólną właściwość miejscową dla miejsca zamieszkania pozwanego.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z zasadą ogólną właściwość miejscową ustala się według miejsca zamieszkania lub pobytu bądź miejsca siedziby pozwanego, jeżeli pozwany jest osobą prawną.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Na zasadzie odstępstwa od ogólnej zasady ustalania ogólnej właściwości miejscowej w kodeksie postępowania cywilnego (art. 50–66) wskazano rodzaje spraw, w których strony postępowania mogą zastosować właściwość przemianą: spory dotyczące ustawowego obowiązku alimentacyjnego, spory o odszkodowanie, spory dotyczące gwarancji producenta, spory małżeńskie, spory dotyczące ustalenia lub zaprzeczenia ojcostwa lub macierzyństwa, spory dotyczące nieruchomości i naruszenia posiadania, spory dotyczące statków powietrznych i morskich, ustalenie sądu właściwego dla osób, które nie podlegają ogólnej właściwości miejscowej żadnego sądu w Republice Chorwacji, ustalenie sądu właściwego według miejsca siedziby oddziału osoby prawnej, ustalenie sądu właściwego według miejsca przedstawicielstwa osoby zagranicznej w Republice Chorwacji, spory dotyczące relacji z jednostkami organizacyjnymi sił zbrojnych Republiki Chorwacji, spory spadkowe, spory dotyczące postępowania egzekucyjnego i upadłościowego, ustalenie sądu właściwego według miejsca dokonania płatności, spory z zakresu prawa pracy oraz ustalenie sądu właściwego do rozpoznania roszczenia przeciwko obcokrajowcom zgodnie z zasadą jurysdykcji wzajemnej.

W wymienionych powyżej przypadkach powód zawsze może – ale nigdy nie musi – wybrać inny sąd niż sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego, ustalony zgodnie z zasadą ogólną.

Zgodnie z art. 70 kodeksu postępowania cywilnego strony mogą w umowie prorogacyjnej wskazać inny właściwy rzeczowo sąd jako sąd właściwy miejscowo; taka możliwość istnieje jednak wyłącznie w przypadku, gdy sąd ten nie posiada właściwości wyłącznej.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

W zależności od tego, czy spór ma charakter cywilny, czy też gospodarczy, pozew można wnieść do sądu rejonowego (Općinski sud) albo do sądu gospodarczego (Trgovački sud), natomiast w przypadku sporów pracowniczych w żupanii zagrzebskiej pozew można wnieść do miejskiego sądu rejonowego (Općinski radni sud).

Ostatnia aktualizacja: 28/03/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Włochy

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Zgodnie z ogólną zasadą włoskiego systemu prawnego w sprawach dotyczących praw i dóbr osobistych właściwe są sądy powszechne. Do sądów powszechnych zalicza się: sędziów pokoju (giudici di pace), sądy niższego rzędu (tribunali) oraz sądy apelacyjne (corti di appello). Sądem najwyższej instancji jest Najwyższy Sąd Kasacyjny (Suprema Corte di Cassazione), natomiast w sprawach dotyczących zgodności z konstytucją orzeka Trybunał

Konstytucyjny (Corte Costituzionale). Obok sądownictwa powszechnego istnieje również sądownictwo administracyjne. Sądy administracyjne są właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących prawnie uzasadnionych interesów oraz – w szczególnych dziedzinach określonych w prawie – sporów dotyczących wykonywania uprawnień administracyjnych lub bezczynności organu administracyjnego w odniesieniu do środków, aktów, umów lub postępowań związanych z wykonywaniem takich uprawnień przez organy publiczne. Akty lub środki przyjęte przez rząd w ramach sprawowania władzy politycznej nie podlegają zaskarżeniu. Zgodnie z przepisami kodeksu postępowania administracyjnego sądami właściwymi w sprawach administracyjnych są regionalne sądy administracyjne (*tribunali amministrativi regionali*) oraz Rada Stanu (Consiglio di Stato). Sądem najwyższej instancji jest Najwyższy Sąd Kasacyjny, wyłącznie jednak pod względem właściwości. Kolejnym rodzajem sądów szczególnych są izby skarbowe (*tribunali*). Właściwe do rozpoznawania spraw podatkowych są izby skarbowe na szczeblu prowincji (*commissioni tributarie provinciali* – CTP) oraz izby skarbowe na szczeblu regionu (*commissioni tributarie regionali* – CTR). Izby skarbowe są właściwe we wszystkich sprawach dotyczących wszelkiego rodzaju podatków, niezależnie od ich nazwy, w tym podatków regionalnych, na szczeblu prowincji oraz miejskich, a także składek odprowadzanych na rzecz włoskiego Narodowego Funduszu Zdrowia, podatków wyrównawczych i dodatkowych, powiązanych kar oraz odsetek, a także wszelkich innych dodatkowych opłat. We włoskim systemie prawnym w ramach sądownictwa powszechnego funkcjonują również wydziały szczególne. Do najważniejszych z nich zaliczają się: a) wydziały specjalizujące się w sprawach dotyczących migracji, ochrony międzynarodowej oraz swobodnego przepływu obywateli Unii; b) wydziały specjalizujące się w sprawach przedsiębiorców; c) wydziały specjalizujące się w sprawach dotyczących rolnictwa. Istnieją również sądy szczególne, w tym trybunały ds. nieletnich (*tribunali per i minorenni*) i trybunały penitencjarne (*tribunali di sorveglianza*). Spory ze stosunku pracy są rozpoznawane przez sądy powszechne. W niektórych sądach istnieją wyznaczone w tym celu wydziały (wydziały pracy). Z technicznego punktu widzenia nie są to jednak wydziały szczególne, lecz raczej modele organizacyjne w strukturze sądów.

Zasadniczo sąd niższego rzędu jest właściwy do orzekania we wszystkich sprawach, które nie podlegają właściwości innego sądu. Sąd niższego rzędu ma także wyłączną właściwość we wszystkich sprawach dotyczących podatków i cel (których nie skierowano do izb skarbowych), wszystkich spraw dotyczących statusu i zdolności do czynności prawnych osób oraz praw związanych z tytułami szlacheckimi, skarg dotyczących zaprzeczenia prawdziwości dokumentu, postępowań egzekucyjnych oraz zasadniczo wszystkich spraw o nieokreślonej wartości przedmiotu sporu.

Sędzia pokoju rozpoznaje sprawy dotyczące ruchomości, których wartość nie przekracza 50 000 euro, jeżeli zgodnie z przepisami nie są one objęte właściwością innego sądu. Od dnia 31 października 2021 r. kwota ta będzie wynosić 30 000 euro. Sędzia pokoju jest również właściwy do rozpoznawania wszystkich spraw wymienionych w art. 7 kodeksu postępowania cywilnego.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Kryterium obowiązującym przy ustalaniu sądu, do którego należy się zwrócić, jest „właściwość sądu”. We włoskim systemie prawnym właściwość określa zestaw uprawnień i funkcji, z których może korzystać organ prawny. Wyróżnia się następujące rodzaje właściwości: – rzeczowa; – miejscowa; – funkcjonalna; – według wartości przedmiotu sporu. W przypadku postępowania cywilnego właściwość wskazuje poziom uprawnień przyznanych poszczególnym organom sądowym, a tym samym zakres, w jakim uprawnienia decyzyjne tego organu są uzasadnione. Właściwość, o której mowa, zdefiniowano z „technicznego punktu widzenia” i uregulowano w art. 7 i nast. kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z tymi przepisami właściwość sądu stanowi przesłankę procesową i w związku z tym może być przedmiotem postanowienia w toku postępowania. W przypadku naruszenia jakichkolwiek przepisów regulujących właściwość sąd rozpoznający sprawę jest uprawniony do stwierdzenia swojej niewłaściwości (zob. art. 38 kodeksu postępowania cywilnego). Właściwość w sensie technicznym różni się od tzw. właściwości wewnętrznej, tj. przydziału spraw w ramach właściwego organu sądowego. Ta druga właściwość (*competenza tabellare*) opiera się na strukturze organizacyjnej sądu niższego rzędu, np. podziale na wewnętrzne wydziały (I wydział cywilny), wyznaczeniu jednostek zajmujących się poszczególnymi dziedzinami (wydział pracy) lub ustanowieniu oddzielnych jednostek. Nieprzestrzeganie przepisów dotyczących przydziału spraw nie skutkuje powstaniem kwestii proceduralnej co do właściwości, ale stanowi raczej problem organizacyjny dotyczący przydziału danej sprawy w ramach organu sądowego.

Jeżeli chodzi o miejsce wytoczenia powództwa, właściwy jest sąd miejsca zamieszkania (*residenza*) lub domicylu (*domicilio*) pozwanego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Jeżeli takie miejsce nie jest znane, wówczas sądem właściwym jest sąd w miejscu pobytu (*dimora*) pozwanego. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania, domicylu lub pobytu we Włoszech lub gdy miejsce jego pobytu jest nieznane, wówczas sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania powoda. Przepisy regulujące właściwość miejscową określono w art. 18 i nast. kodeksu postępowania cywilnego.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sądownictwo powszechne sprawują: sądy karne, które orzekają o zasadności lub braku zasadności aktu oskarżenia wniesionego przez prokuratora przeciwko konkretnej osobie, oraz sądy cywilne, których zadaniem jest ochrona prawna praw nierozdzielnie związanych ze stosunkami między osobami fizycznymi lub między osobą fizyczną a organem publicznym, w przypadku gdy organ ten, wykonując swoje obowiązki, narusza prawa i dobra osobiste jednostek. W sprawach karnych funkcjonariusze wymiaru sprawiedliwości sprawują funkcje sędziowskie (wydawanie wyroków) i prokuratorskie (prowadzenie śledztw z ramienia Urzędu Prokuratury). Po zakończeniu śledztwa prokuratorzy wszczynają postępowanie karne albo wnoszą o umorzenie sprawy, popierając oskarżenie w sądzie oraz wykonują czynności prokuratorskie w sądach wyższej instancji. Zgodnie z art. 107 akapit ostatni konstytucji Republiki Włoskiej postępowanie karne wszczynają funkcjonariusze Urzędu Prokuratury (nawet jeżeli działają przy sądach niższego rzędu). W toku postępowania karnego poszkodowany może wytoczyć powództwo adhezyjne o odszkodowanie, ale może również wytoczyć odrębne powództwo przed sąd cywilny. Postępowania w sprawach karnych i cywilnych regulują dwa oddzielne zbiory przepisów procesowych, mianowicie kodeks postępowania cywilnego oraz kodeks postępowania karnego. Sądami powszechnymi zarządzają sędziowie zawodowi i niezawodowi (*guidici onorari*) jako przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości.

W pierwszej instancji w sprawach karnych i cywilnych orzekają:

sędziowie pokoju – będący sędziami niezawodowymi orzekającymi w składzie jednoosobowym,

sądy niższego rzędu (*tribunali ordinario*) – w składzie jednoosobowym albo kilkuosobowym, w zależności od charakteru sprawy,

sąd ds. nieletnich – w składzie kilkuosobowym przy wsparciu biegłych,

Trybunał penitencjarny – w składzie jednoosobowym albo kilkuosobowym (przy wsparciu biegłych).

W sądach pierwszej instancji czynności prokuratorskie wykonują następujące organy:

prokurator przy sądzie niższego rzędu (m.in. w przypadku przestępstw należących do właściwości sędziów pokoju),

prokurator przy sądzie ds. nieletnich,

prokurator przy sądzie apelacyjnym (w przypadku postępowań wnoszonych przed trybunał penitencjarny).

W drugiej instancji wymiar sprawiedliwości sprawują:

sąd apelacyjny – w przypadku apelacji od wyroków sądu niższego rzędu oraz sądu ds. nieletnich;

sąd niższego rzędu – w przypadku środków odwoławczych od orzeczeń wydanych przez sędziego pokoju (również w przypadku zażaleń na postanowienia dotyczące wolności osobistej);

trybunał penitencjarny – w przypadku środków odwoławczych od orzeczeń wydanych przez sędziego sprawującego nadzór nad wykonaniem wyroków. W sądach drugiej instancji czynności prokuratorskie wykonuje prokurator przy sądzie apelacyjnym. Orzekanie w sprawie zgodności wyroków z prawem należy do właściwości Najwyższego Sądu Kasacyjnego. Czynności prokuratorskie w postępowaniach przed tym sądem wykonuje prokurator przy Sądzie Kasacyjnym. Należy zaznaczyć, że do organów prokuratury we Włoszech zalicza się również Krajowa Dyrekcja ds. Walki z Mafią i Terroryzmem (Direzione Nazionale Antimafia e Antiterrorismo), która – zgodnie z przepisami dekretu ustawodawczego nr 160/06 – wykonuje czynności prokuratorskie koordynowane na szczeblu krajowym.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

O ile prawo nie stanowi inaczej, sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania (*residenza*) lub domicylu (*domicilio*) pozwanego. Jeżeli takie miejsce nie jest znane, wówczas sądem właściwym jest sąd w miejscu pobytu (*dimora*) pozwanego. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania, domicylu lub pobytu we Włoszech lub gdy miejsce jego pobytu jest nieznane, wówczas sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania powoda. Obowiązują jednak przepisy szczególne dotyczące ustalenia sądu, przed który należy wytoczyć powództwo: przepisy ogólne i szczególne określono w art. 18 i nast. kodeksu postępowania cywilnego. Istnieją jednak również inne przepisy, określone w ustawach szczególnych regulujących np. sprawy dotyczące rodzin lub dzieci, wykonywania wyroków lub praw konsumentów.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

W przypadku osób fizycznych, o ile prawo nie stanowi inaczej, sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania lub domicylu pozwanego. Jeżeli takie miejsce nie jest znane, wówczas sądem właściwym jest sąd w miejscu pobytu pozwanego. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania, domicylu ani pobytu we Włoszech lub gdy miejsce jego pobytu jest nieznane, wówczas sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania powoda.

W przypadku osób prawnych, o ile prawo nie stanowi inaczej, jeżeli pozwany jest osobą prawną, właściwość ma sąd właściwy dla miejsca siedziby. Jeżeli osoba prawna posiada zakład lub pełnomocnika upoważnionego do występowania w sądzie w związku z powództwem, sądem właściwym jest również sąd właściwy dla miejsca siedziby tego zakładu lub pełnomocnika. Do celów ustalenia właściwości sądu spółki osobowe nieposiadające osobowości prawnej, stowarzyszenia i komitety mają siedzibę w miejscu, w którym zwykle prowadzą działalność.

Sprawy dotyczące zobowiązań względem określonych osób (*diritti di obbligazione*) są również objęte właściwością sądu w miejscu powstania zobowiązania lub sądu miejsca, w którym zobowiązanie ma zostać wykonane.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Właściwość sądu w sprawach dotyczących dzieci

W przypadku środków dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej głównym kryterium jest miejsce zwykłego pobytu dziecka w chwili złożenia wniosku. Miejsce zwykłego pobytu dziecka określa się na podstawie obiektywnych kryteriów. Zmiana miejsca zamieszkania dziecka nie powoduje zmiany właściwości sądu, jeżeli upłynął bardzo krótki okres, biorąc pod uwagę wiek dziecka.

Właściwość sądu w sprawach dotyczących związków małżeńskich

Separacja W przypadku separacji sądowej pozew składa się w sądzie ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków lub, jeżeli małżonkowie nigdy nie mieszkali razem, w sądzie miejsca zamieszkania lub domicylu pozwanego małżonka. Jeżeli pozwany małżonek zamieszkuje za granicą lub nie ma możliwości skontaktowania się z nim, pozew składa się w sądzie miejsca zamieszkania lub domicylu powoda. Jeżeli również ten małżonek zamieszkuje za granicą, pozew można złożyć w dowolnym sądzie we Włoszech.

Rozwód Sądem właściwym dla rozpoznania pozwu o rozwiązanie małżeństwa cywilnego przez rozwód lub o zniesienie skutków cywilnych małżeństwa konkordatowego (kościelnego) jest sąd miejsca zamieszkania lub domicylu pozwanego małżonka, niezależnie od pozostałych kryteriów ustalania właściwości sądu, które ten sam przepis prawny przewiduje jako alternatywne. Wspólny wniosek można jednak złożyć w sądzie miejsca zamieszkania lub domicylu dowolnego z małżonków.

Właściwość sądu w przypadku spraw dotyczących zatrudnienia

W pierwszej instancji spory ze stosunku pracy są objęte właściwością sądu niższego rzędu pełniącego funkcję sądu pracy. Właściwość miejscowa przysługuje sądowi właściwemu dla miejsca, w którym powstał stosunek pracy, lub dla siedziby przedsiębiorstwa lub jego oddziału, do którego oddelegowano zainteresowanego pracownika, bądź miejsca, w którym pracownik ten wykonywał pracę w chwili ustania stosunku pracy. Właściwość ta nie zmienia się na skutek przeniesienia przedsiębiorstwa, jego likwidacji lub likwidacji jego oddziału, pod warunkiem wytoczenia powództwa w terminie sześciu miesięcy od takiego przeniesienia lub takiej likwidacji. Właściwość miejscowa w przypadku sporów ze stosunku pracy w organach administracji publicznej przysługuje sądowi właściwemu dla miejsca, w którym znajduje się urząd, do którego zainteresowany pracownik jest lub był oddelegowany w chwili ustania stosunku pracy. Sprawy, w których stroną jest organ administracji państwowej, nie mogą być objęte właściwością *foro erariale* (sądu orzekającego w sprawach dotyczących finansów publicznych).

Właściwość sądu w przypadku spraw dotyczących praw majątkowych do nieruchomości oraz roszczeń posesoryjnych

Sprawy dotyczące praw majątkowych do nieruchomości, sprawy związane z najmem i nieodpłatnym użyczeniem nieruchomości oraz wynajmem powierzchni biurowych, jak również sprawy dotyczące wyznaczania terminów oraz przestrzegania odległości ustanowionych przepisami ustawowymi, wykonawczymi lub prawem zwyczajowym w odniesieniu do sadzenia drzew i żywopłotów należą do właściwości sądu miejsca, w którym znajduje się dany budynek lub dana nieruchomość. Jeżeli nieruchomość znajduje się na obszarze właściwości więcej niż jednego sądu, właściwość ma sąd właściwy dla obszaru, na którym znajduje się ta część nieruchomości, z której odprowadza się najwyższą kwotę podatków na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli strona nie płaci żadnych podatków, właściwość ma dowolny sąd właściwy dla obszaru, na którym znajduje się część tej nieruchomości. W odniesieniu do eksmisji lub roszczeń posesoryjnych, a także zgłoszenia nowych prac budowlanych oraz zawiadomienia o ewentualnych szkodach właściwość ma sąd właściwy dla miejsca, w którym miał miejsce zgłoszony fakt.

Właściwość sądu w sprawach spadkowych

Sąd właściwy dla miejsca otwarcia spadku ma właściwość w sprawach:

- 1) dotyczących wniosku o dział spadku lub dotyczących działu spadku lub we wszelkich innych sprawach między współspadkobiercami do czasu działu spadku;
- 2) dotyczących unieważnienia działu spadku oraz zabezpieczenia udziałów spadkowych, o ile postępowanie w tej sprawie zostanie wszczęte przed upływem dwóch lat od daty działu spadku;
- 3) dotyczących kredytów udzielonych spadkodawcy lub zapisów na rzecz spadkobiercy, pod warunkiem że postępowanie wszczęto, zanim nastąpił dział spadku, i w każdym wypadku w ciągu dwóch lat od daty wszczęcia postępowania spadkowego;
- 4) przeciwko wykonawcy testamentu, pod warunkiem że postępowanie wszczęto w terminie określonym w poprzednim punkcie.

Właściwość sądu w sprawach między współnikami oraz między właścicielami mieszkań spółdzielczych

W sprawach między współnikami właściwość ma sąd właściwy dla siedziby przedsiębiorstwa; w sprawach między właścicielami mieszkań spółdzielczych lub między właścicielami mieszkań spółdzielczych a spółdzielnią mieszkaniową właściwość ma sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się majątek wspólny (lub jego większa część).

Właściwość sądu w sprawach dotyczących organów administracji publicznej

W sprawach, w których stroną jest organ administracji państwowej, właściwość – zgodnie z przepisami szczególnymi regulującymi kwestie reprezentowania i obrony Skarbu Państwa przed sądem oraz w sprawach przewidzianych w tych przepisach – należy do sądu właściwego dla siedziby Urzędu Prokuraturii Generalnej (Ufficio dell'Avvocatura dello Stato), w okręgu właściwości sądu, który byłby właściwy zgodnie z przepisami ogólnymi. Jeżeli organ administracji jest stroną pozwaną, obszar właściwości określa się w odniesieniu do sądu właściwego dla miejsca, w którym powstało zobowiązanie lub w którym znajduje się ruchomy lub nieruchomy składnik majątku będącego przedmiotem pozwu.

Właściwość sądu w sprawach egzekucyjnych

W sprawach dotyczących egzekucji z ruchomości lub nieruchomości właściwość ma sąd właściwy dla miejsca położenia ruchomości lub nieruchomości.

W przypadku egzekucji z pojazdów silnikowych i przyczep właściwość należy do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania, domicylu, pobytu lub siedziby dłużnika. W przypadku egzekucji w odniesieniu do wykonania nakazu lub zakazu właściwość ma sąd właściwy dla miejsca, w którym należy wykonać nakaz lub zakaz.

Właściwość sądu w sprawach konsumenckich

W sprawach konsumenckich właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub faktycznego domicylu konsumenta. Właściwość tego sądu ma charakter wyłączny i niezmienny, chyba że strony – w drodze negocjacji – wspólnie postanowią o wyborze innego sądu. Czynności procesowych dokonanych przez konsumenta wyraźnie po wszczęciu postępowania nie można uznać za mające wartość równoważną negocjacjom i nie mogą one uzasadniać wyboru innego sądu.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W niektórych przypadkach powód ma możliwość wyboru sądu, przed który wytoczy powództwo. Jest to tzw. właściwość przemienna, która ma zastosowanie w szczególności do spraw dotyczących zobowiązań względem określonych osób: w takim przypadku – poza sądem właściwym dla miejsca domicylu pozwanego – właściwość ma również sąd właściwy dla miejsca powstania zobowiązania lub miejsca, w którym zobowiązanie to ma zostać wykonane.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego nie ma właściwości, w przypadku gdy prawo włoskie przewiduje właściwość wyłączną innego sądu.

W tym zakresie zob. sekcja 2.2.2 („Wyjątki od podstawowej zasady”).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Z wyjątkiem przypadków, w których właściwość sądu jest niezmienna (nie można od niej odstąpić w drodze umowy), strony mogą wspólnie wybrać inny sąd (art. 20 kodeksu postępowania cywilnego).

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Jeżeli właściwość należy do sądu szczególnego, zastosowanie mają kryteria dotyczące właściwości sądów określone w odpowiednich przepisach szczególnych.

Sądy administracyjne Właściwość w przypadku sporów dotyczących środków, aktów, umów lub postępowania organów administracyjnych posiada zawsze regionalny trybunał administracyjny na obszarze, na którym znajduje się siedziba tych organów. Regionalny trybunał administracyjny ma zawsze właściwość w przypadku sporów dotyczących środków, aktów, umów lub postępowania organów administracji publicznej, których bezpośrednie skutki ograniczają się do obszaru regionu, w którym znajduje się siedziba tego trybunału. W przypadku sporów dotyczących urzędników służby cywilnej właściwość ma zawsze sąd właściwy dla miejsca ich zatrudnienia. W innych przypadkach właściwość – w odniesieniu do czynności podejmowanych w imieniu państwa – ma zawsze Regionalny Trybunał Administracyjny dla regionu Lacjum (z siedzibą w Rzymie) oraz – w odniesieniu do czynności podmiotów publicznych o charakterze ponadregionalnym – regionalny trybunał administracyjny, w którego okręgu podmiot taki ma siedzibę.

Izby skarbowe Izby skarbowe dla prowincji są właściwe do rozpoznawania wszystkich skarg przeciwko organom oraz poborcom podatkowym posiadającym siedzibę na obszarze ich właściwości. Jeżeli skarga dotyczy dowolnego wydziału Urzędu Skarbowego (Agenzia delle Entrate) posiadającego właściwość na całym terytorium Włoch lub na jego części, sądem właściwym jest izba skarbowa dla prowincji, w której posiada siedzibę urząd wypełniający obowiązki stanowiące przedmiot skargi.

Powiązane strony

► *Konstytucja Republiki Włoskiej* (EN)

📄 https://www.senato.it/sites/default/files/media-documents/COST_INGLESE.pdf

► *Włoskie ustawy i kodeksy* (IT)

📄 <https://www.normattiva.it/?language=en>

► *Włoski kodeks postępowania cywilnego* (IT)

📄 <http://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-di-procedura-civile>

► *Włoski kodeks postępowania administracyjnego – wersja w języku angielskim* (EN)

📄 https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/mzk3/~edisp/nsiga_4276977.pdf

► *Włoski kodeks postępowania administracyjnego* (FR)

📄 https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/njiz/~edisp/nsiga_4506451.pdf

► *Włoski kodeks postępowania administracyjnego* (DE)

📄 https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/nda5/~edisp/nsiga_4289867.pdf

► *System sądowy we Włoszech* (EN)

📄 https://www.csm.it/web/csm-international-corner/consiglio-superiore-della-magistratura/sistema-giudiziario-italiano?show=true&title=&show_bcrumb=

► *Ordynacja podatkowa* (EN)

📄 <http://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?id=%7bECD81E71-D37B-4722-AA36-116B5BCB2232%7d>

► *Ministerstwo Sprawiedliwości* (IT)

📄 <https://www.giustizia.it/giustizia>

Ostatnia aktualizacja: 06/12/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Cyp

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Zwykłe sądy cywilne (zwane sądami rejonowymi w cypryjskim systemie prawnym) są właściwe do rozpoznawania większości spraw cywilnych.

W przypadku pewnych sporów sądowych należy się jednak zwracać do wyspecjalizowanych sądów właściwych do rozpoznawania określonych spraw.

Na przykład spory rodzinne (tj. rozwód, alimenty, władza rodzicielska, kontakty z małoletnimi dziećmi, spory majątkowe itp.) są rozpoznawane przez **sądy rodzinne** Republiki Cypryjskiej.

W przypadku sporów zbiorowych (stosunki pracodawca-pracownik np. niezgodne z prawem zwolnienie, redukcja etatów itp.) należy zwracać się do **Trybunału ds. Sporów Pracowniczych** w rejonie, w którym doszło do sporu, lub w przypadku braku takiego trybunału – w rejonie, w którym powód ma miejsce zamieszkania lub stałego pobytu. Sądami właściwymi do rozpoznawania spraw, w których wniesiono o odszkodowanie przewyższające wartość dwuletniego wynagrodzenia, są jednak zwykłe sądy cywilne (sądy rejonowe) i do nich należy kierować te sprawy.

W przypadku sporów dotyczących najmu nieruchomości (np. podwyżka czynszu, eksmisja itp.) należy zwracać się do **Trybunału ds. Kontroli Najmu** w rejonie, w którym położona jest dana nieruchomość.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Zob. odpowiedź na pytanie 2.2 poniżej.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

W cypryjskim systemie prawnym nie wyodrębnia się określonych kategorii zwykłych sądów cywilnych pierwszej instancji. Sędziów sądów rejonowych można jednak podzielić ze względu na ich rangę (przewodniczący sędzia sądu rejonowego, naczelny sędzia sądu rejonowego, sędzia sądu rejonowego) oraz kompetencje do rozpoznawania określonych spraw w zależności od rangi.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Sąd rejonowy (zwykły sąd cywilny) jest właściwy do rozstrzygania wszelkich sporów, w których:

przyczyna sporu wystąpiła całkowicie lub częściowo w granicach rejonu, dla którego utworzono dany sąd;

w momencie wytoczenia powództwa pozwany lub którykolwiek z pozwanych zamieszkiwał lub pracował w danym rejonie, dla którego utworzono dany sąd; wszystkie strony sprawy są obywatelami cypryjskimi oraz roszczenie powstało w całości lub w części na terytorium suwerennych baz, a pozwany (lub którykolwiek z pozwanych) mieszka lub pracuje na tym terytorium;

roszczenie powstało w całości lub w części na terytorium suwerennych baz z powodu korzystania z pojazdów silnikowych przez osobę, która była lub powinna była być ubezpieczona na podstawie art. 3 ustawy o pojazdach silnikowych (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej);

roszczenie powstało w całości lub w części na terytorium suwerennych baz w następstwie wypadku pracownika lub jego choroby zawodowej, o ile zdarzenia te miały miejsce w czasie trwania stosunku pracy, pozostają w związku z odpowiedzialnością pracodawcy i zostały lub powinny być zostać objęte ubezpieczeniem na podstawie art. 4 ustawy o pojazdach silnikowych (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej);

powództwo dotyczy dystrybucji lub sprzedaży wszelkich nieruchomości lub dotyczy innych kwestii odnoszących się do nieruchomości, które znajdują się w granicach rejonu, dla którego utworzono dany sąd.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

W przypadku gdy powództwo dotyczy instytucji charytatywnej lub jakiegokolwiek patentu lub znaku towarowego, za które odpowiada sąd rejonowy na podstawie art. 7 i listy zawartej w ustawie 29/1983, powództwo wytacza się przed sąd rejonowy.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Jeżeli w przypadku spraw, o których mowa w pkt 2.2.1 powyżej, istnieje już inny sąd właściwy miejscowo lub w przypadku spraw, o których mowa w pkt 2.2.2.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W przypadku gdy nieruchomość objęta jest właściwością wyłączną określonego sądu (zob. ostatni punkt w odpowiedzi na pytanie 2.2.1. powyżej).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Nie.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Postępowanie zazwyczaj wszczyna upoważniony pełnomocnik, który wie, do jakiego sądu należy się zwrócić. W przypadku braku pełnomocnika można się zwrócić do Wydziału ds. Rejestracji Sądu Najwyższego w celu uzyskania odpowiednich informacji.

Sąd Najwyższy Republiki Cypryjskiej

Charalambou Mouskou,

1404 Nicosia, Cypr

Tel.: +357 22865741

Fax: +357 22304500

e-mail: chief.reg@sc.judicial.gov.cy

Ostatnia aktualizacja: 07/12/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Łotwa

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Kodeks postępowania cywilnego (Civilprocesa likums) gwarantuje każdej osobie fizycznej i prawnej prawo wystąpienia na drogę sądową w celu obrony przysługujących jej praw z obszaru prawa cywilnego, gdy zostaną one naruszone bądź zostanie podważona ich zasadność, oraz w celu obrony jej interesów prawnych. Co do zasady wszystkie spory cywilne są rozpoznawane przez sądy w postępowaniu zwyczajnym. W wyjątkowych przypadkach i wyłącznie wówczas, gdy taka możliwość została przewidziana w obowiązujących przepisach, spory cywilne mogą być rozpoznawane w drodze postępowania

pozasądowego. W przypadkach określonych w przepisach sąd rozpoznaje również sprawy, które nie mają charakteru sporów cywilnych, wszczęte przez osoby fizyczne i prawne. We wszystkich przypadkach decyzję o rozpoznaniu danego sporu podejmuje jednak sąd lub sędzia. Jeżeli sąd lub sędzia uzna, że spór nie podlega właściwości danego sądu, wówczas w stosownym postanowieniu wskazuje organ właściwy do rozpoznania tego sporu. Równocześnie w przepisach ogólnych dotyczących właściwości sądów przewidziano pewne wyjątkowe sytuacje, w których dopuszcza się możliwość wskazania sądu właściwego do rozpoznania danej sprawy w pierwszej instancji.

Od 31 marca 2021 r. na Łotwie działa specjalny Sąd ds. Gospodarczych (Ekonomisko lietu tiesa), który rozpatruje pewne kategorie spraw cywilnych i karnych.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy rejonowe (*rajona tiesa*) i sądy miejskie (*pilsētas tiesa*) orzekają w pierwszej instancji w sprawach cywilnych. Sąd Rejonowy dla miasta Rygi, rejon Liwonia (Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa), rozpoznaje sprawy objęte tajemnicą państwową oraz sprawy dotyczące ochrony uprawnień wynikających z patentu, topografii układów scalonych, wzorów i modeli, znaków towarowych oraz oznaczeń geograficznych. Wydział rejestru nieruchomości sądu rejonowego (miejskiego) rozpoznaje wnioski o bezsporną egzekucję roszczeń (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) oraz o przymusową egzekucję roszczeń na podstawie tytułu wykonawczego z wezwaniem do zapłaty (*saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtība*), a także wnioski o zatwierdzenie protokołów przeprowadzonych aukcji (*izsoles aktu apstiprināšana*), z wyjątkiem zatwierdzeń takich protokołów w sprawach dotyczących postępowania upadłościowego.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sprawa nie może zostać rozpoznana co do jej istoty przez sąd wyższej instancji, jeżeli nie została wcześniej rozpatrzona przez sąd niższej instancji. Sądem pierwszej instancji w sprawach cywilnych jest sąd rejonowy lub miejski bądź sąd okręgowy (*apgabaltiesa*). W postępowaniu cywilnym sprawy są rozpoznawane co do ich istoty przez sąd pierwszej instancji właściwy rzeczowo i miejscowo dla danego rodzaju sporu.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?)

Sprawy cywilne są przekazywane do rozpoznania w pierwszej instancji sądom na różnych szczeblach, w zależności od przedmiotu sporu. Sprawy klasyfikuje się ze względu na kategorię lub charakter powództwa. W każdym razie należy również uwzględnić właściwość miejscową sądów tej samej instancji.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z ogólnymi zasadami dotyczącymi właściwości miejscowej powództwo przeciwko osobie fizycznej wnosi się do sądu właściwego dla miejsca, w którym taka osoba ma zadeklarowane miejsce zamieszkania (*deklarētās dzīvesvieta* – § 26 kodeksu postępowania cywilnego). Powództwo przeciwko osobie prawnej wnosi się do sądu właściwego dla miejsca, w którym dana osoba prawna ma siedzibę statutową. Właściwy sąd pierwszej instancji ustala się zatem na podstawie przedmiotu sporu i zasad określania właściwości miejscowej.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

W kodeksie postępowania cywilnego przewidziano również wyjątki od zasad określania właściwości miejscowej w sprawach cywilnych. Powód może zatem wytoczyć powództwo na podstawie ogólnych zasad określania właściwości miejscowej, tj. wystąpić do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania pozwanego lub miejsca jego siedziby statutowej, albo może wystąpić do innego sądu pierwszej instancji działającego na tym samym szczeblu, który określa się w przepisach jako sąd przemienne właściwy (*alternatīva tiesa*).

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Powództwo przeciwko pozwanemu, który nie ma zadeklarowanego miejsca zamieszkania, wnosi się do sądu właściwego ustalonego na podstawie faktycznego miejsca zamieszkania pozwanego (*dzīvesvieta*).

Jeżeli faktyczne miejsce zamieszkania pozwanego jest nieznane lub jeżeli pozwany nie ma stałego miejsca zamieszkania (*pastāvīga dzīvesvieta*) na terytorium Łotwy, powództwo wnosi się do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się dowolna nieruchomość należąca do pozwanego, lub do sądu właściwego dla miejsca, w którym pozwany miał ostatnie znane miejsce zamieszkania.

W niektórych przypadkach wskazanych w przepisach powód ma prawo wybrać, czy chce wnieść sprawę do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej pozwanego czy też do innego sądu.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Zasady dotyczące wyboru sądu właściwego przez powoda określa § 28 kodeksu postępowania cywilnego, który zawiera szczegółowy wykaz rodzajów spraw i sądów przemienne właściwych, do których można wnieść pozew:

powództwo dotyczące działań spółki zależnej lub przedstawicielstwa osoby prawnej można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca siedziby statutowej takiej spółki zależnej lub takiego przedstawicielstwa;

powództwo o odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na rzecz dzieci lub rodziców lub powództwo o ustalenie ojcostwa można również wytoczyć przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda;

powództwo z tytułu szkody na osobie [§ 1635 oraz §§ 2347–2353 kodeksu cywilnego (Civillikums)] można również wytoczyć przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda lub miejsca, w którym szkoda została poniesiona;

powództwo z tytułu szkody na mieniu osoby fizycznej lub prawnej można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym szkoda została poniesiona;

powództwo o zwrot mienia lub odszkodowanie za utratę jego wartości można również wytoczyć przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda;

powództwo dotyczące roszczenia morskiego można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca, w którym doszło do zajęcia statku należącego do pozwanego;

powództwo przeciwko kilku pozwany mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę w różnych miejscach można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej jednego z pozwanych;

powództwo o rozwód lub unieważnienie małżeństwa można wytoczyć przed sąd wybrany przez powoda lub przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda, a w przypadku braku takiego miejsca – przed sąd właściwy dla faktycznego miejsca zamieszkania powoda, jeżeli:

wspólnie z powodem zamieszkują małoletni;

wnosi się o rozwód z osobą odbywającą karę więzienia;

wnosi się o rozwód z osobą, która nie posiada zadeklarowanego miejsca zamieszkania, której miejsce zamieszkania jest nieznane lub która zamieszkuje za granicą;

powództwo wynikające ze stosunku pracy można również wytoczyć przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania lub miejsca zatrudnienia powoda.

Jeżeli powód w sprawach, o których mowa powyżej, nie ma zadeklarowanego miejsca zamieszkania, powództwo można wytoczyć przed sąd właściwy dla faktycznego miejsca zamieszkania powoda.

Właściwość wyłączna w sprawach cywilnych obejmuje nie tylko wyjątki od ogólnej właściwości miejscowej, ale również od wszystkich innych rodzajów właściwości miejscowej. Dotyczy to postępowań w poniższych sprawach.

Powództwo dotyczące praw własności lub wszelkich innych praw rzeczowych na nieruchomości lub ich przynależności lub powództwo o wpisanie takich praw do rejestru nieruchomości lub ich wykreślenie z rejestru oraz o usunięcie nieruchomości z treści aktu musi zostać wytoczone przed sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

Jeżeli wniesiono powództwo dotyczące masy spadkowej, a nie są znani żadni spadkobiercy, których status został potwierdzony, ani zapisobiercy, sądem właściwym jest sąd właściwy dla zadeklarowanego lub faktycznego miejsca zamieszkania spadkodawcy, a w przypadku gdy zadeklarowane lub faktyczne miejsce zamieszkania spadkodawcy nie znajduje się na Łotwie lub jest nieznane, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości wchodzącej w skład masy spadkowej lub jej części.

Właściwość wyłączna może również wynikać z innych aktów prawnych.

Wymienione poniżej przepisy mają również zastosowanie w sprawach podlegających postępowaniom odrębnym:

wniosek o zgodę na przysposobienie kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania przysposabiającego, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania przysposabiającego; pozew o rozwiązanie stosunku przysposobienia kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania wnioskodawcy;

wniosek o zgodę na przysposobienie, składany przez cudzoziemca lub osobę zamieszkujejącą za granicą, kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania przysposabianego, a w przypadku gdy przysposabiany jest objęty opieką pozarodzinną, wniosek kieruje się do sądu właściwego dla miejsca, w którym opieka pozarodzinna jest zapewniana (§ 259 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe osoby ze względu na chorobę psychiczną lub innego rodzaju zaburzenia zdrowotne kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania tej osoby, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla miejsca faktycznego zamieszkania tej osoby; jeżeli wspomniana osoba została umieszczona w placówce opieki zdrowotnej, wniosek składa się do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się ta placówka; (§ 264 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe osoby i wniosek o ustanowienie kuratora dla osoby ze względu na jej rozwiązły lub rozrzutny styl życia lub nadużywanie alkoholu lub innych substancji odurzających kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania tej osoby, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla miejsca faktycznego zamieszkania tej osoby (§ 271 kodeksu postępowania cywilnego); sprawy dotyczące ustanowienia kuratora dla majątku osoby nieobecnej lub zaginionej rozpoznaje sąd właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania tej osoby (§ 278 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o uznanie osoby zaginionej za zmarłą kieruje się do sądu właściwego dla ostatniego miejsca zamieszkania tej osoby (§ 282 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o ustalenie stanu prawnego przez sąd kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla miejsca faktycznego zamieszkania wnioskodawcy (§ 290 kodeksu);

wniosek o stwierdzenie wygaśnięcia praw do nieruchomości kieruje się do sądu właściwego dla miejsca położenia nieruchomości; wniosek o stwierdzenie wygaśnięcia jakiegokolwiek innego prawa kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla miejsca faktycznego zamieszkania wnioskodawcy lub – w przypadku osoby prawnej – do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się siedziba statutowa tej osoby prawnej, chyba że odpowiednie przepisy stanowią inaczej (§ 294 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o unieważnienie zgubionego, skradzionego lub zniszczonego dokumentu i wniosek o przywrócenie praw wynikających z tego dokumentu kieruje się do sądu właściwego dla miejsca realizacji płatności wskazanego na dokumencie lub, w przypadku gdy takie miejsce nie jest znane, do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania dłużnika, jeżeli dłużnik jest osobą fizyczną, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania dłużnika lub – w przypadku osoby prawnej – do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się siedziba statutowa tej osoby prawnej; jeżeli faktyczne miejsce zamieszkania dłużnika lub miejsce położenia jego siedziby statutowej nie są znane, wniosek składa się do sądu właściwego dla miejsca wydania dokumentu (§ 299 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o wykup nieruchomości kieruje się do sądu właściwego dla miejsca położenia tej nieruchomości (§ 336 kodeksu postępowania cywilnego); postępowanie w sprawie ochrony prawnej prowadzi sąd właściwy dla siedziby, która zarejestrowanej jako siedziba tego dłużnika na trzy miesiące przed złożeniem wniosku do sądu (§ 341.1 kodeksu postępowania cywilnego);

sprawy dotyczące postępowania upadłościowego wobec osoby prawnej na wniosek dłużnika, wierzyciela lub większości wierzycieli, jak określono w § 42 ust. 3 ustawy o upadłości (Maksātnespējas likums), rozpoznaje sąd właściwy dla siedziby zarejestrowanej jako siedziba tego dłużnika na trzy miesiące przed złożeniem wniosku do sądu. Sprawy dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 1346/2000 rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca, w którym dłużnik posiada główny ośrodek swojej podstawowej działalności, ale sprawy dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z art. 3 ust. 2 tego samego rozporządzenia rozpoznaje sąd właściwy dla siedziby oddziału dłużnika (w rozumieniu art. 2 lit. h) rozporządzenia Rady nr 1346/2000) (§ 363.1 kodeksu postępowania cywilnego);

sprawy dotyczące upadłości osoby fizycznej na wniosek tej osoby rozpoznaje sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania zarejestrowanego jako miejsce zamieszkania tego dłużnika na trzy miesiące przed złożeniem wniosku do sądu, a w przypadku braku takiego miejsca – sąd właściwy dla faktycznego miejsca zamieszkania dłużnika. Sprawy dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 1346/2000 rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca, w którym dłużnik posiada główny ośrodek swojej podstawowej działalności, ale sprawy dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z art. 3 ust. 2 tego samego rozporządzenia rozpoznaje sąd właściwy dla siedziby oddziału dłużnika (w rozumieniu art. 2 lit. h) rozporządzenia Rady nr 1346/2000) (§ 363.22 kodeksu postępowania cywilnego);

Sprawy dotyczące upadłości lub likwidacji instytucji kredytowych rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca, w którym dana instytucja kredytowa ma siedzibę statutową (§ 364 kodeksu postępowania cywilnego).

pracodawca może złożyć wniosek o uznanie strajku za nielegalny lub o uznanie ogłoszenia strajku za nielegalne ze względów określonych w ustawie o strajkach (Streiku likums) i zgodnie z procedurą przewidzianą w tej ustawie. Wniosek o uznanie strajku za nielegalny lub o uznanie ogłoszenia strajku za nielegalne kieruje się do sądu właściwego dla miejsca, w którym strajk ma się odbyć (§ 390 kodeksu postępowania cywilnego);

przedstawiciele pracowników mogą złożyć wniosek o uznanie lokautu za nielegalny lub o uznanie ogłoszenia lokautu za nielegalne ze względów określonych w ustawie o sporach zbiorowych (Darba strīdu likums) i zgodnie z procedurą przewidzianą w tej ustawie. Wniosek o uznanie lokautu za nielegalny lub

o uznanie ogłoszenia lokautu za nielegalne kieruje się do sądu właściwego dla miejsca, w którym ma się odbyć lokaut (§ 394.1 kodeksu postępowania cywilnego).

Sprawy dotyczące bezspornej egzekucji roszczeń (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

wnioski o dobrowolne wystawienie nieruchomości na licytację sądową kieruje się do sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca położenia danej nieruchomości (§ 395 kodeksu postępowania cywilnego);

wnioski o bezsporną egzekucję należności pieniężnych lub zwrot ruchomości lub o bezsporną egzekucję zobowiązań umownych zabezpieczonych zastawem handlowym kieruje się do wydziału rejestru nieruchomości sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania dłużnika, a w przypadku braku takiego miejsca – do wydziału rejestru nieruchomości sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania dłużnika (§ 403 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego);

wnioski o bezsporną egzekucję roszczeń na podstawie dokumentów ustanawiających hipotekę na nieruchomości lub na podstawie zobowiązania do opuszczenia lub zwrócenia dzierżawionej lub najmowanej nieruchomości kieruje się do wydziału rejestru nieruchomości sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca położenia danej nieruchomości. Jeżeli zobowiązanie jest zabezpieczone więcej niż jedną nieruchomością, a składane wnioski podlegają właściwości wydziałów rejestru nieruchomości różnych sądów rejonowych lub miejskich, wówczas wniosek rozpoznaje wydział rejestru nieruchomości sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca położenia jednej z tych nieruchomości wskazanej przez wnioskodawcę (§ 403 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego);

wnioski o bezsporną egzekucję roszczeń na podstawie hipoteki morskiej kieruje się do wydziału sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca wpisania hipoteki morskiej do rejestru (§ 403 ust. 3 kodeksu postępowania cywilnego).

Sprawy dotyczące egzekucji roszczeń na podstawie tytułu wykonawczego z wezwaniem do zapłaty (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*):

Wniosek o egzekucję roszczeń na podstawie tytułu wykonawczego z wezwaniem do zapłaty należy złożyć w wydziale rejestru nieruchomości sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania dłużnika, a w przypadku braku takiego miejsca – dla faktycznego miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej dłużnika (§ 406.2 kodeksu postępowania cywilnego).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Tak, istnieje taka możliwość. Ustawodawstwo łotewskie zapewnia stronom możliwość wyboru sądu właściwego miejscowo do rozpoznania ich sprawy na podstawie zawartej między nimi umowy. Zawierając umowę, strony mogą wskazać sąd pierwszej instancji właściwy do rozstrzygania wszelkich przyszłych sporów dotyczących umowy lub wykonania jej postanowień. Strony nie mogą jednak zmienić właściwości rzeczowej, tj. nie mogą wskazać sądu określonego rzędu właściwego do rozpoznania sporu w pierwszej instancji (§ 25 kodeksu postępowania cywilnego); strony nie mogą również zmienić sądu mającego właściwość wyłączną w danej sprawie (§ 29 kodeksu). Ustalanie właściwości na podstawie umowy podlega dwóm ograniczeniom:

wyboru sądu właściwego do rozpoznania sporu można dokonać wyłącznie w przypadku, gdy spór dotyczy zobowiązań umownych; porozumienie w sprawie właściwości miejscowej należy osiągnąć najpóźniej w chwili zawarcia umowy, a w umowie należy wskazać sąd właściwy do rozpoznania potencjalnego sporu w pierwszej instancji.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Zgodnie z ustawodawstwem łotewskim sądy o właściwości ogólnej rozpoznają zarówno sprawy cywilne, jak i sprawy karne. Na Łotwie, w odróżnieniu od innych państw, nie istnieją sądy szczególne, takie jak sądy rodzinne, ani sędziowie specjalizujący się w określonych dziedzinach prawa.

Jak wyjaśniono powyżej, sprawa jest rozpoznawana co do istoty przez sąd pierwszej instancji, a sąd wyższej instancji nie może rozpoznać danej sprawy przed jej rozpatrzeniem w sądzie niższej instancji. Sądem pierwszej instancji w sprawach cywilnych jest sąd rejonowy lub miejski lub sąd okręgowy właściwy do rozpoznania danej sprawy. Zgodnie z ogólną zasadą wszystkie spory cywilne są rozstrzygane przez sąd w postępowaniu zwyczajnym.

Ostatnia aktualizacja: 27/04/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Litwa

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Zgodnie z art. 12 ustawy o sądach (*Lietuvos Respublikos teismų įstatymas*) na Litwie obowiązuje jednolity system sądownictwa obejmujący sądy powszechne i sądy szczególne.

Sądy powszechne (sądy pierwszej instancji, tj. zarówno sądy rejonowe, jak i sądy okręgowe) są właściwe do rozpoznawania wszystkich spornych spraw cywilnych wynikłych na gruncie prawa cywilnego, rodzinnego, pracy, własności intelektualnej, upadłościowego, restrukturyzacyjnego lub prywatnego; sądy te są również właściwe do rozpoznawania spraw w postępowaniach sądowych w trybie nadzwyczajnym oraz wniosków dotyczących uznawania i wykonywania w Republice Litewskiej orzeczeń wydanych przez sądy zagraniczne i arbitrażowe (art. 22 kodeksu postępowania cywilnego (*Civilinio proceso kodeksas*)). Sądy szczególne, tj. sądy administracyjne (okręgowe sądy administracyjne), rozpoznają sporne sprawy wynikłe ze stosunków administracyjnych.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Powód może wnieść pozew do wybranego przez siebie sądu przy spełnieniu następujących warunków:

pozew przeciwko osobie, której miejsce zamieszkania jest nieznane, można wnieść według miejsca, w którym znajduje się majątek tej osoby, lub według ostatniego znanego miejsca jej zamieszkania;

pozew przeciwko osobie, która nie posiada miejsca zamieszkania na terytorium Republiki Litewskiej, można wnieść według miejsca, w którym znajduje się majątek tej osoby, lub według ostatniego znanego miejsca jej zamieszkania na terytorium Republiki Litewskiej;

pozew o alimenty i ustalenie ojcostwa można wnieść według miejsca zamieszkania powoda;

pozew o odszkodowanie za uszczerbek na zdrowiu, w tym spowodowanie śmierci, można wnieść według miejsca zamieszkania powoda lub miejsca, w którym wyrządzono szkodę;

pozew o odszkodowanie za wyrządzenie szkody majątkowej można wnieść według miejsca zamieszkania (siedziby statutowej) powoda lub miejsca, w którym wyrządzono szkodę;

pozew o odszkodowanie z tytułu bezprawnego skazania, bezprawnego zastosowania tymczasowego aresztowania, bezprawnego zatrzymania, bezprawnego zastosowania środków przymusu lub bezprawnego nałożenia kary administracyjnej (areszt), w tym za szkodę wyrządzoną bezprawnym działaniem sędziego lub sądu rozpoznającego sprawę cywilną, można wnieść według miejsca zamieszkania powoda;

pozew dotyczący umowy określającej miejsce spełnienia świadczenia można wnieść również według miejsca spełnienia świadczenia wskazanego w tej umowie;

pozew dotyczący sprawowania opieki, kurateli lub zarządu majątkiem można wnieść również według miejsca zamieszkania (siedziby statutowej) opiekuna, kuratora lub zarządcy majątku;

pozew dotyczący umowy konsumenckiej można wnieść również według miejsca zamieszkania konsumenta;

pozew dotyczący działalności oddziału osoby prawnej można wnieść również według miejsca siedziby tego oddziału;

pozew o odszkodowanie w związku ze zderzeniem statków lub działaniami w zakresie pomocy i ratowania na morzu, uwzględniając wszelkie inne przypadki sporów wynikających ze stosunków prawnych związanych z żeglugą morską, można również wnosić do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się statek pozwanego, lub do sądu właściwego dla portu rejestracji statku pozwanego.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sprawy cywilne rozpoznają sądy rejonowe i okręgowe jako sądy pierwszej instancji (art. 25 kodeksu postępowania cywilnego).

Zgodnie z zasadą ogólną kodeksu postępowania cywilnego sądy rejonowe są właściwe we wszystkich sprawach cywilnych. Od tej zasady ogólnej przewidziano również wyjątek, zgodnie z którym niektóre sprawy należą do właściwości sądów okręgowych lub do wyłącznej właściwości Sądu Okręgowego w Wilnie.

Zależy to od wartości przedmiotu sporu: sprawy cywilne, w których kwota roszczenia przekracza 150 000 LTL, z wyjątkiem spraw z zakresu prawa rodzinnego i prawa pracy oraz spraw o zadośćuczynienie, rozpoznają sądy okręgowe.

Właściwość sądu zależy również od czynników niezwiązanych z wartością przedmiotu sporu.

Sądy okręgowe orzekają również w pierwszej instancji w następujących postępowaniach:

z zakresu niemajątkowych praw autorskich;

z zakresu umów cywilnoprawnych w zamówieniach publicznych;

z zakresu upadłości lub restrukturyzacji, z wyjątkiem upadłości osób fizycznych;

z udziałem innego państwa jako strony postępowania;

dotyczących roszczeń związanych z przymusową sprzedażą praw udziałowych (akcje, dywidenda);

dotyczących roszczeń związanych z badaniem działalności osób prawnych;

roszczeń o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu naruszeń praw pacjenta;

dotyczących innych roszczeń cywilnoprawnych rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe zgodnie z przepisami szczególnymi.

Sąd Okręgowy w Wilnie w pierwszej instancji jest wyłącznie właściwy w następujących sprawach:

spory wynikłe na tle przepisów ustawy o patentach (*Lietuvos Respublikos patentų įstatymas*);

spory wynikłe na tle ustawy o znakach towarowych (*Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas*);

sprawy o przysposobienie przez obywateli innych państw obywateli Litwy zamieszkałych na terytorium Republiki Litewskiej;

inne sprawy cywilne podlegające właściwości wyłącznej Sądu Okręgowego w Wilnie jako sądu pierwszej instancji zgodnie z przepisami szczególnymi.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Pozew wnosi się do sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego. Osobę prawną pozywa się przed sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba rejestrowa tej osoby. Jeżeli pozwany jest państwo lub gmina, pozew wnosi się według siedziby instytucji reprezentującej państwo lub gminę.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Jeżeli dla rozpoznania danej sprawy uzasadniona jest właściwość kilku sądów, wybór między tymi sądami należy do powoda.

Strony mogą również uzgodnić, który sąd będzie właściwy w ich sprawie. Art. 32 kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że strony mogą uzgodnić poddanie sporu pod rozstrzygnięcie wybranego przez nie sądu, chyba że w danej sprawie tylko jeden sąd jest właściwy lub właściwość sądu jest określona przedmiotem postępowania.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Zgodnie z art. 30 kodeksu postępowania cywilnego powód może wybrać sąd, który rozpozna sprawę w następujących przypadkach:

jeżeli pozwany jest osoba, której miejsce zamieszkania jest nieznane, powództwo można wytoczyć według miejsca położenia jej majątku lub ostatniego znanego miejsca jej zamieszkania;

jeżeli pozwany jest osoba, która nie posiada miejsca zamieszkania na terytorium Republiki Litewskiej, powód może ją pozwać według miejsca położenia jej majątku lub ostatniego znanego miejsca jej zamieszkania na terytorium Republiki Litewskiej;

jeżeli powództwo związane jest z działalnością oddziału osoby prawnej, można je wytoczyć przed sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba tego oddziału;

w przypadku powództwa o alimenty lub ustalenie ojcostwa, powód może je wytoczyć również przed sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce jego zamieszkania;

w przypadku powództwa o odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu, w tym spowodowania śmierci, istnieje możliwość wytoczenia powództwa według miejsca zamieszkania powoda lub miejsca, w którym doznał on szkody;

jeżeli powództwo dotyczy szkody majątkowej, powód może je wytoczyć przed sąd jego miejsca zamieszkania (siedziby statutowej) lub miejsca, w którym doznał on szkody;

w przypadku powództwa o odszkodowanie za bezprawne skazanie, bezprawne zastosowanie tymczasowego aresztowania, bezprawne zatrzymanie, bezprawne zastosowanie środków przymusu lub bezprawne nałożenia kary administracyjnej (areszt), w tym za szkodę wyrządzoną bezprawnym działaniem sędziego lub sądu rozpoznającego sprawę cywilną, można je wytoczyć według miejsca zamieszkania powoda;

jeżeli powództwo dotyczy szkody wyrządzonej zderzeniem statków lub działaniami w zakresie pomocy i ratowania na morzu, uwzględniając wszelkie inne przypadki sporów wynikających ze stosunków prawnych związanych z żeglugą morską, powód może zwrócić się do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się statek pozwanego, lub do sądu właściwego dla portu rejestracji statku pozwanego;

w przypadku powództwa dotyczącego umowy określającej miejsce spełnienia świadczenia można je wytoczyć według miejsca spełnienia świadczenia wskazanego w tej umowie;

powództwo dotyczące sprawowania opieki, kurateli lub zarządu majątkiem można wytoczyć również według miejsca zamieszkania (siedziby statutowej) opiekuna, kuratora lub zarządcy majątku;

powództwo dotyczące umowy konsumenckiej można wnieść również do sądu, w okręgu którego znajduje się miejsce zamieszkania konsumenta;

ponadto powództwo przeciwko kilku pozwany mającym swoje miejsce zamieszkania lub siedzibę w różnych miejscach można wytoczyć przed sąd miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej jednego z pozwanych wybranego przez powoda (art. 33 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego);

jeżeli chodzi o powództwo dotyczące umowy określającej miejsce spełnienia świadczenia, powód ma wybór: można je wytoczyć również przed sąd miejsca zamieszkania lub miejsca siedziby statutowej pozwanego lub miejsca spełnienia świadczenia wskazanego w tej umowie. Powództwo dotyczące umowy konsumenckiej można skierować do sądu miejsca zamieszkania lub miejsca siedziby statutowej pozwanego lub konsumenta; powództwo o alimenty można wytoczyć według miejsca zamieszkania lub miejsca siedziby statutowej pozwanego lub powoda według uznania powoda; dopuszcza się możliwość wytoczenia powództwa cywilnego o odszkodowanie w sprawie karnej, jeżeli nie wytoczono go lub nie rozpoznano w postępowaniu karnym. W takim przypadku właściwość sądu ustala się zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszą wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W art. 31 ust. 1 i 2 kodeksu postępowania cywilnego przewidziano następujące wiążące dla inicjujących postępowania sądowe wyjątki od reguł ogólnych dotyczących właściwości miejscowej:

sądem właściwym do rozpoznawania pozwów dotyczących praw rzeczowych na nieruchomości, użytkowania nieruchomości, z wyjątkiem wniosków dotyczących likwidacji majątku wspólnego w sprawach rozwodowych, oraz pozwów o uchylenie zajęcia nieruchomości jest sąd właściwy dla miejsca położenia tej nieruchomości lub głównej jej części;

sądem właściwym do rozpatrywania pozwów wniesionych przez wierzycieli spadkowych przed przyjęciem spadku przez spadkobierców jest sąd właściwy dla miejsca położenia spadku lub głównej jego części.

Należy również zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 33 ust. 2–4 kodeksu postępowania cywilnego Republiki Litewskiej:

powództwo wzajemne należy wytoczyć przed ten sam sąd, przed który wytoczono pierwotne powództwo, niezależnie od tego, który sąd jest właściwy do rozpoznania danej sprawy. Jeżeli wartość przedmiotu sporu wzrosła, przedmiot sporu zmienił się lub wytoczenie powództwa wzajemnego doprowadziło do zmiany sądu właściwego rzeczowo do rozpoznania danego sporu, sąd, przed który wytoczono powództwo pierwotne, powinien rozstrzygnąć wszystkie kwestie związane z danym powództwem (powództwem wzajemnym) i wydać orzeczenie rozstrzygające co do istoty całej sprawy.

Jeżeli którekolwiek z roszczeń powoda wymaga rozpoznania zgodnie z regułą właściwości wyłącznej, wówczas całe powództwo podlega rozpoznaniu zgodnie z tą regułą.

Jeżeli sądem właściwym do rozpoznania któregośkolwiek z roszczeń powoda jest sąd okręgowy, wówczas całe powództwo rozpoznaje sąd okręgowy.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Strony mogą postanowić o zmianie sądu właściwego miejscowo do rozpoznania danej sprawy, zawierając umowę na piśmie, chyba że w danej sprawie tylko jeden sąd jest właściwy lub właściwość sądu jest określona przedmiotem postępowania (art. 32 kodeksu postępowania cywilnego).

W wyjątkowych przypadkach właściwość miejscowa sądu w danej sprawie może być uzasadniona udziałem pozwanego.

Sąd może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi, w przypadku gdy pozwany, którego miejsce zamieszkania nie było znane, wystąpi do sądu o przekazanie sprawy sądowi właściwemu dla miejsca jego zamieszkania (art. 34 ust. 2 pkt 2 kodeksu postępowania cywilnego).

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Szczególne sądy administracyjne działające w Republice Litewskiej nie orzekają w sprawach cywilnych, gospodarczych ani rodzinnych. Sądy te są właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących stosunków administracyjnych.

Ostatnia aktualizacja: 21/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Luksemburg

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W Wielkim Księstwie Luksemburga sądem powszechnym orzekającym w sprawach cywilnych i gospodarczych jest sąd okręgowy (*tribunal d'arrondissement*). Są dwa okręgi sądowe: okręg Sądu Okręgowego w Luksemburgu i okręg Sądu Okręgowego w Diekirch.

Sąd okręgowy może orzekać we wszystkich sprawach cywilnych i gospodarczych, w przypadku których prawo nie nadaje właściwości innym organom sądowym.

Należy zaznaczyć, że w przeciwieństwie do sytuacji w innych krajach w Luksemburgu nie ma sądów szczególnych właściwych dla spraw gospodarczych. Sprawy takie są rozpoznawane przez wyspecjalizowane wydziały sądu okręgowego. Sprawy gospodarcze podlegają natomiast procedurze uproszczonej.

Właściwość sądów szczególnych obejmuje przede wszystkim:

sprawy, których przedmiot ma niewielką wartość: jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15 000 euro, sprawę rozpoznaje sędzia pokoju. W Wielkim Księstwie Luksemburga są trzy sądy pokoju: w Luksemburgu, Esch-sur-Alzette i Diekirch, a każdy z nich ma określoną właściwość miejscową;

sprawy z dziedziny prawa pracy: organem właściwym do rozstrzygania sporów powstałych w związku z wykonywaniem umowy o pracę jest sąd pracy. W Wielkim Księstwie Luksemburga są trzy sądy pracy: w Luksemburgu, Esch-sur-Alzette i Diekirch, a każdy z nich ma określoną właściwość miejscową.

W praktyce sąd pracy znajduje się w budynku sądu pokoju;

sprawy związane ze stosunkiem najmu/dzierżawy: ustawa przyznaje sędziom pokoju właściwość w zakresie rozpoznawania sporów dotyczących wykonania umów najmu/dzierżawy, niezależnie od wartości przedmiotu sporu. Należy zaznaczyć, że w przypadku sporów dotyczących ustalenia wysokości czynszu ustawa przewiduje, że przed wniesieniem sprawy do właściwego sądu należy ją skierować do komisji czynszów istniejącej przy każdej gminie;

sprawy dotyczące stosunków sąsiedzkich: większość spraw dotyczących stosunków sąsiedzkich związanych np. z ustanowieniem służebności lub z problemami dotyczącymi wspólności granicznej podlega właściwości sędziów pokoju. Jeżeli jednak sprawa przeradza się w powództwo o odszkodowanie, o właściwość decyduje wartość przedmiotu sporu: powyżej kwoty 15 000 euro sądem właściwym jest sąd okręgowy;

sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych: zgodnie z ustawą właściwość do rozpoznawania sporów z zakresu ubezpieczeń społecznych ma Rada Arbitrów Ubezpieczeń Społecznych (*Conseil arbitral de la sécurité sociale*). Komisja ma siedzibę w Luksemburgu, a jej właściwość obejmuje obszar całego kraju;

problemy nadmiernego zadłużenia: w sprawach związanych z nadmiernym zadłużeniem ustawa przyznaje właściwość w zakresie rozpoznawania sporów sędziom pokoju.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sądami właściwymi w sprawach cywilnych i gospodarczych, w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu (nie licząc odsetek i kosztów) nie przekracza 15 000 euro, są sądy pokoju. Powyżej tej kwoty właściwość należy do sądu okręgowego.

Bez względu na okoliczności sąd okręgowy jest właściwy do orzekania w sprawach, których nie można wycenić pieniężnie, na przykład w sprawach rodzinnych.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?)

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z ogólną zasadą sądem właściwym jest sąd stałego miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego. Zasada ta ma na celu ochronę pozwanego, któremu prawdopodobnie łatwiej jest bronić się przed sądem znajdującym się najbliżej jego miejsca zamieszkania lub siedziby.

Jeżeli pozwany jest osobą fizyczną, sądem właściwym jest sąd miejsca jego stałego zamieszkania lub pobytu.

Jeżeli pozwany jest spółką cywilną lub handlową, postępowanie można wszcząć zarówno przez sąd właściwy dla miejsca jego siedziby głównej, jak i przed sądem właściwym dla siedziby oddziału lub agencji spółki, o ile został w nich ustanowiony przedstawiciel uprawniony do kontaktów z osobami trzecimi, a spór dotyczy obszaru działalności oddziału lub agencji.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W sprawach dotyczących stosunków umownych powód może wnieść sprawę do sądu albo w miejscu zamieszkania pozwanego, albo, w zależności od charakteru umowy, w miejscu wydania rzeczy lub wykonania usługi.

W sprawach dotyczących odpowiedzialności deliktowej lub w przypadku wniesienia powództwa cywilnego w ramach postępowania karnego: powództwo można wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego lub miejsca powstania szkody lub wystąpienia zdarzenia wywołującego szkodę.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W sprawach:

- 1) o udzielenie małoletnim zezwolenia na zawarcie małżeństwa, o unieważnienie małżeństwa, o uchylenie decyzji o wstrzymaniu zawarcia małżeństwa (*mainlevée du sursis à la célébration du mariage*) oraz o przedłużeniu obowiązywania takiej decyzji, w sprawach dotyczących sprzeciwu wobec zawarcia małżeństwa oraz w sprawach o uchylenie takiego sprzeciwu;
- 2) dotyczących umów majątkowych małżeńskich oraz małżeńskich ustrojów majątkowych, a także w sprawach o ustanowienie rozdzielności majątkowej;
- 3) dotyczących wzajemnych praw i obowiązków małżonków oraz obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny w przypadku małżeństwa i zarejestrowanego związku partnerskiego;
- 4) dotyczących ustania zarejestrowanego związku partnerskiego;
- 5) o alimenty;
- 6) dotyczących wykonywania prawa do kontaktów z dziećmi i odwiedzin oraz łóżenia na utrzymanie i kształcenie dzieci;
- 7) dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej, z wyjątkiem spraw o pozbawienie władzy rodzicielskiej;
- 8) dotyczących orzeczeń w przedmiocie zarządu majątkiem małoletniego oraz opieki nad małoletnim;
- 9) o wydanie zakazu powrotu do miejsca zamieszkania osób wydanych z ich miejsca zamieszkania zgodnie z art.1 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2003 r. o przemoc domowej, z późniejszymi zmianami; oraz o przedłużeniu zakazów nałożonych w przypadku tego rodzaju wydalenia zgodnie z art. 1 ust. 2 przywołanej ustawy; a także środków zaskarżenia od powyższych środków,

o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej, właściwym miejscowo sądem okręgowym jest:

- 1) sąd właściwy dla miejsca zamieszkania rodziny;
- 2) jeżeli rodzice zamieszkują osobno, sąd właściwy dla miejsca zamieszkania tego z rodziców, z którym – w przypadku wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej – zamieszkują małoletnie dzieci, lub – w przypadku wykonywania władzy rodzicielskiej przez jednego z rodziców – sąd właściwy dla jego miejsca zamieszkania;
- 3) w pozostałych przypadkach – sąd właściwy dla miejsca zamieszkania tego z rodziców, który nie wytoczył powództwa jako pierwszy.

W przypadku pozwu wspólnego sądem właściwym jest sąd wybrany przez strony, czyli sąd właściwy dla miejsca zamieszkania jednej lub drugiej strony.

Jeżeli spór dotyczy wyłącznie obowiązku alimentacyjnego wobec małżonka, łóżenia na utrzymanie i kształcenie dziecka, obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny lub – w przypadku ustania zarejestrowanego związku partnerskiego – środków pilnych i tymczasowych, właściwość może jednak posiadać sąd właściwy dla miejsca zamieszkania małżonka, byłego partnera będącego wierzycielem lub tego z rodziców, który w głównej mierze sprawuje pieczę nad dziećmi, nawet jeżeli ukończyły one 18. rok życia.

Właściwość miejscową ustala się w zależności od miejsca zamieszkania na dzień wniesienia pozwu lub – w sprawach rozwodowych – na dzień wniesienia pierwotnego pozwu o rozwód.

W przypadku wniosku o wzajemną pomoc prawną w sprawach dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz prawa do kontaktów z dzieckiem właściwość posiada sąd właściwy dla miejsca pobytu lub domniemanego miejsca pobytu dziecka.

W sprawach o rozwód i separację oraz w sprawach dotyczących skutków rozwodu i separacji sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu znajduje się wspólne miejsce zamieszkania małżonków lub, w przypadku jego braku, miejsce zamieszkania pozwanego małżonka bądź – w przypadku rozwodu za porozumieniem stron (*divorce par consentement mutuel*) – miejsce zamieszkania jednego z małżonków.

W sprawach spadkowych sądem właściwym jest sąd miejsca ostatniego stałego zamieszkania zmarłego.

W sprawach dotyczących najmu/dzierżawy sądem właściwym jest sąd miejsca posadowienia budynku.

W sprawach dotyczących prawa pracy sądem właściwym jest sąd miejsca zatrudnienia. W pewnych przypadkach, w których pracodawca wnosi sprawę przeciwko pracownikowi najemnemu zamieszkałemu w innym państwie członkowskim, właściwość zostaje jednak przypisana sądowi miejsca zamieszkania pracownika najemnego.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Prawo luksemburskie dopuszcza ważność „klauzuli prorogacyjnej”, na mocy której strony umowy wyznaczają określony sąd do rozpoznania sporu.

Tego rodzaju klauzule mają szczególne znaczenie, kiedy dochodzi do sporu między stronami mającymi siedzibę w kilku państwach. Pozwalają one z góry ustalić, przed jakim sądem rozstrzygany będzie ewentualny spór. Przesłanki ważności takich klauzul w stosunkach między państwami członkowskimi Unii Europejskiej są uregulowane w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r.

Strony mogą również zawrzeć umowę o wyborze sądu właściwego w przypadku sporów bez elementu obcego. W takim przypadku strony mogą wnieść sprawę do sądu pokoju, który w normalnych okolicznościach nie byłby sądem właściwym do rozstrzygania sporu ze względu na wartość przedmiotu sporu lub zasady właściwości miejscowej. Umowa między stronami może zostać zawarta w sposób wyraźny lub wynikać z faktu, że pozwany stawił się na rozprawie i rozpoczął obronę co do istoty sprawy bez uprzedniego podniesienia zarzutu niewłaściwości sądziego rozpoznającego sprawę. Strony nie mogą

jednak postąpić w wyżej opisany sposób przed sądem okręgowym, w przypadku którego przepisy dotyczące właściwości uzależnionej od wartości przedmiotu sporu mają charakter bezwzględny.

Klauzula prorogacyjna jest ważna tylko wtedy, gdy zostanie zaakceptowana przez obie strony. Zawarcie takiej umowy należy udowodnić zgodnie z przepisami prawa powszechnego.

Prawo ogranicza niekiedy swobodę stron w wyznaczaniu sądu. Zgodnie z ustawą o prawnej ochronie konsumentów za nieważne uznaje się klauzule mające za przedmiot pozbawienie konsumentów prawa do wnoszenia powództwa do sądów powszechnych.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy szczególne ustanowione na mocy prawa luksemburskiego (sąd pracy, sąd pokoju orzekający w sprawach dotyczących najmu/dzierżawy, Sąd Administracyjny, Rada Arbitrów Ubezpieczeń Społecznych) rozpoznają w pierwszej instancji wszystkie wniesione do nich sprawy, niezależnie od wartości przedmiotu sporu.

Przykładowo sąd pokoju, którego właściwość ogólna (*compétence de droit commun*) ogranicza się do spraw, w przypadku których wartość przedmiotu sporu nie przekracza kwoty 15 000 euro, nie jest związany tym pułapem, jeżeli rozpoznaje sprawę dotyczącą najmu/dzierżawy.

Właściwość miejscowa:

Ogólna zasada właściwości miejscowej

O ile co do zasady sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania pozwanego, o tyle istnieją wyjątki, jeżeli chodzi o sądy szczególne.

I tak, na przykład, właściwym sądem pracy nie jest zasadniczo sąd w miejscu zamieszkania jednej ze stron, lecz sąd miejsca pracy. Podobnie sprawę dotyczącą najmu/dzierżawy rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się wynajęty/wydzierżawiony lokal.

Kwestia ta nie dotyczy Sądu Administracyjnego i Rady Arbitrów Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ ich właściwość obejmuje cały obszar Wielkiego Księstwa Luksemburga.

Wyjątki od zasady ogólnej

Właściwość każdego z sądów szczególnych jest właściwością rzeczową i na ogół strony nie mają możliwości wyboru innego sądu niż przewidziany prawem.

Co do zasady uznaje się, że właściwość w tym zakresie ma charakter bezwzględny (na przykład w dziedzinie prawa pracy), co oznacza, że nawet w razie milczenia stron sędzia ma obowiązek z urzędu stwierdzić swoją niewłaściwość. Jak wyjaśniono powyżej, wyjątkiem od tej zasady jest sąd pokoju, w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu przekracza kwotę określoną dla właściwości tego sądu, przy czym strony zawarły – w sposób wyraźny lub dorozumiany – umowę o wyborze sądu właściwego. W takim przypadku sąd nie może z urzędu stwierdzić swojej niewłaściwości.

Powiązane strony

 <http://www.legilux.lu/>

 <https://justice.public.lu/fr.html>

Powiązane dokumenty

Organizacja wymiaru sprawiedliwości (147 Kb)

Ostatnia aktualizacja: 22/10/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Węgry

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Zgodnie z ustawą o organizacji sądownictwa i administracji sądowej na terenie Węgier działa tylko jeden rodzaj sądów szczególnych, tj. sądy administracyjne i pracy zajmujące się sprawami z zakresu prawa pracy i prawa administracyjnego. Inne sprawy należą do właściwości sądów powszechnych. Spory administracyjne rozstrzyga się w postępowaniu sądowoadministracyjnym, chyba że przepisy stanowią inaczej. Spór administracyjny dotyczy zgodności z prawem działania lub zaniechania organu administracji, którego celem lub skutkiem jest zmiana sytuacji prawnej podmiotu, który podlega prawu administracyjnemu lub na który prawo to ma wpływ. Spory dotyczące stosunku pracy w służbie cywilnej oraz porozumień administracyjnych również określa się mianem sporów administracyjnych.

Sprawy administracyjne rozstrzyga w pierwszej instancji sąd administracyjny i pracy lub, w przypadkach określonych w przepisach, sąd okręgowy (*törvényszék*) lub węgierski Sąd Najwyższy (Kúria).

Właściwość sądów administracyjnych i pracy obejmuje postępowania sądowoadministracyjne oraz inne postępowania administracyjne, które zgodnie z przepisami nie należą do właściwości sądów okręgowych ani węgierskiego Sądu Najwyższego.

O ile przepisy nie stanowią inaczej, sądy okręgowe są właściwe do rozpatrywania spraw dotyczących czynności administracyjnych niezależnych organów regulacyjnych, autonomicznych organów administracji publicznej i urzędów państwowych – zgodnie z ustawą o organach centralnej administracji publicznej – organu administracji kolejowej, urzędu lotnictwa i Narodowego Banku Węgier, z wyjątkiem spraw dotyczących stosunku pracy w służbie cywilnej. Sądy okręgowe orzekają w postępowaniach o powołanie organów administracji, w postępowaniach sądowych dotyczących wykonywania prawa do zgromadzeń, w postępowaniach dotyczących dostępu do danych poufnych oraz w sporach prawnych z organami administracji publicznej.

Węgierski Sąd Najwyższy jest właściwy do rozstrzygania kolizji norm prawa miejscowego z normami zawartymi w innych przepisach, prowadzenia postępowań dotyczących niewypełnienia obowiązku prawodawczego przez organy samorządu terytorialnego oraz postępowań mających na celu określenie środków proceduralnych w celu rozpatrzenia skargi konstytucyjnej.

Postępowania z zakresu prawa pracy obejmują postępowania dotyczące stosunków prawnych ustanowionych na podstawie kodeksu pracy, zatrudnienia w sektorze publicznym, stosunku służbowego – chyba że przepisy stanowią inaczej – uczestnictwa w publicznych programach zatrudnienia, umów o pracę zawartych na podstawie ustawy o sporcie, umów o pracę w celu przygotowania zawodowego zawartych w ramach szkolenia zawodowego, umów o praktyki studenckie zawartych na podstawie ustawy o narodowym szkolnictwie wyższym, stosunków pracy nawiązanych między spółdzielniami socjalnymi lub spółdzielniami pracy a ich członkami, a także postępowania mające na celu dochodzenie innych roszczeń wynikających z prawa pracy, o których mowa w kodeksie pracy. Postępowanie z zakresu prawa pracy zachowuje swój charakter, nawet jeśli dojdzie do zmiany osoby występującej jako którakolwiek ze stron ze względu na cesję, przejęcie długu lub sukcesję przedsiębiorstwa będącego pracodawcą albo do zmiany osoby będącej pracodawcą. Jeżeli pracownikowi przysługuje roszczenie pieniężne względem niewypłacalnego pracodawcy stanowiące roszczenie z zakresu prawa pracy i związane z majątkiem należącym do masy upadłości, przy czym roszczenie to jest kwestionowane przez syndyka masy upadłości, pracownik może wnieść o wszczęcie postępowania z zakresu prawa pracy przeciwko pracodawcy po wszczęciu postępowania upadłościowego.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Zgodnie z ustawą o organizacji sądownictwa i administracji sądowej wyroki w pierwszej instancji wydają sądy rejonowe (*jársbíróság*) i okręgowe. Sądy okręgowe rozpoznają w pierwszej instancji sprawy, które zgodnie z przepisami nie należą do właściwości sądów rejonowych. Sądy rejonowe są właściwe do rozpatrywania spraw dotyczących:

a) roszczeń z tytułu praw majątkowych, w przypadku gdy wartość majątku nie przekracza 30 mln forintów lub gdy na podstawie prawa majątkowego nie można określić wartości przedmiotu sporu, z wyjątkiem:

aa) roszczeń z tytułu praw autorskich i praw pokrewnych oraz praw własności przemysłowej;

ab) roszczeń o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej oraz o przywrócenie stanu poprzedniego;

ac) roszczeń zgłoszonych w oparciu o przesłankę interesu publicznego;

ad) roszczeń dotyczących powstania i zgodnego z prawem działania osoby prawnej;

ae) sporów między osobami prawnymi a ich aktualnymi lub byłymi członkami oraz sporów między aktualnymi lub byłymi członkami wynikających z ich stosunków członkowskich;

b) roszczeń związanych ze stanem cywilnym;

c) roszczeń egzekucyjnych.

Sądy okręgowe orzekają nie tylko w pierwszej instancji, ale także w drugiej instancji, tj. w sprawach, w których wniesiono środek zaskarżenia od orzeczeń sądów rejonowych oraz sądów administracyjnych i pracy.

Regionalne sądy apelacyjne (*ítélőtábla*) rozstrzygają w przedmiocie środków zaskarżenia wniesionych od orzeczeń sądów okręgowych oraz prowadzą postępowania w innych sprawach należących do ich właściwości.

Sądem Najwyższym Węgier jest Kúria. W przypadkach określonych przepisami Sąd Najwyższy rozpoznaje środki zaskarżenia od orzeczeń sądów okręgowych i regionalnych sądów apelacyjnych, orzeka w sprawie wniosków o przeprowadzenie kontroli sądowej, w sprawie konfliktów między aktami prawa miejscowego a innymi przepisami, a w stosownych przypadkach także uchyla takie akty, stwierdza niewypełnienie ustawowego obowiązku prawodawczego przez organy samorządu terytorialnego oraz orzeka w innych sprawach należących do jego właściwości.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego rozstrzyga we wszystkich sprawach, które nie należą do właściwości wyłącznej żadnego innego sądu.

W przypadku gdy pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terenie Węgier, właściwość ustala się według miejsca jego pobytu na terenie Węgier. Jeżeli miejsce pobytu pozwanego jest nieznane lub znajduje się za granicą, właściwość ustala się według jego ostatniego miejsca zamieszkania na terenie Węgier.

W przypadku niemożności ustalenia takiego miejsca lub jego braku właściwość ustala się według miejsca zamieszkania powoda na Węgrzech lub, w przypadku jego braku, według miejsca pobytu powoda na Węgrzech. Jeżeli powód nie jest osobą fizyczną, właściwość ustala się na podstawie jego siedziby na terenie Węgier.

Jeżeli miejsce pracy pozwanego nie jest tożsame z jego miejscem zamieszkania, na wniosek pozwanego złożony najpóźniej w ramach jego pisemnej odpowiedzi na pozew sąd przekaże sprawę do rozpoznania sądowi właściwemu dla miejsca pracy pozwanego, który rozstrzygnie spór.

Jeżeli powództwo wytoczono przeciwko osobie niebędącej osobą fizyczną, właściwość ogólna zależy nie tylko od siedziby takiej osoby, ale również od miejsca prowadzenia działalności przez podmiot lub jednostkę organizacyjną uprawnioną do jej reprezentowania oraz występującą w sporze prawnym.

W przypadku wątpliwości za siedzibę należy uznać miejsce prowadzenia działalności. Jeżeli siedziba osoby niebędącej osobą fizyczną znajduje się w Budapeszcie, ale jej działalność obejmuje obszar komitatu Peszt, sprawę rozpatrzy sąd właściwy dla komitatu Peszt.

W przypadku gdy osoba niebędąca osobą fizyczną nie posiada siedziby na terenie Węgier, właściwość w sprawach wnoszonych przez węgierskiego powoda niebędącego osobą fizyczną ustala się według siedziby lub miejsca prowadzenia działalności powoda. Jeżeli powód jest węgierską osobą fizyczną, właściwość ustala się według miejsca zamieszkania powoda albo, w przypadku braku takiego miejsca, według miejsca pobytu powoda.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W przypadku braku sądu posiadającego właściwość wyłączną powód może postanowić o wytoczeniu powództwa przed sąd inny niż sąd mający właściwość ogólną ze względu na osobę pozwanego. I tak powództwo o nałożenie ustawowego obowiązku alimentacyjnego można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda; powództwo dotyczące własności lub posiadania nieruchomości bądź prawa rzeczowego na nieruchomości można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym położona jest dana nieruchomość; powództwo o zaspokojenie roszczenia umownego można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym zawarto transakcję lub w którym ma być świadczona usługa; powództwo o zaspokojenie roszczenia umownego konsumenta wobec przedsiębiorstwa można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda na Węgrzech lub, w przypadku jego braku, dla miejsca pobytu powoda na Węgrzech; natomiast powództwo dotyczące odpowiedzialności pozaumownej można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym szkoda została wyrządzona lub powstała.

W przypadku braku sądu mającego właściwość wyłączną w sporze majątkowym właściwość przysługuje również sądowi, w którego okręgu pozwany pozostaje przez przewidywalnie długi okres (np. jako pracownik lub student). Właściwości nie można ustalić na tej podstawie w przypadku pozwanych niemających zdolności procesowej.

Sprawę majątkową przeciwko osobie zagranicznej niebędącej osobą fizyczną można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania osoby odpowiedzialnej za prowadzenie spraw osoby zagranicznej niebędącej osobą fizyczną. Sąd właściwy dla siedziby węgierskiego oddziału lub przedstawicielstwa handlowego osoby zagranicznej niebędącej osobą fizyczną jest również właściwy do rozstrzygania takiego rodzaju sporów majątkowych. Wobec współdłużnika i dłużnika głównego można wytoczyć w tym samym czasie powództwo przed sąd właściwy – na jakiegokolwiek podstawie – do prowadzenia postępowania wobec dłużnika głównego.

W przypadku postępowania o ustanowienie opiekuna właściwość przysługuje również sądowi, w którego okręgu znajduje się instytucja opieki społecznej, w której pozwany jest zakwaterowany lub w której otrzymuje długoterminową opiekę stacjonarną, bądź w którego okręgu znajduje się miejsce zwykłego pobytu pozwanego.

Sądem właściwym do rozpatrywania spraw małżeńskich jest również sąd właściwy dla ostatniego miejsca zwykłego pobytu małżonków.

Sprawy o ustalenie pochodzenia dziecka, o uregulowanie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, o umieszczenie dziecka w pieczy osoby trzeciej, o pozbawienie władzy rodzicielskiej, o rozwiązanie stosunku przysposobienia lub o świadczenie alimentacyjne względem małoletniego dziecka można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu małoletniego dziecka.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W przypadku gdy przepisy stanowią, że określony sąd posiada jurysdykcję wyłączną. Ma to zastosowanie przykładowo w poniższych przypadkach. Jeżeli przepisy, wiążący akt prawny Unii Europejskiej ani konwencja międzynarodowa nie stanowią inaczej, sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego na terenie Węgier ma właściwość wyłączną do rozpatrywania spraw wniesionych przez przedsiębiorstwo przeciwko konsumentowi w celu zaspokojenia roszczenia wynikającego ze stosunku umownego. W przypadku gdy pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terenie Węgier, właściwość wyłączną ustala się według miejsca jego pobytu na terenie Węgier. Jeżeli miejsce pobytu pozwanego jest nieznane lub znajduje się za granicą, właściwość ustala się według jego ostatniego miejsca zamieszkania na terenie Węgier. Jeżeli miejsca tego nie można ustalić, właściwość ustala się zgodnie z zasadami ogólnymi.

Jeżeli na podstawie przepisu prawnego dotyczącego umów ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej poszkodowany może również dochodzić odszkodowania lub przywrócenia stanu poprzedniego od osoby trzeciej innej niż osoba, która wyrządziła szkodę, sprawa wniesiona przeciwko osobie trzeciej należy do właściwości wyłącznej sądu właściwego dla miejsca zamieszkania powoda na terenie Węgier, chyba że przepisy, wiążący akt prawny Unii Europejskiej lub konwencja międzynarodowa stanowią inaczej. W przypadku gdy powód nie ma miejsca zamieszkania na terenie Węgier, właściwość wyłączną przysługuje sądowi właściwemu dla miejsca pobytu powoda na terenie Węgier. W przypadku gdy powód nie jest osobą fizyczną, sąd posiadający właściwość wyłączną ustala się na podstawie siedziby powoda na terenie Węgier. W przypadku gdy powód nie ma miejsca zamieszkania, miejsca pobytu ani siedziby na terenie Węgier, właściwość należy ustalić zgodnie z zasadami ogólnymi.

W przypadku spraw o zakończenie lub ograniczenie egzekucji właściwość wyłączną posiada sąd rejonowy, który zarządził wszczęcie egzekucji. Jeżeli wszczęcia egzekucji nie zarządził sąd rejonowy, właściwość przysługuje sądowi rejonowemu właściwemu dla miejsca zamieszkania dłużnika.

Postępowanie o uchylenie zajęcia (zwolnienie bezpodstawnie zajętego majątku) należy do właściwości wyłącznej sądu rejonowego, w którego okręgu dokonano zajęcia.

Postępowanie o zezwolenie na udział w postępowaniu egzekucyjnym należy do właściwości wyłącznej sądu, który oddalił wniosek zastawnika w toku egzekucji sądowej.

Postępowanie o zmianę decyzji wydanej przez urzędnika jednostki samorządu terytorialnego w sprawie dotyczącej ochrony posiadania podlega właściwości wyłącznej sądu właściwego dla siedziby urzędnika jednostki samorządu terytorialnego, który wydał decyzję dotyczącą ochrony posiadania.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

W sprawach majątkowych strony mogą wskazać konkretny sąd jako właściwy do rozstrzygnięcia sporu toczącego się w ich sprawie lub dowolnego przyszłego sporu, który może wynikać z określonego stosunku prawnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Umowę dotyczącą właściwości sądu (umowę prorogacyjną) można zawrzeć w formie pisemnej, w formie ustnej poświadczonej na piśmie, w formie zgodnej z przyjętymi pomiędzy stronami praktykami handlowymi lub, w przypadku handlu międzynarodowego, w formie zgodnej ze zwyczajowymi praktykami handlowymi, które są lub powinny być stronom znane oraz są ogólnie znane i regularnie stosowane w danej branży przez strony zawierające tego rodzaju umowę.

W sprawach, w których przepisy przewidują właściwość wyłączną określonego sądu, strony nie mogą poddać się właściwości innego sądu. Wybrany sąd posiada właściwość wyłączną, chyba że przepisy stanowią inaczej lub strony postanowią inaczej. Umowa dotycząca właściwości sądu ma zastosowanie do następców prawnych. Wybór sądu właściwego musi pozostawać bez uszczerbku dla możliwości dochodzenia przez konsumentów roszczeń umownych wobec przedsiębiorstw przed sądem właściwym dla miejsca zamieszkania konsumenta na Węgrzech lub, w przypadku jego braku, dla miejsca pobytu konsumenta na Węgrzech.

W sprawach majątkowych strony nie mogą wskazać jako sądu właściwego do rozstrzygnięcia toczącego się między nimi sporu prawnego lub dowolnego przyszłego sporu, który może wynikać z określonego stosunku prawnego, Sądu Okręgowego dla miasta stołecznego Budapesztu ani Sądu Okręgowego dla okolic Budapesztu w sprawach, w których właściwe są sądy okręgowe, ani Centralnego Sądu Rejonowego w Peszcie w sprawach, w których właściwe są sądy rejonowe.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy administracyjne i pracy są jedynymi sądami szczególnymi na Węgrzech.

Sprawy z zakresu prawa pracy podlegają zasadniczo zasadom ogólnym dotyczącym właściwości, opisanym w pkt 2.2.1. Pracownik wytaczający powództwo może wybrać między sądem mającym właściwość ogólną ze względu na osobę pozwanego a sądem administracyjnym i pracy właściwym dla miejsca zamieszkania samego pracownika lub, w przypadku jego braku, dla jego miejsca pobytu na Węgrzech bądź sądem administracyjnym i pracy właściwym dla miejsca, w którym pracownik świadczył pracę przez długi czas lub świadczy pracę od długiego czasu. Jeżeli współuczestnik sporu lub roszczenie podlegają właściwości sądu właściwego do rozpatrywania spraw z zakresu prawa pracy, a inny współuczestnik sporu lub inne roszczenie podlegają właściwości sądu rejonowego lub sądu okręgowego, właściwym do rozpoznania sprawy będzie sąd pracy, pod warunkiem że przepisy dopuszczają połączenie spraw lub kumulację roszczeń.

Skargi do sądu administracyjnego należy wnosić do sądu właściwego dla miejsca dokonania czynności administracyjnej będącej przedmiotem sporu, chyba że przepisy przewidują właściwość wyłączną innego sądu. Jeżeli czynności administracyjnej będącej przedmiotem sporu dokonano w ramach wieloetapowych procedur, właściwy miejscowo jest sąd właściwy dla miejsca, w którym czynności administracyjnej dokonał organ administracji pierwszej instancji.

W przypadku praw, obowiązków i stosunków prawnych związanych z nieruchomościami miejscem dokonania czynności administracyjnej jest miejsce, w którym położona jest nieruchomość. W przypadku zgłoszenia prowadzenia działalności lub zezwolenia na jej prowadzenie miejscem tym jest miejsce, w którym działalność jest prowadzona lub ma być prowadzona. Z wyjątkiem dwóch wyżej wymienionych przypadków miejscem dokonania czynności administracyjnej przez regionalny organ administracji publicznej o właściwości krajowej jest miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu skarżącego lub, w przypadku osób prawnych i jednostek nieposiadających osobowości prawnej, siedziba podmiotu bądź, w przypadku jej braku, siedziba organu administracji. Komitat Peszt jest miejscem dokonania czynności administracyjnych przeprowadzonych w siedzibie organu administracji publicznej z siedzibą w Budapeszcie, którego właściwość obejmuje głównie komitat Peszt lub jego część. W przypadku skargi na bezczynność organu miejscem dokonania czynności administracyjnej jest siedziba organu administracji, z wyjątkiem trzech pierwszych przypadków opisanych wyżej.

Niektóre sądy administracyjne i pracy są właściwe miejscowo dla określonego regionu. Są to Sąd Administracyjny i Pracy dla miasta stołecznego Budapesztu, Sąd Administracyjny i Pracy dla okolic Budapesztu, Sąd Administracyjny i Pracy w Debreczynie, Sąd Administracyjny i Pracy w Győr, Sąd Administracyjny i Pracy w Miskolcu, Sąd Administracyjny i Pracy w Peczku, Sąd Administracyjny i Pracy w Segedynie, Sąd Administracyjny i Pracy w Veszprém.

Właściwość do rozpoznawania spraw dotyczących zabezpieczenia społecznego, świadczeń socjalnych lub zasiłków rodzinnych, a także świadczeń lub zasiłków wypłacanych przez państwowe służby zatrudnienia posiada sąd administracyjny i pracy właściwy dla miejsca zamieszkania skarżącego lub, w przypadku gdy skarżący jest osobą prawną lub jednostką nieposiadającą osobowości prawnej, właściwy dla siedziby skarżącego bądź, w przypadku jej braku, właściwy dla siedziby organu administracji.

Sprawy dotyczące porozumień administracyjnych należy wnosić do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zawarcia porozumienia. Sąd właściwy – na jakiegokolwiek podstawie – ze względu na osobę dłużnika głównego jest również właściwy do rozpoznania sprawy wniesionej przeciwko współdłużnikowi. Jeżeli czynności administracyjnej dokonano za granicą, sprawa należy do właściwości wyłącznej Sądu Administracyjnego i Pracy dla miasta stołecznego Budapesztu.

O ile przepisy nie stanowią inaczej, strony porozumienia administracyjnego mogą przyjąć uzgodnioną indywidualnie klauzulę prorogacyjną, w której postanowią, że właściwym do rozstrzygania jakichkolwiek przyszłych sporów prawnych, które mogą między nimi powstać w związku z porozumieniem administracyjnym, jest sąd administracyjny i pracy właściwy miejscowo dla określonego regionu. O ile przepisy nie stanowią inaczej lub strony nie postanowią inaczej, wybrany sąd ma właściwość wyłączną do rozpatrywania wszystkich spraw związanych z porozumieniem administracyjnym. Umowa prorogacyjna ma zastosowanie również do następców prawnych.

W sprawach, w których przepisy przewidują właściwość wyłączną określonego sądu, strony nie mogą poddać się właściwości innego sądu.

Strony nie mogą wskazać Sądu Administracyjnego i Pracy dla miasta stołecznego Budapesztu jako właściwego do rozstrzygania ich przyszłych sporów wynikających z porozumienia administracyjnego.

Sprawy dotyczące stosunku pracy w służbie cywilnej należy wnosić do sądu właściwego miejscowo dla miejsca świadczenia pracy. Jeżeli powód jest osobą fizyczną, sprawę można wnieść również do sądu właściwego dla jego miejsca zamieszkania.

Sąd Okręgowy dla miasta stołecznego Budapesztu ma właściwość wyłączną do rozpoznawania środków zaskarżenia od orzeczeń sądów administracyjnych i pracy oraz spraw należących do właściwości sądów okręgowych.

Ostatnia aktualizacja: 15/01/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Malta

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Wybór sądu lub trybunału zależy od charakteru danej sprawy. Zdecydowana większość spraw cywilnych i handlowych należy do właściwości powszechnych sądów cywilnych, ponieważ na Malcie nie istnieje sąd gospodarczy. Istnieje tylko kilka sądów szczególnych, do których należą sądy opisane poniżej.

Sąd Pracy (Tribunal Industrijali) – rozpoznaje sprawy związane z niezgodnym z prawem rozwiązaniem stosunku pracy oraz dyskryminacyjnym lub niezgodnym z prawem traktowaniem w miejscu pracy.

Izba ds. Regulacji Czynszów (Bord tal-Kera) – rozpoznaje sprawy związane ze zmianą warunków najmu, w tym podwyższeniem czynszu oraz rozwiązaniem umowy najmu. Sprawy te muszą dotyczyć umów najmu zawartych przed dniem 1 czerwca 1995 r.

Izba Arbitrażowa ds. Nieruchomości (Bord tal-Arbitraġġ dwar Artijiet) – rozpoznaje sprawy związane z klasyfikacją wywłaszczonych nieruchomości oraz kwotą odszkodowania należnego właścicielowi.

Wszystkie te sądy odbywają swoje posiedzenia w Valletcie w tym samym budynku, w którym mieszczą się sądy powszechne.

Zob. także [odpowiedź na pytanie nr 4 w sekcji „Wszczęcie postępowania”](#).

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

W celu ustalenia, przed który sąd należy wytoczyć powództwo, należy zapoznać się z rozdziałem 12 zbioru praw Malty, zwanym kodeksem organizacji i postępowania cywilnego.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Tak, istnieje rozróżnienie między sądami wyższego rzędu a sądami niższego rzędu. Różnica jest taka, że sądy niższego rzędu rozpoznają i rozstrzygają sprawy o charakterze czysto cywilnym, które dotyczą wszystkich roszczeń, których wartość nie przekracza 15 000 EUR. Z drugiej strony sądy wyższego rzędu rozpatrują i rozstrzygają sprawy o charakterze czysto cywilnym, które dotyczą wszystkich roszczeń, których wartość przekracza 15 000 EUR, jak również sprawy (niezależnie od wartości przedmiotu sporu), które dotyczą nieruchomości lub służebności, obciążeń lub innych praw związanych z nieruchomościami, w tym wszelkich roszczeń dotyczących eksmisji lub wykwaterowania z nieruchomości, zarówno miejskiej, jak i wiejskiej, wynajmowanej lub zajmowanej przez osoby posiadające tam miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu. Zob. także odpowiedź na odpowiedź nr 4 w sekcji pt. „Wszczęcie postępowania”.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Zgodnie z podstawową zasadą właściwość miejscową ustala się na podstawie miejsca zamieszkania pozwanego. Na Malcie właściwość sądów dzieli się na Maltę i Gozo. Nie ma sądów związanych z poszczególnymi miastami. W przypadku osób, które mają miejsce zamieszkania lub pobytu na Malcie, powództwo należy wnieść do sądu na Malcie i odwrotnie – w przypadku osób, które mają miejsce zamieszkania lub pobytu na wyspie Gozo, powództwo należy wnieść na wyspie Gozo.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zob. odpowiedź na pytanie nr 2.2.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Wyjątek od podstawowej zasady występuje w przypadku, gdy zobowiązanie należy wykonać na konkretnej wyspie. Na przykład jeżeli pozwany zamieszkuje na Gozo, ale zobowiązanie podlegające roszczeniu ma zostać wykonane na Malcie, wówczas właściwe są sądy maltańskie i wszelkie powództwa wytacza się przed sądami na Malcie bez względu na fakt, że pozwany zamieszkuje na Gozo.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Zasady właściwości miejscowej zgodnie z prawem maltańskim nie przewidują możliwości wyboru sądu przez strony postępowania.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Jeżeli zobowiązanie podlega wykonaniu na konkretnej wyspie.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Nie ma przepisów prawnych, które by to dopuszczały. Zgodnie z prawem maltańskim strony nie mogą samodzielnie wskazać jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy, nawet z zgodą każdej ze stron. Kwestię braku właściwości sądu może podnieść sam sąd, ponieważ jest to kwestia /zasada porządku publicznego.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Na stronie <https://judiciary.mt/il-grati/> można znaleźć informacje na temat sądu, do którego należy się zwrócić. Ponadto można skorzystać ze strony <https://legislation.mt/>, na której można uzyskać dostęp do maltańskiego ustawodawstwa i dowiedzieć się, do którego sądu należy wnieść powództwo. Porady zasięga się u adwokata lub reprezentanta prawnego, który podpisuje dokumenty. Właściwość i kompetencje sądów szczególnych są wyjaśnione w ustanawiających je przepisach.

Links relatati

<http://www.justice.gov.mt/> w języku angielskim

Ostatnia aktualizacja: 28/11/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Niderlandy

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Niderlandzkie prawo cywilne procesowe nie przewiduje możliwości tworzenia sądów szczególnych, takich jak sądy gospodarcze czy sądy pracy. Zasadą jest, że wszystkie sprawy cywilne rozpoznają sądy okręgowe.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy pierwszej instancji rozpoznają wszystkie sprawy cywilne, z wyjątkiem spraw wskazanych w przepisach prawa. Sąd cywilny rozstrzyga spory między dwiema stronami (osobami fizycznymi lub osobami prawnymi). Sąd cywilny nie jest właściwy do rozpoznawania sporów, dla których zastrzeżona jest właściwość sądu administracyjnego – dotyczy to sporów z organami administracji (organami publicznymi). W niderlandzkim systemie sądowym występują trzy rodzaje sądów orzekających w sprawach na gruncie prawa prywatnego: sądy okręgowe (*rechtbanken*), sądy apelacyjne (*gerechtshoven*) i Sąd Najwyższy (Hoge Raad Nederlanden).

Od dnia 1 kwietnia 2013 r. Niderlandy są podzielone na dziesięć okręgów sądowych, z których każdy posiada własny sąd; jedenaście sądów, w każdym cztery wydziały. Ponadto w Niderlandach funkcjonują cztery sądy apelacyjne oraz jeden Sąd Najwyższy Niderlandów.

W sądach okręgowych wyodrębniono jednostki organizacyjne, tzw. „wydziały”. Wyróżnia się cztery wydziały: rejonowy, administracyjny, cywilny i karny. Sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednoosobowym i w pełnym składzie orzekającym. Skład jednoosobowy obejmuje jednego sędziego; pełny skład orzekający obejmuje trzech sędziów. Co do zasady sprawy podlegające właściwości wydziału rejonowego, sprawy o niewielkim stopniu złożoności i sprawy pilne rozpoznaje sąd w składzie jednoosobowym. Skład jednoosobowy rozpoznaje również wiele spraw z zakresu prawa rodzinnego. Przykładem sądu orzekającego w składzie jednoosobowym jest sąd ds. nieletnich rozpoznający niektóre sprawy dotyczące dzieci. Sprawy zawile pod względem prawnym rozpoznaje sąd w pełnym składzie orzekającym.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sprawa sądowa rozpoczyna się zazwyczaj przed sądem okręgowym. W sądach okręgowych funkcjonują cztery wydziały:

- wydział cywilny (spory między osobami fizycznymi i prawnymi);
- wydział administracyjny (spory między osobami fizycznymi i prawnymi a organem publicznym);
- wydział karny (wykroczenia i przestępstwa);
- wydział rejonowy.

Sądy apelacyjne

Każdy, kto nie zgadza się z wyrokiem sądu, może go zaskarżyć. Apelacje w sprawach karnych i cywilnych wnosi się do jednego z czterech sądów apelacyjnych. W sprawach administracyjnych odwołania, w zależności od przedmiotu sprawy, mogą rozpoznawać:

- sądy apelacyjne (*gerechtshoven*);
- Centralny Sąd Apelacyjny (*Centrale Raad van Beroep*);
- Sąd Apelacyjny ds. Gospodarczych i Pracowniczych (*College van Beroep voor het Bedrijfsleven*);
- Rada Państwa (Wydział Sądownictwa Administracyjnego) (*Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*).

Sąd Najwyższy

Sąd Najwyższy Niderlandów to najwyższy organ sądowy rozpoznający sprawy z zakresu prawa cywilnego, karnego i podatkowego. Sąd Najwyższy może uchylać wyroki, w szczególności wyroki sądów apelacyjnych (w drodze tzw. skargi kasacyjnej). Ma zapewniać jednolitość orzecznictwa oraz kształtować rozwój niderlandzkiego prawa.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

W Niderlandach sądami pierwszej instancji są sądy okręgowe (*arrondissementsrechtbanken*). Od orzeczenia sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu apelacyjnego. Ponadto przy ustalaniu, który z dziesięciu sądów pierwszej instancji będzie kompetentny do rozpoznania sprawy istotne znaczenie ma kryterium „właściwości względnej”. Właściwy miejscowo w danej sprawie może być bowiem np. Sąd Okręgowy w Amsterdamie czy Sąd Okręgowy w Leeuwarden.

Jeżeli chodzi o sprawy międzynarodowe, tj. sprawy o charakterze transgranicznym, po ustaleniu, że jurysdykcję ma sąd niderlandzki, właściwość miejscową ustala się zgodnie z prawem niderlandzkim, chyba że przepisy, na mocy których ustalono jurysdykcję krajową, wskazują również sąd, któremu przysługuje właściwość miejscowa, zgodnie z art. 5 pkt 1 lub 3 rozporządzenia Bruksela I (rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z zasadą ogólną sądem właściwym w postępowaniu skargowym jest sąd miejsca zamieszkania pozwanego (art. 99 kodeksu postępowania cywilnego (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*)). W razie braku znanego miejsca zamieszkania pozwanego w Niderlandach sądem właściwym jest sąd miejsca faktycznego pobytu danej osoby (w Niderlandach).

Sąd w danym okręgu sądowym, który ma rozpoznać sprawę podlegającą właściwości wydziału rejonowego, wskazuje się zgodnie z załącznikiem do dekretu w sprawie pomocniczych miejsc posiedzeń (sądów) (*Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen*) z dnia 10 grudnia 2001 r. (<http://www.overheid.nl/>).

Przepisy dotyczące właściwości miejscowej sądów okręgowych stosuje się odpowiednio.

Zgodnie z zasadą ogólną sądem właściwym w postępowaniu nieprocesowym w pierwszej instancji jest sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy (lub jednego z wnioskodawców lub jednego z wnioskodawców wymienionych we wniosku) (art. 262 kodeksu postępowania cywilnego). W razie braku znanego miejsca zamieszkania wnioskodawcy w Niderlandach sądem właściwym jest sąd miejsca faktycznego pobytu danej osoby (w Niderlandach). Jeżeli wniosek ten wiąże się z postępowaniem skargowym, sądem właściwym jest sąd prowadzący to drugie postępowanie.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Zasady omówione w pkt 2.2.2.1, 2.2.2.2 i 2.2.2.3 poniżej dotyczą głównie postępowania skargowego.

W postępowaniu wnioskowym, w którym zasadniczo właściwy jest sąd miejsca zamieszkania powoda, do powództwa o zmianę wysokości świadczeń alimentacyjnych mają zastosowanie zasady odmienne.

Powód powinien wnieść powództwo o zmianę wysokości świadczeń alimentacyjnych na rzecz partnera do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego. Dłużnik alimentacyjny, który chce wytoczyć powództwo o zmianę wysokości świadczeń alimentacyjnych, powinien wnieść pozew do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zamieszkania wierzyciela alimentacyjnego.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Jeżeli chodzi o postępowanie skargowe, w niderlandzkim prawie procesowym przewidziano szereg przepisów dopuszczających możliwość wskazania sądu właściwego do rozpoznania danej sprawy równolegle do zasady ogólnej (zgodnie z którą właściwy jest sąd miejsca zamieszkania lub miejsca faktycznego pobytu pozwanego). Właściwość taką określa się mianem przemiennej. Powód może wybrać między sądem wskazanym zgodnie z zasadą ogólną, a sądem właściwym ze względu na właściwość przemiennej. Właściwość przemiennej uwypuklono poniżej za pomocą słowa „również”.

W sprawach skargowych istotne są następujące reguły:

Sprawy dotyczące stosunku pracy / najmu pracy

W sprawach dotyczących stosunku pracy / najmu pracy sądem właściwym jest również sąd miejsca, w którym zazwyczaj świadczona jest praca (art. 100 kodeksu postępowania cywilnego).

Spory konsumenckie

W sporach konsumenckich właściwość ma również sąd miejsca zamieszkania konsumenta lub – w przypadku braku takiego miejsca – sąd miejsca faktycznego pobytu konsumenta (art. 101 kodeksu postępowania cywilnego).

Czyny niedozwolone lub czyny do nich podobne

W sprawach dotyczących czynów niedozwolonych lub czynów do nich podobnych właściwy jest również sąd miejsca wystąpienia zdarzenia wywołujące szkodę (art. 102 kodeksu postępowania cywilnego).

Nieruchomości

W sprawach dotyczących nieruchomości właściwy jest również sąd, w którego okręgu znajduje się dana nieruchomość lub jej większa część (art. 103 kodeksu postępowania cywilnego). W sprawach dotyczących najmu lokali mieszkalnych lub użytkowych właściwość wyłączną ma wydział rejonowy sądu, w którego okręgu znajduje się wynajmowana nieruchomość lub jej większa część.

Spadki

W sprawach dotyczących spadków właściwy jest również sąd ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy (art. 104 kodeksu postępowania cywilnego).

Osoby prawne

W sprawach dotyczących osób prawnych (na przykład rozwiązania osób prawnych, ważności lub nieważności uchwał oraz praw i obowiązków ich członków lub wspólników) właściwy jest również sąd miejsca zamieszkania lub miejsca siedziby danej osoby prawnej lub przedsiębiorstwa.

Upadłość, wstrzymanie płatności i restrukturyzacja zadłużenia

W sprawach, w których zastosowanie znajdują regulacje dotyczące upadłości, wstrzymania płatności i restrukturyzacji zadłużenia osób fizycznych właściwy jest również sąd, w którym wyznaczono sędziego-komisarza, a w przypadku braku takiego sędziego – sąd, który orzekł wstrzymanie płatności (art. 106 kodeksu postępowania cywilnego). Ustawa o upadłości (*Faillissementswet*) zawiera również przepisy szczególne o właściwości, które mają pierwszeństwo przed przepisami kodeksu postępowania cywilnego o właściwości.

Wybór sądu

Strony mogą niekiedy zgodnie postanowić, że sądem właściwym do rozpoznania ich sporu będzie inny sąd niż ten, który byłby właściwy zgodnie z ustawą (art. 108 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego). Strony nie mogą wskazać sądu właściwego w sprawach dotyczących sporów konsumenckich, stosunku najmu/dzierżawy i umów o pracę (art. 108 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego). W takich przypadkach sąd bada, czy umowa zawiera ważną klauzulę prorogacyjną (art. 110 kodeksu postępowania cywilnego).

Miejsce zamieszkania powoda

Jeżeli na podstawie omówionych powyżej przepisów dotyczących właściwości miejscowej nie można ustalić sądu właściwego w Niderlandach, zgodnie z art. 109 kodeksu postępowania cywilnego właściwy może być – w drodze wyjątku – sąd miejsca zamieszkania powoda. Sytuacja taka może zaistnieć wówczas, gdy pracownik będzie chciał wezwać pracodawcę z państwa trzeciego do stawienia się przed sądem w Niderlandach, w przypadku gdy wykonywana przez niego praca nie jest świadczona w jednym określonym miejscu, ale na terytorium całego państwa. Jeżeli w ten sposób również nie uda się wskazać sądu właściwego, sprawa trafi do Sądu Okręgowego w Hadze.

Ponadto w sprawach rozwodowych obowiązuje następująca reguła:

właściwość miejscową sądu do rozpoznania sprawy rozwodowej regulują przepisy art. 262 kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z tą regułą właściwy jest sąd miejsca zamieszkania powoda (lub jednego z powodów lub jednego z wnioskodawców wymienionych we wniosku), a jeżeli osoba ta nie posiada znanego miejsca zamieszkania w Niderlandach – sąd miejsca jej faktycznego pobytu (w Niderlandach).

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Niderlandzkie prawo procesowe zawiera kilka przepisów szczególnych określających właściwość miejscową, które stanowią odstępstwo od zasady ogólnej. Przepisy te stosuje się obligatoryjnie. W szczególnych przypadkach opisanych poniżej sądem właściwym będzie sąd inny niż sąd miejsca zamieszkania pozwanego.

Małoletni

W sprawach dotyczących małoletnich właściwy jest sąd miejsca zamieszkania małoletniego lub – w przypadku braku takiego miejsca w Niderlandach – sąd miejsca faktycznego pobytu małoletniego (art. 265 kodeksu postępowania cywilnego).

Nie mamy w tym przypadku do czynienia z alternatywą, lecz z regułą szczególną, która zastępuje zasadę ogólną. Sądem właściwym nie będzie sąd miejsca zamieszkania lub pobytu powoda (zasada ogólna postępowania wnioskowego), lecz sąd miejsca zamieszkania małoletniego lub – w przypadku braku takiego miejsca w Niderlandach – sąd miejsca faktycznego jego pobytu. Jeżeli zastosowanie tej zasady nie doprowadzi do wskazania sądu, właściwy w sprawie będzie Sąd Okręgowy w Hadze.

Stan cywilny

W sprawach dotyczących uzupełnienia, wprowadzenia, usunięcia lub zmiany wpisu w księgach stanu cywilnego lub aktów stanu cywilnego, które mają zostać złożone do tych ksiąg lub które zostały już do nich złożone, właściwy jest sąd, w którego okręgu dany akt stanu cywilnego został lub ma zostać wpisany do ksiąg (art. 263 kodeksu postępowania cywilnego). Zgodnie z księgą 1 kodeksu cywilnego (*Burgerlijk Wetboek*) w sprawach dotyczących aktów stanu cywilnego, które mają zostać wpisane lub które zostały już wpisane do ksiąg stanu cywilnego prowadzonych przez urząd stanu cywilnego w Hadze, właściwy jest Sąd Okręgowy w Hadze.

Najem nieruchomości zabudowanej

W sprawach dotyczących najmu nieruchomości zabudowanej lub jej części właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się wynajmowana nieruchomość (art. 264 kodeksu postępowania cywilnego).

Kuratela, zarząd powierniczy majątkiem, opieka w sferze niemajątkowej (*mentorschap*)

W sprawach dotyczących kurateli, zarządu powierniczego majątkiem sprawowanego w imieniu osób dorosłych oraz opieki właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy kuratela, zarząd powierniczy lub opieka, a w przypadku braku takiego miejsca w Niderlandach – sąd miejsca faktycznego pobytu takiej osoby (art. 266 kodeksu postępowania cywilnego).

Osoby nieobecne lub zaginione; uznanie za zmarłego (art. 267 kodeksu postępowania cywilnego)

W sprawach dotyczących spadków właściwy jest sąd ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy (art. 268 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego).

W sprawach dotyczących osób nieobecnych lub zaginionych właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby nieobecnej lub zaginionej. W odniesieniu do uznania za zmarłego właściwy jest Sąd Okręgowy w Hadze (art. 269 kodeksu postępowania cywilnego). Przepisy art. 269 kodeksu postępowania cywilnego pełnią zatem funkcję zabezpieczającą.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Zgodnie z art. 108 kodeksu postępowania cywilnego strony mogą na piśmie zawrzeć umowę prorogacyjną. Wybór sądu jest możliwy wyłącznie w sprawach dotyczących stosunków prawnych, które strony mogą swobodnie kształtować. Dlatego też w sprawach dotyczących porządku publicznego wybór sądu jest niedopuszczalny. Dotyczy to niektórych spraw z zakresu prawa rodzinnego oraz spraw związanych z ogłoszeniem upadłości i wstrzymaniem płatności.

W postępowaniach przed wydziałami rejonowymi możliwość wyboru sądu jest ograniczona. Strony nie mogą na przykład wybrać sądu właściwego, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 25 000 EUR (niezależnie od charakteru roszczenia).

Co do zasady sądowi właściwemu na podstawie umowy prorogacyjnej przysługuje właściwość wyłączna. Strony mogą wyraźnie uzgodnić wyłączenie właściwości wyłącznej.

W sprawach małżeńskich (rozwód, separacja sądowa, rozwiązanie zarejestrowanego związku partnerskiego, rozwiązanie małżeństwa po orzeczeniu separacji sądowej) zastosowanie ma zasada szczególna ustanowiona w art. 270 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z treścią tego przepisu sąd, który nie jest właściwy miejscowo do rozpoznania danej sprawy, co do zasady przekazuje sprawę sądowi terytorialnie właściwemu. Zgodnie z art. 270 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego do takiej sytuacji może dojść w sprawach małżeńskich wyłącznie w przypadku, gdy pozwany (małżonek, przeciwko któremu wytoczono powództwo) podniesie zarzut niewłaściwości sądu. Wybór sądu w sposób dorozumiany jest możliwy, jeżeli wszystkie wezwane zainteresowane strony i uczestnicy stawiają się na rozprawie i nie podnoszą zarzutu niewłaściwości lub jeżeli współmałżonek nie stawia się na rozprawie.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

W niderlandzkim prawie procesowym nie przewidziano możliwości tworzenia sądów szczególnych.

Ostatnia aktualizacja: 09/02/2022

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Austria

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W sprawach cywilnych sądami właściwymi pierwszej instancji są co do zasady sądy rejonowe (*Bezirksgerichte*) i sądy krajowe (*Landesgerichte*). Sądy rejonowe i sądy krajowe poza Wiedniem rozpatrują także sprawy handlowe. Ponadto sądy krajowe rozpatrują sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Tylko w Wiedniu działa osobny sąd rejonowy do spraw handlowych (*Bezirksgericht für Handelssachen*), jak również osobny sąd gospodarczy (*Handelsgericht*) oraz osobny sąd pracy i ubezpieczeń społecznych (*Arbeits- und Sozialgericht*).

W zakładce „Systemy sądowe” przedstawiono podział właściwości rzeczowej między sądy rejonowe i krajowe oraz między sądy rozpoznające sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz sądy rozpatrujące sprawy handlowe.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Podział właściwości pomiędzy poszczególnymi sądami następuje zasadniczo na podstawie rodzaju powództwa (właściwość rzeczowa), a w sprawach, w których właściwości nie przypisano w ten sposób sądom rejonowym lub krajowym – na podstawie wartości przedmiotu sporu. Właściwość rzeczowa ma zawsze pierwszeństwo nad kryterium wartości przedmiotu sporu.

Sądy rejonowe mają właściwość rzeczową na przykład w większości spraw z zakresu prawa rodzinnego i w sporach dotyczących najmu. Sądy krajowe mają właściwość rzeczową na przykład w sporach podlegających zakresowi stosowania ustawy o odpowiedzialności za szkodę jądrową (*Atomhaftpflichtgesetz*), ustawy o odpowiedzialności organów publicznych (*Amtshaftungsgesetz*), ustawy o ochronie danych (*Datenschutzgesetz*) oraz przepisów o ochronie konsumentów i konkurencji. Sądy rejonowe są właściwe w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza kwoty 15 tys. euro, natomiast sądy krajowe są właściwe w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 15 tys. euro.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?)

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Ogólną właściwość miejscową sądu (*allgemeiner Gerichtsstand*) ustala się na podstawie osobistego związku danej osoby z okręgiem sądowym. Co do zasady powództwo wytacza się przed sąd ogólnej właściwości miejscowej dla pozwanego. Ogólna właściwość miejscowa sądu dla osoby fizycznej zależy zazwyczaj od miejsca jej zamieszkania (*Wohnsitz*) lub zwykłego pobytu (*gewöhnlicher Aufenthalt*), przy czym jedna osoba może być objęta ogólną właściwością miejscową kilku sądów. Ogólna właściwość miejscowa w przypadku osoby prawnej zależy zazwyczaj od miejsca jej siedziby statutowej.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W niektórych przypadkach powództwo można wytoczyć przed sąd ogólnej właściwości miejscowej dla pozwanego lub przed inny wybrany sąd (umowna właściwość miejscowa). W przypadku samych tylko spraw cywilnych w prawie austriackim dotyczącym właściwości sądu uznaje się ponad dwadzieścia różnych możliwości w zakresie umownej właściwości miejscowej sądów dla rozstrzygania spraw dotyczących zobowiązań umownych i pozaumownych w różnych sytuacjach oraz różnych roszczeń z zakresu prawa rzeczowego, jak również w zakresie umownej właściwości miejscowej sądów w kwestiach proceduralnych. Obejmują one na przykład możliwość ustalenia właściwości sądu na podstawie miejsca wykonania lub miejsca wskazanego na fakturze, miejsca, w którym znajduje się przedmiot sporu (*forum rei sitae*), miejsca, w którym została wyrządzona szkoda lub miejsca, w którym wytoczono powództwo wzajemne. Zasady ustalania sądu właściwego w danej sprawie różnią się znacznie od zasad stosowanych w prawie UE i prawie krajowym innych państw członkowskich.

W przypadku przedstawionych poniżej roszczeń prawo austriackie przewiduje określone reguły ustalania właściwości miejscowej.

W przypadku roszczeń wynikających z umów (z wyłączeniem umów o pracę) – powództwa mające na celu ustalenie istnienia lub nieistnienia umowy, powództwa mające na celu dochodzenie wykonania lub unieważnienia umowy oraz roszczenia odszkodowawcze z tytułu niewykonania lub niewłaściwego wykonania umowy można wnosić do sądu właściwego dla miejsca, w którym zgodnie z porozumieniem stron pozwany miał wykonać umowę (sąd właściwy dla miejsca wykonania). Należy przedstawić dowody z dokumentów na istnienie takiej umowy.

W przypadku roszczeń alimentacyjnych – zob. informacje zawarte w sekcji „Roszczenia alimentacyjne – Austria”.

W przypadku powództwa odszkodowawczego – spory dotyczące odszkodowań z tytułu śmierci co najmniej jednej osoby lub szkody na co najmniej jednej osobie, z tytułu bezprawnego pozbawienia wolności lub szkody w rzeczowych aktywach trwałych można również wnosić do sądu, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Ponadto roszczenia o odszkodowanie za szkody spowodowane w wyniku przestępstwa można wnosić do sądu, przed którym toczy się dane postępowanie karne.

W przypadku pozwów o rozwód – zob. informacje zawarte w sekcji „Roszczenia alimentacyjne – Austria”.

W przypadku pozwów o prawo pieczy nad dzieckiem – zob. informacje zawarte w sekcji „Odpowiedzialność rodzicielska – Austria”.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W niektórych przypadkach powództwo należy wytoczyć przed konkretnie wskazany sąd, co wyklucza zarówno właściwość ogólną, jak i umowną właściwość miejscową. Mówi się wówczas o „właściwości wyłącznej” (*ausschließlicher Gerichtsstand*). Właściwość wyłączna, której nie można zmienić, nawet na podstawie zawartego przez strony porozumienia co do właściwości sądu, to tzw. „właściwość obowiązkowa” (*Zwangsgerichtsstand*). Właściwość obowiązkowa musi być wyraźnie określona w przepisach. Właściwość wyłączna występuje głównie (ale nie wyłącznie) w sprawach małżeńskich i rodzinnych. Przykładowo właściwość wyłączną ma sąd właściwy w sporach między małżonkami lub partnerami w zarejestrowanym związku partnerskim lub w sprawach spadkowych. Właściwość obowiązkową ma sąd właściwy w sporach dotyczących obligacji lub kwestii wynikłych w ramach stowarzyszenia. Zasady ustalania sądu właściwego w danej sprawie różnią się znacznie od zasad stosowanych w prawie UE i prawie krajowym innych państw członkowskich.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

O ile dla danej sprawy nie jest określona właściwość obowiązkowa (zob. pkt 2.2.2.2), strony mogą wyraźnie uzgodnić poddanie się właściwości co najmniej jednego sądu pierwszej instancji w konkretnych okręgach lub wykluczenie sądów, które w przeciwnym razie byłyby właściwe. Uzgodnienie takie musi dotyczyć konkretnego sporu albo sporów wynikających z konkretnego sporu lub stosunku prawnego. Nie istnieje żaden wymóg co do formy porozumienia w sprawie właściwości sądu, jednak muszą istnieć dowody z dokumentów na zawarcie porozumienia, jeżeli zostanie ono zakwestionowane w trakcie postępowania.

Porozumienie takie umożliwia stronom zmianę właściwości (rzeczowej lub miejscowej), która w przeciwnym razie miałaby zastosowanie. Można je zawrzeć przed rozpoczęciem postępowania lub na jego początku. Przeniesienie właściwości rzeczowej z sądu pierwszej instancji na sąd rejonowy na podstawie porozumienia jest możliwe, w przypadku gdy właściwość określa się ze względu na wartość przedmiotu sporu, jak również między sądem właściwości ogólnej, a sądem o właściwości w sprawach handlowych.

Istnieje możliwość zmiany właściwości miejscowej, chyba że zostało to wyraźnie wykluczone. Obowiązkową właściwość miejscową stosuje się wówczas, gdy ustawa stanowi, że właściwość nie podlega zmianie. Przykładowo zmiana właściwości miejscowej jest niedopuszczalna lub dopuszczalna jedynie w ograniczonym zakresie, jeżeli właściwość określa się na podstawie § 14 ustawy o ochronie konsumentów (KSchG), § 83a lub 83b przepisów dotyczących jurysdykcji (JN), § 532 kodeksu postępowania cywilnego (ZPO), § 9 ustawy o sądach pracy i ubezpieczeń społecznych (ASGG), § 51 rozporządzenia dotyczącego wyrównania dochodów (EO) lub § 253 ustawy o upadłości (IO).

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Tylko w Wiedniu działają szczególne sądy cywilne rozpoznające sprawy handlowe, tj. Sąd Rejonowy ds. Handlowych (Bezirksgericht für Handelssachen), Sąd Gospodarczy w Wiedniu (Handelsgericht Wien) oraz szczególny sąd rozpatrujący sprawy dotyczące pracy i ubezpieczeń społecznych – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Wiedniu (Arbeits- und Sozialgericht). We wszystkich innych okręgach sprawy handlowe i sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych są rozpatrywane przez sądy powszechne. Właściwość miejscową w przypadku spraw handlowych i spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych regulują zasadniczo przepisy ogólne dotyczące postępowania cywilnego.

Ostatnia aktualizacja: 05/06/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Polska

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W Polsce do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne i Sąd Najwyższy (Zobacz: Organizacja sądownictwa w Polsce) o ile sprawy te nie należą do właściwości sądów szczególnych.

Przepisy dotyczące właściwości sądów zawarte są w kodeksie postępowania cywilnego (w skrócie k.p.c.) w art. 16-18 oraz art. 27-46.

W sądach rejonowych sprawy z zakresu prawa cywilnego rozpoznają Wydziały:

cywilne,

rodzinne i nieletnich (sądy rodzinne) - do spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich, dotyczących leczenia osób uzależnionych od alkoholu oraz od środków odurzających psychotropowych, a także inne sprawy należące do sądu opiekuńczego na podstawie odrębnych ustaw,

pracy i ubezpieczeń społecznych (sądy pracy) – do spraw z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych,

gospodarcze (sądy gospodarcze) do spraw z zakresu prawa gospodarczego i cywilnego między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej, ze stosunku spółki, przeciwko członkom zarządu spółek handlowych o roszczenia wynikające ze złożenia przez te osoby nieprawdziwych oświadczeń do Krajowego Rejestru Sądowego, przeciwko przedsiębiorcom o zaniechanie naruszania środowiska i przywrócenie do stanu poprzedniego lub o naprawienie szkody z tym związanej oraz o zakazanie albo ograniczenie działalności zagrażającej środowisku, z umów o roboty budowlane oraz ze ściśle związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych, z umów leasingu, przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej, między organami przedsiębiorstwa państwowego, między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór, z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego, o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem, o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego opartego na prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu orzeczeniu sądu gospodarczego albo ugodzie zawartej przed tym sądem, sprawy dotyczące upadłości,

ksiąg wieczystych - do prowadzenia ksiąg wieczystych oraz do innych spraw cywilnych z zakresu postępowania wieczystoksięgowego.

Sądy Okręgowe w Polsce posiadają analogiczne wydziały, za wyjątkiem wydziałów ksiąg wieczystych oraz wydziałów rodzinnych i nieletnich. W Polsce w Sądach Okręgowych istnieją wydziały Cywilne Rodzinne, które powołane są do rozpoznawania w szczególności spraw o rozwód, separację i zniesienie separacji, unieważnienie małżeństwa, ustalenie istnienia bądź nieistnienia małżeństwa, o uznanie orzeczeń sądów zagranicznych, stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów państw obcych w sprawach rodzinnych.

W Sądzie Okręgowym w Warszawie działa dodatkowo jako wydział:

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, do którego zakresu działania należy rozpoznawanie w postępowaniu sądowym spraw dotyczących przeciwdziałania praktykom monopolistycznym oraz regulacji energetyki.

Ponadto, w następujących Sądach Okręgowych: **w Gdańsku, w Katowicach, w Lublinie, w Poznaniu oraz w Warszawie** działają Wydziały Własności Intelktualnej, które rozpoznają sprawy z zakresu ochrony własności intelektualnej (w tym – Sąd Okręgowy w Warszawie - sprawy z zakresu ochrony unijnych znaków towarowych i wzorów wspólnotowych, dotyczące naruszenia, groźby, braku naruszenia wzorów przemysłowych i znaków towarowych, unieważnienia wzoru wspólnotowego, wygaśnięcia, unieważnienia znaku towarowego, skutków naruszenia znaku towarowego.

Ponadto z dniem 1 stycznia 2010 roku ustalono Sąd Rejonowy w Lublinie (obecnie **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie**) jako właściwy do rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym należących do właściwości innych sądów rejonowych.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Zasadą ogólną jest, iż właściwe w sprawach cywilnych właściwe do orzekania w pierwszej instancji są sądy rejonowe. Do właściwości **sądów rejonowych** n a l e ż ą w s z y s t k i e s p r a w y

z wyjątkiem spraw zastrzeżonych przez przepisy ustawy do sądów okręgowych (art.16 i 507 k.p.c.)

Do właściwości **sądów okręgowych** w pierwszej instancji należą sprawy wymienione w art. 17 k.p.c., to jest o:

- 1) o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe oprócz [spraw o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwiązanie przysposobienia](#),
- 2) o [ochronę praw autorskich](#) i pokrewnych, jak również dotyczących [wynalazków, wzorów](#) użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych,
- 3) o roszczenia wynikające z [Praw prasowego](#),
- 4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa 100 tysięcy złotych, oprócz [spraw o alimenty](#), o [naruszenie posiadania](#), o [ustanowienie rozdzielności](#) majątkowej między małżonkami oraz spraw rozpoznawanych w [elektronicznym postępowaniu upominawczym](#),
- 5) o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni,
- 6) o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną,
- 7) o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji,
- 8) o odszkodowanie z tytułu [szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem](#).
- 9) o roszczenia wynikające z naruszenia praw przysługujących na mocy przepisów o ochronie danych osobowych.

Ponadto do właściwości **sądów okręgowych** należą na przykład:

- 1) sprawy o ubezwłasnowolnienie,
- 2) sprawy o rozstrzygnięcie sporów dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstw państwowych: między radą przedsiębiorstwa a dyrektorem przedsiębiorstwa, organami przedsiębiorstwa a organami założycielskimi przedsiębiorstwa oraz organami przedsiębiorstwa a organem sprawującym nadzór nad przedsiębiorstwem,
- 3) o uznanie i o stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów zagranicznych (art. 11481 i art. 11511 k.p.c.).

W sprawach o prawa majątkowe powód zobowiązany jest do oznaczenia w pozwie wartości przedmiotu sporu, chyba, że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna.

W sprawach o roszczenia pieniężne, zgłoszone choćby w zamian innego przedmiotu, podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu sporu.

W innych sprawach majątkowych powód obowiązany jest do wskazania w pozwie kwotą pieniężną wartość przedmiotu sporu, stosując się do treści art. 20-24 k.p.c.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Porównaj punkt 2

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Polski kodeks postępowania cywilnego wyróżnia następujące rodzaje właściwości miejscowej sądu: ogólną (art. 27-30 k.p.c.), przemianą (art.31-37 k.p.c.) i wyłączną (art. 38-42 k.p.c.). Kwestie dodatkowe związane z właściwością miejscową regulują przepisy szczególne (art. 43-46 k.p.c.).

Właściwość miejscowa została szczegółowo opisana w punktach od 2.2.1 do 2.2.3

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Właściwość miejscowa ogólna.

Powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania (art. 27 k.p.c.).

Zgodnie z art. 25 kodeksu cywilnego miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, ogólną właściwość oznacza się według miejsca jego pobytu, a gdy nie jest ono znane lub nie leży w Polsce, powództwo powinno być wytoczone według ostatniego miejsca zamieszkania pozwanego w Polsce.

Powództwo przeciwko Skarbowi Państwa wytacza się według siedziby jednostki organizacyjnej z której działalnością wiąże się spór. W sprawach, w których zastępstwo Skarbu Państwa wykonuje Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej, powództwo wytacza się według siedziby jej oddziału, w którego obszarze działania ma siedzibę jednostka organizacyjna, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie.

Powództwo przeciwko pozostałym osobom prawnym i innym podmiotom nie będącym osobą fizyczną wytacza się według miejsca ich siedziby (art. 30 k.p.c.).

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Porównaj punkt 2.2.2.1

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Właściwość miejscowa przemienna pozwala powodowi w niektórych sprawach na wybór sądu. Powód może wówczas wytoczyć powództwo przez sądem właściwości ogólnej lub przed innym sądem wskazanym w przepisach art. 32-371 k.p.c.

Właściwość miejscowa przemienna przewidziana jest w następujących sprawach:

roszczenia alimentacyjne oraz o ustalenie pochodzenia dziecka i związane z tym roszczenia – powództwo wytoczyć można według miejsca zamieszkania osoby uprawnionej;

roszczenie majątkowe przeciwko przedsiębiorcy – powództwo można wytoczyć przed sąd, w którego okręgu znajduje się zakład główny lub oddział, jeżeli roszczenie pozostaje w związku z działalnością tego zakładu lub oddziału;

zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, jak też o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy – powództwo wytoczyć można przed sąd miejsca wykonania spornej umowy; za miejsce wykonania umowy uważa się miejsce spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umów danego rodzaju, w szczególności w przypadku: 1) sprzedaży rzeczy ruchomych - miejsce, do którego rzeczy te zgodnie z umową zostały lub miały zostać dostarczone; 2) świadczenia usług - miejsce, w którym usługi zgodnie z umową były lub miały być świadczone; w razie wątpliwości miejsce wykonania umowy powinno być stwierdzone dokumentem;

roszczenie z czynu niedozwolonego – powództwo wytoczyć można przed sąd, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę;

powództwo o ochronę dóbr osobistych naruszonych przy wykorzystaniu środków masowego przekazu można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby powoda;

zapłatę należności za prowadzenie sprawy – powództwo wytoczyć można przed sąd miejsca gdzie pełnomocnik procesowy sprawę prowadził;

roszczenie ze stosunku najmu lub dzierżawy nieruchomości – powództwo wytoczyć można przed sąd miejsca położenia nieruchomości;

przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku – powództwo można wytoczyć przed sąd miejsca płatności. Kilku zobowiązanych z weksla lub czeku można łącznie pozwać przed sąd miejsca płatności lub przed sąd właściwości ogólnej dla akceptanta albo wystawy weksla własnego lub czeku;

Powództwo o roszczenie wynikające z czynności bankowej przeciwko bankowi, innej jednostce organizacyjnej uprawnionej do wykonywania czynności bankowych lub ich następcom prawnym można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby powoda. Regulację tę stosuje się także do powództwa przeciwko bankowi hipotecznemu lub jego następcy prawnemu o roszczenie wynikające z czynności banku hipotecznego;

z zakresu prawa pracy – powództwo może być wytoczone przed sąd, w którego okręgu praca jest, była lub miała być wykonywana, bądź też przed sąd w którego okręgu znajduje się zakład pracy (art. 461§1k.p.c.).

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Wyłączna właściwość sądu oznacza, iż sprawa może się toczyć wyłącznie przed sądem wskazanym w kodeksie. Właściwość wyłączna przewidziana jest w następujących sprawach:

własność lub o inne prawa rzeczowe na nieruchomości, jak również o posiadanie nieruchomości, roszczenia wynikające z art. 231 Kodeksu cywilnego, roszczenia wynikające z art. 224-228 i art. 230 Kodeksu cywilnego, o ile są związane z nieruchomością – powództwo wytacza się wyłącznie przed sąd miejsca położenia nieruchomości; jeżeli przedmiotem sporu jest służebność gruntowa, właściwość oznacza się według położenia nieruchomości obciążonej; właściwość ta rozciąga się na roszczenia osobiste związane z prawami rzeczowymi i dochodzone łącznie z nimi przeciwko temu samemu pozwanemu; Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli przemawiają za tym względy celowości;

z tytułu dziedziczenia, zachowku, jak również z tytułu zapisu, polecenia oraz innych rozrządzeń testamentowych – powództwo wytacza się wyłącznie przed sąd ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy, a jeżeli jego miejsca zamieszkania w Polsce nie da się ustalić, przed sąd miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub jego część;

ze stosunku członkostwa spółdzielni, spółki lub stowarzyszenia – powództwo wytacza się wyłącznie według miejsca ich siedziby;

ze stosunku małżeństwa – powództwo wytacza się wyłącznie przed sąd w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. Z braku takiej podstawy wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma - sąd miejsca zamieszkania powoda;

ze stosunku między rodzicami a dziećmi oraz między przysposabiającym a przysposobionym – powództwo wytacza się wyłącznie przed sąd miejsca zamieszkania powoda, jeżeli brak jest podstaw do wytoczenia powództwa według przepisów o właściwości ogólnej.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Właściwość szczególna oznacza, iż w sprawach wskazanych w przepisach szczególnych istnieje możliwość odmiennego określenia właściwości sądu:

prawo wyboru sądu przyznane zostało powodowi;

jeżeli uzasadniona jest właściwość kilku sądów albo jeżeli powództwo wytacza się przeciwko kilku osobom, dla których według przepisów o właściwości ogólnej właściwe są różne sądy. To samo dotyczy wypadku, gdy nieruchomość której położenie jest podstawą znaczenia właściwości sądu jest położona w kilku okręgach sądowych;

prawo wyboru sądu przyznane zostało obu stronom na podstawie umowy lub zgodnego wniosku;

strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących w przyszłości wynikać z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten będzie wówczas wyłącznie właściwy, jeżeli strony nie postanowiły inaczej lub jeżeli powód nie złożył pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Strony mogą również ograniczyć umową pisemną prawo wyboru powoda pomiędzy kilku sądami właściwymi dla takich sporów;

strony nie mogą jednak zmienić właściwości wyłącznej;

umowa o właściwości sądu musi mieć formę pisemną i może być częścią umowy materialnoprawnej (klauzula prorogacyjna) lub może być sporządzona jako oddzielna umowa;

w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych na zgodny wniosek stron sąd właściwy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości;

sąd właściwy jest wyznaczany przez sąd przełożony lub Sąd Najwyższy;

jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności, sąd nad nim przełożony wyznaczy inny sąd równorzędny. Powodem wyznaczenia mogą być tylko takie przeszkody, które uniemożliwiają rozpoznanie sprawy, np. wyłączenie sędziego lub działanie siły wyższej;

Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względem społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. O przekazanie sprawy może wystąpić sąd właściwy.

jeżeli stroną jest Skarb Państwa, a państwową jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, jest sąd: 1) właściwy do rozpoznania sprawy - sąd ten z urzędu przedstawia akta sprawy sądowi nad nim przełożonemu, który przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przedstawiającym; 2) przełożony nad sądem właściwym do rozpoznania sprawy - sąd właściwy do rozpoznania sprawy z urzędu przedstawia akta sprawy temu sądowi przełożonemu, który przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przedstawiającym, mającemu siedzibę poza obszarem właściwości sądu przekazującego;

Sąd Najwyższy ma obowiązek wyznaczenia sądu, przed którym należy wytoczyć powództwo, jeżeli w myśl przepisów kodeksu, nie można ustalić, na podstawie okoliczności sprawy, właściwości miejscowej (art. 45 k.p.c.).

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy szczególne to sądy administracyjne i wojskowe.

Działalność sądów wojskowych reguluje ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych. Zasadniczo sądy te rozpatrują sprawy karne w Siłach Zbrojnych RP. Przekazanie do ich kompetencji innych spraw może zostać wprowadzone wyłącznie w drodze ustawy.

Działalność sądów administracyjnych reguluje ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych. Sądy administracyjne sprawują wymiar sprawiedliwości przez kontrolę działalności administracji publicznej oraz rozstrzyganie sporów kompetencyjnych i o właściwość między organami samorządu terytorialnego i organami administracji rządowej. Nie można wykluczyć, że w wyjątkowych sprawach sąd administracyjny w ramach kontroli działalności administracji publicznej będzie decydował o sprawie, która ma charakter cywilny.

Ostatnia aktualizacja: 06/11/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [en](#) [pt](#)

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Portugalia

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Należy przede wszystkim zaznaczyć, że odpowiedzi podane w tym arkuszu informacyjnym dotyczą wyłącznie sądów powszechnych (*tribunais comuns*).

Poza sądami powszechnymi funkcjonują również inne kategorie sądów: Trybunał Konstytucyjny, sądy administracyjne oraz Trybunał Obrachunkowy (Tribunal de contas). Istnieją również sądy pokoju (*Julgados de Paz*) oraz sądy arbitrażowe (*Tribunais arbitrais*).

Właściwość sądu ustala się według następującej zasady: sądy powszechne są właściwe w sprawach niezastrzeżonych dla innych sądów.

Ponadto, zgodnie z hierarchią sądów powszechnych, forum przeciwnym do sądu szczególnego nie jest sąd powszechny orzekający w sprawach cywilnych, lecz sąd właściwości ogólnej. Wybór między sądem szczególnym (*juízo*) a sądem właściwości ogólnej zależy od przedmiotu sprawy, a w niektórych przypadkach opisanych poniżej – również od wartości przedmiotu sporu.

W tym kontekście obowiązują następujące ustawy:

ustawa nr 62/2013 z dnia 26 sierpnia 2013 r., której najnowsza wersja jest dostępna pod adresem: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1974&tabela=leis

dekret z mocą ustawy nr 49/2014 z dnia 27 marca 2014 r., którego najnowsza wersja jest dostępna pod adresem: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=2075&tabela=leis&ficha=1&pagina=1&so_miolo=&

Co do zasady sądy powszechne pierwszej instancji dzielą się na sądy o rozszerzonej właściwości miejscowej (*Tribunais de competência territorial alargada*) oraz sądy okręgowe (*Tribunais de comarca*) (art. 33 ustawy nr 62/2013).

Aby ustalić, do którego sądu pierwszej instancji należy się zwrócić, trzeba również uwzględnić poniższe kwestie.

Sądy o rozszerzonej właściwości miejscowej to sądy szczególne, których właściwość obejmuje terytorium całego kraju lub jego część (kilka okręgów). W

Portugali funkcjonują następujące rodzaje sądów o rozszerzonej właściwości miejscowej: Sąd morski (Tribunal marítimo), Sąd do spraw Własności Intelktualnej (Tribunal da propriedade intelectual), Sąd do spraw Konkurencji, Regulacji i Nadzoru (Tribunal da concorrência, regulação e supervisão), Sąd penitencjarny (Tribunal de execução das penas), Centralny Sąd Śledczy (Tribunal central de instrução criminal) (art. 83 ustawy nr 62/2013).

Sądy okręgowe dzielą się na sądy właściwości szczególnej, sądy właściwości ogólnej i sądy właściwości miejscowej (art. 81 ustawy nr 62/2013).

Wszystkie wydziały centralne są wyspecjalizowane i dzielą się na centralne wydziały cywilne, centralne wydziały karne, centralne wydziały śledcze, centralne wydziały gospodarcze, centralne wydziały egzekucyjne, centralne wydziały rodzinne i nieletnich oraz centralne wydziały pracy.

Wydziały lokalne dzielą się na lokalne wydziały cywilne, lokalne wydziały karne, lokalne wydziały ds. wykroczeń, lokalne wydziały o właściwości ogólnej oraz lokalne wydziały pomocnicze (*juízos locais de proximidade*).

Lokalne wydziały pomocnicze funkcjonują jako wydziały miejscowe sądu okręgowego (*tribunal de comarca*): Ich zadaniem jest wyłącznie przyjmowanie pism dotyczących spraw, które toczą się już przed sądami właściwymi dla danego okręgu, a także udzielanie informacji, organizowanie wideokonferencji i zapewnianie wsparcia w toku postępowania. Lokalny wydział pomocniczy nie rozpoznaje jednak spraw i co do zasady nie można wszczynać przed nim postępowań (art. 130 ust. 5 i 6 ustawy nr 62/2013).

W określonych przypadkach postępowanie wszczynają i prowadzą organy inne niż sądy powszechne. W zależności od charakteru sprawy postępowania te kieruje się do właściwego sądu na określonych etapach, tj. w przypadku wniesienia sprzeciwu, środka zaskarżenia lub w celu zatwierdzenia niektórych decyzji. Ma to zastosowanie w następujących przypadkach:

postępowanie szczególne w sprawie eksmisji wszczyna się drogą elektroniczną w Krajowym Urzędzie ds. Najmu (Balcão Nacional do Arrendamento) w Porto, którego właściwość obejmuje terytorium całego kraju. Zobacz: [tutaj](#)

postępowanie w sprawie nakazu zapłaty, mające na celu odzyskanie należności, wszczyna się drogą elektroniczną w Krajowym Urzędzie ds. Nakazów Zapłaty (Balcão Nacional de Injunções) w Porto, którego właściwość obejmuje terytorium całego kraju. Zobacz: [tutaj](#)

postępowanie o sporządzenie spisu inwentarza (*processo de inventário*) wszczyna się w niektórych przypadkach w sądzie, natomiast w innych przypadkach można je wszcząć albo w sądzie, albo u notariusza;

do prokuratora przy właściwym sądzie należy wydawanie postanowień w sprawie wniosków dotyczących: zwolnienia z obowiązku uzyskania zgody (w przypadku gdy wniosek dotyczy stwierdzenia niezdolności do czynności prawnych lub nieobecności osoby); upoważnienia do prowadzenia czynności przez opiekuna prawnego osoby ubezwłasnowolnionej; upoważnienia do zbycia lub obciążenia majątku osoby nieobecnej; potwierdzenia czynności dokonanych przez opiekuna osoby ubezwłasnowolnionej oraz powiadomienia opiekuna prawnego o przyjęciu lub odrzuceniu darowizny na rzecz osoby ubezwłasnowolnionej;

W dowolnym urzędzie stanu cywilnego wszczyna się postępowanie służące osiągnięciu porozumienia między stronami w przedmiocie: świadczeń alimentacyjnych na rzecz pełnoletnich dzieci lub dzieci niepodlegających władzy rodzicielskiej; świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci, jeśli rodzice osiągnęli porozumienie w tym zakresie; osoby uprawnionej do korzystania z domu rodzinnego; pozbawienia prawa do używania nazwiska małżonka; zezwolenia na używanie nazwiska byłego małżonka; separacji lub rozwodu na zgodny wniosek małżonków bez względu na to, czy mają wspólność majątkową; przekształcenia separacji sądowej osób i majątku w rozwód; uregulowania lub zmiany wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

W odpowiedzi na to pytanie lokalne sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych oznaczają lokalne wydziały cywilne i wydziały o właściwości ogólnej sądów okręgowych. Przyjmuje się domyślną właściwość tych sądów – innymi słowy, są one właściwe w sprawach niezastrzeżonych dla innych właściwych wydziałów lub sądów szczególnych. Sądy te są również właściwe do rozpoznawania spraw o niskiej wartości przedmiotu sporu.

W związku z powyższym lokalny wydział cywilny lub – w przypadku jego braku – lokalny wydział o właściwości ogólnej w sądzie okręgowym jest właściwy w następujących sprawach:

powództwo cywilne o ustalenie stosunku prawnego w postępowaniu zwykłym w sprawie o wartości przedmiotu sporu do 50 000,00 euro włącznie;

sprawy niezastrzeżone dla innych wydziałów lub dla sądów o właściwości rozszerzonej;

postępowanie egzekucyjne w przypadku braku wydziału egzekucyjnego lub innego właściwego wyspecjalizowanego wydziału lub sądu;

postępowanie w trybie pilnym dotyczące małoletnich w odniesieniu do opieki (*tutelar cível*), nadzoru wychowawczo-resocjalizacyjnego (*tutelar educativa*) oraz wspierania i ochrony małoletnich, nawet jeśli istnieje wydział rodzinny i nieletnich, który jest właściwy w takich sprawach, ale znajduje się on w innej gminie;

nakazy, pisma, powiadomienia i komunikaty, które należy doręczyć lokalnie na wniosek innych sądów lub właściwych organów;

inne sprawy przewidziane w przepisach prawa;

skargi na decyzje kapitana portu wydane w postępowaniu w sprawie o morskie przestępstwo administracyjne oraz powództwa o ustalenie stosunku prawnego w postępowaniu zwykłym w sprawach o wartości przedmiotu sporu do 50 000,00 euro włącznie należących do właściwości rzeczowej Sądu Morskiego, w okręgach niepodlegających właściwości Sądu Morskiego;

postępowania w sprawie drobnych roszczeń przewidziane w rozporządzeniu (WE) nr 861/2007 z dnia 11 lipca 2007 r.

Aby ustalić, czy powództwo należy wnieść do lokalnego wydziału cywilnego lub do lokalnego wydziału o właściwości ogólnej czy do centralnego wydziału o właściwości szczególnej, zob. również odpowiedź na pytanie 3 poniżej: „W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?”.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Zgodnie z zasadami dotyczącymi właściwości sądów ze względu na hierarchię sądy powszechne dzielą się na sądy pierwszej instancji, sądy apelacyjne (*tribunais da relação*) (tj. sądy drugiej instancji) oraz Sąd Najwyższy (Supremo Tribunal de Justiça), będący sądem najwyższej instancji (art. 42 ustawy nr 62 /2013).

Przepisy prawa przewidują przypadki, w których możliwość wniesienia środka zaskarżenia zależy od pułapu wyznaczonego dla poszczególnych sądów:

pułap dla sądów apelacyjnych wynosi 30 000,00 euro;

pułap dla sądów pierwszej instancji (*tribunais de primeira instância*) wynosi 5 000,00 euro (wartości obowiązujące w dniu ostatniej aktualizacji niniejszego opracowania);

co do zasady Sąd Najwyższy rozpoznaje środki zaskarżenia w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przekracza pułap wyznaczony dla sądów apelacyjnych, natomiast sądy apelacyjne rozpoznają środki zaskarżenia, w których wartość przedmiotu sporu przekracza pułap wyznaczony dla sądów pierwszej instancji (art. 44 ustawy nr 62/2013).

Powództwa wytacza się przed sądy pierwszej instancji, które wszczynają stosowne postępowania. Ponadto sądy pierwszej instancji są również właściwe do rozpoznawania skarg na postanowienia notariuszy i urzędników rejestrowych oraz inne orzeczenia i decyzje przewidziane w przepisach prawa. Aby ustalić, który sąd pierwszej instancji jest właściwy, należy zastosować zasady dotyczące właściwości rzeczowej, właściwości ze względu na wartość przedmiotu sporu oraz właściwości miejscowej, które zostaną opisane w odpowiedziach na poniższe pytania.

Co do zasady sądy apelacyjne rozpoznają wyłącznie apelacje od orzeczeń sądów pierwszej instancji. W wyjątkowych przypadkach przewidzianych w przepisach prawa są one właściwe do rozpoznawania określonych rodzajów spraw w pierwszej instancji. Sądy apelacyjne rozpoznają również spory o właściwość między sądami pierwszej instancji, rozpoznają apelacje od orzeczeń wydanych w sądach pierwszej instancji oraz apelacje od wyroków sądów zagranicznych w sprawach cywilnych i handlowych.

Sąd Najwyższy rozpoznaje środki zaskarżenia od wyroków sądów apelacyjnych. W szczególnych przypadkach przewidzianych w przepisach Sąd Najwyższy rozpoznaje również apelacje od orzeczeń sądów pierwszej instancji. W drodze wyjątku w ustawie przyznano Sądowi Najwyższemu właściwość do

rozpoznawania spraw w charakterze sądu jedynej instancji. Sąd Najwyższy rozpoznaje również sprawy dotyczące sporów o właściwość między sądami apelacyjnymi, a także nadzwyczajne środki zaskarżenia w celu ujednolicenia orzecznictwa.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Sądy pierwszej instancji

W Portugalii działają 23 sądy okręgowe (*tribunais judiciais de comarca*):

Sąd Okręgowy dla Azorów
Sąd Okręgowy dla Aveiro
Sąd Okręgowy dla Beji
Sąd Okręgowy dla Bragi
Sąd Okręgowy dla Bragançy
Sąd Okręgowy dla Castelo Branco
Sąd Okręgowy dla Coimbrzy
Sąd Okręgowy dla Évory
Sąd Okręgowy dla Faro
Sąd Okręgowy dla Guardy
Sąd Okręgowy dla Leirii
Sąd Okręgowy dla Lizbony
Sąd Okręgowy dla Lizbony Północnej
Sąd Okręgowy dla Lizbony Zachodniej
Sąd Okręgowy dla Madery
Sąd Okręgowy dla Portalegre
Sąd Okręgowy dla Porto
Sąd Okręgowy dla Porto Wschodniego
Sąd Okręgowy dla Santarém
Sąd Okręgowy dla Setúbal
Sąd Okręgowy dla Viana do Castelo
Sąd Okręgowy dla Vila Real
Sąd Okręgowy dla Viseu

(art. 33 ustawy nr 62/2013).

Poza wymienionymi sądami istnieją również sądy o rozszerzonej właściwości miejscowej, z których trzy mają również właściwość w sprawach cywilnych i gospodarczych:

Sąd morski (Tribunal marítimo)
Sąd do spraw Własności Intelektualnej (Tribunal da Propriedade Intelectual)
Sąd do spraw Konkurencji, Regulacji i Nadzoru (Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão)

(art. 83 ustawy nr 62/2013)

Sądy apelacyjne

W drugiej instancji orzeka pięć sądów apelacyjnych, których nazwa odnosi się do nazwy gminy, w której się znajdują:

Sąd Apelacyjny w Lizbonie
Sąd Apelacyjny w Porto
Sąd Apelacyjny w Coimbrze
Sąd Apelacyjny w Évorze
Sąd Apelacyjny w Guimarães

(załącznik I, o którym mowa w art. 32 ust. 1 ustawy nr 62/2013).

Najwyższa instancja

Sąd Najwyższy z siedzibą w Lizbonie

(art. 31 ustawy nr 62/2013).

Właściwość Sądu Najwyższego obejmuje całe terytorium Portugalii. Sądy apelacyjne i sądy pierwszej instancji są właściwe miejscowo w swoich okręgach sądowych, które określono w ustawie o organizacji systemu sądowego (ustawa nr 62/2013 z dnia 26 sierpnia 2013 r.). Aby ustalić, czy właściwy jest sąd w mieście A czy w mieście B, należy zapoznać się z załącznikami I, II i III do wspomnianej wyżej ustawy o organizacji systemu sądowego.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Osoby fizyczne

Sądem właściwym jest sąd w miejscu zamieszkania pozwanego, chyba że z przepisów szczególnych lub opisanych poniżej zasad wynika co innego (art. 80 kodeksu postępowania cywilnego):

jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania, nie jest ono znane lub nie można pozwanego zastać w tym miejscu, sprawę wnosi się do sądu właściwego dla zamieszkania powoda;

wniosek o ustalenie tymczasowej lub stałej pieczy nad majątkiem osoby nieobecnej składa się do sądu właściwego dla ostatniego znanego miejsca zamieszkania tej osoby w Portugalii;

jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania lub pobytu w państwie trzecim, sądem właściwym jest sąd właściwy dla okręgu, w którym pozwany aktualnie przebywa;

jeżeli pozwany nie zamieszkuje w Portugalii, sądem właściwym jest sąd właściwy miejscowo dla miejsca zamieszkania powoda. Jeżeli miejsce zamieszkania powoda również znajduje się w państwie trzecim, sądem właściwym do rozpoznania danej sprawy jest sąd w Lizbonie.

Osoby prawne i spółki

Jeżeli pozwanym jest Skarb Państwa, w przypadkach, w których sądem właściwym byłby sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego, właściwy staje się sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby powoda (art. 81 kodeksu postępowania cywilnego).

Jeżeli pozwanym jest inna osoba prawna lub spółka, sądem właściwym jest sąd właściwy miejscowo dla okręgu, w którym znajduje się siedziba główna lub siedziba oddziału, agencji, jednostki zależnej, delegatury lub przedstawicielstwa pozwanego, w zależności od tego, czy powództwo wytacza się przeciwko osobie prawnej czy pozostałym wymienionym podmiotom.

Powództwa przeciwko zagranicznym osobom prawnym lub spółkom, które mają swój oddział, agencję, jednostkę zależną, delegaturę lub przedstawicielstwo w Portugalii, można jednak wnosić do sądów właściwych dla okręgu, w którym podmioty te mają siedzibę, nawet jeżeli pozew ma zostać doręczony do siedziby głównej.

Współuczestnictwo procesowe (bierne) i pozwy zbiorowe (art. 82 kodeksu postępowania cywilnego)

W przypadku gdy w jednej sprawie występuje więcej niż jeden pozwany, pozew przeciwko wszystkim pozwanym należy wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby większości z nich. W przypadku równej liczby pozwanych mających różne miejsca zamieszkania powód może wybrać sąd właściwy dla miejsca zamieszkania któregośkolwiek z pozwanych.

Jeżeli powód składa kilka pozwów, w przypadku których właściwość miejscową miałyby różne sądy, może wytoczyć powództwo przed dowolny z tych sądów. Jedynym wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, w której sąd może sam stwierdzić, że w przypadku któregośkolwiek z pozwów nie ma właściwości miejscowej, umownej lub ze względu na wartość przedmiotu sporu. W takim przypadku powództwo należy wytoczyć przed sąd właściwy dla takiego pozwu. Taka sytuacja może mieć miejsce na przykład wtedy, gdy właściwość sądu do rozpoznania jednego z pozwów zależy od położenia nieruchomości lub miejsca spełnienia świadczenia. Dotyczy to również spraw, w których udzielono zabezpieczenia (*providência cautelar*) lub podjęto czynności przygotowawcze (*diligência antecipada*), jak również spraw, w których stroną jest sędzia lub określona osoba bliska sędziego; niektórych postępowań egzekucyjnych; spraw, które należy połączyć z innymi sprawami; spraw, których rozstrzygnięcie nie jest poprzedzone wezwaniem pozwanego do stawienia się przed sądem, lub spraw, do których rozpoznania sąd nie jest właściwy ze względu na wartość przedmiotu sporu.

W przypadku wniesienia kilku pozwów, między którymi istnieje stosunek zależności lub pomocniczości, sprawę należy wnieść do sądu właściwego do rozpoznania pozwu głównego.

Sprawy, w których jedną ze stron jest sędzia, małżonek sędziego lub określona osoba bliska sędziego (art. 84 kodeksu postępowania cywilnego)

Jeżeli chodzi o powództwa, w których stroną jest sędzia, małżonek sędziego, zstępni lub wstępni sędziego lub osoba, z którą sędzia zamieszkuje we wspólnym gospodarstwie domowym, i które należy wytoczyć przed sąd w okręgu sądowym, w którym orzeka ten sędzia, za właściwy uznaje się główny sąd w okręgu sądowym znajdującym się najbliżej okręgu sądowego, w którym orzeka dany sędzia.

Jeżeli powództwo wytoczono w okręgu sądowym, w którym orzeka sędzia wyłączony od orzekania w danej sprawie, lub jeżeli taki sędzia zostanie powołany do sprawowania urzędu w tym sądzie, a sprawa jest już w toku, sprawę kieruje się do najbliższego okręgu sądowego.

Opisane wyżej zasady nie mają zastosowania do okręgów sądowych, w których orzeka więcej niż jeden sędzia, ponieważ w tym przypadku sprawę przydziela się lub przekazuje innemu sędziemu w tym samym okręgu sądowym.

Rozpoznawanie środków zaskarżenia

Środki zaskarżenia należy wnosić do sądu hierarchicznie nadrzędnego względem sądu, który wydał orzeczenie będące przedmiotem zaskarżenia (art. 83 kodeksu postępowania cywilnego).

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Poniżej przedstawiono łączną odpowiedź na trzy powyższe pytania.

Właściwość ze względu na położenie składników majątku

Powództwa dotyczące praw rzeczowych lub praw osobistych do nieruchomości, podziału majątku wspólnego, eksmisji, pierwszeństwa spłaty z majątku spadkobiercy (*preferência*), wykonania umów dotyczących nieruchomości, jak również powództwa dotyczące ponownego ustanowienia hipoteki, jej zastąpienia lub obniżenia lub zwolnienia spod hipotek wytacza się przed sąd właściwy dla okręgu, w którym znajduje się dana nieruchomość.

Powództwa dotyczące ponownego ustanowienia, zastąpienia lub obniżenia zastawu lub zwolnienia spod zastawu ustanowionego na statkach morskich lub powietrznych wnoszą się jednak do sądu właściwego dla okręgu, w którym dany statek został zarejestrowany. Jeżeli zastaw obejmuje statki morskie lub powietrzne, które są wpisane do rejestru w kilku okręgach, powód może wybrać sąd właściwy dla dowolnego z tych okręgów.

Jeżeli przedmiotem powództwa jest zespół praw majątkowych i niemajątkowych oraz składniki majątku ruchomego i nieruchomego, bądź nieruchomości położone w różnych okręgach sądowych, sprawę należy wnieść do sądu w okręgu, w którym znajdują się nieruchomości o największej wartości. Do celów obliczeń wykorzystane zostaną wartości wykazane w rejestrze gruntów. Jeżeli nieruchomość będąca przedmiotem powództwa jest położona na terenie więcej niż jednego okręgu sądowego, powód może zdecydować o wniesieniu powództwa do sądu właściwego dla dowolnego z tych okręgów (art. 70 kodeksu postępowania cywilnego).

Właściwość w odniesieniu do wypełnienia zobowiązania

Powództwo o wypełnienie zobowiązania, o odszkodowanie z tytułu całkowitego lub częściowego niewypelnienia zobowiązania oraz o rozwiązanie umowy z powodu niewypelnienia zobowiązania wnoszą się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego.

Wierzyciel może również wskazać sąd właściwy dla miejsca, w którym zobowiązanie powinno być zostać spełnione, w przypadku gdy pozwany jest osobą prawną albo w przypadku gdy miejsce zamieszkania wierzyciela znajduje się na obszarze metropolitalnym Lizbony lub Porto, a miejsce zamieszkania pozwanego znajduje się na tym samym obszarze metropolitalnym.

Sądem właściwym do rozpoznania powództwa o ustalenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu czynu niedozwolonego lub ryzyka jest sąd właściwy dla miejsca, w którym popełniono dany czyn (art. 71 kodeksu postępowania cywilnego).

Rozwód i separacja

Sądem właściwym w sprawach o rozwód i separację jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub pobytu powoda (art. 72 kodeksu postępowania cywilnego).

Powództwo o zapłatę wynagrodzenia

Sądem właściwym do rozpoznania powództwa o zapłatę wynagrodzenia pełnomocników procesowych lub biegłych i zwrot zaliczek wypłaconych na rzecz klienta jest sąd, w postępowaniu przed którym wykonano usługę. Powództwo o zapłatę wynagrodzenia rozpoznaje się łącznie ze sprawą, w związku z którą wykonano usługę.

Jeżeli sprawę, w związku z którą wykonano usługę, wszczęto przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym, powództwo o zapłatę wynagrodzenia rozpoznaje sąd okręgowy właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika (art. 73 kodeksu postępowania cywilnego).

Ustalenie wysokości i rozdział strat awarii wspólnej

Sąd właściwy dla portu, do którego ładunek statku, który doznał awarii wspólnej, został lub powinien zostać dostarczony, jest właściwy do wydania orzeczenia w przedmiocie wysokości i rozdzielenia strat awarii wspólnej (art. 74 kodeksu postępowania cywilnego).

Odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej zderzeniem statków

Powództwo o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej zderzeniem statków można wnieść do sądu właściwego dla miejsca, w którym doszło do takiego zderzenia, sądu właściwego dla miejsca zamieszkania armatora statku, który uderzył w drugi statek, sądu właściwego dla miejsca, w którym statek jest zarejestrowany lub w którym został znaleziony, albo do sądu właściwego dla pierwszego portu zawinięcia statku, który został uszkodzony w wyniku kolizji (art. 75 kodeksu postępowania cywilnego).

Wynagrodzenie za uratowanie statku lub udzielenie mu pomocy

Powództwo o wypłatę wynagrodzenia należnego za uratowanie statku lub udzielenie mu pomocy można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym doszło do zdarzenia, sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby właściciela uratowanego mienia albo przed sąd właściwy dla miejsca, w którym statek jest zarejestrowany lub w którym można go znaleźć (art. 76 kodeksu postępowania cywilnego).

Wygaśnięcie zastawów na statkach

Powództwo o uznanie statku nabytego nieodpłatnie lub za opłatą za wolny od jakichkolwiek zastawów wnosi się do sądu portu, w którym statek był zakotwiczony w momencie nabycia (art. 77 kodeksu postępowania cywilnego).

Udzielenie zabezpieczenia i czynności przygotowawcze

Wnioski o zajęcie sądowe i przekazanie ruchomości do przechowawcy (*arrolamento*) można składać do sądu, przed którym należy wszcząć postępowanie w danej sprawie, lub sądu właściwego dla miejsca, w którym znajdują się składniki majątku, lub – jeżeli są one położone w okręgach różnych sądów – do jednego z tych sądów.

W przypadku środka zabezpieczającego służącego natychmiastowemu wstrzymaniu nowych robót budowlanych (*embargo de obra nova*) sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca, w którym mają być prowadzone przedmiotowe roboty.

Jeżeli chodzi o pozostałe sposoby zabezpieczenia powództwa, sądem właściwym jest sąd, przed który należy wytoczyć dane powództwo.

Wniosek o przeprowadzenie czynności dowodowych przed rozpoczęciem postępowania należy złożyć w sądzie właściwym dla okręgu, w którym czynności takie mają zostać podjęte.

Postępowanie zabezpieczające oraz przeprowadzenie czynności dowodowych przed rozpoczęciem postępowania łączy się z powództwem w sprawie, a w razie konieczności kieruje do sądu, przed który wytoczono powództwo (art. 78 kodeksu postępowania cywilnego).

Zawiadomienia sądowe

Wnioski o doręczenie zawiadomień sądowych należy składać w sądzie właściwym dla okręgu, w którym znajduje się miejsce zamieszkania osoby będącej ich adresatem (art. 79 kodeksu postępowania cywilnego).

Egzekucja (art. 89 kodeksu postępowania cywilnego)

Co do zasady sądem właściwym do przeprowadzenia egzekucji jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika, chyba że przepisy szczególne lub opisane poniżej zasady stanowią inaczej.

Wierzyciel egzekwujący może wskazać sąd właściwy dla miejsca, w którym zobowiązanie ma zostać wykonane, w przypadku gdy strona, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, jest osobą prawną lub gdy miejsce zamieszkania wierzyciela egzekwującego znajduje się na obszarze metropolitalnym Lizbony lub Porto, przy czym dłużnik, ma miejsce zamieszkania na tym samym obszarze metropolitalnym.

Jeżeli postępowanie egzekucyjne dotyczy wydania rzeczy lub odzyskania należności zabezpieczonych rzeczowo, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się dana rzecz, lub dla miejsca, w którym znajdują się rzeczy stanowiące przedmiot zabezpieczenia.

W przypadku konieczności wszczęcia postępowania egzekucyjnego przed sądem właściwym dla miejsca zamieszkania dłużnika, gdy dłużnik nie ma miejsca zamieszkania w Portugalii, ale posiada tam składniki majątku, sądem właściwym do przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego jest sąd właściwy dla miejsca, w którym znajdują się takie składniki majątku dłużnika.

Sąd właściwy dla miejsca, w którym znajdują się składniki majątku dłużnika, jest właściwy również w przypadku, gdy: postępowanie egzekucyjne należy wszcząć przed sądem portugalskim, ponieważ dotyczy ono ważności utworzenia/likwidacji spółek lub innych osób prawnych z siedzibą statutową w Portugalii lub ważności decyzji ich organów, a żadna z sytuacji przewidzianych w powyższych lub kolejnych zasadach dotyczących postępowania egzekucyjnego nie ma w danym przypadku zastosowania.

W sprawie, w której połączono kilka postępowań egzekucyjnych podlegających właściwości miejscowej różnych sądów, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika egzekwowanego.

W celu wykonania orzeczenia wydanego przez sąd portugalski wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wnosi się w toku postępowania, którego on dotyczy, po czym załącza się go do akt sprawy. W przypadku późniejszego wniesienia apelacji w sprawie załącza się uwierzytelniony odpis wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Jeżeli organem właściwym do przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego jest wyspecjalizowany wydział, należy jak najszybciej przekazać mu odpis wyroku, wniosek stanowiący podstawę wszczęcia postępowania egzekucyjnego oraz dokumenty uzupełniające. Jeżeli orzeczenie zostało wydane przez sędziów arbitrażowych w ramach postępowania arbitrażowego przeprowadzonego w Portugalii, sądem właściwym do przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego jest sąd okręgowy właściwy dla miejsca, w którym odbyło się postępowanie arbitrażowe (art. 85 kodeksu postępowania cywilnego).

Jeżeli powództwo wytoczono przed sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika egzekwowanego. Jeżeli dłużnikiem egzekwowanym jest sędzia lub określona osoba bliska sędziego, stosuje się zasady opisane powyżej w części „Sprawy, w których jedną ze stron jest sędzia, małżonek sędziego lub określona osoba bliska sędziego”. W każdym przypadku akta powiązane z powództwem o ustalenie stosunku prawnego lub odpis takich akt przesyła się do sądu właściwego w sprawie wykonania orzeczenia (art. 86 kodeksu postępowania cywilnego).

W przypadku egzekucji kosztów, grzywien lub odszkodowań z tytułu wniesienia pozwu w złej wierze sądem właściwym jest sąd, który prowadził postępowanie zakończone doręczeniem odnośnego rachunku lub rozliczenia. Egzekucję kosztów, grzywien lub odszkodowań prowadzi się w toku postępowania w danej sprawie.

Jeżeli sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy zarządza pokrycie kosztów, zapłacenie grzywiny lub wypłacenie odszkodowania, postępowanie egzekucyjne wszczyna się w sądzie pierwszej instancji właściwym miejscowo do rozpoznania danej sprawy (art. 87 i 88 kodeksu postępowania cywilnego).

W przypadku egzekucji na podstawie orzeczenia sądu zagranicznego sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego (art. 86 *zgodnie* z art. 90 kodeksu postępowania cywilnego).

W przypadku europejskiego nakazu zapłaty (rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 z dnia 12 grudnia 2006 r. zmienione rozporządzeniem (UE) 2015/2421) sądem właściwym jest Sąd Okręgowy w Porto, Instancja Centralna, I Wydział Cywilny.

Prawo pracy

Co do zasady powództwo wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego. Za miejsce siedziby pracodawcy lub zakładu ubezpieczeniowego bądź instytucji zabezpieczenia społecznego uważa się również adres oddziału, agencji, delegatury lub przedstawicielstwa takiego podmiotu (art. 13 ustawy o ustroju sądów pracy).

Powództwa wynikające z umowy o pracę wytaczane przez pracownika przeciwko pracodawcy można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca świadczenia pracy lub dla miejsca zamieszkania pracownika.

W przypadku gdy po stronie powodowej występuje kilka podmiotów, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca świadczenia pracy lub dla miejsca zamieszkania któregośkolwiek z powodów.

Jeżeli praca jest świadczona w więcej niż jednym miejscu, powództwa wynikające z umowy o pracę można wytaczać przed sąd właściwy miejscowo dla dowolnego z tych miejsc (art. 14 ustawy o ustroju sądów pracy).

Powództwa wynikające z wypadków przy pracy i chorób zawodowych wytacza się przed sąd właściwy dla miejsca wypadku lub ostatniego miejsca, w którym osoba chora wykonywała zawód mogący wywołać chorobę.

Jeżeli do wypadku doszło za granicą, powództwo wytacza się przed sąd w Portugalii właściwy miejscowo dla miejsca zamieszkania poszkodowanego.

W przypadku kilku uposażonych sądem właściwym jest sąd właściwy miejscowo dla okręgu, w którym znajduje się miejsce zamieszkania największej liczby powodów, albo – jeżeli taka sama liczba powodów zamieszkuje w różnych okręgach – sąd właściwy miejscowo dla okręgu, w którym znajduje się miejsce zamieszkania osoby, która wniosła pozew jako pierwsza.

Jeżeli poszkodowany lub chory pracownik lub uposażony **jest zarejestrowany jako marynarz lub członek załogi statku powietrznego i do wypadku lub zachorowania dojdzie w trakcie rejsu**, sądem właściwym do rozpoznania takiej sprawy jest sąd właściwy miejscowo dla pierwszego miejsca na terytorium kraju, do którego dotarł statek morski lub powietrzny, albo sąd właściwy dla miejsca, w którym zarejestrowano taki statek morski lub powietrzny (art. 15 ustawy o ustroju sądów pracy).

W przypadku zwolnień grupowych wnioski o zastosowanie tymczasowych środków zawieszających i sprzeciw wnosi się do sądu właściwego miejscowo dla miejsca położenia zakładu, w którym świadczona jest praca.

Jeżeli zwolnienie grupowe dotyczy pracowników kilku zakładów, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca położenia zakładu, w którym zatrudniona była największa liczba zwolnionych pracowników (art. 16 ustawy o ustroju sądów pracy).

Upadłość

W postępowaniu upadłościowym sądem właściwym jest sąd właściwy dla siedziby statutowej lub miejsca zamieszkania dłużnika albo sąd właściwy dla miejsca zamieszkania spadkodawcy w dniu jego śmierci, w zależności od sprawy.

Właściwość ma również sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się główny ośrodek interesów życiowych dłużnika, przez co rozumie się miejsce, w którym dłużnik zazwyczaj zarządza swoją działalnością i które jest uznawane za takie przez osoby trzecie [art. 16 kodeksu upadłościowego i naprawczego (Código de Insolvência e Recuperação de Empresas)].

Za obwieszczenie i wpis do rejestrów publicznych orzeczenia sądu zagranicznego o wszczęciu postępowania, o którym to obwieszczeniu i wpisie mowa w art. 21 i 22 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r., odpowiada portugalski sąd właściwy dla miejsca siedziby zakładu dłużnika. Jeżeli dłużnik nie ma siedziby zakładu w Portugalii, a w skład masy upadłości wchodzi przedsiębiorstwo, wniosek należy złożyć do Wydziału Gospodarczego dla Lizbony. Jeżeli w skład masy upadłości nie wchodzi przedsiębiorstwo, właściwy jest Wydział Cywilny dla Lizbony.

Powyższa zasada dotycząca właściwości ma zastosowanie do **uznania orzeczenia o ogłoszeniu upadłości w postępowaniu zagranicznym** (art. 288 kodeksu upadłościowego i naprawczego).

Sporządzenie spisu inwentarza

Informacje na temat właściwości w postępowaniu o sporządzenie spisu inwentarza znajdują się w arkuszu informacyjnym poświęconym dziedziczeniu.

Świadczenia alimentacyjne na rzecz pełnoletnich i małoletnich dzieci oraz uregulowanie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej

Informacje na temat właściwości w postępowaniach o ustalenie stosunku prawnego w sprawie o przyznanie świadczeń alimentacyjnych na rzecz osób pełnoletnich lub małoletnich, w postępowaniu egzekucyjnym w przedmiocie tych świadczeń i postępowaniach o uregulowanie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej znajdują się w arkuszu informacyjnym poświęconym roszczeniom alimentacyjnym.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Tak, jednak z pewnymi ograniczeniami.

W sprawach krajowych strony mogą postanowić o odstąpieniu od zasad dotyczących właściwości miejscowej, o ile wyraźnie się na to umówią. Ustaloną w ten sposób właściwość miejscową określa się mianem **właściwości umownej** (*competência convencional*) (art. 95 kodeksu postępowania cywilnego).

Uzgodnienie właściwości nie jest możliwe w sprawach, w których sąd może z urzędu stwierdzić, że nie jest właściwy miejscowo do ich rozpoznania. Taka sytuacja może mieć miejsce na przykład wtedy, gdy właściwość sądu zależy od położenia nieruchomości lub miejsca spełnienia świadczenia, lub w sprawie, w której udzielono zabezpieczenia lub podjęto czynności przygotowawcze. Dotyczy to również spraw, w których stronami są sędzia lub określona osoba bliska sędziego, niektórych postępowań egzekucyjnych, spraw, które należy połączyć z innymi sprawami, oraz spraw, w których pozwanemu nie doręcza się wezwania do stawienia się przed sądem przed wydaniem wyroku. W takich przypadkach nie dopuszcza się możliwości odejścia od właściwości miejscowej przez ustalenie właściwego sądu w drodze umowy.

Nie dopuszcza się możliwości zastosowania żadnego odstępstwa od przepisów dotyczących właściwości rzeczowej, właściwości instancyjnej i właściwości ze względu na wartość przedmiotu sporu wedle uznania stron.

Właściwość umowna – o ile jest dopuszczalna – wiąże w takim samym stopniu jak właściwość ustawowa. Umowa o właściwość sądu musi spełniać takie same wymogi formalne jak umowa będąca źródłem zobowiązania. Umowę taką należy zawrzeć na piśmie, pod rygorem nieważności, a ponadto należy wskazać w niej kwestie, których dotyczy, i przesłankę ustalania właściwego sądu.

W sprawach transgranicznych strony mogą określić sąd właściwy do rozstrzygnięcia określonego sporu lub sporów, które mogą wynikać z danego stosunku prawnego, pod warunkiem że taki stosunek prawny jest powiązany z więcej niż jednym systemem prawnym. W takim przypadku sąd właściwy ustala się, zawierając **prywatne umowy dotyczące właściwości sądu** (*pactos privativos e atributivos de jurisdição*) (art. 94 kodeksu postępowania cywilnego).

Ustalenie właściwości w drodze umowy może wiązać się z przyznaniem właściwości wyłącznej lub właściwości będącej wyłącznie rozwiązaniem alternatywnym wobec właściwości sądów portugalskich, jeżeli w danym przypadku są one właściwe do rozpoznania sprawy. W razie wątpliwości domniemywa się, że właściwość ta jest wyłączna.

Wybór sądu właściwego jest ważny wyłącznie wówczas, gdy wszystkie poniższe warunki są spełnione:

wybór dotyczy praw zbywalnych;

wybór zatwierdzono zgodnie z prawem wyznaczonego sądu;

wybór jest uzasadniony istotnym interesem obydwu stron albo jednej z nich, o ile nie wiąże się to z żadnymi poważnymi niedogodnościami dla strony przeciwnej;

spór nie dotyczy kwestii, w której sądy portugalskie mają właściwość wyłączną;

wybór jest wynikiem umowy sporządzonej lub potwierdzonej na piśmie, w której wyraźnie wskazano sąd właściwy do rozpoznania sprawy.

Zarówno w przypadku właściwości umownej (w sprawach krajowych), jak i w przypadku prywatnych umów dotyczących właściwości sądu (w sprawach transgranicznych) za umowę pisemną uznaje się dowolny dokument podpisany przez strony lub uzgodnienia wynikające z wymiany korespondencji,

teleksów, telegramów lub innych metod komunikacji, które stanowią dowód na piśmie, jeżeli takie dokumenty same zawierają umowę lub uwzględniają klauzulę odsyłającą do innego dokumentu zawierającego umowę.

W postępowaniach przed sądami pracy umowy lub klauzule wyłączające właściwość miejscową wynikającą z przepisów prawa uznaje się za nieważne (art. 19 ustawy o ustroju sądów pracy).

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Jak wskazano powyżej, w Portugalii do sądów szczególnych pierwszej instancji zalicza się wydziały centralne (*juízos centrais*) sądów okręgowych, lokalne wydziały cywilne (*juízos locais cíveis*) i sądy o właściwości rozszerzonej.

Kwestie związane z właściwością rzeczową każdego z tych sądów zostaną omówione poniżej, aby ułatwić wybór właściwego sądu w zależności od przedmiotu sporu. Jak wyjaśniono powyżej, postępowanie wszczyna zasadniczo sąd pierwszej instancji, a sprawa trafia do sądów wyższej instancji wyłącznie w razie wniesienia środka zaskarżenia.

Centralne wydziały cywilne (art. 117 ustawy nr 62/2013)

powództwa cywilne o ustalenie stosunku prawnego w postępowaniu zwykłym w sprawie o wartości przedmiotu sporu powyżej 50 000,00 euro;

cywilne postępowania egzekucyjne w sprawach o wartości przedmiotu sporu powyżej 50 000,00 euro w okręgach nieobjętych właściwością innego wydziału lub sądu;

postępowania zabezpieczające w sprawach podlegających ich właściwości;

w przypadku braku wydziału gospodarczego w okręgu – powództwa, postępowania egzekucyjne i postępowania zabezpieczające, które powinny podlegać właściwości takiego wydziału;

sprawy zawisłe przed wydziałami lokalnymi, jeżeli wartość przedmiotu sporu wzrosła do 50 001,00 euro lub więcej;

postępowania w celu wspierania praw i ochrony małoletnich (*processos de promoção e protecção*) prowadzone poza obszarami objętymi właściwością sądów rodzinnych;

powództwa cywilne o ustalenie stosunku prawnego w postępowaniu zwykłym w sprawach o wartości przedmiotu sporu do 50 001,00 euro wyłącznie należących do właściwości Sądu Morskiego ze względu na przedmiot sporu w okręgach niepodlegających właściwości Sądu Morskiego.

Centralne wydziały rodzinne i nieletnich

(*Sprawy dotyczące stanu cywilnego osób i sprawy rodzinne*) (art. 122 ustawy nr 62/2013)

postępowania nieprocesowe między małżonkami;

postępowania nieprocesowe dotyczące związków nieformalnych lub osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe;

postępowania w przedmiocie separacji sądowej i postępowania rozwodowe;

powództwa o stwierdzenie nieważności lub unieważnienie małżeństwa cywilnego;

sądowe ustalenie działania małżonków w dobrej wierze w razie stwierdzenia nieważności lub unieważnienia małżeństwa domniemanego;

powództwa o przyznanie świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka lub byłego małżonka oraz postępowania egzekucyjne w przedmiocie takich świadczeń;

inne postępowania dotyczące stanu cywilnego osób i spraw rodzinnych;

czynności podlegające właściwości sądów w postępowaniu o sporządzenie spisu inwentarza wszczętym wskutek separacji sądowej, rozwodu, orzeczenia stwierdzającego nieważność małżeństwa cywilnego lub unieważniającego małżeństwo cywilne, a także szczególne przypadki podziału majątku, w których zastosowanie mają przepisy regulujące takie postępowanie.

(*Małoletnie i pełnoletnie dzieci*) (art. 123 ustawy nr 62/2013)

ustanowienie pieczy i zarząd majątkiem;

wyznaczenie osoby do występowania w imieniu małoletniego oraz ustanowienie kuratora (*curador-geral*) reprezentującego małoletniego podlegającego władzy rodzicielskiej w sprawach pozasądowych;

orzekanie o przysposobieniu dziecka;

orzekanie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i rozstrzyganie wątpliwości w tym zakresie;

ustalenie kwoty świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich i pełnoletnich dzieci lub małoletnich uwolnionych spod władzy rodzicielskiej, w przypadku których sąd ustalił wysokość świadczeń alimentacyjnych w czasie, kiedy byli oni małoletni;

prowadzenie stosownego postępowania egzekucyjnego w przedmiocie alimentów;

zarządzanie umieszczenia małoletniego w pieczy na czas oczekiwania na przysposobienie (*confiança judicial de menores*);

zarządzenie podjęcia działań mających na celu powierzenie dziecka wybranemu przysposabiającemu lub instytucji w celu przysposobienia w przyszłości;

ustanowienie pieczy zastępczej (*apadrinhamento civil*) i uchylenie postanowienia o ustanowieniu pieczy zastępczej;

upoważnienie przedstawiciela ustawowego małoletniego do podjęcia określonych czynności, zatwierdzenie czynności, które zostały podjęte bez upoważnienia, oraz podejmowanie działań dotyczących przyjęcia darowizn;

orzekanie w sprawie świadczeń (*caução*), które rodzice są zobowiązani zapewnić na rzecz małoletnich dzieci;

orzekanie o całkowitym lub częściowym pozbawieniu władzy rodzicielskiej oraz ograniczenie zakresu wykonywania takiej władzy;

ustalenie z urzędu macierzyństwa i ojcostwa oraz przygotowanie i prowadzenie postępowań o zaprzeczenie i ustalenie macierzyństwa i ojcostwa;

w razie sporu między rodzicami – ustalenie imienia i nazwiska małoletniego;

w przypadku ustanowienia pieczy nad majątkiem lub zarządu majątkiem – określenie wysokości wynagrodzenia należnego opiekunowi lub zarządcy,

orzekanie w sprawach o odwołanie, zwolnienie z obowiązków lub usunięcie opiekuna, zarządcy lub członka rady rodzinnej (*conselho de família*), wzywanie do przedstawienia rozliczeń i ich ocena, zezwalanie na zastąpienie hipoteki ustawowej (*hipoteca legal*) oraz orzekanie co do podwyższenia lub zastąpienia zapewnionego świadczenia, a także ustanawianie kuratora reprezentującego małoletniego w sprawach pozasądowych;

ustanowienie kuratora reprezentującego małoletniego we wszelkich sprawach związanych z opieką;

przekształcenie, zmiana i rozwiązanie stosunku przysposobienia, żądanie przedstawienia rozliczeń prowadzonych przez przysposabiającego i ocena takich rozliczeń, jak również wyznaczanie wysokości dochodu koniecznego do utrzymania dziecka przysposobionego;

orzekanie w sprawie podwyższenia lub zastąpienia świadczeń na rzecz małoletnich dzieci;

żądanie przedstawienia i przeprowadzanie oceny rozliczeń, które powinni przedstawiać rodzice;

rozpoznawanie innych spraw w postępowaniach, o których mowa w poprzednim akapicie;

dokonywanie przeglądu decyzji podjętych przez inne organy, jeżeli w przepisach prawa zastrzeżono ich właściwość w sprawach wymienionych w poprzednich sześciu punktach.

(*Kwestie związane z nadzorem wychowawczo-resocjalizacyjnym i ochronnym*) (art. 124 ustawy nr 62/2013)

przygotowywanie i prowadzenie postępowań w przedmiocie wspierania praw i ochrony małoletniego oraz orzekanie w takich sprawach;

stosowanie środków promowania praw i ochrony małoletnich oraz monitorowanie ich wykonywania, jeżeli małoletni znajduje się w niebezpiecznej sytuacji, a nie ma przesłanek do interwencji komisji ds. ochrony dzieci (*comissão de protecção*);
dokonywanie czynności sądowych związanych z nadzorem wychowawczo-resocjalizacyjnym (*inquérito tutelar educativo*);
ocena czynów wypełniających zgodnie z prawem znamiona czynu zabronionego, których dopuścił się małoletni w wieku od 12 do 16 lat, w celu zastosowania środka wychowawczego;
wdrażanie i ocena środków wychowawczych;
uchylenie lub zniesienie środków wychowawczych;
rozpoznawanie skarg na postanowienia o zastosowaniu jakichkolwiek środków dyscyplinarnych wobec małoletnich umieszczonych w zakładzie poprawczym.

Uwaga:

Właściwość centralnych wydziałów rodzinnych i nieletnich w zakresie nadzoru wychowawczo-resocjalizacyjnego i ochronnego ustaje, gdy: w postępowaniu karnym w przedmiocie przestępstwa, które popełnił małoletni w wieku od 16 do 18 lat, sąd skazał małoletniego na karę pozbawienia wolności bez zawieszenia lub małoletni ukończył 18. rok życia przed wydaniem wyroku przez sąd pierwszej instancji.

Centralne wydziały pracy

(*Sprawy cywilne*) (art. 126 ustawy nr 62/2013)

sprawy związane z unieważnianiem i interpretowaniem układów zbiorowych pracy, które nie mają charakteru administracyjnego;
sprawy wynikające ze stosunku pracy oraz stosunków powstałych w związku z perspektywą zawarcia umowy o pracę;
sprawy dotyczące wypadków przy pracy i chorób zawodowych;
sprawy dotyczące opieki pielęgniarstwa, opieki szpitalnej, zaopatrzenia w leki w trakcie hospitalizacji, zapewnienia urządzeń protetycznych i ortopedycznych lub wszelkich innych usług świadczonych na rzecz lub opłaconych w imieniu osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy lub cierpiących na choroby zawodowe;
sprawy o unieważnienie aktów i umów podpisanych przez dowolne odpowiedzialne organy w celu uchylecia się od wypełnienia zobowiązań wynikających z przepisów dotyczących związków zawodowych lub przepisów prawa pracy;
sprawy wynikające z umów zrównanych przez prawo z umowami o pracę;
sprawy wynikające z umów o staż i praktyki;
sprawy związane z pracownikami zatrudnionymi w tym samym zakładzie pracy dotyczące praw i obowiązków wynikających z działań realizowanych wspólnie przy wykonywaniu stosunku pracy lub wynikających z czynu niedozwolonego popełnionego przez jednego z nich w trakcie wypełniania obowiązków pracowniczych lub ze względu na ich wypełnianie. W tym kontekście sądy karne są właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących odpowiedzialności cywilnej powiązanej z odpowiedzialnością karną;
spory między zakładami ubezpieczeń społecznych lub instytucjami zapewniającymi świadczenia rodzinne a uposażonymi, o ile dotyczą one praw, uprawnień i obowiązków jednej ze stron wynikających z przepisów ustawodawczych lub wykonawczych, z wyjątkiem spraw należących do kompetencji sądów administracyjnych i podatkowych;
spory między zrzeszeniami związków zawodowych a ich członkami lub osobami przez nie reprezentowanymi bądź osobami, na które podejmowane przez nie decyzje wywierają wpływ, o ile dotyczą one praw, uprawnień i obowiązków jednej ze stron wynikających z przepisów ustawodawczych lub wykonawczych;
sprawy dotyczące likwidacji i podziału majątku zakładów ubezpieczeń społecznych lub zrzeszeń związków zawodowych, o ile nie istnieją przepisy, które tego zabraniają;
spory między zakładami ubezpieczeń społecznych bądź między zrzeszeniami związków zawodowych dotyczących istnienia, zakresu lub charakteru praw lub obowiązków jednej ze stron wynikających z przepisów ustawodawczych lub wykonawczych, które mogą wywierać wpływ na drugą stronę;
postępowania egzekucyjne przeprowadzane na podstawie wyroków wydanych przez centralne wydziały pracy lub innych tytułów egzekucyjnych, z poszanowaniem właściwości innych sądów;
spory między stronami stosunku pracy lub między jedną z takich stron a osobą trzecią, gdy wynikają one ze stosunków powiązanych ze stosunkiem pracy, oraz w przypadku wytoczenia powództwa wraz z innym powództwem, do rozpoznania którego dany wydział pracy jest bezpośrednio właściwy;
sprawy dotyczące wierzytelności wzajemnych w związku z postępowaniem w przypadkach wskazanych w poprzednim podpunkcie, z wyjątkiem spraw o odszkodowanie, w przypadku których związek taki nie jest wymagany;
sprawy z zakresu prawa cywilnego dotyczące strajków;
spory między komitetami pracowników a komitetami koordynującymi, przedsiębiorstwem lub pracownikami przedsiębiorstwa;
wszystkie sprawy związane z kontrolą zgodności z prawem aktu założycielskiego, statutu lub umowy spółki (w tym zmian do nich), funkcjonowania i rozwiązywania związków zawodowych, stowarzyszeń pracodawców i komitetów pracowniczych;
inne kwestie zastrzeżone do ich właściwości na mocy przepisów;
(w odniesieniu do przestępstw administracyjnych)
rozpoznawanie środków odwoławczych od decyzji organów administracji w postępowaniach karno-administracyjnych w zakresie prawa pracy i zabezpieczenia społecznego.

Centralne wydziały gospodarcze (art. 128 ustawy nr 62/2013)

postępowania upadłościowe i szczególne postępowania naprawcze;
postępowania o ustalenie nieistnienia, stwierdzenie nieważności i unieważnienie statutu lub umowy spółki;
postępowania związane z wykonywaniem praw w spółce;
postępowania o zawieszenie i uchylenie uchwał spółki;
postępowania o likwidację sądową spółki;
postępowania o likwidację europejskiej spółki akcyjnej;
postępowania o likwidację spółki holdingowej;
postępowania, o których mowa w kodeksie rejestru handlowego (*Código do Registo Comercial*);
postępowania o likwidację instytucji kredytowej lub przedsiębiorstwa finansowego;
postępowania wpadkowe, sprawy połączone i wykonywanie orzeczeń w związku ze wszystkimi sprawami, o których mowa w poprzednich podpunktach.
skargi na decyzje podmiotów prowadzących rejestr handlowy;
skargi na decyzje podmiotów prowadzących rejestr w administracyjnym postępowaniu likwidacyjnym.

Centralne wydziały egzekucyjne (*Juízos centrais de execução*) (art. 129 ustawy nr 62/2013)

cywilne postępowania egzekucyjne, z wyjątkiem: spraw zastrzeżonych dla Sądu do spraw Własności Intelktualnej, Sądu do spraw Konkurencji, Regulacji i Nadzoru, Sądu Morskiego, wydziałów rodzinnych i nieletnich, wydziałów pracy oraz wydziałów gospodarczych, a także wykonywania wyroków wydanych przez wydział karny w sprawach, których zgodnie z kodeksem postępowania karnego nie można wnieść do wydziału cywilnego.

SĄDY O WŁAŚCIWOŚCI ROZSZERZONEJ

Sąd do spraw Własności Intelktualnej (Tribunal da propriedade intelectual) (art. 111 ustawy nr 62/2013)

powództwa dotyczące praw autorskich i praw pokrewnych;

powództwa dotyczące praw własności przemysłowej;

powództwa o stwierdzenie nieważności i unieważnienie przewidziane w kodeksie własności przemysłowej;

odwołania od decyzji Krajowego Instytutu Własności Przemysłowej (Instituto Nacional da Propriedade Industrial, I. P.) przyznających wszelkiego rodzaju

prawa własności przemysłowej lub odmawiających ich przyznania lub od decyzji związanych z przeniesieniem prawa, licencjami lub stwierdzeniem

wygaśnięcia prawa bądź których przedmiotem są czynności, które wpływają na prawa własności przemysłowej, zmieniają je lub skutkują ich nieważnością;

odwołania od decyzji i kontrola decyzji – lub wszelkich innych środków, które podlegają zaskarżeniu przed sądem – podjętych przez Krajowy Instytut

Własności Przemysłowej w postępowaniu karno-administracyjnym;

powództwa o ustalenie stosunku prawnego w sprawach dotyczących nazw domen internetowych;

odwołania od decyzji o zarejestrowaniu nazwy domeny .pt, odmowie rejestracji lub usunięciu nazwy domeny wydane przez Państwową Fundację na rzecz Nauk Informatycznych (Fundação para a Computação Científica Nacional), która jest organem odpowiedzialnym za rejestrację nazw domen .pt;

powództwa w sprawach dotyczących firm lub nazw handlowych;

odwołania od decyzji Instytutu Rejestrów i Notariuszy (Instituto dos Registos e do Notariado – I. P.) dotyczących dopuszczalności firm i nazw handlowych

zgodnie z przepisami w zakresie krajowego rejestru osób prawnych (Registo Nacional de Pessoas Colectivas);

powództwa w sprawach dotyczących nieuczciwej konkurencji w zakresie własności przemysłowej;

środki służące pozyskaniu i zabezpieczeniu dowodów oraz, w razie konieczności, uzyskaniu informacji do celów ochrony praw własności intelektualnej i praw autorskich;

postępowania wpadkowe, sprawy połączone i wykonywanie orzeczeń w związku z powództwami i postępowaniami odwoławczymi, o których mowa w poprzednich podpunktach.

(Sąd do spraw Konkurencji, Regulacji i Nadzoru) (Tribunal da concorrência, regulação e supervisão) (art. 112 ustawy nr 62/2013)

rozpoznawanie środków odwoławczych, kontrola sądowa oraz wykonywanie decyzji, postanowień i innych środków – pod warunkiem że podlegają one zaskarżeniu – wydanych w postępowaniu karno-administracyjnym przez:

Urząd ds. Konkurencji (Autoridade da Concorrência);

Państwowy Urząd ds. Komunikacji (Autoridade Nacional de Comunicações);

Bank Portugalii (Banco de Portugal);

Komisję Rynków Papierów Wartościowych (Comissão do Mercado de Valores Mobiliários);

Urząd Regulacji Mediów (Entidade Reguladora para a Comunicação Social);

Portugalski Zakład Ubezpieczeń (Instituto de Seguros de Portugal);

inny niezależny organ administracji pełniący funkcje regulacyjne i nadzorcze;

rozpoznawanie środków odwoławczych, kontrola sądowa i wykonywanie:

decyzji organu ochrony konkurencji wydanych w postępowaniu administracyjnym zgodnie z przepisami prawa dotyczącymi konkurencji;

decyzji ministerialnej udzielającej w drodze wyjątku zgody na koncentrację przedsiębiorstw, której zabroniono decyzją organu ochrony konkurencji;

innych decyzji organu ochrony konkurencji podlegających zaskarżeniu zgodnie z przepisami prawa dotyczącymi konkurencji;

postępowania wpadkowe, sprawy połączone i wykonywanie orzeczeń w związku ze wszystkimi powództwami, postępowaniami odwoławczymi i sprawami z zakresu kontroli sądowej, o których mowa w poprzednich podpunktach.

Sąd Morski (Tribunal marítimo) (art. 113 ustawy nr 62/2013)

odszkodowania z tytułu szkód spowodowanych lub poniesionych przez statki, łodzie i inne jednostki pływające lub wynikających z ich eksploatacji na morzu zgodnie z ogólnymi przepisami prawa;

sprawy dotyczące umów budowy, naprawy, zakupu i sprzedaży statków, łodzi i innych jednostek pływających, pod warunkiem że są one przeznaczone do żeglugi morskiej;

sprawy dotyczące umów transportu morskiego, transportu kombinowanego lub transportu multimodalnego;

sprawy dotyczące umów transportu rzeczno-kanalowego w granicach obszarów śródlądowych dróg wodnych wchodzących w zakres właściwości miejscowej sądu, a także w granicach koryt i brzegów tych rzek i kanałów określonych w przepisach;

sprawy dotyczące umów eksploatacji na morzu statków, łodzi i innych jednostek pływających, mianowicie umów czarteru i leasingu;

sprawy dotyczące umów ubezpieczenia statków, łodzi i innych jednostek pływających przeznaczonych do żeglugi morskiej oraz ich ładunków;

sprawy dotyczące zastawów i wierzytelności uprzywilejowanych na statkach i łodziach, a także wszelkich innych wierzytelności zabezpieczonych rzeczowo na jednostkach pływających i ich ładunkach;

postępowania szczególne dotyczące statków, łodzi i innych jednostek pływających oraz ich ładunków;

postępowania zabezpieczające w odniesieniu do statków, łodzi i innych jednostek pływających oraz ich ładunków i innego majątku należącego do statków, łodzi i innych jednostek pływających, a także wstępne wnioski kierowane do kapitanów portu o uniemożliwienie wywiezienia majątku, który jest przedmiotem zabezpieczenia;

sprawy dotyczące awarii wspólnej lub zwykłej, w tym szkód wyrządzonych innym jednostkom pływającym przeznaczonym do żeglugi morskiej;

sprawy dotyczące niesienia pomocy na morzu i ratownictwa morskiego;

sprawy dotyczące umów holowniczych i umów pilotażu morskiego;

sprawy dotyczące usuwania szczątków;

sprawy dotyczące odpowiedzialności cywilnej z tytułu zanieczyszczenia morza i innych zbiorników wodnych podlegających właściwości sądu;

sprawy dotyczące użytkowania, utraty, znalezienia lub przywłaszczenia urządzeń rybackich lub sprzętu rybackiego lub sprzętu służącego do połowu owoców morza, mięczaków i roślin morskich, kotwic, takielunku, urządzeń, elementów wyposażenia i innych przedmiotów wykorzystywanych do celów nawigacji lub połowu ryb, a także uszkodzenia takich przedmiotów lub szkód nimi wyrządzonych;

sprawy dotyczące uszkodzenia składników majątku publicznego sektora morskiego;

sprawy dotyczące kwestii związanych z własnością i posiadaniem przedmiotów wyrzuconych na brzeg przez morze lub szczątków spoczywających na dnie morskim lub zagrzebanych w dnie morskim lub szczątków naniesionych przez wody śródlądowe bądź szczątków, które mogą znajdować się w wodach śródlądowych, jeżeli są one istotne z punktu widzenia żeglugi morskiej;

sprawy dotyczące zdobyczy morskich;

sprawy dotyczące wszelkich kwestii ogólnych dotyczących handlowego prawa morskiego;

skargi na decyzje kapitana portu wydane w ramach postępowania w sprawie o morskie przestępstwo administracyjne,

postępowania wпадkowe, sprawy połączone i wykonywanie orzeczeń w związku ze wszystkimi sprawami, o których mowa w poprzednich podpunktach.

SĄDY WYŻSZEJ INSTANCJI

Sądy apelacyjne (art. 67 ustawy nr 62/2013)

W sądach apelacyjnych, jako sądach drugiej instancji, powołuje się następujące izby (*secções*): cywilną, karną, społeczną, rodzinną i nieletnich, gospodarczą, ds. własności intelektualnej oraz ds. konkurencji, regulacji i nadzoru. Utworzenie izby społecznej, rodzinnej i nieletnich, gospodarczej, ds. własności intelektualnej oraz ds. konkurencji, regulacji i nadzoru zależy od nakładu i złożoności pracy.

Sąd Najwyższy (Supremo Tribunal de Justiça) (art. 47 ustawy nr 62/2013)

W Sądzie Najwyższym, jako sądzie najwyższej instancji, działają izby: cywilna, karna i społeczna.

Obowiązujące ustawodawstwo

 Kodeks postępowania cywilnego

 Ustawa nr 62/2013

 Ustawa o ustroju sądów pracy

 Kodeks upadłościowy i naprawczy

Uwaga

Informacje przedstawione w tej części nie są wiążące dla punktu kontaktowego, sądów ani innych podmiotów i organów. Należy każdorazowo zapoznać się z treścią obowiązujących aktów prawnych i zmianami do nich.

Ostatnia aktualizacja: 25/01/2022

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [ro](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [bg](#) [de](#) [el](#) [en](#) [hr](#) [lv](#)

[it](#) [hu](#) [pt](#) [sk](#) [sl](#) [sv](#)

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Rumunia

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W Rumunii poza sądami powszechnymi funkcjonują również wyspecjalizowane wydziały lub izby rozstrzygające określone sprawy.

Zgodnie z przepisami ustawy nr 304/2004 w sprawie organizacji wymiaru sprawiedliwości Wysoki Trybunał Kasacyjny i Sprawiedliwości (Înalta Curte de Casație și Justiție) składa się z czterech izb – Izby Cywilnej I, Izby Cywilnej II, Izby Karnej oraz Izby Administracyjnej i Podatkowej. Trybunał orzeka w składzie dziewięciu sędziów i w składzie połączonych izb, przy czym każdy z tych składów ma odrębny zakres kompetencji. Sądy apelacyjne, sądy okręgowe i – w niektórych przypadkach – sądy rejonowe posiadają wyspecjalizowane wydziały lub izby orzekające w sprawach cywilnych, karnych, z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, administracyjnych i podatkowych, z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, spółek, rejestru handlowego, upadłości, nieuczciwej konkurencji oraz w sprawach dotyczących żegluga morskiej i śródlądowej. W razie potrzeby do orzekania w wymienionych wyżej sprawach mogą zostać powołane sądy wyspecjalizowane.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie zwykle w sprawach cywilnych. Przepisy tego kodeksu mają również zastosowanie do innych spraw, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Art. 94–97 kodeksu postępowania cywilnego regulują kwestie związane z właściwością rzeczową sądów cywilnych.

Jako *sądy pierwszej instancji* sądy rejonowe (*judecătoria*) rozpoznają następujące wnioski, w których wartość przedmiotu sprawy (nie) daje się określić w kwocie pieniężnej:

wnioski, które zgodnie z kodeksem cywilnym należą do właściwości sądu rodzinnego i opiekuńczego;

wnioski dotyczące aktów stanu cywilnego;

wnioski związane z zarządzaniem wielopiętrowymi blokami, budynkami wielorodzinnymi lub powierzchniami mającymi wyłącznie wielu współwłaścicieli lub

wnioski dotyczące stosunków prawnych między wspólnotami mieszkaniowymi a innymi osobami fizycznymi lub prawnymi;

wnioski o eksmisję;

wnioski dotyczące wspólnych ścian lub rowów, odległości między budynkami lub uprawami, służebności drogi koniecznej, innych służebności oraz ograniczeń praw własności;

wnioski o zmianę lub ustalenie przebiegu granic nieruchomości;

wnioski o ochronę własności;

wnioski dotyczące zobowiązań do działania lub zaniechania, których wartości pieniężnej nie można oszacować;

wnioski o sądowy podział majątku, niezależnie od jego wartości;

wnioski o uznanie za zmarłego;

wnioski w sprawach spadkowych, niezależnie wartości spadku;

wnioski o nabycie praw spowodowane zasiedzeniem, niezależnie wartości przedmiotu zasiedzenia;

wnioski dotyczące gruntów, z wyjątkiem tych, które zgodnie z przepisami szczególnymi należą do właściwości innych sądów;

inne wnioski dotyczące roszczeń, których wartość pieniężną można oszacować, do wysokości 200 000 lejów włącznie, niezależnie od statusu stron.

Sądy rejonowe rozpoznają odwołania od decyzji właściwych organów publicznych i innych właściwych instytucji. Sądy rejonowe rozpatrują również wszelkie inne wnioski, które zgodnie z ustawą należą do ich właściwości.

Sądy okręgowe (*tribunale*) rozpoznają:

jako sądy pierwszej instancji – wszelkie wnioski, które zgodnie z ustawą nie należą do właściwości innych sądów;

jako sądy drugiej instancji – apelacje od wyroków wydanych przez sądy rejonowe w pierwszej instancji;

jako sądy rozpoznające nadzwyczajne środki zaskarżenia – sprawy wyraźnie określone w ustawie;

wszelkie inne sprawy, które zgodnie z ustawą należą do ich właściwości.

Sądy apelacyjne (*curți de apel*) rozpoznają:

jako sądy pierwszej instancji – sprawy dotyczące sporów administracyjnych i podatkowych;

jako sądy drugiej instancji – apelacje od wyroków wydanych przez sądy okręgowe w pierwszej instancji;

jako sądy rozpoznające nadzwyczajne środki zaskarżenia – sprawy wyraźnie określone w ustawie;

wszelkie inne sprawy, które zgodnie z ustawą należą do ich właściwości.

Wysoki Trybunał Kasacyjny i Sprawiedliwości (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) rozpoznaje:

apelacje od wyroków sądów apelacyjnych i innych wyroków w sprawach określonych w ustawie;

nadzwyczajne środki zaskarżenia w interesie ustawy (*recursul în interesul legii*);

wnioski o wyjaśnienie niektórych zagadnień prawnych wynikających z wcześniej wydanego orzeczenia;

wszelkie inne wnioski, które zgodnie z ustawą należą do jego właściwości.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

W systemie rumuńskiego sądownictwa cywilnego wyróżnia się sądy niższej i wyższej instancji, przy czym właściwość rzeczową sądów o różnej pozycji w hierarchii określa się na podstawie kryteriów funkcjonalnych (rodzaj kompetencji) i procesowych (wartość, przedmiot lub charakter sporu).

W kodeksie postępowania cywilnego wprowadzono zmiany dotyczące właściwości, w rezultacie czego sądy okręgowe otrzymały pełną kompetencję do rozpoznawania spraw w pierwszej instancji. Do właściwości sądów rejonowych należy rozpoznawanie roszczeń opiewających na niewielką kwotę lub mniej skomplikowanych roszczeń, które w praktyce są bardzo częste.

Sądy apelacyjne przede wszystkim rozpoznają apelacje, natomiast Wysoki Trybunał Kasacyjny i Sprawiedliwości to sąd rozpoznający nadzwyczajne środki zaskarżenia, zapewniający spójność i jednolitość wykładni oraz stosowania prawa na szczeblu krajowym.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zasady określania właściwości miejscowej w systemie rumuńskiego sądownictwa cywilnego są określone w art. 107 i nast. kodeksu postępowania cywilnego.

Zgodnie z zasadą ogólną pozew wnosi się do sądu miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

W zakresie określania właściwości miejscowej obowiązują następujące zasady szczególne:

jeżeli miejsce zamieszkania lub siedziba pozwanego nie są znane, pozew wnosi się do sądu właściwego dla miejsca pobytu lub miejsca, w którym znajduje się oddział pozwanego, a jeżeli również to miejsce nie jest znane – do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania/siedziby/pobytu lub miejsca, w którym znajduje się oddział powoda;

pozew przeciwko osobie prawnej prawa prywatnego można również wnieść do sądu właściwego dla siedziby jednego z jej oddziałów nieposiadających osobowości prawnej;

pozew przeciwko stowarzyszeniu, spółce lub innej jednostce nieposiadającej osobowości prawnej można wnieść do sądu właściwego miejscowo dla osoby, której – na mocy uzgodnienia członków lub wspólników takiego podmiotu – powierzono zadanie zarządzania lub administrowania takim podmiotem;

w przypadku braku takiej osoby pozew można wnieść do sądu właściwego miejscowo dla któregośkolwiek z członków lub wspólników takiego podmiotu;

pozwy przeciwko Skarbowi Państwa, organom i instytucjom szczebla centralnego lub lokalnego oraz innym osobom prawnym prawa publicznego można wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania/siedziby powoda lub do sądu właściwego dla siedziby pozwanego.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W rumuńskim kodeksie postępowania cywilnego ustanowiono szereg zasad dotyczących właściwości przemiennej (art. 113–115). Zgodnie z tymi zasadami właściwe miejscowo są również następujące sądy:

sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda (powództwa o ustalenie pochodzenia dziecka);

sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda będącego wierzycielem (obowiązek alimentacyjny);

sąd właściwy dla miejsca, w którym należy wypełnić zobowiązanie umowne;

sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości (najem/dzierżawa, dokonanie/uzasadnienie/skorygowanie wpisu do księgi wieczystej);

sąd właściwy dla miejsca odjazdu/przyjazdu (umowy przewozu);

sąd właściwy dla miejsca realizacji płatności (weksle własne, czek, weksle trasowane lub inne papiery wartościowe);

sąd właściwy dla miejsca zamieszkania konsumenta (odszkodowanie dla konsumentów z tytułu umów zawartych z przedsiębiorcami);

sąd właściwy dla miejsca popełnienia czynu niedozwolonego lub wyrządzenia szkody w przypadku pozwów dotyczących zobowiązań wynikających z takiego czynu.

Jeżeli pozwany stale wykonuje działalność zawodową/rolniczą, handlową, przemysłową lub inną podobną działalność poza swoim miejscem zamieszkania, pozew można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca wykonywania takiej działalności, o ile dotyczy on zobowiązań pieniężnych wynikających z tej działalności lub zobowiązań, które należy wykonać w tym miejscu.

Jeżeli chodzi o ubezpieczenia, pozew o odszkodowanie można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby ubezpieczonego, miejsca, w którym znajdują się składniki majątku objęte ubezpieczeniem, lub miejsca, w którym doszło do wystąpienia ryzyka objętego ubezpieczeniem.

Umowę prorogacyjną uznaje się za nieważną, jeżeli sporządzono ją przed powstaniem roszczenia odszkodowawczego, natomiast w sprawach dotyczących obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej poszkodowana osoba trzecia może wszcząć postępowanie również bezpośrednio przed sądem właściwym dla swojego miejsca zamieszkania/swojej siedziby.

W przypadku wniosków o ustanowienie opieki dla osób fizycznych – jeżeli zgodnie z kodeksem cywilnym sądem właściwym jest sąd rodzinny i opiekuńczy – o właściwości miejscowej orzeka sąd właściwy dla miejsca zamieszkania/pobytu osoby objętej opieką. W przypadku kierowanych do sądu rodzinnego i opiekuńczego wniosków o zezwolenie na dokonanie niektórych czynności prawnych (dotyczących nieruchomości) właściwy jest również sąd, w którego okręgu położona jest nieruchomość. W takim przypadku sąd rodzinny i opiekuńczy, który wydał wyrok w danej sprawie, doręcza odpis tego wyroku sądowi rodzinnemu i opiekuńczemu miejsca zamieszkania/pobytu osoby objętej opieką.

Pozew o rozwód wnosi się do sądu rejonowego ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnego miejsca zamieszkania lub jeżeli żadne z nich nie zamieszkuje już w okręgu sądu rejonowego właściwego dla ich wspólnego miejsca zamieszkania, właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania pozwanego. Jeżeli pozwany nie zamieszkuje w Rumunii, a jurysdykcja krajowa przysługuje sądom rumuńskim, właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania powoda. Jeżeli ani powód, ani pozwany nie zamieszkują w Rumunii, strony mogą zgodnie postanowić o wniesieniu pozwu o rozwód do któregośkolwiek z sądów rejonowych w Rumunii. W przypadku braku takiego porozumienia pozew o rozwód należy wnieść do Sądu Rejonowego w Bukareszcie – Sektor 5. (art. 915 kodeksu postępowania cywilnego).

Pozwy o rozstrzygnięcie indywidualnych sporów pracowniczych wnosi się do sądu miejsca zamieszkania/pracy powoda (art. 269 ustawy nr 53/2003, kodeks pracy).

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Zasady dotyczące wyłącznej właściwości miejscowej są określone w art. 117–121 kodeksu postępowania cywilnego. A zatem: pozwy dotyczące praw rzeczowych do nieruchomości można wnosić wyłącznie do sądu właściwego dla miejsca położenia przedmiotowej nieruchomości. Jeżeli nieruchomość jest położona w kilku okręgach sądowych, pozew wnosi się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania/pobytu pozwanego, pod warunkiem że znajduje się ono w jednym z tych okręgów, a w przeciwnym wypadku – do dowolnego z sądów właściwych dla miejsca położenia nieruchomości. Reguła ta odnosi się również do roszczeń posesoryjnych, wniosków o wytyczenie granic, wniosków dotyczących ograniczenia prawa do nieruchomości oraz wniosków o sądowy podział nieruchomości, w przypadku gdy ze spadku nie wynika niepodzielna współwłasność; w sprawach spadkowych do chwili zniesienia niepodzielnej współwłasności sądowi właściwemu dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy przysługuje właściwość wyłączna do rozpoznania: powództwa o stwierdzenie ważności lub wykonanie rozrządzeń testamentowych; powództwa dotyczącego spadku, powiązanych z nim opłat oraz opłat związanych z potencjalnymi wzajemnymi roszczeniami współspadkobierców; powództw wnoszonych przez zapisobierców/wierzycieli spadkodawcy przeciwko dowolnym spadkobiercom/wykonawcy testamentu; w przypadku pozwów dotyczących spółek – do chwili zakończenia postępowania likwidacyjnego/wykreślenia spółki z rejestru właściwość wyłączną ma sąd właściwy dla miejsca siedziby statutowej spółki; sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba dłużnika, ma właściwość wyłączną do rozpoznawania pozwów dotyczących upadłości/układów z wierzycielami; powództwo przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi można wytoczyć wyłącznie przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania konsumenta.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Strony mogą uzgodnić na piśmie lub – w toku postępowania – złożyć przed sądem ustne oświadczenie, że pragną poddać spory dotyczące majątku i innych przysługujących im praw sądom innym niż sądy właściwe miejscowo do rozpoznania takich sporów, chyba że sądom tym przysługuje właściwość wyłączna. W sporach dotyczących ochrony praw konsumentów i w innych przypadkach wskazanych w ustawie strony mogą zawrzeć umowę prorogacyjną wyłącznie po powstaniu roszczenia odszkodowawczego, a wszelkie umowy zawarte przed powstaniem takiego prawa będą nieważne (art. 126 kodeksu postępowania cywilnego).

Powództwa uboczne, wpadkowe i incydentalne wytacza się przed sąd właściwy do rozpoznania powództwa głównego, nawet jeżeli należą one do właściwości rzeczowej lub miejscowej innego sądu, z wyjątkiem powództw dotyczących upadłości lub układów z wierzycielami. Zasady te mają zastosowanie również wówczas, gdy w ustawie właściwość do rozpoznania powództwa głównego powierzono wydziałowi lub składowi wyspecjalizowanemu. Jeżeli dany sąd jest wyłącznie właściwy względem jednej ze stron postępowania, sąd ten posiada właściwość wyłączną dla wszystkich stron (art. 123 kodeksu postępowania cywilnego).

Ponadto zgodnie z art. 124 kodeksu postępowania cywilnego sąd właściwy do rozpoznania wniosku głównego jest również właściwy do orzekania w sprawie zarzutów i wyjątków, oprócz tych, które należą do zagadnień wstępnych i które należą do właściwości wyłącznej innego sądu; z kolei sądem właściwym co do kwestii wpadkowej jest sąd, do którego się w tej kwestii zwrócono.

Zarzut braku ogólnej właściwości sądu może zostać podniesiony przez strony lub sędziego na dowolnym etapie postępowania. Zarzut braku właściwości rzeczowej lub miejscowej w sprawach dotyczących porządku publicznego należy podnieść na pierwszej rozprawie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, na którą strony zostały należycie wezwane, natomiast zarzut braku właściwości w sprawach na gruncie prawa prywatnego może podnieść wyłącznie pozwany w odpowiedzi na pozew lub – w przypadku braku konieczności wniesienia odpowiedzi na pozew – najpóźniej w trakcie pierwszej rozprawy przed sądem pierwszej instancji, na którą strony zostały należycie wezwane. Jeżeli brak właściwości nie jest związany z porządkiem publicznym, strona, która wniosła pozew do sądu nieposiadającego właściwości do rozpoznania danej sprawy, nie może wystąpić o stwierdzenie niewłaściwości sądu (art. 130 nowego kodeksu postępowania cywilnego).

Jeżeli w sporach cywilnych z elementem obcym dotyczących praw, z których strony mogą korzystać swobodnie na mocy przepisów prawa rumuńskiego, strony w ważny sposób wskażą sądy rumuńskie jako właściwe do orzekania w zawisłych lub ewentualnych przyszłych sporach dotyczących tych praw, sądy rumuńskie są jedynymi sądami właściwymi do rozpoznawania tych sporów. O ile ustawa nie stanowi inaczej, sąd rumuński, przed który wezwano pozwanego, pozostaje właściwy do rozpoznania sprawy, jeżeli pozwany stawi się przed tym sądem i podniesie zarzuty co do istoty sprawy, z wyjątkiem zarzutu braku właściwości, najpóźniej do zakończenia etapu rozpoznawczego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. W obu opisanych powyżej sytuacjach sąd rumuński, któremu przekazano sprawę do rozpoznania, może odrzucić pozew, jeżeli wszystkie okoliczności sprawy jednoznacznie wskazują, że spór nie ma istotnego związku z Rumunią (art. 1067 nowego kodeksu postępowania cywilnego).

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Zob. odpowiedzi na pytania 1, 2, 2.1, 2.2, 2.2.2.1, 2.2.2.2.

Ostatnia aktualizacja: 16/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Słowenia

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W Słowenii sądami właściwymi do rozpoznawania sporów cywilnych w pierwszej instancji są sądy rejonowe (*okrajna sodišča*) i sądy okręgowe (*okrožna sodišča*). Orzekają one we wszystkich typowych sprawach i sporach cywilnych (sprawy o przyznanie odszkodowania, spory majątkowe, rodzinne itp.). Podział właściwości między sądami rejonowymi a okręgowymi omówiono poniżej.

Z kolei jedynymi sądami właściwymi do rozpoznawania i rozstrzygania sporów handlowych w pierwszej instancji są sądy okręgowe. Spory handlowe są to spory, w których każda ze stron jest spółką, instytucją (z uwzględnieniem instytucji publicznych), spółdzielnią, organem państwowym lub organem samorządowym. Spory handlowe obejmują również spory dotyczące stosunków prawnych między osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą, powstałe wskutek prowadzenia przez nie działalności zarobkowej, a spółką, instytucją (z uwzględnieniem instytucji publicznych), spółdzielnią, organem państwowym lub organem samorządowym.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami sądami właściwymi do rozpoznawania sporów pracowniczych są sądy pracy (*delovna sodišča*) i sądy ds. ubezpieczeń społecznych (*socialna sodišča*), nawet gdy dana sprawa wiąże się ze sporem cywilnym. Spory pracownicze obejmują stosunki między pracodawcą a

pracownikiem, które stanowią naruszenie praw i obowiązków wynikających ze stosunku pracy. Sądy pracy są właściwe do rozstrzygania indywidualnych sporów pracowniczych (sporów wynikających ze stosunku pracy, sporów związanych z prawami majątkowymi związanymi z takimi stosunkami), grupowych sporów pracowniczych (sporów, w których jedną ze stron jest zwykle związek zawodowy lub inna instytucjonalna forma reprezentacji pracowników), sporów związanych z legalnością strajków i sporów związanych z prawem pracownika do zarządzaniu spółką wynikającym z przepisów prawa słoweńskiego. Sądy ds. ubezpieczeń społecznych orzekają w sprawach dotyczących praw wynikających z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, ubezpieczenia zdrowotnego, ubezpieczenia od utraty pracy oraz prawa do świadczeń rodzinnych i socjalnych.

Ponieważ kwestia właściwości pojawia się dopiero po wniesieniu powództwa lub roszczenia do sądu (przed rozpoznaniem sprawy i wydaniem orzeczenia sąd ustala, czy jest właściwy do rozpoznania danej sprawy), zaleca się, aby przed wniesieniem powództwa zasięgnąć porady prawnika w celu uniknięcia zbędnych opóźnień. W przypadku każdego postępowania sąd zwraca uwagę na kwestię właściwości i upewnia się, że żaden inny organ (np. organ administracji) nie jest właściwy do rozpoznania danej sprawy. Jeżeli sąd stwierdzi, że do rozpoznania danej sprawy właściwy jest inny organ, oddala powództwo, co prowadzi do niepotrzebnej straty czasu i zwiększa koszty ponoszone przez stronę.

Informacje na temat organizacji, lokalizacji i właściwości sądów można również uzyskać na oficjalnej stronie internetowej Sądu Najwyższego Republiki Słowenii (Vrhovno sodišče Republike Slovenije): <http://www.sodisce.si/>

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Powództwo można wnieść do dowolnego sądu w Republice Słowenii, ale każda osoba wnosząca takie powództwo powinna zwrócić uwagę na właściwość rzeczową oraz na właściwość miejscową. Podstawowe informacje w tym zakresie wraz z adresami wszystkich sądów rejonowych i okręgowych w Słowenii można znaleźć na stronie internetowej Sądu Najwyższego Republiki Słowenii: <http://www.sodisce.si/>

W Słowenii właściwość rzeczową w pierwszej instancji, czyli kompetencje sądu do orzekania w sprawie konkretnego roszczenia wniesionego przez stronę, dzielą sądy rejonowe i okręgowe. Za dwa kryteria mające kluczowe znaczenie przy ustalaniu, który sąd jest właściwy do rozpoznania danej sprawy, uznaje się wartość przedmiotu sporu oraz podstawę prawną stosunku będącego przedmiotem sporu (treść i przedmiot sporu).

Zgodnie z ogólną zasadą sąd okręgowy jest właściwy do rozstrzygania ważniejszych sporów, a także w sytuacji, gdy wartość przedmiotu sporu jest znaczna, gdy spór ma istotne znaczenie dla życia strony lub gdy spór dotyczy sprawy o znacznej złożoności prawnej, ponieważ przy wydawaniu orzeczeń sądy te są zobowiązane do stosowania przepisów regulujących złożone i wrażliwe kwestie (np. kwestie związane z rozwodami, świadczeniami alimentacyjnymi).

W drugiej instancji orzekają cztery sądy apelacyjne o właściwości ogólnej (*višja sodišča*) funkcjonujące w Słowenii. Wniesienie powództwa bezpośrednio do takiego sądu nie jest możliwe. Sądy apelacyjne rozpoznają odwołania od orzeczeń sądów rejonowych i okręgowych; rozstrzygają również spory dotyczące właściwości między sądami rejonowymi i okręgowymi na podlegającym im obszarze państwa.

Sąd Najwyższy Republiki Słowenii jest właściwy do rozpoznawania środków zaskarżenia od orzeczeń sądów apelacyjnych, w szczególności od orzeczeń dotyczących kontroli sądowej oraz wniosków dotyczących ochrony legalności. Przy korzystaniu z nadzwyczajnych środków zaskarżenia istnieje przymus adwokacki – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawo do podejmowania określonych czynności procesowych przed Sądem Najwyższym przysługuje wyłącznie adwokatom.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Jak wyjaśniono w poprzednim punkcie, właściwość do rozpoznawania spraw w pierwszej instancji jest podzielona między sądy rejonowe a sądy okręgowe; te dwa rodzaje sądów nie pozostają jednak ze sobą w ścisłej relacji hierarchicznej. Właściwość sądów określa prawo, zasadniczo jednak sądy okręgowe rozpoznają sprawy o większym stopniu złożoności pod względem prawnym i faktycznym.

Zgodnie z ustawą o postępowaniu cywilnym (Zakon o pravdnem postopku, ZPP) 44 sądy rejonowe funkcjonujące w Słowenii są właściwe do rozpoznawania następujących spraw:

spraw dotyczących roszczeń majątkowych, w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 20 000 euro;

sporów dotyczących naruszenia własności;

sporów związanych ze służebnościami i obciążeniem hipotecznym;

sporów związanych ze stosunkami najmu i dzierżawy.

Sądy rejonowe są również właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących pomocy prawnej, w odniesieniu do których w obowiązujących przepisach nie wyznaczono żadnego innego właściwego sądu, a także innych spraw określonych w prawie.

Jedenaście **sądów okręgowych** funkcjonujących w Słowenii jest właściwych do rozpoznawania następujących spraw:

spraw dotyczących roszczeń majątkowych, w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu przekracza 20 000 euro;

sporów dotyczących ustalenia lub zaprzeczenia ojcostwa lub macierzyństwa;

sporów małżeńskich;

sporów dotyczących zobowiązań alimentacyjnych;

sporów związanych z ochroną i wychowaniem dzieci;

sporów dotyczących prawa dzieci do kontaktów z rodzicami i innymi osobami, jeżeli rozstrzyga się je łącznie ze sporami dotyczącymi ochrony dzieci i ich wychowania;

sporów związanych z prawami autorskimi oraz sporów związanych z ochroną lub wykorzystywaniem wynalazków i znaków towarowych lub sporów dotyczących prawa do korzystania z nazwy handlowej, jak również sporów związanych z regułami ochrony konkurencji;

sporów handlowych;

sporów powstałych w wyniku postępowania upadłościowego.

Sąd Okręgowy w Lublanie posiada wyłączną właściwość miejscową do orzekania w sprawach dotyczących praw własności intelektualnej w pierwszej instancji. Sądy okręgowe są również właściwe do rozpoznawania wniosków o międzynarodową pomoc prawną oraz wniosków o pomoc prawną składanych w postępowaniach o uznanie orzeczeń sądów zagranicznych, a także do rozpoznawania innych spraw określonych w obowiązujących przepisach.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Zasadniczo powództwo można wytoczyć przed dowolny sąd pierwszej instancji w Słowenii spośród wymienionych powyżej. Przed przystąpieniem do rozpoznania sprawy sąd, przed który strona wytoczyła powództwo, ustala, czy jest właściwy do jej rozpoznania. Jeżeli sąd stwierdzi, że nie jest właściwy miejscowo do rozpoznania danej sprawy, może oświadczyć, że nie jest sądem właściwym, i przekazać sprawę do innego sądu, jednak obowiązany jest tak postąpić wyłącznie w przypadku, gdy strona przeciwna zwróci uwagę na brak właściwości. Sąd jest jednak obowiązany stwierdzić brak swojej właściwości w przypadku, gdy inny sąd posiada wyłączną właściwość miejscową do rozpoznania danej sprawy. Niemniej przy ustalaniu właściwości miejscowej sądów stosuje się pewne ogólne zasady, które są brane pod uwagę w celu utrzymania kosztów na niskim poziomie i możliwie najszybszego zakończenia postępowania.

W ZPP zawarto zasadę dotyczącą ogólnej i szczególnej właściwości miejscowej; właściwość taką ustala się ze względu na przedmiot i strony sporu. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono poniżej.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z tą zasadą powództwo przeciwko osobie fizycznej lub prawnej należy wytoczyć przed sąd właściwy dla obszaru, na którym pozwany ma swoje miejsce stałego zamieszkania lub na którym osoba prawna ma swoją siedzibę statutową. W przypadku powództwa przeciwko zagranicznej osobie fizycznej lub prawnej za sąd posiadający ogólną właściwość miejscową uznaje się sąd właściwy dla obszaru, na którym dana osoba fizyczna ma swoje miejsce zamieszkania w Słowenii lub na którym dana osoba prawna ma swój oddział.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

W niektórych przypadkach w ZPP przyznaje się stronom sporu możliwość wytoczenia powództwa przed sąd inny niż sąd posiadający ogólną właściwość miejscową na podstawie tej zasady. W ściśle określonych przypadkach (związanych z przedmiotem lub treścią sporu) strony mogą wytoczyć powództwo jedynie przed sąd posiadający wyłączną właściwość do rozpoznania danej sprawy; w omawianym przypadku taki sąd określa się jako sąd posiadający wyłączną właściwość miejscową.

Jeżeli powód wytoczy powództwo przed sąd, który nie posiada właściwości miejscowej do rozpoznania danej sprawy, uznaje się, że taki sąd nie jest sądem właściwym, a sprawę przekazuje się innemu właściwemu sądowi, przy czym sprawa jest rozpoznawana przed tym sądem w taki sposób, jak gdyby została przed nim wszczęta.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Jak wskazano powyżej, w niektórych przypadkach dwa sądy mogą być jednocześnie właściwe miejscowo do rozpoznania danej sprawy. W takiej sytuacji strona postępowania może wybrać sąd, przed który chce wytoczyć powództwo (**właściwość przemienna**).

Definicję takiej właściwości zawierają art. 49–65 ustawy o postępowaniu cywilnym; poniżej przedstawiono tylko najistotniejsze przypadki mające największe znaczenie dla życia stron.

Za sąd właściwy do rozpoznawania sporów dotyczących świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka uznaje się nie tylko sąd posiadający ogólną właściwość miejscową, ale również sąd właściwy dla miejsca stałego zamieszkania powoda (beneficjenta świadczeń alimentacyjnych). Możliwość wyboru sądu przysługuje również stronom sporów małżeńskich (sprawy rozwodowe). W takim przypadku sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca, w którym małżonkowie mieli swoje ostatnie wspólne miejsce stałego zamieszkania. W sporach o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa lub macierzyństwa sądem właściwym jest również sąd właściwy dla miejsca stałego lub tymczasowego zamieszkania dziecka, które zgodnie z ustawodawstwem słoweńskim jest uprawnione do wniesienia powództwa. Jeżeli za sąd właściwy do rozpoznania takich sporów uznano sąd w Słowenii, np. z uwagi na fakt, że powód ma miejsce stałego zamieszkania w Słowenii, właściwość miejscowa przysługuje sądowi właściwemu dla miejsca stałego zamieszkania powoda. W przypadku sporów o odszkodowanie z tytułu odpowiedzialności pozaumownej (zwykle są to sprawy związane z wypadkami drogowymi) za sąd właściwy do rozpoznania sprawy uznaje się, poza sądem posiadającym ogólną właściwość miejscową, również sąd właściwy dla miejsca wystąpienia szkody (tj. dla miejsca, w którym doszło do wypadku drogowego) lub sąd właściwy dla miejsca wystąpienia skutków szkody. Jeżeli doszło do wystąpienia szkody, która doprowadziła do utraty życia lub poważnego uszczerbku na zdrowiu, za sąd właściwy uznaje się również sąd właściwy dla miejsca stałego lub tymczasowego zamieszkania powoda. W sporach wynikających ze stosunków umownych za sąd właściwy do rozpoznania danej sprawy uznaje się również sąd właściwy miejscowo dla miejsca wypełniania zobowiązań umownych; podobne rozwiązanie stosuje się w przypadku sporów dotyczących weksli lub czeków (sąd właściwy dla miejsca realizacji weksla lub czeku).

Właściwość przemienna ma zastosowanie również w sporach dotyczących umów konsumenckich, w których powód jest konsumentem (osobą fizyczną). W takich przypadkach właściwy jest nie tylko sąd posiadający ogólną właściwość miejscową, ale również sąd właściwy dla miejsca stałego lub tymczasowego zamieszkania konsumenta. Jeżeli powodem w sporze dotyczącym umowy konsumenckiej jest przedsiębiorstwo, właściwość miejscowa przysługuje sądowi właściwemu dla miejsca stałego lub tymczasowego zamieszkania konsumenta. Inna właściwość miejscowa może mieć zastosowanie wyłącznie w przypadku zawarcia umowy między konsumentem a przedsiębiorstwem po powstaniu sporu lub umowy, która umożliwia konsumentowi wszczęcie postępowania przed innymi sądami. Za sąd właściwy w sporach dotyczących stosunku ubezpieczenia, w których pozwanym jest zakład ubezpieczeń, uznaje się nie tylko sąd posiadający ogólną właściwość miejscową oraz sąd właściwy dla siedziby oddziału zakładu ubezpieczeniowego, ale również sąd właściwy dla miejsca stałego lub tymczasowego zamieszkania albo siedziby powoda. W sporach dotyczących stosunku ubezpieczenia, w których pozwanym jest ubezpieczający, ubezpieczony lub uposażony z tytułu ubezpieczenia, zakład ubezpieczeń może wnieść powództwo wyłącznie do sądu właściwego miejscowo dla miejsca stałego lub tymczasowego zamieszkania pozwanego. Inna właściwość miejscowa może mieć zastosowanie wyłącznie w przypadku zawarcia przez strony sporu umowy po powstaniu sporu lub umowy, która dodatkowo zapewnia ubezpieczającemu, ubezpieczonemu lub uposażonemu możliwość wszczęcia postępowania przed innymi sądami.

Inne przypadki, w których obowiązuje właściwość przemienna, określono w ustawie o postępowaniu cywilnym.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W konkretnych przypadkach prawo przewiduje szczególną właściwość miejscową i wskazuje jeden sąd jako jedyny sąd właściwy do rozpoznania danej sprawy. Taką właściwość określa się mianem **wyłącznej właściwości miejscowej** i stosuje się ją w następujących przypadkach:

w sporach dotyczących praw rzeczowych, naruszenia własności oraz najmu i dzierżawy nieruchomości wyłączną właściwość miejscową ma sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości;

w sporach dotyczących praw rzeczowych do statków morskich lub powietrznych (i sporów dotyczących kwestii związanych z leasingiem takich statków) wyłączną właściwość miejscową ma sąd właściwy dla miejsca prowadzenia rejestru, w którym zarejestrowano dany statek morski lub powietrzny;

w sporach powstałych w toku lub w wyniku sądowego lub administracyjnego postępowania egzekucyjnego oraz sporach powstałych w toku postępowania upadłościowego lub w związku z takim postępowaniem wyłączną właściwość miejscową ma sąd właściwy dla miejsca, w którym toczy się postępowanie egzekucyjne lub upadłościowe.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Zgodnie z ustawodawstwem słoweńskim strony mogą wspólnie ustalić, który sąd jest właściwy do rozpoznania danej sprawy w pierwszej instancji (**umowa o właściwość miejscową**). W drodze takiej umowy strony mogą zmienić sąd właściwy miejscowo z mocy prawa, choć należy podkreślić, że strony nie są uprawnione do zawarcia umowy o ustalenie **właściwości rzeczowej**, ponieważ właściwość taką można ustalić wyłącznie w przepisach prawa (zob. wyjaśnienie powyżej).

Strony mogą uzgodnić, że sądem właściwym do rozpoznania ich sprawy będzie sąd pierwszej instancji, który w innym przypadku nie posiadałby właściwości miejscowej. Podstawowym warunkiem, który strony muszą spełnić, jest dopilnowanie, aby wskazany przez nie sąd był sądem właściwym ze względu na przedmiot sprawy lub aby posiadał właściwość rzeczową (por. podział właściwości między sądami rejonowymi i okręgowymi). Zawarcie takiej umowy nie jest możliwe, jeżeli w obowiązujących przepisach określono sąd posiadający wyłączną właściwość miejscową (por. poprzedni punkt).

Umowa między stronami musi mieć formę pisemną i odnosić się do konkretnego sporu lub sporu przyszłego, który powstanie lub może powstać w wyniku istniejącego między stronami stosunku prawnego. Powód dołącza dokument potwierdzający zawarcie takiej umowy do pozwu wszczynającego postępowanie przed danym sądem. Należy podkreślić, że umowy o właściwość miejscową nie można zawrzeć w trakcie postępowania, tj. po wniesieniu do sądu pozwu, do którego nie załączono tego rodzaju umowy.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

W słoweńskim systemie sądowym nie istnieją sądy specjalizujące się w konkretnych zagadnieniach z obszaru prawa cywilnego i handlowego (np. wyspecjalizowane sądy rodzinne rozstrzygające spory małżeńskie lub spory między rodzicami a dziećmi), ponieważ wszystkie spory cywilne rozstrzygają sądy rejonowe i okręgowe lub wydziały cywilne i gospodarcze tych sądów. W ramach sądów funkcjonują zorganizowane wydziały (cywilny, rodzinny, gospodarczy, egzekucyjny, nieprocesowy, spadkowy). Co do zasady w wydziałach tych za rozstrzyganie sporów i wydawanie orzeczeń odpowiadają sędziowie specjalizujący się w określonych dziedzinach.

W Słowenii funkcjonują wyłącznie sądy szczególne zajmujące się rozstrzyganiem sporów pracowniczych i społecznych – ich właściwość i strukturę opisano we wstępie.

Powiązane strony

 <http://www.sodisce.si/>

 <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

 <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs>

 <http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Ostatnia aktualizacja: 08/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Słowacja

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Co do zasady w postępowaniu cywilnym w pierwszej instancji sprawy rozpoznają sądy powszechne, tj. w większości przypadków będzie to sąd rejonowy (*okresný súd*) (§ 12 kodeksu postępowania cywilnego procesowego (*Civilný sporový poriadok, CSP*)), a wyjątkowo sąd okręgowy (*krajský súd*) (§ 31 CSP). W niektórych sprawach należy zwrócić się do sądu szczególnego (zob. odpowiedź na pytanie nr 3).

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Pod pojęciem właściwości rzeczowej rozumie się zasadniczo kompetencje poszczególnych sądów do rozpoznania określonych spraw w pierwszej instancji. Oznacza to, że właściwość rzeczowa rozstrzyga, czy sądem właściwym do rozpoznania danej sprawy w pierwszej instancji będzie sąd rejonowy czy sąd okręgowy. Sądy rejonowe są zasadniczo właściwe do rozpoznawania spraw cywilnych w pierwszej instancji (§ 12 CSP). Ustawa stanowi, że w niektórych przypadkach sądy okręgowe orzekają jako sądy pierwszej instancji (§ 31 CSP). Podstawowym kryterium określającym właściwość sądu jest charakter sprawy.

Rozprawa przed sądami pierwszej instancji to podstawowy element postępowania sądowego. Każda sprawa wymaga w pierwszej kolejności merytorycznego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. Kluczowe dla ustalenia właściwości rzeczowej są okoliczności istniejące w chwili wszczęcia postępowania, tj. w dniu wniesienia wniosku/pozwu do sądu. Zmiana okoliczności sprawy w toku postępowania pozostaje bez wpływu na już utrwaloną właściwość rzeczową.

Istnienie właściwości rzeczowej stanowi jedną z podstawowych przesłanek procesowych dla sądu. Sąd z urzędu bada spełnienie tej przesłanki na wszystkich etapach postępowania przed wszystkimi instancjami, dlatego też nie jest konieczne podnoszenie zarzutu braku właściwości rzeczowej. Jeżeli sąd uzna, że nie jest rzeczowo właściwy, przekazuje sprawę do rozpoznania innemu sądowi posiadającemu właściwość rzeczową. Sąd informuje o tym wnioskodawcę/powoda. Jeżeli wniosek/pozew został już doręczony pozwanemu, sąd również informuje pozwanego o przekazaniu sprawy do rozpoznania sądowi właściwemu rzeczowo. Spór o właściwość rzeczową może powstać wyłącznie między sądem rejonowym a okręgowym, ponieważ Sąd Najwyższy (*Najvyšší súd*) nie może uznać się za niewłaściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji. Spory o właściwość rzeczową między sądem rejonowym a okręgowym rozstrzyga Sąd Najwyższy jako sąd nadrzędny nad oboma sądami w kwestiach związanych z właściwością.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

System sądowy Republiki Słowackiej ma trzy szczeble: sądy rejonowe, sądy okręgowe i Sąd Najwyższy. Sądy rejonowe są właściwe do rozpoznawania spraw cywilnych w pierwszej instancji (§ 12 CSP). Sądy okręgowe są właściwe do rozpoznawania spraw w drugiej instancji, co oznacza, że apelacje od orzeczeń sądów rejonowych zawsze rozpoznają sądy okręgowe. Wyjątkiem od tej zasady są spory wynikające z kontroli abstrakcyjnej w sprawach konsumenckich, kiedy to sądy okręgowe (Sąd Okręgowy w Bratysławie, Sąd Okręgowy w Bańskiej Bystrzycy i Sąd Okręgowy w Koszycach) rozpoznają tego rodzaju spory w ramach swojej właściwości miejscowej jako sądy pierwszej instancji (§ 31 CSP).

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Właściwość miejscową regulują przepisy kodeksu postępowania cywilnego w sprawach spornych i kodeksu postępowania cywilnego w sprawach niespornych (*Civilný mimosporový poriadok, CMP*). Przepisy o właściwości miejscowej wskazują, który sąd pierwszej instancji, tj. który konkretny sąd spośród wszystkich sądów posiadających właściwość rzeczową, powinien rozpoznać i rozstrzygnąć dany spór. Obowiązujące przepisy prawa rozróżniają między ogólną a szczególną właściwością miejscową. Najpierw bada się, czy dany sąd jest szczególnie właściwy miejscowo. Jeżeli nie da się jej określić stosuje się przepisy o ogólnej właściwości miejscowej. Właściwość miejscowa może być również przemienne lub wyłączna. Jeżeli właściwość miejscowa jest przemienne, wnosząc pozew, powód może wybrać pomiędzy sądem powszechnym miejsca zamieszkania pozwanego a innym sądem wskazanym w CSP. Jeżeli chodzi o właściwość miejscową wyłączną, ustawa enumeratywnie wymienia sprawy, w których właściwy miejscowo jest inny sąd niż sąd miejsca zamieszkania pozwanego. Oznacza to, że dany sąd będzie właściwy niezależnie od tego, że inny sąd jest właściwy ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego, oraz niezależnie od możliwości wyboru sądu właściwego.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Sprawy sporne

Zgodnie z CSP, o ile ustawa nie stanowi inaczej, właściwy miejscowo jest zawsze sąd powszechny miejsca zamieszkania pozwanego (§ 13 CSP).

Sądem powszechnym właściwym dla osoby fizycznej jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania tej osoby (§ 14 CSP).

Sądem powszechnym właściwym dla osoby prawnej jest sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba tej osoby (§ 15 ust. 1 CSP). W odniesieniu do zagranicznej osoby prawnej sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu znajduje się oddział tej zagranicznej osoby prawnej w Republice Słowackiej (§ 15 ust. 2 CSP).

Jeśli nie można wskazać sądu właściwego na podstawie powyższych reguł, właściwy w sprawie będzie sąd, w którego okręgu dana osoba fizyczna lub prawna miała swoje ostatnie miejsce zamieszkania lub swoją ostatnią siedzibę w Republice Słowackiej, a w przypadku braku takiego sądu – sąd, w którego okręgu znajduje się majątek danej osoby (§ 16 CSP).

Jeżeli chodzi o spory z udziałem Skarbu Państwa, właściwy jest sąd powszechny, w którego okręgu zaszła okoliczność faktyczna będąca podstawą roszczenia (§ 17 CSP).

Sprawy niesporne

W sprawach niespornych (§ 3 CMP) właściwy miejscowo jest sąd wskazany w ustawie. Jeśli nie można określić właściwości miejscowej w ten sposób, właściwy miejscowo będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania powoda.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Właściwość przemienna (właściwość według wyboru) oznacza uprawnienie powoda do wskazania innego sądu niż sąd powszechny miejsca zamieszkania pozwanego zgodnie z § 19 CSP. Poza sądem powszechnym miejsca zamieszkania pozwanego właściwy miejscowo jest również sąd, w którego okręgu:

- a) znajduje się miejsce pracy pozwanego zgodnie z jego umową o pracę;
- b) wystąpiły okoliczności dające podstawy do wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym;
- c) znajduje się oddział pozwanej osoby prawnej, jeżeli spór dotyczy tego oddziału;
- d) powód będący konsumentem ma miejsce zamieszkania, jeżeli spór jest sporem konsumenckim lub jeżeli postępowanie dotyczy sporów związanych z arbitrażem w sprawach konsumenckich;
- e) powód posiada miejsce zamieszkania lub siedzibę lub – w przypadku zagranicznej osoby prawnej – powód posiada swoją jednostkę organizacyjną, jeżeli spór dotyczy naruszenia zasady niedyskryminacji.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Właściwość wyłączna w **sprawach spornych** oznacza, że powód ma obowiązek wnieść pozew do sądu, który jest właściwy zgodnie z § 20 CSP, zamiast do sądu powszechnego miejsca zamieszkania pozwanego. Oznacza to, że w wymienionych poniżej sprawach sądem właściwym miejscowo jest sąd:

- a) w którego okręgu znajduje się nieruchomość, jeżeli spór dotyczy prawa rzeczowego dotyczącego tej nieruchomości;
- b) w którego okręgu toczy się postępowanie spadkowe, jeżeli spór dotyczy tego postępowania;
- c) w którego okręgu toczy się postępowanie egzekucyjne, jeżeli spór wynika ze szczególnego charakteru tego postępowania;
- d) w którego okręgu toczy się postępowanie upadłościowe lub restrukturyzacyjne, jeżeli spór wynika ze szczególnego charakteru tego postępowania, z wyjątkiem postępowań o podział majątku wspólnego małżonków;
- e) w którego okręgu znajduje się miejsce arbitrażu, jeżeli postępowanie dotyczy sporów związanych z postępowaniem arbitrażowym, z wyjątkiem arbitrażu w sprawach konsumenckich; jeżeli miejsce arbitrażu znajduje się poza terytorium Republiki Słowackiej, właściwy w sprawie będzie sąd, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania, siedzibę lub – w przypadku zagranicznej osoby prawnej – jednostkę organizacyjną; jeżeli pozwany nie posiada miejsca zamieszkania, siedziby ani – w przypadku zagranicznej osoby prawnej – jednostki organizacyjnej na terytorium Republiki Słowackiej, wówczas właściwy będzie sąd, w którego okręgu powód ma miejsce zamieszkania, siedzibę lub – w przypadku zagranicznej osoby prawnej – jednostkę organizacyjną.

Właściwość wyłączna w **sprawach niespornych** oznacza, że zamiast sądu powszechnego właściwy jest następujący sąd:

Właściwy miejscowo w postępowaniu **rozwodowym** jest sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli swoje ostatnie wspólne miejsce zamieszkania, pod warunkiem że przynajmniej jedno z nich nadal zamieszkuje w tym okręgu. W przeciwnym razie właściwy miejscowo będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania małżonka, który nie wytoczył powództwa. Jeżeli nie można określić właściwości w ten sposób, właściwy będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania powoda (§ 92 CMP).

Właściwość miejscową w postępowaniu o **stwierdzenie nieważności** lub **ustalenie nieistnienia małżeństwa** ma sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli swoje ostatnie wspólne miejsce zamieszkania, pod warunkiem że przynajmniej jedno z nich nadal zamieszkuje w tym okręgu. W przeciwnym przypadku właściwy miejscowo będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania małżonka, który nie wytoczył powództwa. Jeżeli nie można określić właściwości w ten sposób, właściwy będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania jednego z małżonków (§ 101 CMP).

Właściwy miejscowo w postępowaniu dotyczącym **ochrony sądowej małoletnich** jest sąd, w którego okręgu małoletni ma miejsce zamieszkania zgodnie z treścią porozumienia zawartego przez jego rodziców lub w chwili wszczęcia postępowania, w braku takiego porozumienia, zgodnie z ustawą będzie je miał (§ 112 ust. 1 CMP).

Sądem właściwym miejscowo w postępowaniu o **przysposobienie** jest sąd, w którego okręgu dziecko ma miejsce zamieszkania zgodnie z treścią porozumienia zawartego przez jego rodziców lub w chwili wszczęcia postępowania, w braku takiego porozumienia, zgodnie z ustawą będzie je mieć. Jeżeli nie ma takiego sądu właściwego, właściwy będzie sąd, w którego okręgu dziecko przebywa (§ 136 CMP).

Sądem właściwym miejscowo w postępowaniu o **ubezwłasnowolnienie** jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie (§ 232 CMP).

Właściwy miejscowo w postępowaniu dotyczącym **dopuszczalności umieszczenia i zatrzymania osoby w placówce opieki zdrowotnej** będzie sąd, w którego okręgu znajduje się dana placówka opieki zdrowotnej (§ 252 CMP).

W postępowaniu o **ustanowienie opiekuna** właściwość oznacza się według miejsca zamieszkania osoby fizycznej, której to postępowanie dotyczy; jeżeli nie da się w ten sposób określić właściwości sądu, właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się majątek tej osoby fizycznej (§ 273 CMP).

W postępowaniu o **uznanie za zmarłego** właściwy będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania osoby, której to postępowanie dotyczy (§ 220 CMP).

Właściwy miejscowo w postępowaniu dotyczącym **spadku** jest sąd, w którego okręgu:

- a) spadkodawca miał miejsce zamieszkania w chwili śmierci;
- b) znajduje się majątek spadkodawcy, chyba że właściwość oznaczono zgodnie z lit. a);
- c) spadkodawca zmarł, chyba że właściwość oznaczono zgodnie z lit. a) lub b) (§ 158 CMP).

W późniejszych postępowaniach spadkowych właściwy miejscowo będzie sąd, który zamknął postępowanie spadkowe (§ 159 CMP).

Jeżeli czynność prawna dokonana przez małoletniego będącego spadkobiercą ma zostać zatwierdzona przez sąd w związku z postępowaniem spadkowym, właściwy będzie sąd, przed którym toczy się to postępowanie spadkowe (§ 160 ust. 1 CMP).

W postępowaniu dotyczącym **depozytu notarialnego** właściwość oznacza się według siedziby kancelarii notariusza, który przyjął na przechowanie środki pieniężne, przedmioty lub papiery wartościowe (§ 334 CMP).

Właściwość miejscową w postępowaniu o umorzenie utraconego papieru wartościowego wyemitowanego przez bank lub oddział banku zagranicznego oznacza się według siedziby banku lub oddziału tego banku. W przeciwnym razie właściwy w postępowaniu o umorzenie papieru wartościowego będzie sąd miejsca zamieszkania powoda. Jeżeli żaden z sądów powszechnych w Republice Słowackiej nie jest właściwy dla powoda, właściwość oznacza się według miejsca płatności (§ 311 CMP).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Nie.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Właściwość sądów wyspecjalizowanych regulują przepisy §§ 22–33 CMP; sądy te w szczególności prowadzą postępowania dotyczące:

- a) weksli i czeków;
- b) sporów z zakresu prawa pracy;
- c) upadłości i restrukturyzacji;
- d) porów związanych z własnością przemysłową;
- e) sporów związanych z czynami nieuczciwej konkurencji i prawami autorskimi;
- f) sporów wynikających z konkurencji gospodarczej;
- g) sporów dotyczących postępowania arbitrażowego;
- h) sporów wynikających z transakcji giełdowych;
- i) sporów o ustalenie nieważności umowy, umowy koncesji na roboty budowlane lub umowy ramowej;
- j) sporów wynikających z kontroli abstrakcyjnej w sprawach konsumenckich;
- k) sporów dotyczących roszczeń o odszkodowanie z tytułu szkody jądrowej;
- l) spraw związanych ze środkami zabezpieczającymi w sprawach cywilnych podjętych w innym państwie członkowskim UE.

Ostatnia aktualizacja: 22/04/2022

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Finlandia

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W Finlandii sprawy cywilne rozpatrują sądy powszechne. Sądy szczególne stanowią na ogół instancje odwoławcze albo rozpatrują sprawy inne niż te wniesione przez osoby fizyczne.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

W Finlandii sądem powszechnym pierwszej instancji w sprawach cywilnych jest sąd rejonowy (*käräjäoikeus*). Sądy apelacyjne (*hovioikeus*) funkcjonują głównie jako sądy odwoławcze.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z podstawową zasadą powództwo wytacza się przed sąd powszechny pierwszej instancji właściwy ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego. Dotyczy to także sytuacji, w których pozwany jest osobą prawną. Jedyne niewielka część spraw toczy się przed innymi sądami.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Taka możliwość istnieje między innymi w przypadkach opisanych poniżej.

Powództwa dotyczące rozwodu, separacji lub ważności małżeństwa, a także podziału majątku w okolicznościach innych niż śmierć małżonka można wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym jedno z małżonków posiada swoje miejsce pobytu lub zamieszkania.

Powództwa dotyczące działalności oddziału, działu, przedstawicielstwa lub innego tego rodzaju miejsca prowadzenia działalności przez osobę prawną lub osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, jeżeli taka osoba prawna lub osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą jest pozwanym, można wnieść również do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się takie miejsce prowadzenia działalności.

Powództwo wytoczone przez konsumenta przeciwko przedsiębiorcy na podstawie przepisów o ochronie konsumentów może również rozpoznać sąd pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym dany konsument posiada miejsce pobytu lub zamieszkania.

Sąd Gospodarczy (*markkinaoikeus*) pełni funkcję sądu pierwszej instancji w zakresie sporów, wniosków i skarg dotyczących praw własności przemysłowej i praw autorskich.

Powództwa dotyczące umów o pracę można wnosić również do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym zazwyczaj jest wykonywana praca regulowana daną umową. W przypadkach, w których praca zazwyczaj nie jest wykonywana w tym samym okręgu sądowym, pozew wniesiony przez pracownika przeciwko pracodawcy może także rozpatrywać sąd pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym pracodawca prowadzi działalność.

Powództwa o odszkodowanie na podstawie innej niż odpowiedzialność umowna można wnosić również do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym miało miejsce działanie lub zaniechanie, z którego wynika roszczenie, lub w którym wystąpiła szkoda. Wyżej wymienione rodzaje powództw można także wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się miejsce pobytu lub zamieszkania powoda, jeżeli podstawą pozwu jest ustawa o ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej w odniesieniu do pojazdów mechanicznych (*liikennevakuutuslaki*), ustawa o szkodach poniesionych przez pacjentów (*potilasvahinkolaki*), ustawa o odpowiedzialności za produkt (*tuotevastuulaki*), ustawa o ubezpieczeniu od szkód w środowisku (*laki ympäristövahinkovakuutuksesta*) lub ustawa o odpowiedzialności w odniesieniu do ruchu kolejowego (*raideliikennevastuulaki*).

Powództwa dotyczące nieruchomości można również wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się dana nieruchomość.

Powództwa dotyczące alimentów można również wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się miejsce zamieszkania powoda lub uprawnionego do alimentów.

W sprawach międzynarodowych można stosować przepisy dotyczące właściwości określone w prawie UE lub traktatach międzynarodowych.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Sądem właściwym nie zawsze będzie sąd w miejscu zamieszkania pozwanego. Przykładowe sytuacje tego rodzaju przedstawiono poniżej.

Powództwa dotyczące ustalenia ojcostwa należy wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się miejsce pobytu lub zamieszkania matki lub dziecka. Powództwa dotyczące zaprzeczenia ojcostwa należy wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się miejsce zamieszkania dziecka.

Powództwa dotyczące ustalenia prawa do opieki nad dzieckiem i kontaktów z dzieckiem należy wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się miejsce zamieszkania dziecka.

Powództwa dotyczące wykonywania prawa do opieki nad dzieckiem i kontaktów z dzieckiem należy wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się miejsce zamieszkania lub czasowego pobytu dziecka lub pozwanego.

Powództwa dotyczące ustanowienia opiekunów lub zakończenia opieki, ograniczenia zdolności do czynności prawnych, a także zniesienia lub zmiany takiego ograniczenia należy wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu, w którym znajduje się miejsce zamieszkania osoby fizycznej, której zdolność do czynności prawnej podlega ograniczeniu.

Powództwa dotyczące potwierdzenia przysposobienia należy wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajduje się miejsce pobytu lub zamieszkania przysposabiającego.

Powództwa dotyczące dziedziczenia i spadków należy wnosić do sądu pierwszej instancji w okręgu sądowym, w którym znajdowało się miejsce pobytu lub zamieszkania spadkodawcy.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

W sprawach cywilnych (jednak nie w postępowaniu nieprocesowym) zainteresowane strony mogą, z zastrzeżeniem określonych warunków, wybrać sąd inny niż sąd, który zazwyczaj jest sądem właściwym (sąd pierwszej instancji).

Przysługującego konsumentom, pracownikom lub osobom fizycznym ubiegającym się o alimenty lub je otrzymującym prawa do wytoczenia powództwa przed sąd określony w kodeksie postępowania sądowego (oikeudenkäymiskaari) nie można ograniczyć na podstawie umów dotyczących ustalenia właściwości, z wyjątkiem przypadków, w których umowy takie zawarto po zaistnieniu sporu.

Umowy dotyczące ustalenia właściwości muszą być sporządzane na piśmie i mogą ograniczać się do określonego sporu lub mogą obejmować wszelkie późniejsze spory wynikające ze szczególnego stosunku prawnego.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Sąd Gospodarczy pełni funkcję sądu pierwszej instancji w zakresie sporów, wniosków i skarg dotyczących praw własności przemysłowej i praw autorskich. W innych przypadkach w Finlandii postępowanie toczy się w ramach systemu sądów szczególnych jedynie w wyjątkowych okolicznościach.

Powiązane strony

 Sądy fińskie

Ostatnia aktualizacja: 19/04/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Szwecja

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Spy z zakresu prawa cywilnego rozpoznają zazwyczaj sądy powszechne. Sprawę należy wnieść do właściwego sądu rejonowego (*tingsrätt*).

Istnieją dwa sądy szczególne, które rozpoznają określone rodzaje spraw cywilnych: Sąd Pracy (*Arbetsdomstolen*) i Sąd Gospodarczy (*Marknadsdomstolen*).

Niektóre sądy rejonowe również zajmują się określonymi rodzajami spraw. Informacje na temat właściwości tych sądów można znaleźć [w odpowiedzi na pytanie 3 poniżej](#).

Więcej informacji na temat sądów powszechnych można znaleźć [tutaj](#), a na temat sądów szczególnych [tutaj](#).

Niektóre spory z zakresu prawa cywilnego rozstrzygają organy, które *de facto* nie są sądami. Korzystając z procedury dostępnej w postępowaniu uproszczonym, organy egzekwowania prawa mogą zobowiązać stronę do dokonania płatności lub podjęcia innych działań. Od decyzji wydanych przez takie organy przysługuje odwołanie do sądu rejonowego. Niektóre rodzaje sporów dotyczące najmu lub dzierżawy rozpatrują trybunały ds. najmów (*hyresnämnder*) lub trybunały ds. dzierżaw (*arrendenämnder*).

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Praktycznie wszystkie powództwa cywilne wytacza się najpierw przed sąd najniższej instancji, tj. sąd rejonowy (*tingsrätt*).

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Co do zasady powództwo wytacza się w miejscu zamieszkania pozwanego. Uznaje się, że osoba fizyczna zamieszkuje w miejscu, w którym została wpisana do ewidencji ludności. Informacji na temat miejsca wpisania danej osoby do ewidencji ludności udziela szwedzki Urząd Skarbowy (Skatteverket) (tel.: +46 (0) 8 56 48 51 60). W przypadku osób prawnych powództwo wytacza się w miejscu ich siedziby statutowej.

Istnieje również możliwość wniesienia sprawy do sądu szwedzkiego, nawet w przypadku braku miejsca zamieszkania w Szwecji. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania, powództwo można wytoczyć w miejscu, w którym osoba taka przebywa, lub – w niektórych przypadkach – w miejscu, w którym ostatnio mieszkała lub przebywała. W przypadku niektórych sporów cywilnych powództwo można wytoczyć w Szwecji, nawet gdy pozwany ma miejsce zamieszkania lub siedziby za granicą. Do celów ustalenia właściwości sądu kluczowe znaczenie będzie miał fakt posiadania przez pozwanego nieruchomości w Szwecji lub zawarcia przez niego umowy w Szwecji.

W przypadku spraw międzynarodowych trzeba pamiętać, iż szwedzkie przepisy dotyczące właściwości sądów mogą mieć zastosowanie wyłącznie w sytuacji, gdy podlegają one jurysdykcji szwedzkiej. W większości przypadków jest tak wówczas, gdy zgodnie z krajowymi przepisami dotyczącymi właściwości sądów w sprawie właściwy jest sąd szwedzki. W tym kontekście należy także wziąć pod uwagę wszelkie umowy międzynarodowe, które mogą mieć zastosowanie. Najważniejsze z nich dla Szwecji to przepisy rozporządzenia Bruksela I, postanowienia konwencji brukselskiej oraz konwencji lugańskiej, z których wszystkie regulują właściwość sądów, gdy pozwany zamieszkuje lub ma siedzibę w państwie objętym rozporządzeniem lub

konwencjami. W szczególności akty te stanowią również, że podstaw właściwości, zgodnie z którymi powództwo o wykonanie zobowiązania do zapłaty można wytoczyć w miejscu, w którym pozwany posiada nieruchomości, nie można stosować do osoby, która zamieszkuje lub ma siedzibę w państwie członkowskim lub w państwie-stronie konwencji.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Istnieje szereg zasad dotyczących właściwości, zgodnie z którymi powództwo można również wytoczyć przed inny sąd niż sąd miejsca zamieszkania pozwanego. Różne umowy międzynarodowe, np. rozporządzenie Bruksela I oraz konwencje brukselska i lugańska, zawierają również zasady dotyczące konfliktu jurysdykcji.

Najważniejsze zasady dotyczące konfliktu jurysdykcji są następujące:

każdy, kto poniósł szkodę, może wytoczyć powództwo w miejscu popełnienia czynu wywołującego szkodę lub w miejscu, w którym wystąpiła szkoda.

Zasadniczo nie ma to zastosowania w przypadku niedotrzymania umowy. Powództwo o odszkodowanie wynikające z czynu zabronionego można wytoczyć w połączeniu z aktem oskarżenia;

konsumenci mogą wytoczyć powództwo przeciwko przedsiębiorcy w sądzie w ich miejscu zamieszkania w przypadku spraw konsumenckich dotyczących niewielkich kwot;

sprawy, z którymi wiąże się zobowiązanie do zapłaty wynikające z umowy, można w niektórych przypadkach wszcząć w miejscu zawarcia umowy. Z drugiej strony w prawie szwedzkim nie istnieje przepis przyznający właściwość sądowi w miejscu, w którym umowa ma zostać wykonana;

sprawę przeciwko przedsiębiorcy dotyczącą sporu, który powstał w związku z działalnością gospodarczą, można w niektórych przypadkach wszcząć w miejscu prowadzenia działalności;

powództwa związane z prawem do pieczy nad dzieckiem, zamieszkania lub kontaktów z dzieckiem zwykle rozpoznawane są w miejscu zamieszkania dziecka (zob. także część pt. Odpowiedzialność rodzicielska – Szwecja);

sprawy dotyczące alimentów na rzecz dzieci wnosi się zwykle do sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego, jednakże powództwa o ustalenie ojcostwa, sprawy małżeńskie oraz sprawy dotyczące władzy rodzicielskiej (pieczy nad dziećmi i miejsca zamieszkania dzieci) mogą również zostać rozpatrzone przez inny sąd.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Prawo szwedzkie zawiera wiele zasad dotyczących właściwości wyłącznej, zgodnie z którymi powództwo należy wytoczyć przed konkretny sąd. Zasady właściwości wyłącznej są również określone w różnych umowach międzynarodowych, np. w rozporządzeniu Bruksela I oraz konwencjach brukselskiej i lugańskiej. Jeżeli sprawa objęta którąkolwiek z tych zasad zostanie wniesiona do sądu innego niż sąd posiadający właściwość wyłączną, sąd nie może rozpoznać sprawy.

Najważniejsze szwedzkie zasady właściwości wyłącznej są następujące:

większość sporów z zakresu prawa rzeczowego musi rozpoznać sąd miejsca położenia rzeczy;

niektóre spory związane z nieruchomościami muszą zostać rozpatrzone przez sąd ds. gruntów (*fastighetsdomstol*) lub przez trybunał ds. najmów lub trybunał ds. dzierżaw (*hyresnämnd* lub *arrendenämnd*). Również w tym przypadku właściwość zależy od miejsca położenia nieruchomości;

sprawy z zakresu prawa spadkowego musi rozpoznać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania zmarłego;

spory związane z małżeństwem oraz podziałem majątku pomiędzy małżonków rozpoznaje sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania jednej ze stron; jeżeli spór musi rozstrzygnąć sąd pracy (*Arbetsdomstolen*) lub sąd gospodarczy (*Marknadsdomstolen*), sprawy nie można wnieść do sądu powszechnego w miejscu zamieszkania pozwanego;

w przypadku większości sporów związanych z prawem ochrony środowiska, prawem morskim i prawem własności intelektualnej istnieją przepisy szczególne, zgodnie z którymi właściwy jest tylko jeden sąd;

Sąd Apelacyjny Svea (Svea hovrätt) posiada właściwość wyłączną w zakresie rozpatrywania niektórych wniosków związanych z wykonywaniem orzeczeń sądów zagranicznych.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Strony mogą zawrzeć umowę dotyczącą tego, który sąd może lub musi rozpoznać dany spór. Umowa ta, zwana umową o rozszerzeniu właściwości sądu, musi być sporządzona na piśmie. W umowie można przewidzieć, że jeden sąd będzie posiadał właściwość wyłączną. Istnieje również możliwość uzgodnienia, aby właściwy był inny sąd niż sąd przewidziany przepisami. Strony mogą również uznać, że właściwy będzie więcej niż jeden sąd.

Zasadniczo sąd wyznaczony przez strony jako sąd właściwy jest zobowiązany przyjąć powództwo do niego wniesione. Zasada ta nie ma jednak zastosowania, jeżeli umowa narusza którąkolwiek z zasad dotyczących właściwości wyłącznej. Jeżeli jedna ze stron twierdzi, że umowa o rozszerzeniu właściwości sądu jest nieważna, sąd musi również zbadać takie stwierdzenie, w wyniku którego może się okazać, że sąd ten nie jest sądem właściwym.

Sąd, który w przeciwnym razie nie byłby właściwy, może stać się właściwy, jeżeli pozwany nie zakwestionuje właściwości sądu (tzw. dorozumiana właściwość). Nie ma to jednak zastosowania w sytuacji, gdy obowiązują zasady właściwości wyłącznej; sąd musi rozważyć tę kwestię z urzędu. Sąd nie zbada jednak automatycznie kwestii, czy sprawę wniesiono z naruszeniem zasady podstawowej, zasad konfliktu jurysdykcji czy też umowy o rozszerzeniu właściwości sądu. Strony są zobowiązane przedstawić wszelkie zarzuty dotyczące braku właściwości sądu podczas składania pierwszych oświadczeń w sprawie. Jeżeli pozwany nie złoży żadnego oświadczenia i konieczne jest wydanie wyroku zaocznego, sąd musi ustalić, czy jest właściwy do rozpoznania sprawy.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Istnieją dwa sądy szczególne, które rozpatrują spory cywilne: Sąd Pracy (*Arbetsdomstolen*) i Sąd Gospodarczy (*Marknadsdomstolen*). Sąd Pracy rozpoznaje spory o rozwiązanie ze stosunków pracy, tj. spory dotyczące stosunków pomiędzy pracodawcą a pracownikiem. Sąd Gospodarczy rozpatruje spory z zakresu prawa w dziedzinie konkurencji i wprowadzania produktów do obrotu.

Niektóre sądy rejonowe (*tingsrätt*) rozpoznają określone rodzaje spraw cywilnych. Pięć spośród sądów rejonowych Szwecji to również sądy ds. gruntów i ochrony środowiska (*mark- och miljöödomstolar*). Sądy te rozpatrują sprawy podlegające kodeksowi ochrony środowiska (*miljöbalken*) oraz sprawy, z którymi wiąże się wywłaszczenie i podział gruntów. Spory z zakresu prawa morskiego rozpoznaje siedem sądów rejonowych będących sądami morskimi (*sjörättsdomstolar*). Istnieją szczególne przepisy regulujące spory z zakresu prawa własności intelektualnej, w szczególności spory dotyczące patentów, nadające Sądowi Rejonowemu w Sztokholmie (*Stockholms tingsrätt*) właściwość wyłączną.

Ostatnia aktualizacja: 12/11/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Anglia i Walia

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Wybór właściwego sądu lub trybunału zależy od charakteru sporu. Postępowania cywilne wszczyna się zasadniczo przed sądem hrabstwa (*county court*) albo przed Wysokim Trybunałem (*High Court*); decydujące znaczenie ma w tym przypadku wartość przedmiotu sporu i stopień złożoności sprawy. Spory między organami państwa a osobą fizyczną, a także spory w niektórych ściśle określonych obszarach (np. spory na gruncie prawa pracy) rozpoznają z reguły trybunały. Informacje na temat poszczególnych trybunałów można znaleźć na stronie internetowej [Ministerstwa Sprawiedliwości](#). Niektóre centra przesłuchań (*hearing centres*) sądów hrabstw są właściwe wyłącznie do rozpoznawania spraw cywilnych, podczas gdy inne dysponują „właściwością wyspecjalizowaną” uprawniającą je do rozpoznawania spraw kancelarskich, gospodarczych lub technologiczno-budowlanych. Ponadto Wysoki Trybunał, który zasadniczo ma siedzibę w Londynie, prowadzi kancelarie okręgowe (*District Registries*) w wielu ważnych miejscach na obszarze kraju. Dzięki kancelariom okręgowym Wysoki Trybunał może wydawać orzeczenia w sprawach i rozpoznawać sprawy poza Londynem, działając za pośrednictwem odpowiednio wykwalifikowanego sędziego. Sąd Administracyjny (*Administrative Court*) zapewnia stałą obecność sędziów Wysokiego Trybunału w niektórych oddziałach zamiejscowych^[1]. Szczegółowy opis Wysokiego Trybunału zamieszczono poniżej.

Ponieważ kwestie związane z właściwością są często nieoczywiste – np. niektóre zagadnienia z zakresu prawa pracy rozpoznaje sąd hrabstwa, a nie Trybunał ds. Zatrudnienia – przed wszczęciem postępowania sądowego zaleca się zasięgnąć porady specjalisty. Dodatkowe informacje można również znaleźć na stronie internetowej [Ministerstwa Sprawiedliwości](#).

[1] Cardiff, Bristol, Birmingham, Leeds i Manchester.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Stosowne informacje w tym zakresie można uzyskać, zapoznając się z przepisami procesowymi dotyczącymi spraw cywilnych, określanymi jako [regulamin postępowania cywilnego](#) (*Civil Procedure Rules, CPR*), który uzupełniają dyrektywy (*practice directions*) zawierające praktyczne porady dotyczące wykładni tych przepisów. W dyrektywie do [części 7](#) regulaminu określono instancje, przed którymi należy wszczynać określone sprawy sądowe. To, czy sądem właściwym do rozpoznania danego sporu będzie sąd hrabstwa czy Wysoki Trybunał, zależy przede wszystkim od wartości przedmiotu sporu i stopnia złożoności sprawy. Zgodnie z podstawowym progiem roszczenia opiewające na kwotę niższą niż 100 000 funtów szterlingów zostaną rozpoznane przed sądem hrabstwa, natomiast roszczenia przekraczające ten próg – przed Wysokim Trybunałem. Ponadto w części 8 regulaminu przewidziano procedurę stosowaną w odniesieniu do roszczeń o charakterze niepieniężnym; w przypadku takich roszczeń decydujące znaczenie ma przedmiot sporu i stopień złożoności sprawy.

Roszczenia pieniężne przyporządkowuje się do „trybów”: roszczenia do kwoty 10 000 funtów szterlingów rozpoznaje się w trybie postępowania w sprawie drobnych roszczeń (*small claims*), natomiast roszczenia opiewające na kwotę od 10 000 do 25 000 funtów szterlingów – w trybie postępowania przyspieszonego (*fast track*); roszczenia, których nie można przyporządkować do żadnego z tych trybów, rozpoznaje się w głównym trybie postępowania (*multi-track*). W tym miejscu warto podkreślić, że przyporządkowanie roszczenia do określonego trybu stanowi czynność sądową, dlatego też sędzia może skorzystać z przysługujących mu uprawnień w zakresie zarządzania sprawami, aby przyporządkować sprawy do określonego trybu i wskazać konkretny sąd właściwy do ich rozpoznania. Bardziej wyczerpujące wyjaśnienie można znaleźć [tutaj](#).

Wysoki Trybunał składa się z trzech wydziałów zajmujących się różnymi rodzajami spraw:

Wydział Ławy Królewskiej (Queen's Bench Division) – zajmuje się szerokim zakresem spraw cywilnych, w tym powództwami o odszkodowanie wynikającymi z niedotrzymania warunków umów, z czynów niedozwolonych, ze zniesławienia, sporów gospodarczych oraz sporów z zakresu prawa morskiego (powództwa cywilne związane ze statkami, np. dotyczące kolizji, uszkodzenia ładunku oraz ratownictwa); obecnie obejmuje on również Sąd Referujący (*Official Referees Court*) działający przy [Sądzie Technologiczno-Budowlanym \(Technology and Construction Court\)](#). Wydział ten sprawuje również nadzór nad szeregiem sądów, trybunałów i organów lub osób fizycznych pełniących funkcje publiczne (w tym ministrów rządu) za pośrednictwem Sądu Administracyjnego w ramach procesu określanego mianem kontroli sądowej, który służy zagwarantowaniu, aby decyzje podejmowane przez te organy lub osoby fizyczne były odpowiednie i zgodne z prawem, a także aby nie wykraczały poza zakres uprawnień przyznanych im przez Parlament.

Wydział Kancelarski (Chancery Division) – zajmuje się w szczególności sprawami majątkowymi, w tym zarządzaniem majątkiem osób zmarłych, wykładnią testamentów, upadłością, partnerstwami podatkowymi, patentami oraz sporami dotyczącymi spółek kapitałowych i osobowych. Nowo utworzony [Sąd ds. Własności Intelektualnej i Przedsiębiorczości \(Intellectual Property Enterprise Court\) #_ftn1](#)^[1] również podlega właściwości Wydziału Kancelarskiego.

Wydział Rodzinny (Family Division) – zajmuje się sprawami rozwodowymi i małżeńskimi, sprawami dotyczącymi dzieci, np. sprawami o przysposobienie, sprawami dotyczącymi testamentów niebędących przedmiotem sporu oraz sprawami dotyczącymi majątku osób, które zmarły bez sporządzenia testamentu. Szczegółowe informacje na temat Wysokiego Trybunału można również znaleźć na stronie internetowej [Ministerstwa Sprawiedliwości](#).

W przypadku jakichkolwiek wątpliwości w kwestii tego, który sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy, warto zasięgnąć porady prawnej lub zapoznać się z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej [Ministerstwa Sprawiedliwości](#).

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Jak wspomniano powyżej, roszczenia wnoszone do sądów hrabstw zasadniczo gromadzi się obecnie na szczeblu centralnym, po czym przekazuje się je centrom przesłuchań w przypadku konieczności przeprowadzenia rozprawy. Zgodnie z zasadą 2A pkt 2 w części 26 regulaminu postępowania cywilnego sprawę należy skierować do centrum przesłuchań sądu hrabstwa właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego lub miejsca prowadzenia działalności przez pozwanego; każda ze stron jest również uprawniona do zwrócenia się o rozpoznanie sprawy w konkretnym centrum przesłuchań. Jeżeli chodzi o właściwość wyspecjalizowaną, w niektórych przypadkach wyznaczone centrum przesłuchań może nie być właściwe miejscowo dla żadnej ze stron z uwagi na konieczność rozpoznania sprawy przez wyspecjalizowanych sędziów.

Ponadto określone rodzaje powództw są ograniczone miejscowo; dotyczy to np. roszczeń w przedmiocie posiadania gruntów, a także roszczeń podlegających przepisom ustawy o kredycie konsumenckim lub roszczeń w przedmiocie odzyskania mienia. Takie roszczenia należy wnosić do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub miejsca prowadzenia działalności osoby, w której posiadaniu znajdują się odpowiednie składniki majątku. Dodatkowe informacje na temat tego rodzaju wyjątków zawarto w częściach 55 i 7 [regulaminu postępowania cywilnego](#) dla Anglii i Walii.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Wyjątki od podstawowej zasady dotyczą sytuacji, w której sprawę wnosi się do sądu najwłaściwszego do jej rozpoznania, biorąc pod uwagę jej charakter, dostępność sędziów, a także deklaracje stron dotyczące miejsca, w którym sprawa powinna zostać rozpoznana.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W przypadku konieczności przeprowadzenia rozprawy zgodnie z podstawową zasadą sprawa zostanie przekazana centrum przesłuchań sądu hrabstwa właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego lub miejsca, w którym prowadzi on działalność. Strony mogą jednak wskazać sąd, przed którym ich spór ma zostać rozpoznany, przy składaniu kwestionariusza dotyczącego dyrektyw; podjęcie decyzji w tym zakresie leży w gestii sądu. Niektóre roszczenia wniesione do Wysokiego Trybunału w Londynie mogą zostać rozpoznane przed jedną z kancelarii okręgowych. Dodatkowe informacje na temat przenoszenia spraw zawarto w [części 30 regulaminu postępowania cywilnego](#).

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Jak wspomniano powyżej, to, który sąd będzie właściwy, zależy przede wszystkim od wartości przedmiotu sporu lub stopnia złożoności sprawy. Choć strony mogą złożyć deklarację w przedmiocie miejsca rozpoznania sporu w kwestionariuszu dotyczącym dyrektyw, podjęcie ostatecznej decyzji w tej kwestii leży w gestii sądu. Powód nie jest uprawniony do wyboru sądu, przed którym chce wszcząć postępowanie. Ponadto zgodnie z częścią 2.7 regulaminu postępowania cywilnego sąd dysponuje pełną swobodą uznania w kwestii wyboru spraw, których rozpoznanie uzna za odpowiednie. Dodatkowe informacje na ten temat zawarto w [regulaminie postępowania cywilnego](#).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Nie.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Zakres odpowiedzialności poszczególnych wydziałów Wysokiego Trybunału oraz szczegółowe informacje na temat sądów zajmujących się sprawami rodzinnymi omówiono powyżej.

Dodatkowe informacje na temat [sądów hrabstw](#) i [Wysokiego Trybunału](#) można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Powiązane strony

[Ministerstwo Sprawiedliwości](#)

Ostatnia aktualizacja: 16/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Irlandia Północna

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Większość rodzajów spraw cywilnych lub handlowych należy do właściwości Wysokiego Trybunału Irlandii Północnej (High Court of Northern Ireland) lub sądu hrabstwa (*county court*). Sądy pokoju (*magistrates' courts*) są właściwe do rozpoznawania niektórych spraw cywilnych, takich jak dochodzenie drobnych wierzytelności oraz sprawy z zakresu prawa rodzinnego.

W Irlandii Północnej funkcjonuje szereg trybunałów ustanowionych na mocy ustawy, rozpoznających sprawy z różnych dziedzin, takich jak imigracja, podatki, zdrowie psychiczne, świadczenia społeczne i transport. Niektóre trybunały są właściwe dla terytorium całego Zjednoczonego Królestwa – informacje na ten temat można znaleźć na stronie internetowej Służby Sądów i Trybunałów Irlandii Północnej (Northern Ireland Courts and Tribunals Service). Inne, np. trybunały ds. zatrudnienia (*industrial tribunals*) i Trybunał ds. Sprawiedliwego Zatrudnienia (Fair Employment Tribunal), które rozpoznają niektóre sprawy z obszaru zatrudnienia, są właściwe wyłącznie dla terytorium Irlandii Północnej.

Często kwestia właściwości sądów jest skomplikowana, dlatego przed wszczęciem postępowania sądowego zaleca się zawsze zasięgnąć porady prawnika.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Należy zawsze zasięgnąć porady prawnej, aby dowiedzieć się, który sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy.

Jeżeli wartość roszczenia nie przekracza 30 000 funtów szterlingów i powództwo dotyczy szkód powstałych w wyniku niedbalstwa lub dotyczy naruszenia postanowień umownych, postępowanie wszczyna się w sądzie hrabstwa, chyba że zostanie wskazane inaczej. Wszelkie powództwa, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 30 000 funtów szterlingów, wytacza się przed Wysoki Trybunał.

Sąd hrabstwa jest właściwy do rozpoznawania niektórych roszczeń, których wartość nie przekracza 3 000 funtów szterlingów, w postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń – jest to prosty i nieformalny sposób rozstrzygania sporów, często bez potrzeby korzystania z usług prawnika. Broszura informacyjna na temat postępowania w sprawie drobnych roszczeń jest dostępna na stronie internetowej Służby Sądów i Trybunałów Irlandii Północnej.

Sprawy z zakresu prawa rodzinnego mogą być rozpoznawane przez sądy pokoju, sąd hrabstwa albo Wysoki Trybunał, w zależności od charakteru sprawy.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?)

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Sądy pokoju i sądy hrabstwa są właściwe dla terytorium całej Irlandii Północnej. Okręgi właściwości tych sądów określa się przez odniesienie do trzech okręgów sądowoadministracyjnych. Wytyczne dotyczące sądowności administracyjnej można pobrać ze strony internetowej NICTS pod adresem <https://www.justice-ni.gov.uk/publications/single-jurisdiction-northern-ireland>

Wysoki Trybunał jest właściwy dla terytorium całej Irlandii Północnej.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Co do zasady postępowanie wszczyna się przed sądem właściwym dla miejsca zamieszkania pozwanego lub miejsca, w którym prowadzi on działalność gospodarczą, lub przed sądem właściwym dla miejsca zdarzenia, które doprowadziło do wszczęcia postępowania (choć z technicznego punktu widzenia postępowanie można wszcząć w dowolnym okręgu).

W sprawach dotyczących umów właściwość sądu zależy od charakteru umowy. Na przykład spór dotyczący umowy o pracę może być rozpoznany przez sąd hrabstwa lub przez trybunał ds. zatrudnienia (*industrial tribunal*).

Sprawy z zakresu prawa rodzinnego, takie jak sprawy dotyczące władzy rodzicielskiej, rozpoznają sądy pokoju, sąd hrabstwa lub Wysoki Trybunał w zależności od charakteru sprawy.

Roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym podlegają regule właściwości ogólnej, podobnie jak powództwa cywilne wynikające z postępowania karnego. Funkcjonuje jednak również system kompensat dla ofiar przestępstw – dodatkowe informacji na ten temat można znaleźć na stronie internetowej Służb ds. Kompensaty (Compensation Services, zob. link zamieszczony poniżej).

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Nie ma takiego wymogu. Postępowanie można wszcząć w dowolnym okręgu sądowoadministracyjnym niezależnie od przedmiotu sporu (choć zasadniczo postępowanie wszczyna się w okręgu właściwym dla miejsca, w którym pozwany zamieszkuje lub prowadzi działalność gospodarczą, lub dla miejsca zdarzenia, które doprowadziło do wszczęcia postępowania).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Strony nie mogą zawrzeć umowy prorogacyjnej.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Informacje na temat trybunałów, których właściwość obejmuje terytorium całego Zjednoczonego Królestwa, można znaleźć na stronach internetowych Służby Sądów i Trybunałów Anglii i Walii (Court Service for England and Wales) oraz Ministerstwa Sprawiedliwości.

Broszury informacyjne na temat sądów i większości trybunałów w Irlandii Północnej można znaleźć na stronie internetowej Służby Sądów i Trybunałów Irlandii Północnej.

Informacje na temat właściwości trybunałów ds. zatrudnienia i Trybunału ds. Sprawiedliwego Zatrudnienia można znaleźć na poświęconej im stronie internetowej.

Powiązane strony

 [Służba Sądów i Trybunałów Irlandii Północnej](#)

 [Trybunały](#) (Służba Sądów i Trybunałów Jej Królewskiej Mości – Anglia i Walia)

 [Trybunały \(Ministerstwo Sprawiedliwości\)](#)

 [Trybunały ds. zatrudnienia i Trybunał ds. Sprawiedliwego Zatrudnienia](#)

 [Służby ds. Kompensaty](#)

Ostatnia aktualizacja: 14/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Szkocja

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W Szkocji głównymi sądami cywilnymi są: *sheriff courts* [w tym lokalne sądy apelacyjne (*sheriff appeal courts*)] i Court of Session (sąd cywilny najwyższej instancji). Funkcjonują jednak sądy szczególne, które są właściwe wyłącznie do rozpoznawania szczególnych rodzajów postępowań. Do tych sądów należą: Court of the Lord Lyon (zajmujący się rejestracją herbów), Court of Exchequer (zajmujący się podatkami i opłatami państwowymi), Sheriff Personal Injury Court (sąd ds. uszczerbków na zdrowiu wchodzący w skład *sheriff court*) oraz Scottish Land Court (rozstrzygający spory między wynajmującym a najemcą). Funkcjonują także liczne trybunały ustanowione na mocy ustawy.

Trybunały

Ustawą z 2007 r. o sądach, trybunałach i egzekucji wprowadzono jedną ujednoliconą strukturę dla większości trybunałów w całym Zjednoczonym Królestwie, w ramach której przewidziano podział na trybunały pierwszej instancji (*First-tier Tribunals*) i wyższe trybunały (*Upper Tribunals*). Zarówno trybunały pierwszej instancji, jak i wyższe trybunały składają się z wyspecjalizowanych izb o odmiennej właściwości rzeczowej. Szczegółowe informacje na temat trybunałów można znaleźć na stronie internetowej [Służby Sądów i Trybunałów Jej Królewskiej Mości \(Her Majesty's Courts and Tribunals Service\)](#).

Funkcjonuje również szereg trybunałów zdecentralizowanych w następstwie dewolucji. Na czele większości z tych trybunałów stoi prezes, przy czym każdy z nich ma inne kompetencje (w zakresie wykonywania prawa). Właściwość poszczególnych trybunałów obejmuje różnorodne sprawy, począwszy od wniosku o uchylenie mandatu za niewłaściwe parkowanie po zarządzenie obowiązkowego leczenia i ograniczenia wolności pacjentów mających poważne zaburzenia psychiczne. Odwołania od orzeczeń szkockich trybunałów są rozpoznawane przez sądy cywilne w Szkocji, przy czym mogą być one również rozpatrzone przez sąd typu *sheriff court* i Court of Session.

Na mocy ustawy z 2014 r. o trybunałach w Szkocji [Tribunals (Scotland) Act 2014] utworzono Trybunał Pierwszej Instancji w Szkocji (First-tier Tribunal for Scotland) i Wyższy Trybunał w Szkocji (Upper Tribunal for Scotland) dla trybunałów zdecentralizowanych w następstwie dewolucji. Szkockim trybunałom przewodniczy sędzia stojący najwyżej w hierarchii sądownictwa w Szkocji (Lord President), który powierzył różne funkcje prezesowi szkockich trybunałów, podobnie jak ma to miejsce w wyżej opisanym modelu Zjednoczonego Królestwa. Wyższy Trybunał w Szkocji rozpoznaje większość środków zaskarżenia od orzeczeń trybunałów pierwszej instancji, tym samym środki te nie są już rozpoznawane przez sądy. Pierwsze trybunały zaczęły funkcjonować zgodnie z nową strukturą w grudniu 2016 r. Za zarządzanie Trybunałem Pierwszej Instancji w Szkocji i Wyższym Trybunałem w Szkocji odpowiada Szkocka Służba Sądów i Trybunałów.

Dodatkowe informacje znajdują się na stronach internetowych [Szkockiej Służby Sądów i Trybunałów](#) i [szkockiego rządu](#).

Court of the Lord Lyon

Lord Lyon King of Arms (Lord Lew Król Herbów) jest jednym ze szkockich urzędników państwowych i doradcą królowej w sprawach herbów, genealogii i ceremonii. Jest on właściwy do rozpoznawania spraw dotyczących herbów w całym Zjednoczonym Królestwie, stoi na straży przepisów w zakresie herbów i orzeka w sprawie nazwisk, reprezentowania rodziny i wódzów klanów.

Court of Exchequer

Funkcję Court of Exchequer w Szkocji pełni Court of Session orzekający w sprawach podatkowych. Zajmuje się on przede wszystkim skargami na decyzje specjalnych komisarzy ds. podatku dochodowego w przedmiocie zobowiązań podatkowych.

Election Petition Court

Sąd ten, w którego skład wchodzi dwoje sędziów z Court of Session, rozpoznaje skargi na wybór członków parlamentu i członków szkockiego parlamentu ze względu na domniemaną niezgodność z prawem takiego wyboru lub niewłaściwe praktyki.

Scottish Land Court

Sąd ten rozstrzyga przede wszystkim spory dotyczące dzierżaw rolnych i tradycyjnego systemu dzierżawy małorolnej (*crofting*). Prezes i wiceprezes tego sądu mają kwalifikacje prawnicze, a pozostali dwaj członkowskie są prowadzącymi czynną działalność rolnikami. Do tego sądu można zwrócić się

o ustalenie wysokości dzierżawy gospodarstw rolnych; sąd ten rozpoznaje również skargi na decyzje organu regulującego *crofting*. Scottish Land Court rozpoznaje również skargi na decyzje rządu szkockiego o nałożeniu kar na rolników pobierających płatności w ramach unijnego systemu wspólnej polityki rolnej oraz odwołania dotyczące niektórych kwestii ochrony środowiska.

Lands Tribunal for Scotland

W skład Lands Tribunal for Scotland (Trybunału ds. Gruntów dla Szkocji) wchodzi prezes i trzech członków, którzy mają wykształcenie w zakresie prawa i geodezji. Prezes tego trybunału jest również prezesem Scottish Land Court.

Do właściwości tego trybunału należą przede wszystkim:

zwolnienie nieruchomości spod obciążenia lub zmiana takiego obciążenia;
prawa najemców do wykupu zajmowanych przez nich mieszkań komunalnych;
postępowania o odszkodowanie za wywłaszczenie nieruchomości lub utratę wartości nieruchomości wskutek robót publicznych;
wyceny nieruchomości niemieszkalnych;
skargi na urzędnika właściwego ds. szkockich rejestrów (Keeper of the Registers of Scotland);
środki odwoławcze od wycen gruntów do celów pierwokupu;
sprawy skierowane dobrowolnie lub wspólnie do rozpoznania przez Trybunał jako sąd arbitrażowy.

Sheriff Personal Injury Court

Sheriff Personal Injury Court jest krajowym ośrodkiem referencyjnym w sprawach dotyczących szkód na osobie. Ten szczególny sąd ds. szkód, który zasiada w Edynburgu, rozpoznaje sprawy dotyczące szkód na osobie, jeżeli wartość przedmiotu sporu przekracza 5 000 funtów szterlingów. Ponadto strony mogą również wytoczyć powództwo dotyczące szkód na osobie przed lokalny *sheriff court* niezależnie od wartości przedmiotu sporu. Przewidziano przepisy szczególne dotyczące spraw dotyczących szkód na osobie wyrządzonych w miejscu pracy: jeżeli wartość przedmiotu sporu przekracza 1 000 funtów szterlingów, powództwo można wytoczyć bezpośrednio przed Sheriff Personal Injury Court, natomiast w przypadku spraw o wartości przedmiotu sporu poniżej 1 000 funtów istnieje możliwość przekazania ich do rozpoznania przez ten sąd, jeżeli sędzia (*sheriff*) uzna je za dostatecznie istotne lub złożone. Court of Session nie rozpoznaje już powództw o odszkodowanie z tytułu szkody na osobie o wartości przedmiotu sporu poniżej 100 000 funtów szterlingów.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

W Szkocji sądem pierwszej instancji w sprawach cywilnych może być zarówno *sheriff court* (niższa instancja), jak i niższa izba Court of Session (Outer House).

Zakres właściwości *sheriff court* w sprawach cywilnych jest szeroki i obejmuje wszelkie powództwa o wierzytelności lub odszkodowanie, bez górnego pułapu wartości przedmiotu sporu. Sprawy, w których wartość przedmiotu sporu, z wyłączeniem odsetek i kosztów, nie przekracza 100 000 funtów szterlingów, należy wnieść do *sheriff court*. We wrześniu 2015 r. podniesiono górny pułap wartości przedmiotu sporu, który decyduje o właściwości wyłącznej *sheriff court*, z 5 000 do 100 000 funtów szterlingów.

Do spraw, które nie są objęte zakresem właściwości *sheriff court* i do których rozpoznawania jest właściwy wyłącznie Court of Session, należą: kontrola sądowa decyzji organów administracji, powództwa o obciążenie nieruchomości w celu zabezpieczenia, wnioski o uchylenie (ale wyłącznie w celu unieważnienia skutków orzeczenia) oraz wnioski o likwidację spółki, której opłacony kapitał przekracza 120 000 funtów szterlingów. Sprawy na gruncie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę rozpoznaje Court of Session.

Na wniosek strony postępowania *sheriff court* może skierować sprawę do rozpoznania przez Court of Session, jeżeli sędzia (*sheriff*) uzna to za zasadne ze względu na szczególne znaczenie lub złożoność sprawy. Court of Session może natomiast z uzasadnionych względów zezwolić na skierowanie do niego sprawy.

Court of Session również może skierować sprawę do rozpoznania przez *sheriff court*.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

W większości postępowań cywilnych kwestie właściwości reguluje ustawa z 1982 r. o właściwości i orzeczeniach sądów cywilnych (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982). Zgodnie z podstawowym założeniem szkockich przepisów w zakresie właściwości pozew przeciw osobie fizycznej lub prawnej składa się w sądzie, w którego okręgu osoba ta ma miejsce zamieszkania lub siedzibę.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Oprócz podstawowego założenia opisanego powyżej w niektórych przypadkach można również wybrać sąd, w którym złożony zostanie pozew.

Na przykład:

Umowy

Powództwo przeciw osobie można wytoczyć również w sądzie właściwym dla miejsca wykonania zobowiązania, którego dotyczy powództwo.

Czyny niedozwolone lub czyny podobne do czynu niedozwolonego

Powództwo przeciw osobie można wytoczyć również w sądzie właściwym dla miejsca wystąpienia lub prawdopodobnego wystąpienia zdarzenia, które spowodowało lub może spowodować szkodę.

Obowiązki alimentacyjne

Sąd może orzekać w sprawach dotyczących obowiązków alimentacyjnych, jeżeli jest właściwy dla miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu wierzyciela alimentacyjnego lub jeżeli roszczenie alimentacyjne zgłoszono jako roszczenie uboczne w pozwie o ustalenie statusu osoby złożonym w tym sądzie, a sąd ten może prowadzić postępowanie w przedmiocie tego pozwu.

Spyry wynikające z działalności oddziału, agencji lub innego zakładu

W takich sprawach sądem właściwym jest sąd właściwy miejscowo dla oddziału lub agencji.

Prawo rodzinne

Sprawy dotyczące rozwodów, kontaktów z dziećmi i miejsca zamieszkania dzieci oraz obowiązków i praw rodzicielskich podlegają zasadniczo ogólnym zasadom właściwości miejscowej w Szkocji, tj. sprawę rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka; zwykle jest to *sheriff court*. Od tej zasady mogą istnieć jednak pewne odstępstwa, w szczególności jeżeli jedna ze stron ma związek z innym porządkiem prawnym niż szkocki porządek prawny.

W razie wątpliwości co do właściwego porządku prawnego należy rozważyć skorzystanie z porad prawnych.

Szkoda na osobie

We wrześniu 2015 r. wprowadzono nowe zasady dotyczące właściwości w odniesieniu do Sheriff Personal Injury Court, sheriff court i Court of Session. Szczegółowe informacje znajdują się we właściwej części tego arkusza informacyjnego.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W niektórych rodzajach postępowań sąd ma właściwość wyłączną bez względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę strony postępowania lub inne zasady w zakresie właściwości. Do tych postępowań zalicza się:

postępowania, których przedmiotem są prawa rzeczowe do nieruchomości lub najem nieruchomości – wówczas wyłączną właściwość do prowadzenia takich postępowań ma sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości. Jeżeli chodzi jednak o dzierżawę nieruchomości na użytek własny zawartą na maksymalnie sześć miesięcy, sądami właściwymi są również sądy właściwe dla miejsca zamieszkania pozwanego, jeżeli właściciel i dzierżawca są osobami fizycznymi zamieszkującymi w tym samym państwie;

postępowania w przedmiocie ważności utworzenia, nieważności lub rozwiązania spółki lub innej osoby prawnej bądź stowarzyszenia osób fizycznych lub prawnych – wówczas wyłączną właściwość do prowadzenia takich postępowań ma sąd właściwy miejscowo dla siedziby spółki, osoby fizycznej lub stowarzyszenia;

postępowania, których przedmiotem jest ważność wpisów do rejestrów publicznych – wówczas wyłączną właściwość do prowadzenia takich postępowań ma sąd właściwy dla miejsca prowadzenia rejestru;

postępowania, których przedmiotem jest wykonanie wyroku – wówczas wyłączną właściwość do prowadzenia takich postępowań ma sąd właściwy dla miejsca wykonania wyroku.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Zakres właściwości można rozszerzyć, jeżeli osoba wyraźnie zgodzi się na rozszerzenie właściwości sądu lub stawi się przed sądem jako pozwany i nie złoży zarzutu o brak właściwości.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

W Szkocji możliwość skierowania sprawy do sądu szczególnego jest bardzo ograniczona – zakres ich właściwości przedstawiono w odpowiedzi na pytanie nr 1. W wielu przypadkach sprawę cywilną rozpoznaje *sheriff court* lub Court of Session. W każdym przypadku przed wniesieniem sprawy do sądu warto skorzystać z porady prawnej, w tym również w celu określenia, czy należy udać się do sądu szczególnego.

Ogólne informacje o sądach w Szkocji znaleźć można na stronie internetowej Szkockiej Służby Sądów i Trybunałów.

Powiązane strony

 Szkocka Służba Sądów i Trybunałów

Ostatnia aktualizacja: 13/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie? - Gibraltary

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Większość spraw cywilnych i handlowych wchodzi w zakres Sądu Najwyższego Gibraltaru. Sąd Najwyższy dzieli się na różne dziedziny właściwości, jednak ze względu na rozmiar Gibraltaru sekretariat jest tylko jeden. (Sąd Pokoju ma ograniczoną właściwość w niektórych sprawach rodzinnych).

W niektórych sprawach dotyczących prawa pracy można wnieść sprawę do trybunału ds. zatrudnienia (Industrial Tribunal). Inne sądy szczególne działają w dziedzinach takich jak zdrowie psychiczne, odwołania od decyzji dotyczących podatku dochodowego i odwołania od decyzji dotyczących zabezpieczenia społecznego.

Dalsze wskazówki można uzyskać w sekretariacie Sądu Najwyższego: Supreme Court Registry, 277 Main Street, Gibraltar, tel. (+350) 200 75608.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Zasadniczo tylko Sąd Najwyższy Gibraltaru zajmuje się sprawami cywilnymi. (Sąd Pokoju ma ograniczoną właściwość w niektórych sprawach rodzinnych).

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Ze względu na rozmiar terytorium Gibraltaru kwestia właściwości miejscowej nie ma zastosowania.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W Gibraltarze jest tylko jeden Sąd Najwyższy.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W Gibraltarze jest tylko jeden Sąd Najwyższy.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

W Gibraltarze jest tylko jeden Sąd Najwyższy.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy szczególne są ustanawiane na mocy ustawy. Osoby, które mają podstawy, by sądzić, że mogą wnieść pozew do sądu szczególnego, powinny zasięgnąć porady lokalnego prawnika (*solicitor*) lub zwrócić się w tej sprawie do Biura Porad dla Obywateli (Citizens Advice Bureau).

Ostatnia aktualizacja: 15/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.